

ΧΡΙΣΤΟΥ ΠΑΠΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ

ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ ΞΥΓΓΡΑΦΗ

(ΕΚΛΟΓΑΙ)

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 1959

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ ΞΥΓΓΡΑΦΗ

(ΕΚΛΟΓΑΙ)

1959 004

ΧΡΙΣΤΟΥ ΠΑΠΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ

ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ ΞΥΓΓΡΑΦΗ

(ΕΚΛΟΓΑΙ)

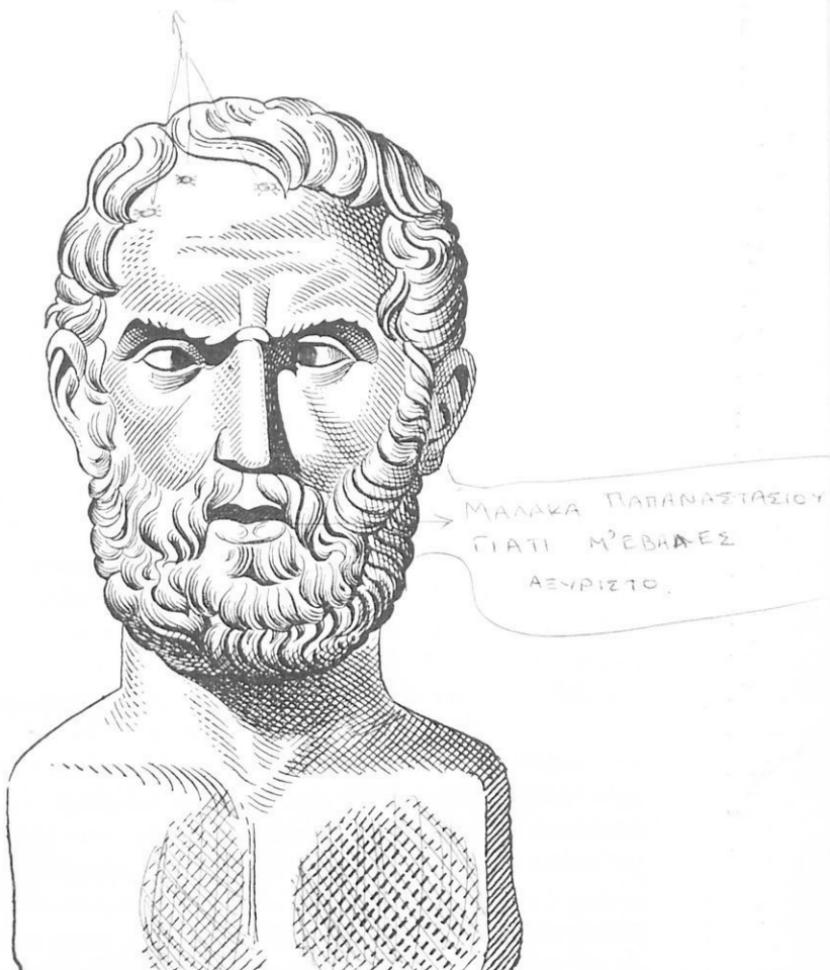

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 1959

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΕΠΟΧΗΝΤΙΚΑΙ ΦΩΣΙΡΑΙ.

Ο ΘΟΥΚΥΔΙΔΗΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

I. Ο ΘΟΥΚΥΔΙΔΗΣ

1. Βίος. Ο Θουκυδίδης ἐγεννήθη ἐν τῷ δέκατῳ Ἀλιμοῦντι (παρὰ τὸν σημερινὸν "Αλιμον", πέραν τοῦ Η. Φαλήρου) τῆς Ἀττικῆς περὶ τὸ 470 π. Χ. Ο πατέρας του Ὁλορος ἦτο ἀπόγονος ἄλλου Ὁλόρου, βασιλέως τῶν Θρακῶν, τοῦ μαραθωνομάχου Μιλτάδου καὶ συγγενῆς τῶν Ηεισιστρατιδῶν. Εἰς τὴν καταγρῆν του δ' αἰτήν ὅφειλε τὴν μεγάλην του περιουσίαν καὶ τὰ ἐν Σκαππῇ ὅλῃ, θρακικῷ χωρίῳ, μεταλλεῖα τοῦ γρασοῦ.

Ο Θουκυδίδης, ὡς καταγόμενος ἐξ εὐπόρου καὶ εὐγενοῦς οἰκογενείας, ἔτυχεν ἐπιμελοῦς καὶ τελείας ἀγωγῆς καὶ παιδείας. Ἐσχε διδασκάλους τὸν φιλόσοφον Ἀναξαγόραν καὶ τὸν ρήτορα Ἀντιφῶντα, οἵτινες καὶ αὐτοί, ὡς καὶ οἱ σύγγραφοι παρισταὶ Ηρωταγόρας, Πρόδικος, Γοργίας καὶ ἄλλοι, συρρέοντες εἰς τὰς Ἀθήνας, τὸ κέντρον τότε τοῦ πνευματικοῦ κόσμου καὶ τὴν παιδεύσιν τῆς ὥλης Ἑλλάδος, μαγάλως ἐπέδρασαν ἐπὶ τὸ πνεῦμα αὐτοῦ.

Κατὰ τὸν συμβάντα ἐν Ἀθήναις λοιμὸν τὸ δεύτερον ἔτος τοῦ Ηελοποννησιακοῦ πολέμου, ὅτε ἀπέθανεν ὁ Ηερικλῆς, πρωσβητεῖς καὶ ὁ Θουκυδίδης ὑπὸ τῆς νόσου διεσώθη, τῷ δὲ 424 γενόμενος στρατηγὸς καὶ ναύαρχος τῶν Ἀθηναίων μετέβη εἰς τὰ παρόντα τῆς Θράκης. Ἐκεῖ εὑρισκόμενος διετάχθη ὑὰ βοηθός τὴν ἀπειλουμένην ὑπὸ τοῦ Λακεδαιμονίου στρατηγοῦ Βραστίδου Ἀμφίπολιν, ἀλλ' ἐπειδὴ ἐβράδυνε, δὲν κατέρθισε ν' ἀποτρέψῃ τὴν κατάληψιν αὐτῆς. Ἐνεκα τούτου κατεδικάσθη ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων ἐπὶ πραδοσίᾳ εἰς θάνατον, καὶ, ἵνα ἀποφύγῃ τὴν τιμωρίαν, ὑπεβλήθη εἰς ἐκουσίαν φυγῆς ἐπὶ εἴκοσιν ἔτη κατὰ τὰ ὑποταῖ διέμενε κυρίως εἰς τὰ ἐν Σκαππῇ ὅλῃ ιτέματά του.

Κατὰ τὰ ἔτη ταῦτα ἐπεδόθη εἰς τὴν μελέτην τῶν γεγονότων τοῦ Ηελοποννησιακοῦ πολέμου μεταβαλλον πολλάκις εἰς τοὺς τόπους, εἰς τοὺς ὄποιούς διεδραματίσθησαν ταῦτα καὶ συλλέγον μετὰ πολλῆς ἐπιμελείας καὶ ἀκριβείας τὴν ὅλην τῆς ιστορίας του.

Μετά τὴν κατάλησιν τῶν 30 τυράννων τῷ 403 ἐπανῆρθεν εἰς τὴν πατρίδα του διὰ ψηφίσματος τοῦ δήμου, ἀλλὰ ταχέως κατέλιπεν αὐτήν, ίσως διὰ τὴν ἐπικρατοῦσαν τότε γενικὴν κατάπτωσιν. Τῷ 396 εὑρισκόμενος ἐν Σκαπτῇ ὥλῃ ἀπέθυνεν αἰρνιδίως, ώς μαρτυρεῖ τὸ ἀποτόμως λῆγον ἔργον αὐτοῦ. Ἐν Ἀθήναις ὑπῆρχε τὸ μνῆμά του παρὰ τὰ Κυψανεῖα μνήματα μὲν τὴν ἐπιγραφὴν «Θεοκυδίδης Ὄλαρεος Ἀλημούσιος».

2. "Εργον" Ο Θεοκυδίδης συνέγραψε τὸν Ηελιοπονησιακὸν πόλεμον, ἀλλὰ δὲν συνεπήρωσε τὴν συγγραφὴν αὐτοῦ λόγῳ τοῦ αἰρνιδίου θανάτου του. Η ιστορία του λέγεται τῷ 411 π. Χ., τὴν συνέχειαν δὲ ο Ξενοφῶν εἰς τὰ Ἑλληνικὰ του.

Η ὥλη συγγραφὴ διηγέρθη ὑπὸ τῶν Ἀλεξανδρινῶν εἰς 8 βιβλία. Ἐν τῷ πρώτῳ, τὸ ὅποιον γρηγορεύει καὶ ὡς προσώμιον (κεφ. 1-23), συγχρίνων τὸν Ηελιοπονησιακὸν πόλεμον πρὸς τὰς προηγουμένους, προσπαθεῖ ν' ἀποδιέξῃ ὅτι οὗτος εἶναι ἀξιολογώτατος πάντων καὶ αὐτοῦ ἔτι τοῦ Τρωτοῦ καὶ Ηερσικοῦ, εἰς δὲ τὸ ὑπόλοιπον μέρος τοῦ πρώτου βιβλίου διεξέρχεται τὰ φανερὰ καὶ ἀφανῆ αἵτια τοῦ πολέμου.

Απὸ τοῦ δευτέρου βιβλίου ὕρχεται ἡ ἔξιστορησίς τῶν γεγονότων περιλαμβάνουσα μέχρι τοῦ 20ου κεφαλαίου τοῦ Ε' βιβλίου τὸ πρῶτον δεκατέτες τμῆμα, τὸν Ἀρχιδάμειον πόλεμον (431 - 421). Τὸ ὑπόλοιπον τοῦ Ε' βιβλίου περιλαμβάνει τὴν διήγησιν τῶν συμβάντων κατὰ τὴν Ὁποπτον Νικίσιον εἰρήνην μέχρι τῆς εἰς Σικελίαν ἐκστρατείας. Τὸ ΣΤ' καὶ Ζ' τὴν εἰς Σικελίαν ἐκστρατείαν καὶ τὴν πανωλεθρίαν τῶν Ἀθηναίων (415 - 412). Τὸ δὲ Η' περιλαμβάνει μέρος μόνον τοῦ Δεκαεκιοῦ πολέμου μέχρι τοῦ 411 π. Χ.

Ἐν τῇ συγγραφῇ του διακρίνονται: 1) τὰ καθαρῶς ἴστορικὰ μέρη, εἰς τὴν διήγησιν τῶν ὥποιων προβάνει καὶ αὐστηρὰν γρονθολογικὴν διαίρεσιν εἰς θέρη, καθ' ἀγίνονται αἱ στρατεῖαι καὶ αἱ μάχαι, καὶ εἰς γειμδῶνας, καθ' οὓς γίνονται αἱ παρασκευαὶ καὶ αἱ διαπραγματεύεις; 2) αἱ δημητριαὶ, αἵτιες εἶναι ἀγορεύσεις πολιτικῶν ἢ στρατιωτικῶν ἀνδρῶν ἀπαγγελθεῖσαι εἰς διαφόρους συναθροίσεις: ἐξ αὐτῶν δὲ μετεδόθησαν μόνον αἱ ἀναγκαῖαι πρὸς διαστήρησιν τῶν ὑπ' αὐτοῦ ιστορουμένων γεγονότων.

Ἐν αὐταῖς ὁ συγγραφεὺς μὲν θαυμαστὴν δεξιότητα ζωγραφεῖ συντομώτατα τὰς εἰκόνας ἐπιφανῶν ἀνδρῶν, τοῦ Θεμιστοκλέους,

Ηερικλέους, Νικίου κλπ. προσαρμόζων ἀρμονικώτατα πάσας τῶν προσώπων τὰς πράξεις καὶ τοὺς στοχασμοὺς πρὸς τὸν χαρακτῆρα αὐτῶν. Ἐπιτυγχάνει δὲ τοῦτο τέσσον ἀκριβῶς καὶ μετὰ τισαύτης πειστικότητος αἰτιολογεῖ τὰς διαθέσεις καὶ τὰς γνώμας τῶν ρητόρων, ὅπει πιστεύει ὃ ἀναγνωρίσκων ὅτι αὐτὰ τὰ ἀγορεύοντα πρόσωπα ἦτο ἀδύνατον ἐπιτυγχέστερον νὰ συνηγγράψουν ὑπὲρ τῶν ίδιων ἀπόφεων.

Σημειωτέαν δὲ ὅτι αἱ δημηγορίαι δὲν εἶναι οἱ λόγοι τῶν ἀγορευόντων ίδιαις λέξειν, ἀλλὰ διεπλάσθησαν ὑπὸ τοῦ ιστορικοῦ ὅσον τὸ δυνατὸν ἐγρύπταται πρὸς τὰ ὑπὸ αὐτῶν λεγθέντα.

3. Λεκτικόν. Ὁ Θουκυδίδης συνέγραψε τὴν ιστορίαν του εἰς ἀρχαίαν ἀττικὴν διάλεκτον, ἡ ὥποια εἴχε διαμορφωθῆναι τοτεχνικῶς ὑπὸ τῶν ποιητῶν Λισσῆλου καὶ Σοφοκλέους διὰ τὴν ποίησιν, ὡρ δὲ καὶ διὰ τὸν ἥδη δημιουργούμενον πεζὸν λόγον. Πρῶτος δὲ αὐτὸς μετὰ πολλῆς δεξιότητος καὶ δυνάμεως διέπλασε τὴν ἄρθρον γλωσσικὴν ὅλην τῆς ἀττικῆς διαλέκτου. "Οθεν μεταγειρίζεται ὡρ μόνον πλείστας ποιητικὰς λέξεις, ὡς αἰλέος, ἀχθηδών, θάμβος, ἀρωαφῆς κλπ., ἀλλὰ καὶ δημιουργεῖ τοιαῦτας, ὡς αἱ ἀποδημητής, κινδύνευτής, αὐτοβοεί, ξένισις, ἐπιβόημα κλπ., ἀλλων δὲ αὐτὸς κυρίως ποιεῖται γρῆσιν, ὡς αἱ ξένη, ἔτοιμος, ὅμοιος, ἀεί, τροπαῖον, ἀντὶ τῶν σύν, ἔτοιμος, ὅμοιος, ἀεί, τροπαῖον. Ἐκτὸς τούτων καὶ ἡ ὑπὸ αὐτοῦ πολλαπλῆ γρῆσις καὶ παραγωγὴ νέων ρημάτων ἐξ ὀνομάτων, ἡ συγκὴ γρῆσις τῆς γενικῆς τοῦ ἀπαρεμφάτου εἰς δήλωσιν αἰτίας, ἡ γρῆσις τῶν οὐδετέρων τῶν ἐπιθέτων καὶ μετοχῶν μετὰ τοῦ ἄρθρου, ὡς τὸ δεδιός, τὸ θάρσοῦν, τὸ σῶφρον καὶ ἄλλα τοιαῦτα ἀντὶ τῶν οὐσιαστικῶν ὁ φόβος, τὸ θάρσος, ἡ σωφροσύνη, ἡ ποτελοῦν γκρακτηριστικὰ γνωρίσματα τοῦ ἀκατεργάστου ἔτι τῆς ἀρχαίας ἀττικῆς διαλέκτου, τὴν ὥποιαν γρηγορισμούσει. Ἐντεῦθεν ὁ λόγος του εἶναι ἐν πολλοῖς τραχύς, ἀνώμαλος καὶ δυσνόητος. Εἰς τοῦτο συνετέλεσε καὶ ἡ σύνταξις τοῦ Θουκυδίδου, ἡ ὥποια ἀποκλίνει μᾶλλον εἰς τὴν ποίησιν, ισταμένη, οὕτως εἰπεῖν, ἐν τῷ μέσῳ τῆς γαλαρωτέρας συντάξεως τῶν Ιάνων καὶ τῆς ἐντέγου συντάξεως τῶν νεωτέρων ἀττικῶν συγγραφέων Πλάτωνος καὶ Ξενοφῶντος.

II. Η ΠΡΟ ΤΟΥ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΙΑΚΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ

Εύθυς μετά τὸ ἔνδοξον τέλος τῶν μεγάλων καὶ φοβερῶν ἀγώνων κατὰ τῶν Ηερσῶν οἱ Ἑλληνες ἤρχισαν νὰ διγονοῦν· τὰ πρῶτα δὲ ἐπικινδυνα συμπτόματα τῆς διγονοίας ἀνεφάνησαν μεταξὺ Ἀθηναίων καὶ Σπαρτιατῶν.

Οἱ Ἀθηναῖοι μετὰ τὴν ἐν Ηλαταιαῖς μάχῃ ἐπανελθόντες εἰς τὰ ὄδια ἀνφορδύμησαν τὴν πάλιν τῶν, ἵνα ποτε εἴχε μεταβληθῆ εἰς ἑρείπια, καὶ κατὰ συμβουλὴν τοῦ Θεμιστοκλέους ἤρχισαν νὰ περιβάλλουν αὐτὴν μὲν ὀχυρὸν τεῖχος. Οἱ Σπαρτιαταὶ ἔβλεπον μὲν ὅποιπον βλέμμα τὴν τουαύτην τῶν Ἀθηνῶν ἐνίσχυσιν, ἔρεθιζόμενοι δὲ ὅπλα τῶν Κορινθίων καὶ τῶν Αἰγινητῶν οἱ ὄποιοι μετὰ φόβου καὶ φθόνου παρηκολούθουν τὴν κατὰ Θάλασσαν μεγάλην αὐτῶν αὔξησιν, ἔχητησαν νὰ ἀποτρέψουν τοὺς Ἀθηναῖούς ἀπὸ τῆς ἐκτελέσεως τῶν συγεδίου τῶν, προφασιζόμενοι δέ τι ἡ ὀχυρωσίς τῶν Ἀθηνῶν ἦδυνατο νὰ ἀποβῇ ὀλεθρία ἐν περιπτώσει νέας ἐπιδρομῆς τῶν Ηερσῶν.

Ἡ ἐπέμβασις ὅμως τῶν Σπαρτιατῶν ἐμπαταιώη διὰ τῆς ἀπλωματικῆς ἴκανότητος τοῦ Θεμιστοκλέους, τοῦ μεγαλεπηβόλου τούτου ἀνδρὸς, ὁ ὄποιος διηρύθυνε τότε τὰς τύχας τῆς πόλεως. Κατὰ συμβουλὴν αὐτοῦ ἀνέλαβον οἱ Ἀθηναῖοι ἀμέσως καὶ τὴν συμπληρωσιν τῶν ὀχυρωμάτων τοῦ Ηεριφαιίδες, ὁ ὄποιος ἔμελλε νὰ καταστῇ ἀκρόπολις τῆς ναυτικῆς αὐτῶν δυνάμεως. Ἡ Σπάρτη ἤναγκάσθη νὰ δεχθῇ τὸ τετελεσμέσημένον γεγονός καὶ νὰ κρύψῃ τὴν ὀργὴν της. Ἔνῳ δὲ αἱ Ἀθηναὶ τοιουτοτρόπως ἀνελάμβανον πλήρη ἀνεξαρτησίαν ἀπέναντι τῆς μέχρι τότε δεσποτούσσης ἐν Ἑλλάδι σπαρτιατικῆς δυνάμεως, ἐπηκολούθησαν καὶ ἄλλα γεγονότα, τὰ ὄποια ἀνύψωσαν αὐτὴν εἰς τὴν πρώτην μεταξὺ τῶν ἑλληνικῶν πολιτειῶν θέσιν.

Ἐπ' αὐτοῦ ἀκόμη τοῦ πεδίου τῆς ἐν Ηλαταιαῖς μάχης οἱ συναγωνισθέντες κατὰ τῶν βαρβάρων Ἑλληνες ἀπεφάσισαν νὰ ἔξακολουθήσουν τὸν κατ' αὐτῶν ἀγῶνα. Εἰς ἐκτέλεσιν δὲ τῆς ἀποφάσεως ταύτης ἐσχηματίσθη συμμαχικὸς στόλος ἐξ 100 πλοιών μὲ τὴν σκοπὸν νὰ ἐκδιώξῃ τοὺς βαρβάρους ἀπὸ τὰς ἑλληνικὰς θαλάσσας καὶ ἐλευθερώσῃ τοὺς νησιώτας καὶ μικρασιάτας Ἑλληνας. Οὕτω δὲ αἱ νῆσοι τοῦ Αἰγαίου καὶ αἱ ἑλληνικαὶ πόλεις τῆς Μ. Ἀσίας ἀπελευθερούμε-

ναι προσετίθεντο εἰς τὴν συμμαχίαν ταῦτην καὶ ἐνίσχυον τὸν κοινὸν ἔθνικὸν ἀγῶνα, παρέχουσαι ναῦς, πληρώματα καὶ χρήματα.

Καὶ κατ' ἄρχας μὲν ὑπὸ τὴν ἡγεσίαν τοῦ Σπαρτιάτου Παυσανίου οἱ σύμμαχοι ἔξεδίωξαν τοὺς Πέρσας ἐκ τῆς Κύπρου καὶ ἔπειτα κατέλαβον τὸ Βυζάντιον. "Οτε δὲ βραδύτερον ὁ Παυσανίας κατηγορηθεὶς ἐπὶ προδοσίᾳ ἀνεκλήθη, οἱ σύμμαχοι ἀνεγνώρισαν ὡς ἡγεμόνας τοὺς Ἀθηναίους. Οἱ Πελοποννήσιοι τότε ἀπεσύρθησαν τοῦ ἀγῶνος, ἀλλὰ καὶ οἱ ἐμπορικοὶ πληθυσμοὶ τῶν νήσων καὶ τῶν παραλίων μετὰ τὰς πρώτας νίκας « ἀποκνοῦντες τὰς συνερχεῖς στρατείας » συνεφόνησαν μὲ τοὺς Ἀθηναίους νὰ παρέχουν κατ' ἔτος χρήματα, τὸν δὲ ἀγῶνα ν' ἀναλάβουν μόνον οἱ Ἀθηναῖοι. Τὸ ἀναλογοῦν εἰς ἕκαστον τῶν συμμάχων ποσὸν καθώρισεν ὁ Ἀριστείδης τόσον ἐντίμως καὶ δικαίως, ὅστε ἀγυγγύστως οἱ σύμμαχοι ὑπεβλήθησαν εἰς τὸν φόρον. Τὸ κοινὸν ταμεῖον ἐτέθη ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ Ἀπόλλωνος ἐν Δήλῳ, διεγειρίζοντο δὲ αὐτὸι οἱ ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων ἐκλεγόμενοι ταμίαι, καλούμενοι 'Ελληνοταμίαι.

Ἐφεξῆς ὁ ἐπιθετικὸς πόλεμος διεξάγεται κυρίως ὑπὸ τῶν ἀθηναϊκῶν δυνάμεων, ἡ δὲ δόξα τῶν μεγάλων νικῶν ἀνήκει εἰς τοὺς Ἀθηναίους καὶ τὸν στρατηγὸν αὐτῶν Κίμωνα, τὸν μὲν τοῦ μαραθωνομάχου Μιλτιάδου.

Ο Κίμων κατ' ἄρχας μὲν μετὰ τοῦ Ἀριστείδου, ἔπειτα δὲ μόνος κατέλαβε διὰ συντόνου δράσεως τὴν παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Στρυμόνος Ἡιόνα, κατέστρεψε τὸ ἐν Σκύρῳ κρηστόντον τῶν πειρατῶν Δολόπων, ἀπὸ τοὺς ὄποιοις ἀπήκλαξε τὸ Αἴγατον, καὶ κατεναυμάχησε τῷ 465 π. Χ. παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Εὔρυμέδοντος τῆς Παμφυλίας τὸν περσικὸν στόλον, ἐξασφαλίσας ἐντελῶς τὴν κατὰ θάλασσαν ἀργὴν τῶν Ἀθηναίων.

Ἡ διαρκής ὄμως ἐμπόλεμος κατάστασις καὶ ἡ αὐστηρὰ ἀπαίτησις τῶν Ἀθηναίων νὰ ἐκπληροῦνται οἱ ὄροι καὶ αἱ ὑποχρεώσεις τῆς συμμαχίας ἥρχισαν μετά τινα χρόνον νὰ δημιουργοῦν δυσαρεσκείας καὶ προστριβάς τῶν συμμάχων πρὸς αὐτοὺς συνεπείᾳ τῶν ὄποιων αἱ συμμαχικαὶ πόλεις, ἡ μία μετὰ τὴν ἄλλην, κατεβιβάσθησαν εἰς τὴν τάξιν ὑποτελῶν. Τὴν θαυμαστὴν αὔξησιν τῆς Ἀθηναϊκῆς δυνάμεως ὑπέβλεπεν ἡ Σπάρτη, ἀλλὰ περιστάσεις ἰδιαίτεραι καὶ ἡ ἀδρανής πολιτικὴ τῆς ἥμποδίζον αὐτὴν νὰ ἐπέμβῃ ἐγκαίρως. Τὰς ὑπόπτους σχέσεις μεταξὺ τῶν πολιτειῶν παράξενεν ἔτι μᾶλλον ἡ ὑπὸ τῶν

Σπαρτιατῶν ἀποπομπὴ τῆς ἐκ μέρους τῶν Ἀθηναίων ἀποσταλείσης πρὸς ἐκπόρθησιν τῆς Ιθάμης δυνάμεως.

Καὶ συνήφθη μὲν τῇ ἐνεργείᾳ τοῦ Κίμωνος τῷ 449 π.Χ. πενταετής ἀνακωχὴ πρὸς τοὺς Σπαρτιάτας, ἀλλὰ μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ οἱ Ἀθηναῖοι διὰ τῆς προκλητικῆς των στάσεως σινετέλεσαν εἰς ταχεῖαν ρῆξιν. Ἐνῷ δὲ οὗτοι ἡστήθησαν ὑπὲ τῶν ἡγαμένων Βοιωτῶν ἐν Κορωνείᾳ, διὰ τῶν ἐνεργειῶν τῆς Σπάρτης ἀπεστάτησαν τὰ Μέγαρα καὶ ἡ Εὔβοια, στρατὸς δὲ Ηελοποννησίων ἔφθασεν εἰς Ἐλευσῖνα. Ὁ Ηελοποννησιακὸς πόλεμος ἐπέκειτο πλέον, ὅτε διὰ τῶν ἐνεργειῶν τοῦ Ηερικλέους συνωμοσιογήθησαν τριακονταετεῖς σπονδαὶ τῷ 445 π.Χ. μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Εύβοίας, καθ' ᾧ οἱ Ἀθηναῖοι κατέλιπον τὰς ἐν Ηελοποννήσῳ κτήσεις καὶ συνήνεσαν, ἵνα οἱ Μεγαρεῖς προσέλθουν εἰς τὴν συμμαχίαν τῆς Σπάρτης.

Αἱ τριακονταετεῖς σπονδαὶ δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ διαρκέσουν ἐπὶ πολὺ. Οἱ Σπαρτιάται ἔβλεπον μὲ φύσιν καὶ ζηλοτυπίαν τὴν αὔξησιν τῆς δυνάμεως τῶν Ἀθηνῶν καὶ ἐφιβοῦντο περὶ τῆς ἀκεραιότητος τοῦ ιδίου των κράτους. Ἐξήτουν λοιπὸν κατάλληλον στιγμὴν νὰ περιορίσουν αὐτὴν. Ἐξ ἀλλοῦ ἡ συμμαχία τῶν Ἀθηναίων εἶχε μεταβληθῆ εἰς αὐθαίρετον δεσποτείαν· διὸ ἐκ τούτου δὲ πολλὰ παράπονα ἤκουοντο κατ' αὐτῶν. Ἐνῷ δὲ τοιαύτῃ ἦτο ἡ κατάστασις τῶν πραγμάτων μικρὰ ἀφορμὴ ἐχρειάζετο, διὰ νὰ ἀνάψῃ τὴν φλόγα τοῦ πολέμου. Ταύτην ἔδωκεν ἡ ἀνάμειξις τῶν Ἀθηναίων εἰς τὸν πόλεμον μεταξὺ Κορινθίων καὶ Κερκυραίων ἔνεκα τῆς Ἐπιδάμνου καὶ ἡ ὑπὲ αὐτῶν πολιορκία τῆς ἀποστάσης Ποτειδαίας. Οὕτω ἤρχισεν ὁ μέγας Ηελοποννησιακὸς πόλεμος, ὁ οποῖος διήρεσε τὴν Ἑλλάδα εἰς δύο ἀντιμαχόμενα στρατόπεδα καὶ ἀφοῦ τὴν ἐξήντησεν ὄλικῶς καὶ θικῶς, τὴν ὠδήγησεν εἰς τὴν καταστροφὴν καὶ τὸν ὅλεθρον.

Δύο ἐπεισόδια τοῦ πολέμου τούτου, τὰ κατὰ Ηλάταιαν καὶ Λέσβου, παρατίθενται κατωτέρω ὡς ταῦτα ιστορεῖ αὐτὸς ὁ συγγραφεὺς. Ἐπίσης παρατίθενται καὶ αἱ συναφεῖς πρὸς ταῦτα δημηγορίαι Ηλαταίων, Θηβαίων, Κλέωνος καὶ Διοδότου, ὡς καὶ ὁ Ἐπιτάφιος τοῦ Ηερικλέους.

ΜΕΡΟΣ Α'

ΚΕΙΜΕΝΟΝ

ΠΛΑΤΑΪΚΑ

ΕΙΣΒΟΛΗ ΤΩΝ ΘΗΒΑΙΩΝ ΕΙΣ ΤΑΣ ΠΛΑΤΑΙΑΣ

(B, 1-6)

1. "Αρχεται δὲ ὁ πόλεμος ἐνθέδει τὴδη Ἀθηναίον καὶ Πελοποννησίον καὶ τῶν ἑκατέροις ἔμμαχων, ἐν τῷ οὔτε ἐπεμείγοντο ἔτι ἀκηρουκτὶ παρ' ἀλλήλους καταστάντες τε ἔνυεγδις ἐπολέμουν· γέγραπται δὲ ἔξης ὡς ἔκαστα ἐγίγνετο κατὰ θέρος καὶ γειμῶνα.

2. Τέσσαρι καὶ δέκα μὲν ἔτη ἐνέμειναν αἱ τριακοντούτεις σπονδαί, αἱ δὲ γένοντο μετ' Εὐβοίας ἄλωσιν. τῷ δὲ πέμπτῳ καὶ δεκάτῳ ἔτει, ἐπὶ Χρυσίδος ἐν "Αργει τότε πεντήκοντα δυοῖν δέοντα ἔτη ἱερωμένης καὶ Αἰγαίου ἐφόρου ἐν Σπάρτῃ καὶ Ηυθοδόρου ἔτι τέσσαρας μῆνας ἀρχοντος Ἀθηναίοις, μετὰ τὴν ἐν Ποτειδαίᾳ μάχην μηνὶ ἔκτῳ καὶ δεκάτῳ, ἅμα ἦρι ἀρχομένῳ Θηβαίων ἄνδρες ὀλίγῳ πλείους τριακοσίων— ἥγοντο δὲ αὐτῶν βοιωταρχοῦντες Ηυθάγγελός τε ὁ Φυλείδου καὶ Διέμπορος ὁ Ὄνητορίδου— ἐσῆλθον περὶ πρῶτον ὅπιον ξὺν ὅπλοις ἐς Πλάταιαν τῆς Βοιωτίας, οὗσαν Ἀθηναίων ἔμμαχίδα. ἐπηγγάγοντο δὲ καὶ ἀνέφεναν τὰς πύλας Πλαταιῶν ἄνδρες, Ναυκλείδης τε καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ, βοιλόμενοι ιδίας ἔνεκα δυνάμεως ἄνδρας τε τῶν πολιτῶν τοὺς σφίσιν ὑπεναντίους διαφεύγοι καὶ τὴν πόλιν Θηβαίοις προσποιῆσαι. ἐπραξαν δὲ ταῦτα δι' Εὐρυμάχου τοῦ Λεοντίδου, ἀνδρὸς Θηβαίων δυνατωτάτου. προϊδόντες γάρ οἱ Θηβαῖοι ὅτι ἔσοιτο ὁ πόλεμος ἐβούλοντο τὴν Πλάταιαν αἰεὶ σφίσι διάφορον οὕσαν ἔτι ἐν εἰρήνῃ τε καὶ τοῦ πολέμου μήπω φανεροῦ καθεστῶτος προ-

καταλαβεῖν· ή καὶ ρᾶσιν ἔλαθον ἐσελθόντες, φυλακῆς οὐ προκαθεστηκούσις. θέμενοι δὲ ἐς τὴν ἀγορὰν τὰ ὅπλα τοῖς μὲν ἐπαγγαγομένοις οὐκ ἐπείθοντα, ὡστε εὐθὺς ἔργου ἔχεσθαι καὶ ιέναι ἐπὶ τὰς οἰκίας τῶν ἐχθρῶν, γνώμην δ' ἐποιοῦντο κηρύγμασί τε χρήσασθαι ἐπιτηδείοις καὶ ἐς ἔντομασιν μᾶλλον καὶ φιλίκιν τὴν πόλιν ἀγαγεῖν — καὶ ἀνεῖπεν ὁ αἱρετός, εἴ τις βούλεται κατὰ τὰ πάτρια τῶν πάντων Βοιωτῶν ἔντομαχεῖν, τίθεσθαι παρ' αὐτοὺς τὰ ὅπλα — νομίζοντες σφίσι ρᾳδίως τούτῳ τῷ τρόπῳ προσγωρήσειν τὴν πόλιν.

3. Οἱ δὲ Πλαταιῆς, ὡς ἤσθοντο ἕνδον τε ὄντας τοὺς Θηβαίους καὶ ἔξαπιναίως κατειλημμένην τὴν πόλιν, καταδείσκυτες καὶ νομίσαντες πολλῷ πλείους ἐσελγεῖν — οὐ γάρ ἐώρων ἐν τῇ νυκτὶ — πρὸς ἔντομασιν ἐχώρησαν καὶ τοὺς λόγους δεξάμενοι ἡσύχαζον, ἄλλως τε καὶ ἐπειδὴ ἐς οὐδένα οὐδένεν ἐνεωτέριζον. πράσσοντες δέ πως ταῦτα κατενόησαν οὐ πολλοὺς τοὺς Θηβαίους ὄντας καὶ ἐνόμισαν ἐπιθέμενοι ρᾳδίως κρατήσειν. τῷ γάρ πλήθει τῶν Πλαταιῶν οὐ βουλομένῳ ἦν τῶν Ἀθηναίων ἀφίστασθαι. ἐδόκει οὖν ἐπιχειρητέα εἶναι καὶ ξυνελέγοντο διορύσσοντες τοὺς κοινοὺς τοίχους παρ' ἀλλήλους, ὅπως μὴ διὰ τῶν ὁδῶν φανεροὶ ὢσιν ίόντες, ἀμάξας τε ἀνευ τῶν ὑποζυγίων ἐς τὰς ὁδοὺς καθίστασαν, ἵνα ἀντὶ τείχους ἦ, καὶ τἄλλα ἐξήρτυν, ἥ ἔκαστον ἐφαίνετο πρὸς τὰ παρόντα ἔντομαφορον ἔσεσθαι. ἐπεὶ δὲ ὡς ἐκ τῶν δυνατῶν ἐτοῦμα ἦν, φυλάξαντες ἔτι νύκτα καὶ αὐτὸς τὸ περίορθον ἐχώρουν ἐκ τῶν οἰκιῶν ἐπ' αὐτούς, ὅπως μὴ κατὰ φῶς θαρσαλεωτέροις οὖσι προσφέροιντο καὶ σφίσιν ἐκ τοῦ ἵσου γίγνωνται, ἀλλ' ἐν νυκτὶ φοβερώτεροι ὄντες ἥσσους ὢσι τῆς σφετέρας ἐμπειρίας τῆς κατὰ τὴν πόλιν, προσέβαλόν τε εὐθὺς καὶ ἐς χεῖρας ἥσσαν κατὰ τάχος.

4. Οἱ δὲ ὡς ἔγραψαν ἐξηπατημένοι, ξυνεστρέφοντό τε ἐν σρίσιν αὐτοῖς καὶ τὰς προσβολὰς, ἢ προσπίπτοιεν, ἀπειωθοῦντο. καὶ διεὶς μὲν ἡ τρὶς ἀπεκρούσκητο, ἔπειτα πολλῷ θιρύβῳ αὐτῶν τε προσβαλλόντων καὶ τῶν γυναικῶν καὶ τῶν οἰκετῶν ἅμα ἀπὸ τῶν οἰκιῶν κραυγῇ τε καὶ δλοιλυγῇ χρωμένων λίθοις τε καὶ κεράμῳ βαλλόντων, καὶ οὕτοῦ ἅμα διὰ νυκτὸς πολλοῦ ἐπιγενομένου, ἐφοβήθησαν καὶ τραπόμενοι ἔφευγον διὰ τῆς πόλεως, ἀπειροὶ μὲν ὅντες οἱ πλείους ἐν σκότῳ καὶ πηλῷ τῶν διδόσιν, ἢ γρὴ σωθῆναι — καὶ γάρ τελευτῶντος τοῦ μηνὸς τὰ γυνόμενα ἦν —, ἐμπείρους δὲ ἔχοντες τοὺς διώκοντας τοῦ μὴ ἐκφεύγειν, ὥστε διεφθείροντο πολλοί. τῶν δὲ Πλαταιῶν τις τὰς πύλας, ἢ ἐσῆλθον καὶ κίπερ ἦσκαν μόναι ἀνεῳγμέναι, ἔκλησε στυρακίῳ ἀκοντίου ἀντὶ βαλάνου χρησάμενος ἐς τὸν μογγλόν, ὥστε μηδὲ ταῦτη ἔξιδον ἔτι εἶναι. διωκόμενοι δὲ κατὰ τὴν πόλιν οἱ μὲν τινες αὐτῶν ἐπὶ τὸ τεῖχος ἀναβάντες ἔρριψκαν ἐς τὸ ἔξω σφᾶς αὐτοὺς καὶ διερθάρησαν οἱ πλείους, οἱ δὲ κατὰ πύλας ἑρήμους γυναικὸς δούστης πέλεκυν λαθόντες καὶ διακόψαντες τὸν μογγλὸν ἐξῆλθον οὐ πολλοὶ — αἰσθησις γάρ ταχεῖα ἐπεγένετο — ἄλλοι δὲ ἄλλῃ τῆς πόλεως σποράδες ἀπώλλυντο. τὸ δὲ πλεῖστον καὶ ὅσοι μάλιστα ἦν ξυνεστραμμένον ἐσπίπτουσιν ἐς οἰκημα μέγα, δὲ ἦν τοῦ τείχους καὶ αἱ πλησίον θύραι ἀνεῳγμέναι ἔτυχον αὐτοῦ, οἱόμενοι πύλας τὰς θύρας τοῦ οἰκήματος εἶναι καὶ ἀντικρυς δίοδον ἐς τὸ ἔξω. ὁρῶντες δὲ αὐτοὺς οἱ Πλαταιῆς ἀπειλημμένους ἐβουλεύοντο εἴτε κατακαύσωσιν, ὥσπερ ἔχουσιν, ἐμπρήσκαντες τὸ οἰκημα, εἴτε τι ἄλλο γρήσωνται. τέλος δὲ οὗτοί τε καὶ ὅσοι ἄλλοι τῶν Θηβαίων περιῆσαν κατὰ τὴν πόλιν πλανώμενοι, ξυέβησαν τοῖς Πλαταιεῦσι παραδοῦναι σφᾶς τε αὐτοὺς καὶ τὰ ὄπλα γρήσασθαι, ὃ τι ἀν βούλωνται. οἱ μὲν δὴ ἐν τῇ Πλαταιᾷ οὕτως ἐπεπράγμεσκαν.

5. Οι δ' ἄλλοι Θηβαῖοι, οὓς ἔδει ἔτι τῆς νυκτὸς παραγένεσθαι πανστρατιᾶ, εἴ τι ἄρα μὴ προγωρούτοις ἐσελήλυθόσι, τῆς ἀγγελίας ἡμα καὶ ὁ δόδον αὐτοῖς φριείσης περὶ τῶν γεγενημένων ἐπεβοήθουν. ἀπέγει δὲ ἡ Πλάταια τῶν Θηβαίων σταδίους ἐβδομήκοντα, καὶ τὸ ὕδωρ τὸ γενόμενον τῆς νυκτὸς ἐποίησε βραδύτερον αὐτοὺς ἐλθεῖν ὁ γάρ Ἀσωπὸς ποταμὸς ἐφεύη, μέγας καὶ οὐρανοῦ ποταμὸς διαβάτης ἦν. πορευόμενοί τε ἐν θεῷ καὶ τὸν ποταμὸν μόλις διαβάντες ὑστερον παρεγένοντο, ἥδη τῶν ἀνδρῶν τῶν μὲν διεφθαρμένων, τῶν δὲ ζώντων ἐχρημάτων. ὡς δ' ἔσθοντο οἱ Θηβαῖοι τὸ γεγενημένον, ἐπεβούλευον τοῖς ἔξω τῆς πόλεως τῶν Πλαταιῶν—ἥσκαν γάρ καὶ ἀνθρωποι κατὰ τοὺς ἀγροὺς καὶ κατασκευή, οἷα ἀπροσδοκήτου τοῦ κακοῦ ἐν εἰρήνῃ γενομένου—ἐβούλουντο γάρ σφίσιν, εἴ τινα λάζοιεν, ὑπάρχειν ἀντὶ τῶν ἔνδον, ἥν ἄρα τῷ γενέτι τινες ἔζωγρημένοι. καὶ οἱ μὲν ταῦτα διενοοῦντο· οἱ δὲ Πλαταιῆς ἔτι διαβουλευομένων αὐτῶν ὑποτοπήσαντες τοιοῦτόν τι ἔσεσθαι καὶ δείσαντες περὶ τοῖς ἔξω κήρυκας ἔξεπεμψαν παρὰ τοὺς Θηβαῖους, λέγοντες ὅτι οὔτε τὰ πεποιημένα ὅσια δράσεικαν ἐν σπουδαῖς σφῶν πειράσαντες καταλαβεῖν τὴν πόλειν τά τε ἔξω ἔλεγον αὐτοῖς μὴ ἀδικεῖν· εἰ δὲ μή, καὶ αὐτοὶ ἔφασαν αὐτῶν τοὺς ἄνδρας ἀποκτενεῖν, οὓς ἔχουσι ζῶντας ἀναγωρησάντων δέ πάλιν ἐκ τῆς γῆς ἀποδώσειν αὐτοῖς τοὺς ἄνδρες.

6. Θηβαῖοι μὲν ταῦτα λέγουσι καὶ ἐπομόσαι φασὶν αὐτοὺς, Πλαταιῆς δ' οὐγέρωνται τοὺς ἄνδρας εὐθὺς ὑποσχέσθαι ἀποδώσειν, ἀλλὰ λόγων πρῶτον γενομένων, ἥν τι ξυμβαίνωσι, καὶ ἐπομόσαι οὖ φασιν. ἐκ δ' οὗν τῆς γῆς ἀνεγάρησαν οἱ Θηβαῖοι οὐδὲν ἀδικήσαντες, οἱ δὲ Πλαταιῆς, ἐπειδή τὰ ἐκ τῆς γῆρας κατὰ τάχος ἐσεκομίσαντο, ἀπέκτειναν τοὺς ἄνδρας εὐθύς. ἥσκαν δὲ ὑγδοήκοντα καὶ ἐκατὸν οἱ ληφθέντες, καὶ Εὐρύμαχος αὐτῶν ἦν, πρὸς δὲ ἔπεραξαν οἱ προδιδόντες τοῦτο

δὲ ποιήσαντες ἔς τε τὰς Ἀθήνας ἄγγελον ἐπεμπον καὶ τοὺς νεκροὺς ὑποσπόνδους ἀπέδοσαν τοῖς Θηβαίοις, τὰ τε ἐν τῇ πόλει καθίσταντο πρὸς τὰ παρόντα, οὐδὲν δέδοκει αὐτοῖς. τοῖς δ' Ἀθηναίοις ἡγγέλθη εὐθὺς τὰ περὶ τῶν Πλαταιῶν γεγενημένα, καὶ Βοιωτῶν παραχρῆμα ξυνέλαβον ὅσοι ἦσαν ἐν τῇ Ἀττικῇ καὶ ἐς τὴν Πλάταιαν ἐπεμψαν αἵρουκα, κελεύοντες εἰπεῖν μηδὲν νεώτερον ποιεῖν περὶ τῶν ἀνδρῶν, οὓς ἔχουσι Θηβαίων, πρὶν ὅν τι καὶ αὐτοὶ βουλεύσωσι περὶ αὐτῶν· οὐ γάρ ἡγγέλθη αὐτοῖς ὅτι τεθνηκότες εἴεν· ἀμα γάρ τῇ ἐσόδῳ γυγνομένη τῶν Θηβαίων ὁ πρῶτος ἄγγελος ἐξήσει, ὁ δὲ δεύτερος ἄρτι νενικημένων τε καὶ ξυνειλημμένων, καὶ τῶν ὕστερον οὐδὲν ἤδεσαν. οὕτω δὴ οὐκ εἰδότες οἱ Ἀθηναῖοι ἐπέστελλον· ὁ δὲ αἵρους ἀφικόμενος ηὔρε τοὺς ἀνδρας διεφθαρμένους. καὶ μετὰ ταῦτα οἱ Ἀθηναῖοι στρατεύσαντες εἰς Πλάταιαν σῆτόν τε ἐσήγαγον καὶ φρουροὺς ἐγκατέλιπον, τῶν τε ἀλθρώπων τοὺς ἀγρειοτάτους ξὺν γυναιξὶ καὶ παισὶ ἐξεκόμισαν.

[Μετὰ τὰ σημβάτα ἐν Πλαταιαῖς καὶ τὴν φαρεφὰν πλέον λόσιν τῶν συνθηκῶν οἱ Ἀθηναῖοι καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐτομάζονται πρὸς τὸν πόλεμον. Ἀφοῦ δὲ παρεσκενάσθησαν καὶ ἐβολιδοσκόπισαν ἐκάτεροι τὰς διαθέσεις τῶν συμμάχων τον, οἱ μὲν Λακεδαιμόνιοι εἰσβάλλοντες τὸ θέρος τοῦ πρότον ἔτους τοῦ πελέμου (431) εἰς τὴν Ἀττικήν, οἱ δὲ Ἀθηναῖοι, οἱ δποῖοι ἐν τῷ μεταξὺ εἰχον συναθροισθῆνες τοῦ πόλιν, ἐγκαταλιπόντες τὴν ὕπασθον, δὲν ἀτεπεξῆλθον τῇ προτροπῇ τοῦ Περιζέλεων. Ἔγενα τούτον οἱ Ηελοποννήσιοι, ἀφοῦ ἐλεημλάτησαν δίημον τινὰς τῆς Ἀττικῆς, ἐπέστρεψαν εἰς τὰ ἴδια.

Τὸ ἐπόμενον ἔτος (430) οἱ Ηελοποννήσιοι εἰσβάλλοντες διὰ δευτέρων φορά, ἀλλ' ἀγαγάζονται ὑὰ ἀποχωρίσσοντα ταχέως λόγῳ τοῦ ἐνσκήματος εἰς τὰς Ἀθήνας καταστρεπτικοῦ λοιμοῦ.

[Ἐξ τοῦ φόβου δὲ τούτον τῆς ρόσου τὸ τρίτον ἔτος τοῦ πολέμου (429) δὲν εἰσβάλλοντες πλέον εἰς τὴν Ἀττικήν, ἀλλ' ἔρχονται κατὰ τῶν συμμάχων τῶν Ἀθηναίων Πλαταιέων].

ΠΛΑΤΑΙΕΩΝ ΠΟΛΙΟΡΚΙΑ

(B, 71 - 78)

71. Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου θέρους οἱ Ηελιοπονήσιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι ἐς μὲν τὴν Ἀττικὴν οὐκ ἐσέβαλον, ἐστράτευσαν δὲ ἐπὶ Πλαταιαν· ἥγειτο δὲ Ἀρχίδαμος ὁ Ζευξιδάμου, Λακεδαιμονίων βασιλεὺς· καὶ καθίσας τὸν στρατὸν ἔμελλε δηρόπει τὴν γῆν· οἱ δὲ Πλαταιῆς εὐθὺς πρέσβεις πέμψαντες παρ', αὐτὸν ἔλεγον τοιάδε· «Ἀρχίδαμε καὶ Λακεδαιμόνιοι, οὐ δίκαια ποιεῖτε οὐδὲ ἄξεια οὔτε οὐδὲ πατέρων, τὸν ἐστε, ἐς γῆν τὴν Πλαταιῶν στρατεύοντες. Παυσανίας γὰρ ὁ Κλεομβρότου, Λακεδαιμόνιος, ἐλευθερώσας τὴν Ἐλλάδα ἀπὸ τῶν Μήδων μετὰ Ἐλλήνων τῶν ἑθελησάντων ξυνάρασθαι τὸν κίνδυνον τῆς μάγης, ἦ παρ' ἡμῖν ἐγένετο, θύσας ἐν τῇ Πλαταιῶν ἀγορᾷ ιερὰ Διὶ ἐλευθερίᾳ καὶ ξυγκαλέσας πάντας τοὺς ξυμμάχους ἀπεδίδου Πλαταιεῦσι γῆν καὶ πόλιν τὴν σφετέραν ἔχοντας αὐτονόμους οἰκεῖν, στρατεῦσαι τε μηδένα ποτὲ ἀδίκως ἐπὶ αὐτοὺς μηδὲ ἐπὶ δουλείᾳ· εἰ δέ μή, ἀμύνειν τοὺς παρόντας ξυμμάχους κατὰ δύναμιν. τάδε μὲν ἡμῖν πατέρες οἱ οὐρανοὶ ἔδοσαν ἀρετῆς ἔνεκα καὶ προθυμίας τῆς ἐκείνοις τοῖς κινδύνοις γενομένης, οὐμεῖς δὲ τὰναντία δρᾶτε· μετὰ γὰρ Θηβαίων τῶν ἡμῖν ἐγθίστων ἐπὶ δουλείᾳ τῇ ἡμετέρᾳ ἥκετε· μάρτυρας δὲ θεοὺς τούς τε δρκίους τότε γενομένους ποιούμενοι καὶ τοὺς οὐρανούς πατρόφους καὶ ἡμετέρους ἐγγυώριους, λέγομεν οὐδῆν γῆν τὴν Πλαταιίδα μὴ ἀδικεῖν μηδὲ παραβάνειν τοὺς δρκους, ἐάν δὲ οἰκεῖν αὐτονόμους, καθάπερ Παυσανίας ἐδικάιωσε».

72. Τοσαῦτα εἰπόντων τῶν Πλαταιῶν Ἀρχίδαμος ὑπολαβὼν εἶπε· «Δίκαια λέγετε, ὡς ἄνδρες Πλαταιῆς, τὴν ποιῆτε δόμοια τοῖς λόγοις. καθάπερ γὰρ Παυσανίας οὐδῆν παρέδωκεν, αὐτοὶ τε αὐτονομεῖσθε καὶ τοὺς ἄλλους ξυνελευθεροῦτε, ὅσοι

μετασχόντες τῶν τότε κινδύνων ὑπὸ τε ξυνώμοσαν καὶ εἰσὶ νῦν ὑπὲρ Ἀθηναίοις, παρασκευὴ δὲ τοσήδε καὶ πόλεμος γεγένηται αὐτῶν ἔνεκα καὶ τῶν ἄλλων ἐλευθερώσεως, οἵς μάλιστα μὲν μετασχόντες καὶ αὐτοὶ ἐμμείνατε τοῖς ὅρκοις· εἰ δὲ μή, ὥπερ καὶ πρότερον ἥδη προυκαλεσάμεθα, ἡσυχίαν ἀγετε νεμόμενοι τὰ ὑμέτερα αὐτῶν, καὶ ἔστε μηδὲ μεθ' ἑτέρων, δέχεσθε δὲ ἀμφοτέρους φίλους, ἐπὶ πολέμῳ δὲ μηδετέρους, καὶ τάδε ἡμῖν ἀρκέσει». ὁ μὲν Ἀρχιδαμὸς τοσαῦτα εἶπεν· οἱ δὲ Πλαταιῶν πρέσβεις ἀκούσαντες ταῦτα ἐσῆλθον ἐς τὴν πόλιν καὶ τῷ πλήθει τὰ ῥηθέντα κοινώσαντες ἀπεκρίναντο αὐτῷ ὅτι ἀδύνατα σφίσιν εἴη ποιεῖν, ἢ προκαλεῖται, ἀνευ Ἀθηναίων—παῖδες γὰρ σφῶν καὶ γυναῖκες παρ' ἐκείνοις εἴεν—δεδιέναι δὲ καὶ περὶ τῇ πάσῃ πόλει μὴ ἐκείνων ἀπογωρησάντων Ἀθηναῖοι ἐλθόντες σφίσιν οὐκ ἐπιτρέπωσιν, ἢ Θηβαῖοι, ὡς ἔνορκοι ὄντες κατὰ τὸ ἀμφοτέρους δέχεσθαι, αὖθις σφῶν τὴν πόλιν πειράσωσι καταλαβεῖν· ὁ δὲ θαρσύνων αὐτοὺς πρὸς ταῦτα ἔφη· «Τμεῖς δὲ πόλιν μὲν καὶ οἰκίας ἡμῖν παράδοτε τοῖς Λακεδαιμονίοις καὶ γῆς ὅρους ἀποδείξατε καὶ δένδρα ἀριθμῷ τὰ ὑμέτερα καὶ ἄλλο, εἴ τι δυνατὸν ἐς ἀριθμὸν ἐλθεῖν. αὐτοὶ δὲ μεταγωρήσατε ὅποι βούλεσθε, ἕως ὃν δ πόλεμος ἦ. ἐπειδὴν δὲ παρέλθῃ, ἀποδώσομεν ὑμῖν, ἢ ὃν παραλάβωμεν. μέχρι δὲ τοῦδε ἔξομεν παρακαταθήκην, ἐργαζόμενοι καὶ φορὰν φέροντες, ἢ ὃν ὑπὸ μέλλῃ ἴκανὴ ἔσεσθαι».

73. Οἱ δὲ ἀκούσαντες ἐσῆλθον αὖθις ἐς τὴν πόλιν, καὶ βουλευσάμενοι μετὰ τοῦ πλήθους ἔλεξαν ὅτι βούλονται, ἢ προκαλεῖται, Ἀθηναίοις κοινῶσαι πρῶτον καί, ἣν πείθωσιν αὐτούς, ποιεῖν ταῦτα· μέχρι δὲ τούτου σπείσασθαι σφίσιν ἐκέλευον καὶ τὴν γῆν μὴ δημοῦν· ὁ δὲ ἡμέρας τε ἐσπείσατο, ἐν αἷς εἰκὸς ἦν κομισθῆναι, καὶ τὴν γῆν οὐκ ἔτεμνεν· ἐλθόντες δὲ οἱ Πλαταιῆς πρέσβεις ὡς τοὺς Ἀθηναίους καὶ βουλευσάμενοι

μετ' αὐτῶν πάλιν ἥλθον ἀπαγγέλλοντες τοῖς ἐν τῇ πόλει τοι-
άδε· «οὗτ' ἐν τῷ πρὸ τοῦ γρόνῳ, ὁ ἄνδρες Πλαταιῆς, ἀρ' οὗ
ξύμμαχοι ἐγενόμεθα, Ἀθηναῖοί φασιν ἐν οὐδενὶ ὑπᾶς προέ-
σθαι ἀδικουμένους οὕτε νῦν περιόψεσθαι, βοηθήσειν δὲ κατὰ
δύναμιν. ἐπισκήπτουσί τε ὑπὸ πρὸς τῶν ὅρκων, οὓς οἱ πατέ-
ρες ὕμοσκαν, μηδὲν νεωτερίζειν περὶ τὴν ξυμμαχίαν».

74. Τοικῦτα τῶν πρέσβεων ἀπαγγειλάντων οἱ Πλαταιῆς
ἐθουλεύσαντο Ἀθηναίους μὴ προδιδόνται, ἀλλ' ἀνέγεσθαι καὶ
γῆν τεμνομένην, εἰ δεῖ, ὁρῶντας καὶ ἀλλο πάσχοντας, ὅτι ἡν
ξυμβαίνῃ ἔξελθεῖν τε μηδένα ἔτι, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ τείχους ἀπο-
κρίνασθαι ὅτι ἀδύνατα σφίσι ποιεῖν ἔστιν, ἢ Λακεδαιμόνιοι
προκαλοῦνται. ὡς δὲ ἀπεκρίναντο, ἐντεῦθεν δὴ πρῶτον μὲν
ἐς ἐπιμαρτυρίαν καὶ θεῶν καὶ ἡρώων τῶν ἐγγιωρίων Ἀργίδαι-
μος ὁ βασιλεὺς κατέστη λέγων ὅδε· «Θεοὶ οἵσοι γῆν τὴν Πλα-
ταιίδα ἔχετε καὶ ἡρώες, ξυνίστορές ἔστε ὅτι οὕτε τὴν ἀργὴν
ἀδίκως, ἐκλιπόντων δὲ τῶνδε προτέρων τὸ ξυνάρμοτον, ἐπὶ
γῆν τήνδε ἥλθομεν, ἐν τῇ οἷ πατέρες ἡμῶν εὑξάμενοι ὑπὸ Μή-
δων ἐκράτησαν καὶ παρέσχετε αὐτὴν εὑμενῇ ἐνκγωνίσασθαι
τοῖς «Ελλησιν, οὕτε νῦν, τὴν τι ποιῶμεν, ἀδικήσομεν προκα-
λεσάμενοι γάρ πολλὰ καὶ εἰκότα οὐ τυγχάνομεν ξυγγνώμονες
δὲ ἔστε τῆς μὲν ἀδικίας κολάζεσθαι τοῖς ὑπάρχουσι προτέ-
ροις, τῆς δὲ τιμωρίας τυγχάνειν τοῖς ἐπιφέρουσι νομίμοις».

75. Τοσκῦτα ἐπιθεάσας καθίστη ἐς πόλειμον τὸν στρα-
τόν καὶ πρῶτον μὲν περιεσπαύρωσκαν αὐτοὺς τοῖς δένδρεσιν,
ὅ ἔκοψαν, τοῦ μηδένα ἐπεξιέναι, ἐπειτα γῆμακ ἔχουν πρὸς τὴν
πόλιν, ἐλπίζοντες ταχίστην τὴν αἴρεσιν ἔσεσθαι αὐτῶν στρα-
τεύματος τοσούτου ἐργαζομένου. Ξύλα μὲν οὖν τέμνοντες ἐκ
τοῦ Κιθαιρῶνος παραφυσόδόμουν ἐκατέρωθεν, φορμηδὸν ἀντὶ^τ
τοίχων τιθέντες, ὅπως μὴ δικρέοιτο ἐπὶ πολὺ τὸ γῆμα. ἐφό-

ρουν δὲ ὅλην ἐς αὐτὸν καὶ λίθους καὶ γῆν καὶ εἴ τι ἄλλο ὀνύ-
τειν μέλλοι ἐπιβαλλόμενον. ήμέρας δὲ ἔχουν ἑβδομήκοντα καὶ
νύκτας ἔνυκτας, διηρημένοι κατὰ ἀναπαύσας, ὥστε τοὺς μὲν
φέρειν, τοὺς δὲ ὑπνον τε καὶ σῖτον αἱρεῖσθαι. Λακεδαιμονίων
τε οἱ ξεναγοὶ ἐκάστης πόλεως ἔνυνε φεστῶτες ἡγάγκαζον ἐς
τὸ ἔργον. οἱ δὲ Πλαταιῆς ὁρῶντες τὸ γῆμα αἰρόμενον, ἔλινον
τεῦχος ἔνυθέντες καὶ ἐπιστήσαντες τῷ ἔαυτῶν τείχει, ἢ προσ-
εγοῦστο, ἐσφρούμονται ἐς αὐτὸν πλίνθους ἐκ τῶν ἐγρύς οἰκιῶν
καθιαροῦντες ἔνυδεσμος δὲ ἣν αὐτοῖς τὰ ἔλα, τοῦ μὴ ὑψη-
λὸν γηρυόμενον ἀσθενὲς εἶναι τὸ οἰκοδόμημα, καὶ προκα-
λύματα εἶγε δέρρεις καὶ διφθέρας, ὥστε τοὺς ἐργαζομένους
καὶ τὰ ἔλα μήτε πυρφόρους οἰστοῖς βάλλεσθαι ἐν ἀσφυξίᾳ
τε εἶναι. ἥρετο δὲ τὸ ὕψος τοῦ τείχους μέρα, καὶ τὸ γῆμα
σκοιλιάτερον ἀντανήσει αὐτῷ. καὶ οἱ Πλαταιῆς τοιόνδε τι ἐπι-
νοοῦσι: διελόντες τοῦ τείχους, ἢ προσέπιπτε τὸ γῆμα, ἐσεφό-
ρουν τὴν γῆν.

76. Οἱ δὲ Ηελιοποννήσιοι αἰσθούμενοι ἐν ταρσοῖς καλάμου
πρᾶσιν ἐνεῖλκοντες ἐσέβαλλον ἐς τὸ διηρημένον, ὅπως μὴ δια-
γέρμενον, ὥσπερ ἡ γῆ, φοροῦτο. οἱ δὲ ταύτῃ ἀποκληρόμενοι
τοῦτο μὲν ἐπέσχουν, ὑπόνομον δὲ ἐκ τῆς πόλεως δρύξαντες καὶ
ἔνυτεκμηράμενοι ὑπὸ τὸ γῆμα ὑφεῖλκον αὖθις παρὰ σφᾶς τὸν
γοῦν καὶ ἐλάνθικον ἐπὶ πολὺ τοὺς ἔξω ὥστε ἐπιβάλλοντας
ἥσσον ἀνύτειν ὑπαγομένου αὐτοῖς κάτωθεν τοῦ γόματος καὶ
ἰζάνοντος αἱεὶ ἐπὶ τὸ κενούμενον, δεδιότες δὲ μὴ οὔτοι
δύνωνται ὀλίγοι πρὸς πολλοὺς ἀντέγειν, προσεπεξηῦρον τόδε·
τὸ μὲν μέρα οἰκοδόμημα ἐπαύσαντο ἐργαζόμενοι τὸ κατὰ τὸ
γῆμα, ἔνθεν δὲ καὶ ἔνθεν αὐτοῦ ἀρξάμενοι ἀπὸ τοῦ βραχέος
τείχους ἐκ τοῦ ἐντὸς μηνοειδὲς ἐς τὴν πόλιν ἐσφροδόμουν,
ὅπως, εἰ τὸ μέγα τεῦχος ἀλίσκοιτο, τοῦτ' ἀντέχου, καὶ δέοι
τοὺς ἔναντίους αὖθις πρὸς αὐτὸν γοῦν, καὶ προχωροῦντες ἔσω

διπλάσιόν τε πόνου ἔχειν καὶ ἐν ἀμφιβόλῳ μᾶλλον γίγνεσθαι. ἔμικ δὲ τῇ γώσει καὶ μηχανᾷ προσῆγγον οἱ Ηελοποννήσιοι τὴν πόλει, μίκην μέν, ἢ τοῦ μεγάλου οἰκοδομήματος κατὰ τὸ γῆμα προσαγγίζεισα ἐπὶ μέγα τε κατέσεισε καὶ τοὺς Πλαταιᾶς ἐφριθῆσεν, ἄλλας δὲ ἄλλη τοῦ τείχους, ὃς βρόχους τε περιβάλλοντες ἀνέκλων οἱ Πλαταιᾶς, καὶ δοκοὺς μεγάλας ἀρτήσαντες ἀλύσεσι μακραῖς σιδηραῖς ἀπὸ τῆς τομῆς ἐκατέρῳθεν ἀπὸ κεραιῶν δύο ἐπικεκλιμένων καὶ ὑπερτεινουσῶν ὑπὲρ τοῦ τείχους ἀνελκύσαντες ἐγκαρπίκας ὅπότε προσπεσεῖσθαι πῃ μέλλοι ἡ μηχανή, ἀφίεσκαι τὴν δοκὸν χαλκοῖς ταῖς ἀλύσεσι καὶ οὐ διὰ γειράς ἔχοντες, ἢ δὲ ρύμη ἐμπίπτουσα ἀπεκάλυψε τὸ προσύγον τῆς ἐμβολῆς.

77. Μετὰ δὲ τοῦτο οἱ Ηελοποννήσιοι, ὡς αἱ τε μηχαναὶ οὐδὲν ὀφέλουν καὶ τῷ γόματι τὸ ἀντιτείχισμα ἐγίγνετο, νομίσαντες ἄπορον εἶναι ἀπὸ τῶν παρόντων δεινῶν ἐλεῖν τὴν πόλιν πρὸς τὴν περιτείχισιν παρεσκευάζοντο. πρότερον δὲ πυρὶ ἔδοξεν αὐτοῖς πειρᾶσαι, εἰ δύναντο, πνεύματος γενομένου ἐπιφλέξαι τὴν πόλιν οὖσαν οὐ μεγάλην πᾶσαν γάρ δὴ ιδέαν ἐπενδύουν, εἴ πως σφίσιν ἄνευ διπόνης καὶ πολιορκίας προσαγγίζη. φοροῦντες δὲ ὕλης φακέλους παρέβαλλον ἀπὸ τοῦ γόματος ἐς τὸ μεταξὺ πρῶτον τοῦ τείχους καὶ τῆς προσγόσεως, ταχὺ δὲ πλήρους γενομένου διὰ πολυγειρίκην ἐπιπαρένησαν καὶ τῆς ἄλλης πόλεως ὅσου ἐδύναντο ἀπὸ τοῦ μετεόρου πλεῖστον ἐπισχεῖν, ἐμβαλόντες δὲ πῦρ ἔνν Θείῳ καὶ πίσσῃ ἥψαν τὴν ὕλην. καὶ ἐγένετο φλέξι τοσαύτῃ, ὅσην οὐδεὶς πω ἔς γε ἐκεῖνον τὸν γρόνον γειροποίητον εἰδεν ἥδη γάρ ἐν ὅρεσιν ὕλη τριφθεῖσα ὑπὸ ἀνέμων πρὸς αὐτὴν ἀπὸ ταῦτομάτου πῦρ καὶ φλόγα ἀπ' αὐτοῦ ἀνῆκε. τοῦτο δὲ μέγα τε ἦν καὶ τοὺς Πλαταιᾶς τὰλλα δικρογόντας ἐλαχίστου ἐδέησε δικριθεῖραι· ἐντὸς γάρ πολλοῦ γωρίου τῆς πόλεως οὐκ ἦν πελά-

σαι, πνεῦμα τε εἰ ἐπεγένετο αὐτῇ ἐπίφορων, ὅπερ καὶ ἥλπιζον οἱ ἐναντίοι, οὐκ ᾧ διέψυγον· νῦν δὲ καὶ τόδε λέγεται ἔνυμβηναι, ὅδωρ πολὺ καὶ βροντὰς γενομένας σβέσαι τὴν φλόγα καὶ οὕτω παυθῆναι τὸν κίνδυνον.

78. Οἱ δὲ Πελοποννήσιοι ἐπειδὴ καὶ τούτου διήμαρτον, μέρος μὲν τι καταλιπόντες τοῦ στρατοῦ, τὸ δὲ πλέον ἀφέντες περιετέλιζον τὴν πόλιν κύκλῳ διελέμενοι κατὰ πόλεις τὸ χωρίον· τάφρος δὲ ἐντός τε ἦν καὶ ἔξωθεν, ἐξ οὓς ἐπλινθεύσαντο. καὶ ἐπειδὴ πᾶν ἔξειργαστο περὶ ἀρκτούρου ἐπιτολάς, καταλιπόντες φυλακὰς τοῦ ἡμίσεος τείχους—τὸ δὲ ἡμισυ Βοιωτοῦ ἐφύλασσον—ἀνεγχώρησαν τῷ στρατῷ καὶ διελύθησαν κατὰ πόλεις. Πλαταιῆς δὲ παῖδας μὲν καὶ γυναικας καὶ τοὺς πρεσβυτάτους τε καὶ πλῆθος τὸ ἀγρεῖν τῶν ἀνθρώπων πρότερον ἐκκεκομισμένοι ήσαν ἐς τὰς Ἀθήνας, αὐτοὶ δὲ ἐπολιορκοῦντο ἐγκαταλειπμμένοι τετρακόσιοι, Ἀθηναίων δὲ ὅγδοήκοντα, γυναικες δὲ δέκα καὶ ἑκατὸν σιτοποιοί. τοσοῦτοι ήσαν οἱ ξύμπαντες, ὅτε ἐς τὴν πολιορκίαν καθίσταντο, καὶ ἄλλος οὐδεὶς ἦν ἐν τῷ τείχει οὔτε δοῦλος οὔτ' ἐλεύθερος. τοιαύτη μὲν ἡ Πλαταιῶν πολιορκία κατεσκευάσθη.

ΠΛΑΤΑΙΕΩΝ ΕΞΟΔΟΣ

(Γ, 20-24)

20. Τοῦ δ' αὐτοῦ χειμῶνος οἱ Πλαταιῆς—ἔτι γάρ ἐπολιορκοῦντο ὑπὸ τῶν Πελοποννησίων καὶ Βοιωτῶν—ἐπειδὴ τῷ τε σίτῳ ἐπιλείποντι ἐπιέζοντο καὶ ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων οὐδεμία ἐλπὶς ἦν τιμωρίας οὐδὲ ἄλλη σωτηρία ἐφαίνετο, ἐπιβουλεύουσιν αὐτοὶ τε καὶ Ἀθηναίων οἱ ἔνυμπολιορκούμενοι πρῶτον μὲν πάντες ἐξελθεῖν καὶ ὑπερβῆναι τὰ τείχη τῶν πολεμίων, ἦν δύνωνται βιάσασθαι, ἐσηγγησαμένων τὴν πεῖραν

αὐτοῖς Θεαίνετου τε τοῦ Τολμίδου, ἀνδρὸς μάντεως, καὶ Εύπομπίδου τοῦ Δαῖμονος, ὃς καὶ ἐστρατήγει· ἔπειτα οἱ μὲν ἡμίσιες ἀπόκυνησάν πως τὸν κίνδυνον μέγχαν ἡγησάμενοι, ἐξ δὲ ἄνδρας διακοσίους καὶ εἴκοσι μάλιστα ἐνέμειναν τῇ ἐξόδῳ ἐθελούται τρόπῳ τοιῷδε. κλίμακας ἐποιήσαντο ἵσας τῷ τείχει τῶν πολεμίων· ξυνεμετρήσαντο δὲ ταῖς ἐπιβολαῖς τῶν πλάνθων, ἢ ἔτυχε πρὸς σφᾶς οὐκ ἐξαλημμένον τὸ τείχος αὐτῶν. ἷριθμοῦντο δὲ πολλοὶ ἄμα τὰς ἐπιβολὰς καὶ ἔμελλον οἱ μὲν τινες ἀμαρτήσεσθαι, οἱ δὲ πλείους τεύξεσθαι τοῦ ἀληθοῦς λογισμοῦ, ἀλλως τε καὶ πολλάκις ἀριθμοῦντες καὶ ἄμα οἱ πολὺ ἀπέγοντος, ἀλλὰ ρεδίως καθορισμένου ἐξ ὅ ἐβούλοντο τοῦ τείχους. τὴν μὲν οὖν ξυμμέτρησιν τῶν κλιμάκων οὕτως ἔλαβον ἐκ τοῦ πάγους τῆς πλάνθου εἰκάσαντες τὸ μέτρον.

21. Τὸ δὲ τείχος ἦν τῶν Ηελοποννησίων τούτος τῇ οἰκοδομήσει· εἶχε μὲν δύο τοὺς περιβόλους, πρός τε Ηλαταιῶν καὶ εἰς τις ἔξωθεν ἀπ' Ἀθρυαίων ἐπίσιοι, διεῖχον δὲ οἱ περιβολοὶ ἑκατίδεκα πόδας μάλιστα ἀπ' ἀλλήλων. τὸ οὖν μεταξὺ τοῦτο, οἱ ἑκατίδεκα πόδες, τοῖς φύλαξιν οἰκήματα διανεμημένα φροδόμητο, καὶ ἦν ξυνογὴ ὥστε ἐν φάίνεσθαι τείχος παχὺ ἐπάλλξεις ἔχον ἀμφοτέρωθεν. διὰ δέκα δὲ ἐπάλλξεων πύργοι ἦσαν μεγάλοι καὶ ἴσοπλατεῖς τῷ τείχει, διήκοντες ἐξ τὸ ἔσω μέτωπον αὐτοῦ καὶ οἱ κύτοι καὶ τὸ ἔξω, ὥστε πάροδον μὴ εἶναι παρὰ πύργον, ἀλλὰ δι' αὐτῶν μέσων διῆσαν. τὰς οὖν νύκτας, ὅπότε γειμῶν εἴη νοτερός, τὰς μὲν ἐπάλλξεις ἀπέλειπον, ἐκ δὲ τῶν πύργων, ὅντων δι' ὀλίγους καὶ ἀνισθεντας στεγανῶν, τὴν φυλακὴν ἐποιοῦντο· τὸ μὲν οὖν τείχος, ὃ περιεφρούρωντο οἱ Ηλαταιῆς, τοιοῦτον ἦν.

22. Οἱ δέ, ἐπειδὴ παρεσκεύαστο αὐτοῖς, τηρήσαντες νύκτα γειμέριον ὕδατι καὶ ἀνέμῳ καὶ ἄμπεληγνον ἐξηγήσαν· ἡγοῦντο

δὲ οἵπερ καὶ τῆς πείρας οἵτινοι ἡσαν. καὶ πρῶτον μὲν τὴν τάχρον διέβησαν, ἥ περιεῖχεν αὐτούς, ἔπειτα προσέμειξαν τῷ τείχει τῶν πολεμίων λαθόντες τοὺς φύλακας, ἀνὰ τὸ σκοτεινὸν μὲν οὐ προϊδόντων αὐτῶν, ψόφῳ δὲ τῷ ἐκ τοῦ προσιέναι αὐτούς ἀντιπαταγοῦντος τοῦ ἀνέμου οὐ κατακουσάντων· ἅμα δὲ καὶ διέγοντες πολὺ ἡσαν, ὅπως τὰ ὅπλα μὴ κρουόμενα πρὸς ἄλληλα αἰσθησιν παρέχοι. ἡσαν δὲ εὐσταλεῖς τε τῇ ὅπλίσει καὶ τὸν ἀριστερὸν μόνον πόδα ὑποδεδεμένοι ἀσφαλείας ἔνεκα τῆς πρὸς τὸν πηγλόν. κατὰ οὖν μεταπύργιον προσέμισγον πρὸς τὰς ἐπάλξεις, εἰδότες ὅτι ἐρῆμοί εἰσι, πρῶτον μὲν οἱ τὰς κλίμακας φέροντες καὶ προσέθεσαν· ἔπειτα ψιλοὶ δώδεκα ξύλιφιδίφι καὶ θώρακι ἀνέβαινον, ὃν ἡγεῖτο Ἀμυέας ὁ Κοροίβου καὶ πρῶτος ἀνέβη, μετὰ δὲ αὐτὸν οἱ ἐπόμενοι ἐξ ἐφ' ἐκάτερον τῶν πύργων ἀνέβαινον· ἔπειτα ψιλοὶ ἄλλοι μετὰ τούτους ξύλιφοις ἐχώρουν, οἵτις ἔτεροι κατέπιν τὰς ἀσπίδας ἔφερον, ὅπως ἔκεινοι ρᾶσιν προσβαίνοιεν, καὶ ἔμελλον δώσειν, ὅπότε πρὸς τοῖς πολεμίοις εἰεῖν· ὡς δὲ ἀνω πλείους ἐγένοντο, ἡσθούντο οἱ ἐκ τῶν πύργων φύλακες· κατέβαλε γάρ τις τῶν Πλαταιῶν ἀντιλαμβανόμενος ἀπὸ τῶν ἐπάλξεων κεραμίδα, ἥ πεσούσα δοῦπον ἐποίησε, καὶ αὐτίκα βοή ἦν, τὸ δὲ στρατόπεδον ἐπὶ τὸ τεῖχος ὕρμησεν· οὐ γάρ ἤδει ὅτι ἦν τὸ δεινὸν σκοτεινῆς νυκτὸς καὶ γειμῶνος ὅντος καὶ ἅμα οἱ ἐν τῇ πόλει τῶν Πλαταιῶν ὑπόλελειμμένοι ἔζελθόντες προσέβαλλον τῷ τείχει τῷ Ηελοποννησίων ἐκ τούμπαλιν ἥ οἱ ἀνδρες αὐτῶν ὑπερέβαινον, ὅπως ἤκιστα πρὸς αὐτούς τὸν νοῦν ἔγειεν. ἐθορυβοῦντο μὲν οὖν κατὰ γώρον μένοντες, βοηθεῖν δὲ οὐδεὶς ἐτόλμα ἐκ τῆς ἑαυτῶν φυλακῆς ἀλλ' ἐν ἀπόρῳ ἡσαν εἰκάσαι τὸ γιγνόμενον. καὶ οἱ τριακόσιοι αὐτῶν, οἵτις ἐτέτακτο παραβοηθεῖν, εἴ τι δέοι, ἐγώρουν ἔξωθεν τοῦ τείχους πρὸς τὴν βοήν, φρυκτοί τε ἤροντο ἐς τὰς Θήβας πολέμιοι· παρανίσχον δὲ καὶ οἱ ἐκ τῆς πόλεως Πλαταιῆς ἀπὸ τοῦ τείχους φρυκτούς πολ-

λούς πρότερον παρεσκευασμένους ἐς αὐτὸ τοῦτο, ὅπως ἀσφῆ τὰ σημεῖα τῆς φρουκτωρίας τοῖς πολεμίοις ἢ καὶ μὴ βοηθοῦεν, ἀλλο τι νομίσκυτες τὸ γυγνόμενον εἶναι ἢ τὸ ὄν, πρὸν σφῶν οἱ ἀνδρες οἱ ἔξιδόντες διαφύγοιεν καὶ τοῦ ἀσφαλοῦς ἀντιλάβοιντο.

23. Οἱ δὲ ὑπερβαίνοντες τῶν Πλαταιῶν ἐν τούτῳ, ὡς οἱ πρῶτοι αὐτῶν ἀνεβεβήκεσκαν καὶ τοῦ πύργου ἐκατέρου τοὺς φύλακας διαφθείραντες ἐκεκρατήκεσκαν, τάς τε διόδους τῶν πύργων ἐνστάντες αὐτοὶ ἐφύλασσον μηδένα δι' αὐτῶν ἐπιβογθεῖν, καὶ κλίμακας προσθέντες ἀπὸ τοῦ τείχους τοῖς πύργοις καὶ ἐπαναβιβάσαντες ἄνδρας πλείους, οἱ μὲν ἀπὸ τῶν πύργων τοὺς ἐπιβογθοῦντας καὶ κάτωθεν καὶ ἀνωθεν εἰργον βάλλοντες, οἱ δὲ ἐν τούτῳ οἱ πλείους πολλὰς προσθέντες κλίμακας ἄμα καὶ τὰς ἐπάλξεις ἀπώσαντες διὰ τοῦ μεταπυργίου ὑπερέβαινον. ὁ δὲ διακομιζόμενος αἱεὶ ἵστατο ἐπὶ τοῦ χείλους τῆς τάφρου καὶ ἐντεῦθεν ἐτόξευόν τε καὶ ἤκόντιζον, εἴ τις παραβοηθῶν παρὰ τὸ χεῖλος κωλυτῆς γίγνοιτο τῆς διαβάσεως. ἐπεὶ δὲ πάντες διεπεπερχάσθωτο, οἱ ἀπὸ τῶν πύργων χαλεπῶς οἱ τελευταῖοι καταβαίνοντες ἐχώρουν ἐπὶ τὴν τάφρον, καὶ ἐν τούτῳ οἱ τριακόσιοι αὐτοῖς ἐπεφέροντο λαμπάδας ἔχοντες. οἱ μὲν οὖν Πλαταιῆς ἐκείνους ἔώρων μᾶλλον ἐκ τοῦ σκότους ἐστῶτες ἐπὶ τοῦ χείλους τῆς τάφρου, καὶ ἐτόξευόν τε καὶ ἐσηκόντιζον ἐς τὰ γυμνά, αὐτοὶ δὲ ἐν τῷ ἀφανεῖ ὅντες ἥσσον διὰ τὰς λαμπάδας καθεωρῶντο, ὥστε φθάνουσι τῶν Πλαταιῶν καὶ οἱ ὕστατοι διαβάντες τὴν τάφρον, χαλεπῶς δὲ καὶ βιαίως· κρύσταλλός τε γάρ ἐπεπήγει οὐ βέβαιος ἐν αὐτῇ ὥστ' ἐπελθεῖν, ἀλλ' οἶος ἀπηλιώτου ἢ βορέου ὑδατώδης μᾶλλον καὶ ἡ νῦξ τοιούτῳ ἀνέμῳ ὑπονιψομένη πολὺ τὸ ὄδωρ ἐν αὐτῇ ἐπεποιήκει, ὃ μόλις ὑπερέχοντες ἐπεραιώθησαν· ἐγένετο δὲ καὶ ἡ διάφευξις αὐτοῖς μᾶλλον διὰ τοῦ χειμῶνος τὸ μέγεθος.

24. Όρμήσαντες δὲ ἀπὸ τῆς τάφρου οἱ Πλαταιῆς ἔχό-
ρουν ἀθρόου τὴν ἐς Θηβας φέρουσαν ὅδὸν ἐν δεξιᾷ ἔχοντες τὸ
τοῦ Ἀνδροκράτους ἡρῷον, νομίζοντες ἥκιστ' ἀν σφῆς ταύτην
κύτους ὑποτοπῆσαι τραπέσθαι τὴν ἐς τοὺς πολεμίους. καὶ
ἄμα ἔώρων τοὺς Πελοποννησίους τὴν πρὸς Κιθαιρῶνα καὶ
Δρυὸς κεφαλὰς τὴν ἐπ' Ἀθηνῶν φέρουσαν μετὰ λαμπάδων
διέρκοντας· καὶ ἐπὶ μὲν ἔξη ἦπετὰ σταδίους οἱ Πλαταιῆς τὴν
ἐπὶ τῶν Θηβῶν ἔχωρησαν, ἐπειδὸν ὑποστρέψαντες ἥσαν τὴν
πρὸς τὸ ὄρος φέρουσαν ὅδὸν ἐς Ἑρύθρας καὶ Τσιάς, καὶ λαβό-
μενοι τῶν ὄρῶν διαφεύγουσιν ἐς τὰς Ἀθήνας, ἀνδρες δώδεκα
καὶ διακόσιοι ἀπὸ πλειόνων. εἰσὶ γὰρ τινες αὐτῶν, οἵ ἀπετρά-
ποντο ἐς τὴν πόλιν πρὸν ὑπερβαίνειν, εἰς δὲ ἐπὶ τῇ ἔξω τάφρῳ
τοξότης ἐλήφθη. οἱ μὲν οὖν Ηελοποννήσιοι κατὰ χώραν ἐγέ-
νοντο τῆς Βοιωθείας παυσάμενοι· οἱ δὲ ἐκ τῆς πόλεως Πλα-
ταιῆς τῶν μὲν γεγενημένων εἰδότες οὐδέν, τῶν δὲ ἀποτραπο-
μένων σφίσιν ἀπαγγειλάντων ὡς οὐδεὶς περίεστι, κήρυκα
ἐκπέμψαντες, ἐπεὶ ἡμέρᾳ ἐγένετο, ἐσπένδοντο ἀναίρεσιν τοῖς
νεκροῖς, μαθόντες δὲ τὸ ἀληθές ἐπαύσαντο. οἱ μὲν δὴ τῶν
Πλαταιῶν ἀνδρες οὕτω ὑπερβάντες ἐσώθησαν.

ΠΛΑΤΑΙΕΩΝ ΠΑΡΑΔΟΣΙΣ

(Γ, 52)

52. Υπὸ δὲ τοὺς αὐτοὺς χρόνους τοῦ θέρους τούτου καὶ
οἱ Πλαταιῆς οὐκέτι ἔχοντες σῖτον οὐδὲ δυνάμενοι πολιορκεῖ-
σθαι, ξυνέβησαν τοῖς Πελοποννησίοις τοιῷδε τρόπῳ. προσ-
έβολλον αὐτῶν τῷ τείχει, οἱ δὲ οὐκ ἐδύναντο ἀμύνεσθαι· γνοὺς
δὲ ὁ Λακεδαιμόνιος ἀρχων τὴν ἀσθένειαν αὐτῶν βίᾳ μὲν οὐκ
ἐβούλετο ἐλεῖν—εἰρημένον γὰρ ἦν αὐτῷ ἐκ Λακεδαιμονος,
ὅπως, εἰ σπουδαὶ γίγνοιντό ποτε πρὸς Ἀθηναίους καὶ ξυγχω-
ροῖεν ὅσα πολέμῳ χωρία ἔχουσιν ἐκάτεροι ἀποδίδοσθαι, μὴ

ἀνάδοτος εἴη ἡ Ηλάταια ως αὐτῶν ἑκόντων προσγραφισάντων — προσπέμπει δὲ αὐτοῖς κήρυκα λέγοντα, εἰ βούλονται παραδοῦναι τὴν πόλιν ἑκόντες τοῖς Λακεδαιμονίοις καὶ δικασταῖς ἑκείνοις γρήσασθαι, τούς τε ἀδίκους κολάσειν, παρὰ δίκην δὲ οὐδένα. τοσαῦτα μὲν ὁ κήρυξ εἶπεν· οἱ δὲ — ἥσκαν γάρ ἥδη ἐν τῷ ἀσθενεστάτῳ — πρέδωσκεν τὴν πόλιν· καὶ τοὺς Ηλαταιᾶς ἔτρεφον οἱ Πελοποννήσιοι ἡμέρας τινάς, ἐν ὅσῳ οἱ ἐκ τῆς Λακεδαιμονίου δικασταί, πέντε ἄνδρες, ἀφίκοντο. ἐλθόντων δὲ αὐτῶν κατηγορία μὲν οὐδεμίᾳ προυτέθη, ἡρώτων δὲ αὐτοὺς ἐπικαλεσάμενοι τοσοῦτον μόνον, εἰ τι Λακεδαιμονίους καὶ τοὺς ἔνυμάχους ἐν τῷ πολέμῳ τῷ καθεστῶτι ἀγαθὸν εἰργασμένοι εἰσίν. οἱ δὲ ἔλεγον αἰτησάμενοι μακρότερα εἰπεῖν καὶ προτάξαντες σφῶν αὐτῶν Ἀστύμαχόν τε τὸν Ἀσωπολάου καὶ Λάκωνα τὸν Ἀειμνήστου, πρόξενον ὅντας Λακεδαιμονίους· καὶ ἐπελθόντες ἔλεγον τοιάδε.

ΔΗΜΗΓΟΡΙΑ ΠΛΑΤΑΙΕΩΝ

(Γ, 53-59)

53. «Τὴν μὲν παράδοσιν τῆς πόλεως, ὡς Λακεδαιμόνιοι, πιστεύσαντες ὑμῖν ἐπογσάμεθα οὐ τοιάνδε δίκτην οἰόμενοι ὑφέξειν, νομιμωτέραν δέ τινα ἔσεσθαι, καὶ ἐν δικασταῖς οὐκ ἐν ἄλλοις δεξάμενοι, ὥσπερ καὶ ἐσμέν, γενέσθαι ἡ ὑμῖν, ἡγούμενοι τὸ ἵσον μάλιστ' ἀν φέρεσθαι· νῦν δὲ φοιτούμεθα, μὴ ἀμφοτέρων ἀμα ἡμαρτήκαμεν· τόν τε γάρ ἀγῶνα περὶ τῶν δεινοτάτων εἶναι εἰκότως ὑποπτεύομεν καὶ ὑμᾶς μὴ οὐ κοινοὶ ἀποβῆτε, τεκμαρόμενοι προκατηγορίας τε ἡμῶν οὐ προγενημένης, ἡ κρή ἀντειπεῖν, ἀλλ᾽ αὐτοὶ λόγοι ἡτησάμεθα, τό τε ἐπερώτημα βραχὺ ὅν, ὡς τὰ μὲν ἀληθῆ ἀποκρίνασθαι ἐναντία γίγνεται, τὰ δὲ ψευδῆ ἔλεγγον ἔχει. πανταχούθεν δὲ ἀποροὶ καθεστῶτες ἀναγκαζόμεθα καὶ ἀσφαλέστερον δοκεῖ εἶναι εἴ-

πόντας τι κινδυνεύειν· καὶ γὰρ ὁ μὴ ῥηθεὶς λόγος τοῖς ὅδ' ἔχουσιν αἰτίαν ὃν παράσχοι ὡς, εἰ ἐλέγθη, σωτήριος ὃν ἦν. γχλεπῶς δὲ ἔχει ἡμῖν πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ ἡ πειθώ· ἀγνῶτες μὲν γὰρ ὄντες ἀλλήλων ἐπεσενεγκάμενοι μαρτύρια, ὃν ἄπειροι ἦστε, ὀφελούμεθ' ἔν. νῦν δὲ πρὸς εἰδότας πάντα λελέξεται, καὶ δέδιμεν οὐγῇ μὴ προκαταργόντες ἡμῶν τὰς ἀρετὰς ἡσσους εἴναι τῶν ὑμετέρων ἔργαλημα κύτῳ ποιῆτε, ἀλλὰ μὴ ἄλλοις γάριν φέροντες ἐπὶ διεγνωσμένην κρίσιν καθιστώμεθα».

54. «Παρεγόμενοι δὲ ὑμῶς ἀ ἔχομεν δίκαια πρός τε τὰ Θηβαῖον διάφορα καὶ ἐς ὑμᾶς καὶ τοὺς ἄλλους "Ἐλληνας, τῶν εὗ δεδραμένων ὑπόμνησιν ποιησόμεθα καὶ πείθειν πειρασόμεθα· φαμὲν γὰρ πρὸς τὸ ἐρώτημα τὸ βραχὺ, εἰ τι Λακεδαιμονίους καὶ τοὺς ἔνυμάγρους ἐν τῷ πολέμῳ τῷδε ἀγκύλῳ πεποιήκαμεν, εἰ μὲν ὅς πολεμίους ἐρωτᾶτε, οὐκ ἀδικεῖσθαι ὑμᾶς, μὴ εὗ παθόντας, φίλους δὲ νομίζοντας αὐτοὺς ἀμαρτάνειν μᾶλλον τοὺς ἡμῖν ἐπιστρατεύσαντας· τὰ δ' ἐν τῇ εἰρήνῃ καὶ πρὸς τὸν Μῆδον ἀγαθοὶ γεγενήμεθα, τὴν μὲν οὐ λύσαντες νῦν πρότεροι, τῷδε ἔνυπειθέμενοι τότε ἐς ἐλευθερίαν τῆς Ἐλλάδος μάνοι Βοιωτῶν· καὶ γὰρ ἡπειρῶται τε ὄντες ἐναυμαχήσαμεν ἐπ' Ἀρτεμισίῳ, μάγγη τε τῇ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ γῆ γενομένῃ παρεγγενόμεθα ὑμῖν τε καὶ Παυσανίᾳ· εἴ τέ τι ἄλλο κατ' ἐκεῖνον τὸν γρόνον ἐγένετο ἐπικίνδυνον τοῖς "Ἐλλησι, πάντων παρὰ δύναμιν μετέσχομεν. καὶ ὑμῖν, δὲ Λακεδαιμονίοι, ιδίᾳ ὅτεπερ δὴ μέγιστος φόβος περιέστη τὴν Σπάρτην μετὰ τὸν σεισμὸν τῶν ἐς Ἰούδαιην Εἰλάτων ἀποστάντων, τὸ τρίτον μέρος ἡμῶν αὐτῶν ἐξεπέμψαμεν ἐς ἐπικουρίαν· δῶν οὐκ εἰκὸς ἀμνημονεῖν».

55. «Καὶ τὰ μὲν παλαιὰ καὶ μέγιστα τοιοῦτοι ἡξιώσαμεν εἴναι, πολέμοι δὲ ἐγενόμεθα ὑστερόν, ὑμεῖς δὲ αἵτιοι δεομένων γὰρ ἔνυμαχγίας, ὅτε Θηβαῖοι ἡμᾶς ἐβιάσαντο, ὑμεῖς ἀπε-

ώσασθε καὶ πρὸς Ἀθηναίους ἐκελεύετε τραπέσθαι, ὡς ἐγγὺς ὅντας, ὑμῶν δὲ μακρὰν ἀποικούντων. ἐν μέντοι τῷ πολέμῳ οὐδὲν ἐκπρεπέστερον ὑπὸ ἡμῶν οὔτε ἐπάθετε οὔτε ἐμελήσατε. εἰ δὲ ἀποστῆναι Ἀθηναίων οὐκ ἡθελήσαμεν ὑμῶν κελευσάντων, οὐκ ἡδικοῦμεν· καὶ γάρ ἐκεῖνοι ἐβοήθουν ἡμῖν ἐναντίοις Θηβαίοις, ὅτε ὑμεῖς ἀπωκνεῖτε, καὶ προδοῦναι αὐτοὺς οὐκέτι ἦν καλόν, ἀλλας τε καὶ οὓς εὖ παθόν τις καὶ αὐτὸς δεόμενος προσηγάγετο ξυμμάχους καὶ πολιτείας μετέλαβεν, οἴναι δὲ ἐς τὰ παραγγελλόμενα εἰκὸς ἦν προθύμως· ὃ δὲ ἐκάτεροι ἐξηγεῖσθε τοῖς ξυμμάχοις, οὐχ οἱ ἐπόμενοι αἵτινι, εἰ τι μὴ καλῶς ἐδρᾶτο, ἀλλ᾽ οἱ ἄγοντες ἐπὶ τὰ μὴ ὁρθῶς ἔχοντα».

56. «Θηβαῖοι δὲ πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα ἡμᾶς ἡδίκησαν, τὸ δὲ τελευταῖον αὐτοὶ ἔγνιστε, δι' ὅπερ καὶ τάδε πάσχομεν· πόλιν γάρ αὐτοὺς τὴν ἡμετέραν καταλαμβάνοντας ἐν σπουδαῖς καὶ προσέτι ιερομηνίᾳ δρθῶς τε ἐπιμωρησάμεθα κατὰ τὸν πᾶσι νόμον καθεστῶτα, τὸν ἐπιόντα πολέμιον ὅσιον εἶναι ἀμύνεσθαι, καὶ νῦν οὐκ ἀν εἰκότως δι' αὐτοὺς βλαπτούμεθα. εἰ γάρ τῷ αὐτίκα χρησίμῳ ὑμῶν τε καὶ ἐκείνων πολεμίῳ τὸ δίκαιον λήψεσθε, τοῦ μὲν δρθοῦ φανεῖσθε οὐκ ἀληθεῖς κριταὶ ὅντες, τὸ δὲ ξυμφέρον μᾶλλον θεραπεύοντες. καίτοι, εἰ νῦν ὑμῖν ὀφέλιμοι δοκοῦσιν εἶναι, πολὺ καὶ ἡμεῖς καὶ οἱ ἄλλοι Ἑλλήνες μᾶλλον τότε, ὅτε ἐν μείζονι κινδύνῳ ἦτε. νῦν μὲν γάρ ἐτέροις ὑμεῖς ἐπέρχεσθε δεινοί, ἐν ἐκείνῳ δὲ τῷ καιρῷ, ὅτε πᾶσι δουλείαιν ἐπέφερεν ὁ βάρβαρος, οὗδε μετ' αὐτοῦ ἦσαν. καὶ δίκαιον ἡμῶν τῆς νῦν ἀμαρτίας εἰ ἄρα ἡμάρτηται τι, ἀντιθεῖναι τὴν τότε προθυμίαν, καὶ μείζω τε πρὸς ἐλάσσω εύρήσετε καὶ ἐν καιροῖς, οἵτινες σπάνιον ἦν τῶν Ἑλλήνων τινὰ ἀρετὴν τῇ Ξέρξῳ δυνάμει ἀντιτάξεσθαι, ἐπηγοῦντό τε μᾶλλον οἱ μὴ τὰ ξύμφορα πρὸς τὴν ἔφοδον αὐτοῖς ἀσφαλείᾳ πράσσουντες, ἐθέλοντες δὲ τολμᾶν μετὰ κινδύνων τὰ βέλτιστα. ὃν ἡμεῖς γενόμενοι

καὶ τιμηθέντες ἐς τὰ πρῶτα νῦν ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς δέδιμεν μὴ διαφθαρῶμεν. Ἀθηναίους ἔλόμενοι δικαίως μᾶλλον ή ὑμᾶς κερδαλέως. καίτοι γοὺ ταῦτα περὶ τῶν αὐτῶν ὄμοιώς φαίνεσθαι γηράσκοντας καὶ τὸ ἔνυμφέρον μὴ ἀλλο τι νομίσαι, η τῶν ἔνυμψάγων τοῖς ἀγαθοῖς ὅταν αἰεὶ βέβαιον τὴν γάριν τῆς ἀρετῆς ἔχουσι καὶ τὸ παραστίκα που ὑμῖν ὠφέλιμον καθιστῆται».

57. «Προσκέψασθέ τε ὅτι νῦν μὲν παράδειγμα τοῖς πολλοῖς τῶν Ἑλλήνων ἀνδραγαθίας νομίζεσθε· εἰ δὲ περὶ ἡμῶν γνώσεσθε μὴ τὰ εἰκότα—οὐ γάρ ἀφανῆ κρινεῖτε τὴν δίκην τήνδε, ἐπικινούμενοι δὲ περὶ οὐδ’ ἡμῶν μεμπτῶν,—ὄρατε, ὅπως μὴ οὐκ ἀποδέξωται ἀνδρῶν ἀγαθῶν περὶ αὐτοὺς ἀμείνους ὅντας ἀπρεπές τι ἐπιγνῶνται, οὐδὲ πρὸς Ἱεροῖς τοῖς καινοῖς σκῦλα ἀπὸ ἡμῶν τῶν εὐεργετῶν τῆς Ἑλλάδος ἀνατεθῆναι. δεινὸν δὲ δόξει εἶναι Πλάταιαν Λακεδαιμονίους πορθῆσαι καὶ τοὺς μὲν πατέρας ἀναγράψαι ἐς τὸν τρίποδα τὸν ἐν Δελφοῖς δι’ ἀρετὴν τὴν πόλιν, ὑμᾶς δὲ καὶ ἐκ παντὸς τοῦ Ἑλληνικοῦ πανοικεσίᾳ διὰ Θηβαίους ἔξαλεῖψαι. ἐς τοῦτο γάρ δὴ ἔνυμφορᾶς προκεχωρήκαμεν, οἵτινες Μήδων τε κρατησάντων ἀπωλύμεθα καὶ νῦν ἐν ὑμῖν τοῖς πρὶν φιλτάτοις Θηβαίων ἡσσώμεθα καὶ δύο ἀγῶνας τοὺς μεγίστους ὑπέστημεν, τότε μέν, τὴν πόλιν εἰ μὴ παρέδομεν, λιμῷ διαφθαρῆναι, νῦν δὲ θανάτου δίκη κρίνεσθαι. καὶ περιεώσμεθα ἐκ πάντων Πλαταιῆς, οἱ παρὰ δύναμιν πρόσθυμοι ἐς τοὺς Ἑλληνας, ἐρῆμοι καὶ ἀτιμώρητοι καὶ οὕτι τῶν τότε ἔνυμψάγων ὠφελεῖ οὐδείς, ὑμεῖς τε, ὃ Λακεδαιμόνιοι, ή μόνη ἐλπίς, δέδιμεν, μὴ οὐ βέβαιοι ητε».

58. «Καίτοι ἀξιοῦμεν γε καὶ θεῶν ἔνεκα τῶν ἔνυμψάγων ποτε γενομένων καὶ τῆς ἀρετῆς τῆς ἐς τοὺς Ἑλληνας καρφοθῆναι ὑμᾶς καὶ μεταγνῶναι, εἴ τι ὑπὸ Θηβαίων ἐπείσθητε, τὴν τε δωρεὰν ἀνταπαιτῆσαι αὐτοὺς μὴ κτείνειν, οὓς μὴ ὑμῖν

πρέπει, σύνφρονά τε ἀντὶ αἰσχρᾶς καιρίσκων γάριν, καὶ μὴ ήδουντὴν δόντας ἄλλοις κακίαν αὐτοὺς ἀντιλαβεῖν βροχὴν γὰρ τὸ τὰ ἡμέτερα σώματα διαφθεῖραι, ἐπίπονον δὲ τὴν δύσκλειαν αὐτοῦ ἀρχίσκων. οὐκ ἐγθρούς γάρ ήμας εἰκότως τιμωρήσεσθε, ἀλλ' εὕνους, κατ' ἀνάγκην πολεμήσαντας. ὅστε καὶ τῶν σωμάτων ἄδειαν ποιοῦντες ὅσια ἃν δικάζοιτε καὶ προνοιοῦντες ὅτι ἑκόντας τε ἐλάβετε καὶ γεῖρας προτιγμούμενους — οἱ δέ νόμοις τοῖς "Ελλησι" μὴ κτείνειν τούτους —, ἔτι δὲ καὶ εὐεργέτας γεγενημένους διὰ παντός ἀποβλέψατε γὰρ ἐς πατέρων τῶν ὑμετέρων Θήκας, οὓς ἀποθανόντας ὑπὸ Μήδων καὶ ταφέντας ἐν τῇ ἡμετέρᾳ ἐπιμῆμεν κατὰ ἔτος ἔκαστον δημοσίᾳ ἐσθήμασί τε καὶ τοῖς ἄλλοις νομίμοις, ὅσα τε ἡ γῆ ἡμῶν ἀνεδίδου ὥραῖς πάντων ἀπαρχὰς ἐπιφέροντες, εὕνοι μὲν ἐκ φιλίας γέρων, ξύμμαχοι δὲ ὄμαλύμοις ποτὲ γενομένοις. ὃν ὑμεῖς τούναντίον ἃν δράσαυτε μὴ δρθεῖς γράντες. σκέψασθε τε· Παυσανίας μὲν γάρ ἔθαπτεν αὐτοὺς νομίζων ἐν γῇ τε φιλίᾳ τιθένται καὶ παρ' ἀνδράσι τοισύτοις ὑμεῖς δὲ εἰ κτενεῖτε ἡμᾶς καὶ γέροντας τὴν Ηλατκύδα Θηβαΐδα πικήσετε, τὸ ἄλλο η ἐν πολεμίᾳ τε καὶ παρὰ τοῖς αὐλένταις πατέρας τοὺς ὑμετέρους καὶ ξυγγενεῖς ἀτίμους γερῶν, τὸν νῦν ἵσχουσι, καταλείψετε; πρὸς δὲ καὶ γῆν, ἐν ᾧ ἡ λευθερώθησαν οἱ "Ελληνες", δουλώσετε ιερὰ τε θεῶν, οὓς εὔξαμενοι Μήδων ἐκράτησαν, ἐρημοῦτε καὶ θυσίας τὰς πατρίους τῶν εἰσαρμένων καὶ κτισάντων ἀφαιρήσεσθε».

59. «Οὐ πρὸς τῆς ὑμετέρας δόξης, δὲ Λακεδαιμόνιοι, τάδε οὔτε ἐς τὰ κοινὰ τῶν Ελλήνων νόμιμα καὶ ἐς τοὺς προγόνους ἀμαρτάνειν οὔτε ἡμᾶς τοὺς εὐεργέτας ἄλλοτρίας ἔνεκα ἐγθρας μὴ αὐτοὺς ἀδικηθέντας διαφθεῖραι, φείσασθε δὲ καὶ ἐπικλασθῆναι τῇ γνώμῃ οἴκτῳ σώφρονι λαβήντας, μὴ ὃν πεισόμεθα μόνον δεινότητα κατανοοῦντας, ἀλλ' οἵοι τε ἃν ὄντες

πάθουμεν καὶ ὡς ἀστάθιμητον τὸ τῆς ἔνυμφορᾶς, ὅτινί ποτ'
ἄν καὶ ἀναξίω φύγομενοι. ἡμεῖς τε, ὡς πρέπον ἡμῖν καὶ ὡς ἡ
χρεία προάγει, αἰτούμεθα ὑμᾶς, θεοὺς τοὺς ὄμοβωμίους καὶ
κοινοὺς τῶν Ἑλλήνων ἐπιβούμενοι, πεῖσαι τάδε, προφερό-
μενοί θ' ὄρκους, οὓς οἱ πατέρες ὑμῶν ὕμοσαν, μὴ ἀμνημονεῖν
ἰκέται γινομέθα ὑμῶν τῶν πατρών τάφων, καὶ ἐπικαλού-
μεθα τοὺς κεκμηκότας μὴ γενέσθαι ὑπὸ Θηβαίους μηδὲ τοῖς
ἐχθίστοις φίλτατοι ὄντες παραδοθῆναι, ἡμέρας τε ἀναμηνή-
σκομεν ἐκείνης, ἢ τὰ λαμπρότατα μετ' αὐτῶν πράξαντες,
νῦν ἐν τῇδε τὰ δεινότατα κινδυνεύομεν παθεῖν. Ὁπερ δὲ ἀναγ-
καῖόν τε καὶ γαλεπώτατον τοῖς ὅδε ἔχουσι, λόγου τελευτᾶν,
διότι καὶ τοῦ βίου ὁ κίνδυνος ἐγρήγορος μετ' αὐτοῦ, πικρόμενοι
λέγομεν τῷδη ὅτι οὐ Θηβαίοις παρέδομεν τὴν πόλιν—εἰλό-
μεθα γάρ ἄν πρό γε τούτου τῷ αἰσχίστῳ ὀλέθρῳ, λιμῷ τε-
λευτῆσαι—, ὑμῖν δὲ πιστεύσαντες προσήλθομεν—καὶ δί-
καιον, εἰ μὴ πείθομεν, ἐς τὰ αὐτὰ καταστήσαντας τὸν ἔνυντυ-
χόντα κίνδυνον ἐᾶσαι ἡμᾶς αὐτοὺς ἐλέσθαι—, ἐπισκήπτομέν
τε ἀμα μή, Ηλαταιῆς ὄντες, οἱ προθυμότατοι περὶ τοὺς
“Ἑλληνας γενόμενοι, Θηβαίοις τοῖς ἡμῖν ἐχθίστοις ἐκ τῶν
ὑμετέρων γειρῶν καὶ τῆς ὑμετέρας πίστεως, ικέται ὄντες, ὃ
Λακεδαιμόνιοι, παραδοθῆναι, γενέσθαι δὲ σωτῆρας ἡμῶν
καὶ τοὺς ἄλλους “Ἑλληνας ἐλευθεροῦντας ἡμᾶς διολέσαι”.

60. Τοιαῦτα μὲν οἱ Ηλαταιῆς εἶπον· οἱ δὲ Θηβαῖοι δεί-
σαντες πρὸς τὸν λόγον αὐτῶν μὴ οἱ Λακεδαιμόνιοι τι ἐν-
δῶσι, προσελθόντες ἔφασαν καὶ αὐτοὶ βούλεσθαι εἰπεῖν,
ἐπειδὴ καὶ ἐκείνοις παρὰ γνώμην τὴν αὐτῶν μακρότερος
λόγος ἐδόθη τῆς πρὸς τὸ ἐφώτημα ἀποκρίσεως. ὡς δ' ἐκέ-
λευσαν, ἔλεγον τοιάδε.

ΔΗΜΗΓΟΡΙΑ ΘΗΒΑΙΩΝ

(Γ. 61 - 67)

61. «Τοὺς μὲν λόγους οὐκ ἂν ἡτησάμεθα εἰπεῖν, εἰ καὶ οὗτοι βραχέως τὸ ἔρωτηθὲν ἀπεκρίναντο καὶ μὴ ἐπὶ ἡμᾶς τραπόμενοι κατηγορίαν ἐποιήσαντο καὶ περὶ αὐτῶν ἔξω τῶν προκειμένων καὶ σύμφωνον πολλὴν τὴν ἀπολογίαν καὶ ἔπαινον, ὃν οὐδὲς ἐμέμψατο. νῦν δὲ πρὸς μὲν τὰ ἀντειπεῖν δεῖ, τῶν δὲ ἔλεγχον ποιήσασθαι, ἵνα μήτε ἡ ἡμετέρα αὐτοὺς κακίᾳ ωφελῇ μήτε ἡ τούτων δόξῃ, τὸ δ' ἀληθὲς περὶ ἀμφοτέρων ἀκούσαντες κρίνητε.

‘Ημεῖς δὲ αὐτοῖς διάφοροι ἐγενόμεθα τὸ πρῶτον, ὅτι ἡμῶν κτισάντων Πλάταικην ὕστερον τῆς ἄλλης Βοιωτίας καὶ ἄλλα χωρία μετ’ αὐτῆς, ἀξυμείκτους ἀνθρώπους ἔξελάσαντες ἐσχομεν, οὐκ ἡξίουν οὗτοι, ὥσπερ ἐτάχθη τὸ πρῶτον, ἡγεμονεύεσθαι ὑφ' ἡμῶν, ἔξω δὲ τῶν ἄλλων Βοιωτῶν παραβαίνοντες τὰ πάτρια, ἐπειδὴ προσηγαγάζοντο, προσεγγόρησαν πρὸς Ἀθηναίους καὶ μετ' αὐτῶν πολλὰ ἡμᾶς ἔβλαπτον, ἀνθ' ὃν καὶ ἀντέπικσχον».

62. «Ἐπειδὴ δὲ καὶ ὁ βάρβαρος ἦλθεν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, φασὶ μόνοι Βοιωτῶν οὐ μηδίσαι, καὶ τούτῳ μάλιστα αὐτοὶ τε ἀγάλλονται καὶ ἡμᾶς λοιδοροῦσιν. ἡμεῖς δὲ μηδίσαι μὲν αὐτοὺς οὐ φαμέν, διότι οὐδὲ Ἀθηναίους, τῇ μέντοι αὐτῇ ίδέᾳ ὕστερον ιόντων Ἀθηναίων ἐπὶ τοὺς Ἑλληνας μόνους καὶ Βοιωτῶν ἀττικίσαι. καίτοι σκέψασθε ἐν οἴφειδει ἐκάτεροι ἡμῶν τοῦτο ἐπράξαν. ἡμῖν μὲν γάρ ἡ πόλις τότε ἐτύγχανεν οὕτε κατ' δημιαρχίαν ισόνομον πολιτεύουσα οὔτε κατὰ δημοκρατίαν· διπερ δὲ ἐστὶ νόμοις μὲν καὶ τῷ σωφρονεστάτῳ ἐναντιώτατον, ἐγγυτάτῳ δὲ τυράννου, διναστείᾳ διλίγων ἀδρῶν εἶχε τὰ

πράγματα. καὶ οὗτοι ίδιας δυνάμεις ἐλπίσαντες ἔτι μᾶλλον σχήσειν, εἰ τὰ τοῦ Μῆδου κρατήσειε, κατέχοντες ἵσχύν τὸ πλῆθος ἐπηγάγοντο αὐτόν· καὶ ἡ ξύμπασα πόλις οὐκ αὐτο-κράτωρ οὖσα ἔκατης τοῦτ' ἐπράξεν, οὐδὲ ἄξιον αὐτῇ ὀνει-δίσαι, ὅν μὴ μετὰ νόμων ἥμαρτεν. ἐπειδὴ γοῦν ὃ τε Μῆδος ἀπῆλθε καὶ τοὺς νόμους ἔλαβε, σκέψασθαι, χρή, Ἀθηναίων ὑστερὸν ἐπιόντων τὴν τε ἄλλην Ἐλλάδα καὶ τὴν ἡμετέραν γύρων πειρωμένων ὑφ' αὐτοῖς ποιεῖσθαι καὶ κατὰ στάσιν ἥδη ἐχόντων αὐτῆς τὰ πολλά, εἰ μαχόμενοι ἐν Κορωνείᾳ καὶ νικήσαντες αὐτοὺς ἡλευθερώσαμεν τὴν Βοιωτίαν καὶ τοὺς ἄλλους νῦν προσθύμως ξυνελευθεροῦμεν, ἵππους τε παρέ-χοντες καὶ παρασκευὴν, ὅσην οὐκ ἄλλοι τῶν ξυμμάχων. καὶ τὰ μὲν ἐς τὸν μηδισμὸν τοσαῦτα ἀπολογοῦμεθα».

63. «Ως δὲ ὑμεῖς μᾶλλον τε ἡδικήσατε τοὺς Ἐλληνας καὶ ἀξιώτεροί ἐστε πάστης ζημίας, πειρασόμεθα ἀποφρίνειν. ἐγένεσθε ἐπὶ τῇ ἡμετέρᾳ τιμωρίᾳ, ὡς φατέ, Ἀθηναίων ξύμ-μαχοι καὶ πολεῖται. οὐκοῦν χρῆν τὰ πρὸς ἡμᾶς μόνον ὑμᾶς ἐπάγεσθαι αὐτοὺς καὶ μὴ ξυνεπιέναι μετ' αὐτῶν ἄλλοις, ὑπάρ-χον γε ὑμῖν, εἴ τι καὶ ἀκοντες προσήγεσθε ὑπ' Ἀθηναίων, τῆς τῶν Λακεδαιμονίων τῶνδε ἥδη ἐπὶ τῷ Μῆδῳ ξυμμαχίας γεγε-νημένης, ἣν αὐτοὶ μάλιστα προβάλλεσθε. ἵκανὴ γάρ ἦν ἡμᾶς τε ὑμῶν ἀποτρέπειν καί, τὸ μέγιστον, ἀδεῶς παρέχειν βουλεύε-σθαι. ἀλλ' ἐκόντες καὶ οὐ βιαζόμενοι ἔτι εἵλεσθε μᾶλλον τὰ Ἀθηναίων, καὶ λέγεται ὡς αἰσχρὸν ἦν προδοῦναι τοὺς εὐεργέ-τας ποιὸν δέ γε αἰσχυλον καὶ ἀδικώτερον τοὺς πάντας Ἐλληνας καταπροδοῦναι, οὓς ξυνωμόσατε, ἢ Ἀθηναίους μόνους, τοὺς μὲν καταδουλουμένους τὴν Ἐλλάδα, τοὺς δὲ ἐλευθεροῦντας. καὶ οὐκ ἴσην αὐτοῖς τὴν χάριν ἀνταπέδοτε οὐδὲ αἰσχύνης ἀπηγγλαγμένην ὑμεῖς μὲν γάρ ἀδικούμενοι αὐτοὺς, ὡς φατέ, ἐπη-

γάγεσθε, τοῖς δὲ ἀδικοῦσιν ἄλλους ξυνεργοὶ κατέστητε. καίτοι τὰς ὁμοίας χάριτας μὴ ἀντιδιδόντι αἰσχρὸν μᾶλλον ἡ τὰς μετὰ δικαιοσύνης μὲν ὀφειληθείσας, ἐξ ἀδικίαν δὲ ἀποδιδομένας».

64. «Δῆλόν τε ἐποιήσατε οὐδὲ τότε τῶν Ἐλλήνων ἔνεκα μόνοι οὐ μηδίσαντες, ἀλλ' ὅτι οὐδὲ Ἀθηναῖοι, ὑμεῖς δὲ τοῖς μὲν ταῦτα βουλόμενοι ποιεῖν, τοῖς δὲ τάναντίᾳ. καὶ νῦν ἀξιοῦτε, ἀφ' ὧν δι' ἔτέρους ἐγένεσθε ἀγαθοί, ἀπὸ τούτων ὀφειλεῖσθαι. ἀλλ' οὐκ εἰκός· ὥσπερ δὲ Ἀθηναίους εἴλεσθε, τούτοις ξυναγωνίζεσθε, καὶ μὴ προφέρετε τὴν τότε γενόμενην ξυνωμοσίαν ὡς χρὴ ἀπ' αὐτῆς νῦν σφέζεσθαι. ἀπελίπετε γάρ αὐτὴν καὶ παραβάντες ξυγκατεδουλοῦσθε μᾶλλον Αἰγινήτας καὶ ἄλλους τινὰς τῶν ξυνομοσάντων ἡ διεκαλύετε, καὶ ταῦτα οὕτε ἀκοντες ἔχοντές τε τοὺς νόμους, οὔσπερ μέχρι τοῦ δεῦρο, καὶ οὐδενὸς ὑμᾶς βιασαμένου, ὥσπερ ἡμᾶς. τὴν τελευταίαν τε πρὶν περιτειχίζεσθαι πρόκλησιν ἐς ἡσυχίαν ἡμῶν, ὥστε μηδετέροις ἀμύνειν, οὐκ ἐδέχεσθε. τίνες ὢν οὖν ὑμῶν δικαιότερον πᾶσι τοῖς "Ἐλλησι μισοῦντο, οἵτινες ἐπὶ τῷ ἐκείνων κακῷ ἀνδραγαθίαν προύθεσθε; καὶ ἂ μὲν ποτε χρηστοὶ ἐγένεσθε, ὡς φατέ, οὐ προσήκοντα νῦν ἐπεδείξατε, ἂ δὲ ἡ φύσις αἱεὶ ἐβούλετο, ἐξηλέγχθη ἐς τὸ ἀληθές· μετὰ γάρ Ἀθηναίων ἀδικον ὄδὸν ιόντων ἐχωρίσατε. τὰ μὲν οὖν ἐς τὸν ἡμέτερον τε ἀκούσιον μηδισμὸν καὶ τὸν ὑμέτερον ἔκούσιον ἀττικισμὸν τοιαῦτα ἀποφαίνομεν».

65. «Α δὲ τελευταῖά φατε ἀδικηθῆναι — παρανόμως γάρ ἐλθεῖν ἡμᾶς ἐν σπουδαῖς καὶ ιερομηνίᾳ ἐπὶ τὴν ὑμετέραν πόλιν —, οὐ νομίζομεν οὐδὲ ἐν τούτοις ὑμῶν μᾶλλον ἀμαρτεῖν. εἰ μὲν γάρ ὑμεῖς αὐτοὶ πρός τε τὴν πόλιν ἐλθόντες ἐμαχόμεθα καὶ τὴν γῆν ἐδηροῦμεν ὡς πολέμιοι, ἀδικοῦμεν. εἰ δὲ ἄνδρες

νύμδην οἱ πρῶτοι καὶ γρήγοροι καὶ γένει, βουλόμενοι τῆς μὲν ἔξω ἔνυμαχίας ὑμᾶς παῦσαι, ἐς δὲ τὰ κοινὰ τῶν πάντων Βοιωτῶν πάτραια καταστῆσαι, ἐπεκιλέσαντο ἐκόντες, τὶ ἀδικοῦμεν; οἱ γὰρ ἄγοντες παρανομοῦσι μᾶλλον τῶν ἐπομένων. ἀλλ’ οὔτ’ ἐκεῖνοι, ὡς ἡμεῖς κρίνομεν, οὔτε ἡμεῖς· πολίται δὲ ὅντες ὥσπερ ὑμεῖς καὶ πλείω παρεβαλλόμενοι, τὸ ἔκυτῶν τεῖχος ἀνοίξαντες καὶ ἐς τὴν αὐτῶν πόλιν φιλίους, οὐ πολεμίους κομίσαντες ἐβούλοντο τοὺς τε ὑμῶν γείρους μηκέτι μᾶλλον γενέσθαι, τοὺς τε ἀμείνους τὰ ἄξια ἔχειν, σωφρονισταὶ ὅντες τὴν γνώμην καὶ τῶν σωμάτων τὴν πόλιν οὐκ ἀλλοτριοῦντες, ἀλλ’ ἐς τὴν ξυγγένειαν οἰκειοῦντες, ἐχθροὺς οὐδενὶ καθοιστάντες, ἔπειτα δὲ ὁμοίως ἐνσπόνδους».

66. «Τεκμήριον δὲ ὡς οὐ πολεμίως ἐπράσσομεν· οὔτε γὰρ ἡδικήσαμεν οὐδένα, προείπομέν τε τὸν βουλόμενον κατὰ τὰ τῶν πάντων Βοιωτῶν πάτραια πολιτεύειν ιέναι πρὸς ἡμᾶς· καὶ ὑμεῖς ἀσμενοὶ γωρήσαντες καὶ ἔνυμβασιν ποιησάμενοι τὸ μὲν πρῶτον ἡσυχάζετε, ὕστερον δὲ κατανοήσαντες ἡμᾶς ὀλίγους ὅντας, εἰ ἄρα καὶ ἐδοκοῦμέν τι ἀνεπιεικέστερον πρᾶξαι οὐ μετὰ τοῦ πλήθους ὑμῶν ἐσελθόντες, τά μὲν ὅμοια οὐκ ἀνταπέδοτε ἡμῖν, μήτε νεωτερίσαι ἔργῳ λόγοις τε πείθειν ὥστε ἔξελθεῖν, ἐπιτιθέμενοι δὲ παρὰ τὴν ἔνυμβασιν, οὓς μὲν ἐν χερσὶν ἀπεκτείνατε οὐχ ὅμοιως ἀλγοῦμεν—κατὰ νόμον γὰρ δὴ των ἔπισχον—, οὓς δὲ χεῖρας προϊσχομένους καὶ ζωγρήσαντες ὑποσχόμενοι τε ἡμῖν μὴ κτενεῖν ὕστερον παρανόμως διεφθείρατε, πῶς οὐ δεινὰ εἰργασθε; καὶ ταῦτα τρεῖς ἀδικίας ἐν ὀλίγῳ πράξαντες, τὴν τε λυθεῖσαν ὅμοιογίαν καὶ τῶν ἀνδρῶν τὸν ὕστερον θάνατον καὶ τὴν περὶ αὐτῶν ἡμῖν μὴ κτενεῖν ψευσθεῖσαν ὑπόσχεσιν, ἦν τὰ ἐν τοῖς ἀγροῖς ὑμῖν μὴ ἀδικῶμεν, ὅμως φατέ ἡμᾶς παρανομῆσαι καὶ αὐτοὶ ἀξιοῦτε μὴ ἀντι-

δοῦναι δίκην. οὐκ, ἢν γε οὗτοι τὰ δρῦα γυρνώσκωσι· πάντων δὲ αὐτῶν ἔνεκα κολασθήσεσθε».

67. «Καὶ ταῦτα, ὁ Λακεδαιμόνιοι, τούτου ἔνεκα ἐπεξῆλθομεν καὶ ὑπέρ ύμδν καὶ ἡμδν, ἵνα ὑμεῖς μὲν εἰδῆτε καὶ δικαίως αὐτῶν καταγνωσόμενοι, ἡμεῖς δὲ ἔτι ὀσιώτερον τετιμωρημένοι. καὶ μὴ παλαιὰς ἀρετάς, εἴ τις ἄρχει καὶ ἐγένετο, ἀκούοντες ἐπικλασθῆτε, ἃς χρὴ τοῖς μὲν ἀδικουμένοις ἐπικούρους εἶναι, τοῖς δὲ αἰσχρόν τι δρᾶσι διπλασίας ζημίας, ὅτι, οὐκ ἐκ προσηκόντων ἀμφτάνουσι, μηδὲ ὀλοφυρμῷ καὶ οἰκτῷ ὥφελεισθων, πατέρων τε τάφους τῶν ὑμετέρων ἐπιβούμενοι καὶ τὴν σφετέραν ἐρημίαν. καὶ γάρ ἡμεῖς ἀνταποφαίνομεν πολλῷ δεινότερα παθοῦσαν τὴν υπὸ τούτων ἡλικίαν ἡμδν διεφθαρμένην, ὃν πατέρες οἱ μὲν πρὸς ύμᾶς τὴν Βοιωτίαν ἀγοντες ἀπέθανον ἐν Κορωνείᾳ, οἱ δὲ πρεσβῦται λελειμένοι κατ' οἰκίας ἐρῆμοι πολλῷ δικαιοτέραν ύμδν ἰκετείαν ποιοῦνται τούσδε τιμωρήσασθαι. οὕτου τε ἀξιώτεροι τυγχάνειν οἱ ἀπρεπὲς τι πάσχοντες τῶν ἀνθρώπων, οἱ δὲ δικαίως, ὥσπερ οἵδε, τὰ ἐναντία ἐπίγαρτοι εἶναι. καὶ τὴν νῦν ἐρημίαν δι' ἔκυτοὺς ἔχουσιν τοὺς γάρ ἀμείνους ξυμμάχους ἑκόντες ἀπεώσαντο. παρενόμησάν τε οὐ προπαθόντες ύφ' ἡμδν, μίσει δὲ πλέον ἢ δίκην κρίναντες καὶ οὐκ ἀνταποδόντες νῦν τὴν ἵσην τιμωρίαν ἔννομα γάρ πείσονται καὶ οὐχὶ ἐκ μάχης κεῖρας προσῆγόμενοι, ὥσπερ φασίν, ἀλλ' ἀπὸ ξυμβάσεως ἐς δίκην σφᾶς αὐτοὺς παραδόντες ἀμύνατε οὖν, ὁ Λακεδαιμόνιοι, καὶ τῷ τῶν Ἑλλήνων νόμῳ υπὸ τῶνδε παραβαθέντι καὶ ἡμῖν ἄνομα παθοῦσιν, ἀνταπόδοτέ τε γάριν δικαίαν, ὃν πρόθυμοι γεγενήμεθα, καὶ μὴ τοῖς τῶνδε λόγοις περιωσθῶμεν ἐν ύμῖν, ποιήσατε δὲ τοῖς "Ἑλλησι παραδείγμα οὐ λόγων τοὺς ἀγῶνας προθήσοντες ἀλλ' ἔργων, ὃν ἀγαθῶν μὲν ὄντων βραχεῖα ἢ ἀπαγγελία ἀριστή,

άμαρτανομένων δέ λόγοι ἔπεισι κασμηθέντες προκαλύμματα γίγνονται. ἀλλ' ίν αἱ ἡγεμόνες, ὥσπερ νῦν ὑμεῖς, κεφαλαιώσαντες πρὸς τοὺς ἔνυμπαντας δικινώμας ποιήσησθε, ἢσσον τις ἐπὶ ἀδίκους ἔργοις λόγους καλοὺς ζητήσει».

ΠΛΑΤΑΙΕΩΝ ΚΑΤΑΔΙΚΗ

(Γ, 68)

68. Τοιαῦτα δὲ οἱ Θηβαῖοι εἶπον. οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι δικασταὶ νομίζοντες τὸ ἐπερώτημα στρίσιν δρθῶς ἔξειν, εἴ τι ἐν τῷ πολέμῳ ὑπὲρ αὐτῶν ἀγαθὸν πεπόνθασι, διότι τόν τε ἄλλον γρόνον ἤξιον δῆθεν αὐτοὺς κατὰ τὰς παλαιὰς Πλατανίου μετὰ τὸν Μῆδον σπουδὰς ἡσυγάζειν καὶ ὅτε ὕστερον ἢ πρὸ τοῦ περιτεγμένου προείχοντα αὐτοῖς, κοινοῖς εἶναι κατ' ἐκείνας, οὐκ ἐδέξαντο, ἡγούμενοι τῇ ἐκυτῶν δικαίᾳ βουλήσει ἔκσπονδοι ἥδη ὑπὲρ αὐτῶν κακῶς πεπονθέντι, αὖθις τὸ αὐτὸῦ ἔνα ἔκαστον παραγγάγοντες καὶ ἐρωτῶντες, εἴ τι Λακεδαιμονίους καὶ τοὺς ἔνυμμάχους ἀγαθὸν ἐν τῷ πολέμῳ δεδρκότες εἰσίν, ὁπότε μὴ φαῖεν, ἀπάγοντες ἀπέκτεινον καὶ ἐξαίρετον ἐπιούσαντο οὐδένα. διέφθειραν δὲ Πλαταιῶν μὲν αὐτῶν οὐκ ἐλάσσους διακοσίων, Αθηναίων δὲ πέντε καὶ είκοσιν, οἱ ξυνεπολιορκοῦντο· γυναικας δὲ ἡνδραπόδισκων. τὴν δὲ πόλιν ἐνικαυτὸν μέν τινα Θηβαῖοι Μεγαρέων ἀνδράσι κατὰ στάσιν ἐκπεπονθόσι καὶ ὅσοι τὰ σφέτερα φρονοῦντες Πλαταιῶν περιήσαν ἔδοσαν ἐνοικεῖν· ὕστερον δὲ καθελόντες αὐτὴν ἐς ἔδαφος πᾶσαν ἐκ τῶν θεμελίων ὀρούδημησαν πρὸς τῷ Ἡραίῳ καταγάγοις διακοσίων ποιδῶν πανταχῇ αὐκλιφοίσικάτα ἔχον κάτωθεν καὶ ἀνωθεν, καὶ δρορραῖς καὶ θυρώμασι τοῖς τῶν Πλαταιῶν ἐχρήσαντο, καὶ τοῖς ἄλλοις, ἢ ἦν ἐν τῷ τείχει ἐπιπλα, χαλκὸς καὶ σίδηρος, κλίνας κατασκευάσαντες ἀνέθεσαν τῇ Ἡρᾷ, καὶ νεὸν ἐκατόμπεδον λίθινον ὀρούδημησαν αὐτῇ.

τὴν δὲ γῆν δημοσιώσαντες ἀπεμίσθωσαν ἐπὶ δέκα ἔτη, καὶ ἐνέμουντο Θηβαῖοι. σχεδὸν δέ τι καὶ τὸ ξύμπαν περὶ Πλαταιῶν οἱ Λακεδαιμόνιοι οὕτως ἀποτετραμψένοι ἐγένοντο Θηβαῖων ἔνεκα, νομίζοντες ἐς τὸν πόλεμον αὐτοὺς ἀρτὶ τότε καθιστάμενον ὀφελίμους εἶναι. καὶ τὰ μὲν κατὰ Πλάταιαν ἔτει τρίτῳ καὶ ἐνενήκοστῷ, ἐπειδὴ Ἀθηναῖοι ξύμμαχοι ἐγένοντο, οὕτως ἐτελεύτησεν.

ΛΕΣΒΙΑΚΑ

ΑΠΟΣΤΑΣΙΑ ΜΥΤΙΛΗΝΑΙΩΝ

(Γ, 4-18)

1. Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου θέρους Ηελιοποννήσιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι ἀμα τῷ σίτῳ ἀκμάζοντι ἐστράτευσαν ἐς τὴν Ἀττικὴν — ἥγετο δὲ αὐτῶν Ἀρχίδαμος ὁ Ζευξιδάμου, Λακεδαιμονίων βασιλεὺς —, καὶ ἐγκαθεζόμενοι ἐδέκουν τὴν γῆν καὶ προσβολαί, ὡσπερ εἰώθεσαν, ἐγίγνοντο τῶν Ἀθηναίων ἵππεων, ὅπῃ παρείκοι, καὶ τὸν πλεῖστον ὅμιλον τῶν ψιλῶν εἵργον τὸ μὴ προεξιόντας τῶν ὄπλων τὰ ἔγγυς τῆς πόλεως κακουργεῖν, ἐμμείναντες δὲ γρόνον, οὗ εἶχον τὰ σιτία, ἀνεχώρησαν καὶ διελύθησαν κατὰ πόλεις.

2. Μετὰ δὲ τὴν εἰσβολὴν τῶν Ηελιοποννησίων εὐθὺς Λέσβος πλὴν Μηθύμης ἀπέστη ἀπὸ Ἀθηναίων, βουληθέντες μὲν καὶ πρὸ τοῦ πολέμου — ἀλλ' οἱ Λακεδαιμόνιοι οὐ προσέδεξαντο —, ἀναγκασθέντες δὲ καὶ ταῦτην τὴν ἀπόστασιν πρότερον ἦ διενοοῦντο ποιήσασθαι. τῶν τε γὰρ λιμένων τὴν γῆσιν καὶ τειχῶν οἰκοδόμησιν καὶ νεῶν ποιήσιν ἐπέμενον τελεσθῆναι, καὶ ὅσα ἐκ τοῦ Πόντου ἔδει ἀφικέσθαι, τοξότας τε καὶ σῖτον, καὶ ἀ μεταπεμπόμενοι ἦσαν. Τενέδοι γὰρ ὄντες αὐτοῖς διάφοροι καὶ Μηθύμιοι καὶ αὐτῶν Μυτιληναίων ἴδιᾳ ἀνδρεῖς κατὰ στάσιν, πρόξενοι Ἀθηναίων, μηνυταὶ γίγνονται τοῖς Ἀθηναίοις ὅτι ξυνοικίζουσί τε τὴν Λέσβον ἐς τὴν Μυτιλήνην βίᾳ καὶ τὴν παρασκευὴν ἀπασκευαζούσαι μετὰ Λακεδαιμονίων καὶ Βοιωτῶν ξυγγενῶν ὄντων ἐπὶ ἀποστάσει ἐπείγονται καὶ εἰ μή τις προκαταλήψεται ἥδη, στερήσεσθαι αὐτοὺς Λέσβου.

3. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι — οἵσαν γάρ τεταλαιπωρημένοι ὑπό τε τῆς νόσου καὶ τοῦ πολέμου ἀρτί καθισταμένου καὶ ἀκυράζοντος — μέγα μὲν ἔργον ἡγοῦντο εἶναι Λέσβον προσπολεμώσασθαι ναυτικὸν ἔχουσαν καὶ δύναμιν ἀκέραιον, καὶ οὐκ ἀπεδέχοντο τὸ πρῶτον τὰς κατηγορίας, μεῖζον μέρος νέμοντες τῷ μὴ βούλεσθαι ἀληθῆ εἶναι· ἐπειδὴ μέντοι καὶ πέμψαντες πρέσβεις οὐκ ἔπειθον τοὺς Μυτιληναίους τὴν τε ξυνοίκησιν καὶ τὴν παρασκευὴν διαλύειν, δείσαντες προκαταλαβεῖν ἐβούλουντο, καὶ πέμπουσιν ἔξαπιναίως τεσσαράκοντα ναῦς, αἱ ἔτυχοι περὶ Πελοπόννησον παρεσκευασμέναι πλεῖν· Κλεῖππίδης δὲ ὁ Δεινίος τρίτος αὐτὸς ἐστρατήγει· ἐσηγγέλθη γάρ αὐτοῖς ὡς εἴη Ἀπόλλωνος Μαλάθεντος ἔξω τῆς πόλεως ἑορτή· ἐν ἣ πανδημεὶ Μυτιληναῖοι ἑορτάζουσι, καὶ ἐλπίδα εἶναι ἐπειγθέντας ἐπιπεσεῖν ἄφνω· καὶ ἦν μὲν ἔνα μηδὲν ξυμβῆ ἡ πεῖρα, εἰ δὲ μὴ Μυτιληναίοις εἰπεῖν ναῦς τε παραδοῦνται καὶ τείχη, καθελεῖν, μὴ πειθούμενοι δὲ πολεμεῖν, καὶ αἱ μὲν νῆσες φύγοντο· τὰς δὲ τῶν Μυτιληναίων δέκα τριήρεις, αἱ ἔτυχοι βοηθοὶ παρὰ σφᾶς κατὰ τὸ ξυμμαχικὸν παροῦσαι, κατέσγοντο οἱ Ἀθηναῖοι καὶ τοὺς ἄνδρας ἔξ αὐτῶν ἐς φυλακὴν ἐποιήσαντο· τοῖς δὲ Μυτιληναίοις ἀνήρ ἐκ τῶν Ἀθηνῶν διαβάς ἐς Εὔβοιαν καὶ πεζῇ ἐπὶ Γεραιστὸν ἐλθών, ὀλκάδος ἀναγομένης ἐπιτυχόν, πλῷ χρησάμενος καὶ τριταῖος ἐκ τῶν Ἀθηνῶν ἐς Μυτιλήνην ἀφικόμενος ἀγγέλλει τὸν ἐπίπλουν. οἱ δὲ οὗτε ἐς τὸν Μαλέοντα ἐξῆλθον τὰ τε ἀκίνητα τῶν τείχων καὶ λιμένων περὶ τὰ ἡμιτέλεστα φρεξάμενοι ἐφύλασσον.

4. Καὶ οἱ Ἀθηναῖοι οὐ πολὺ ὅστερον καταπλεύσαντες ὡς ἔώρων, ἀπήγγειλαν μὲν οἱ στρατηγοὶ τὰ ἐπεσταλμένα, οὐκ ἐσακουόντων δὲ τῶν Μυτιληναίων ἐς πόλεμον καθίσταντο. ἀπαράσκευοι δὲ οἱ Μυτιληναῖοι καὶ ἔξαίφνης ἀναγκασθέντες πολεμεῖν ἔκπλουν μέν τινα ἐποιήσαντο τῶν νεῶν ὡς ἐπὶ ναυ-

μαχίαν ὀλίγον πρὸ τοῦ λιμένος, ἔπειτα καταδιωχθέντες ὑπὸ τῶν ἀττικῶν νεῶν λόγους ἥδη προσέφερον τοῖς στρατηγοῖς, βουλόμενοι τὰς ναῦς τὸ παραυτίκα, εἰ δύναιντο, ὅμολογίᾳ τινὶ ἐπιεικεῖ ἀποπέμψασθαι καὶ οἱ στρατηγοὶ τῶν Ἀθηναίων ἀπεδέξαντο, καὶ αὐτοὶ φοβούμενοι μὴ οὐχ ἴκανοὶ ὅσι Λέσβῳ πάσῃ πολεμεῖν, καὶ ἀνακωγὴν ποιησάμενοι πέμπουσιν ἐς τὰς Ἀθήνας οἱ Μυτιληναῖοι τῶν τε διαβαλλόντων ἔνα, ὃ μετέμελεν ἥδη, καὶ ἄλλους εἰ πως πείσειαν τὰς ναῦς ἀπελθεῖν, ὡς σφῶν οὐδὲν νεωτεριούντων. ἐν τούτῳ δὲ ἀποστέλλουσι καὶ ἐς τὴν Λακεδαίμονα πρέσβεις τριήρει, λαθόντες τὸ τῶν Ἀθηναίων ναυτικόν, οὐ δρμανούν ἐν τῇ Μαλέᾳ πρὸς βορέαν τῆς πόλεως· οὐ γάρ ἐπίστευον τοῖς ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων προγωρήσειν, καὶ οἱ μὲν ἐς τὴν Λακεδαίμονα ταλαιπώρως διὰ τοῦ πελάγους κομισθέντες αὐτοῖς ἐπρασσον, ὅπως τις βοήθεια ἥξει.

5. Οἱ δὲ ἐκ τῶν Ἀθηνῶν πρέσβεις, ὡς οὐδὲν ἥλθον πράξαντες, ἐς πόλεμον καθίσταντο οἱ Μυτιληναῖοι καὶ ἡ ἄλλη Λέσβος πλὴν Μηθύμνης· οὗτοι δὲ τοῖς Ἀθηναῖοις ἐβεβοηθήκεσαν καὶ Ἰμβριοι καὶ Λήμυνοι καὶ τῶν ἄλλων ὀλίγοι τινὲς ξυμμάχων· καὶ ἔξοδον μέν τινα πανδημεὶ ἐποιήσαντο οἱ Μυτιληναῖοι ἐπὶ τὸ τῶν Ἀθηναίων στρατόπεδον, καὶ μάχη ἐγένετο, ἐν ἣ οὐκ ἔλασσον ἔχοντες οἱ Μυτιληναῖοι οὔτε ἐπηυλίσαντο οὔτε ἐπίστευσαν σφίσιν αὐτοῖς, ἀλλ᾽ ἀνεγώρησαν· ἔπειτα οἱ μὲν ἡσύχαζον, ἐκ Πελοποννήσου καὶ μετ' ἄλλης παρασκευῆς βουλόμενοι, εἰ προσγένοιτό τι, κινδυνεύειν· καὶ γάρ αὐτοῖς Μελέας Λάκων ἀφικνεῖται καὶ Ἐρμαϊώνδας Θηβαῖος, οἵ προαιπεστάλησαν μὲν τῆς ἀποστάσεως, φθάσαι δὲ οὐ δυνάμενοι τὸν τῶν Ἀθηναίων ἐπίπλουν κρύφα μετὰ τὴν μάχην ὕστερον ἐσπλέουσι τριήρει, καὶ παρήγουν πέμπειν τριήρη ἄλλην καὶ πρέσβεις μεθ' ἔκυτῶν καὶ ἐκπέμπουσιν.

6. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι πολὺ ἐπιρρωσθέντες διὰ τὴν τῶν Μυτιληναίων ἡσυχίαν ἔνυμαχους τε προσεκάλουν, οἵ πολὺ θᾶσσον παρῆσαν δρῶντες οὐδὲν ἴσχυρὸν ἀπὸ τῶν Λεσβίων, καὶ περιορισμάμενοι τὸ πρὸς νότον τῆς πόλεως ἐτείγισαν στρατόπεδα δύο ἑκατέρωθεν τῆς πόλεως καὶ τοὺς ἐφόρμους ἐπ' ἀμφοτέρους τοῖς λιμέσιν ἐποιοῦντο. καὶ τῆς μὲν θαλάσσης εἰργον μὴ χρῆσθαι τοὺς Μυτιληναίους, τῆς δὲ γῆς τῆς μὲν ἄλλης ἐκράτουν οἱ Μυτιληναῖοι καὶ οἱ ἄλλοι Λέσβιοι προσβεβοηθηκότες ἥδη, τὸ δὲ περὶ τὰ στρατόπεδα οὐ πολὺ κατεῖχον οἱ Ἀθηναῖοι, ναύσταθμον δὲ μᾶλλον ἦν αὐτοῖς πλούσιον καὶ ἀγορὰ ἡ Μαλέα. καὶ τὰ μὲν περὶ Μυτιλήνην οὕτως ἐπολεμεῖτο.

8. Οἱ δὲ ἐπὶ τῆς πρώτης νεὸς ἐκπεμφθέντες Μυτιληναίων πρέσβεις, ὡς αὐτοῖς οἱ Λακεδαιμόνιοι εἴπον, Ὁλυμπίαζε παρεῖναι, ὅπως καὶ οἱ ἄλλοι ἔνυμαχοι ἀκούσαντες βουλεύσωνται, ἀφικνοῦνται ἐς τὴν Ὁλυμπίαν ἢν δὲ Ὁλυμπίας, ἢ Δωριεὺς Ρόδιος τὸ δεύτερον ἐνίκα καὶ ἐπειδὴ μετὰ τὴν ἑορτὴν κατέστησαν ἐς λόγους, εἴπον τοιάδε.

[*Ἡ κρατοῦσα δυσμενής γνώμῃ περὶ τῶν ἀφισταμένων συμμάχων δὲν ἀρμόζει εἰς ἡμᾶς διότι ἡ συμμαχικὴ ἡμῶν σχέσις ποὺς τὰς Ἀθήνας ἔχουσα βάσιν τὴν κοιτὴν κατὰ τὸν Μίδων ἄμεραν, ἔχασε πλέον τὴν ἴσχύν της, ἀφ' ἣς οἱ Ἀθηναῖοι ὑποτάσσονται κατὰ σειρὰν τὰς συμμαχικὰς πόλεις. Ὄτι δὲ ἡ αὐτονομία μας διετηροῦθη μέχρι σήμερον, δῆμείλεται εἰς συμφερούτολογικὸν ὑπολογισμὸν ἐν μέρον των. Ἡ ποδοθεσίς των λοιπὸν αὕτη τῆς ὑποταγῆς τῶν συμμάχων κατέστησεν ἀναπόφευκτον τὴν φῆξιν καὶ ὑπελείπετο ποτὸς πρῶτος θὰ παραβῇ τὴν συμμαχίαν. Τοῦτο ἐποάξαμεν ἡμεῖς δις ἀσθενέστεροι.*]

[Οὐθεὶς εἶναι εὐναυλία τώρα βοηθοῦντες ἡμᾶς νὰ καταβάλῃτε τοὺς Ἀθηναῖον, οἵ διοῖοι ἔχουν φθαρῷ ἀρκετὰ ἐκ τῆς νόσου, τῆς χορηματικῆς δαπάνης καὶ τῆς ἀποστασίας τῶν συμμάχων. Ἡ τιμὴ καὶ τὸ συμφέρον σας ἐπιβάλλοντα τὴν βοήθειαν αὐτήν].

15. Τοιαῦτα μὲν οἱ Μυτιληναῖοι εἶπον· οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι ἐπειδὴ ἥκουσαν, προσδεξάμενοι τοὺς λόγους ξυμμάχους τε τοῖς Λεσβίους ἐποιήσαντο καὶ τὴν ἐς τὴν Ἀττικὴν ἐσβολὴν τοῖς τε ξυμμάχοις παροῦσι κατὰ τάχιος ἔφραξον ἵέναι ἐς τὸν ἴσθμὸν τοῖς δύο μέρεσιν ὡς ποιησόμενοι, καὶ αὐτοὶ πρῶτοι ἀφίκοντο, καὶ ὀλκοὺς παρεσκεύαζον τῶν νεῶν ἐν τῷ ἴσθμῷ ὡς ὑπεροίσσοντες ἐκ τῆς Κορίνθου ἐς τὴν πρὸς Ἀθήνας θάλασσαν καὶ ναυσὶ καὶ πεζῷ ἄμα ἐπιόντες. καὶ οἱ μὲν προθύμως ταῦτα ἔπρασσον· οἱ δὲ ἄλλοι ξύμμαχοι βραχέως τε ξυνελέγοντο καὶ ἐν καρποῦ ξυγκομιδῇ ἤσαν καὶ ἀρρωστίᾳ τοῦ στρατεύτειν.

16. Αἰσθόμενοι δὲ αὐτοὺς οἱ Ἀθηναῖοι διὰ κατάγωσιν ἀσθενείας σφῶν παρασκευαζομένους, δηλῶσαι βουλόμενοι ὅτι οὐκ ὀρθῶς ἐγνώκασιν, ἀλλ' οἵοι τέ εἰσι μὴ κινοῦντες τὸ ἐπὶ Λέσβῳ ναυτικὸν καὶ τὸ ἀπὸ Πελοποννήσου ἐπιὸν ραδίως ἀμύνεσθαι, ἐπλήρωσαν ναῦς ἑκατὸν ἐσβάντες αὐτοὶ τε πλὴν ἱππέων καὶ πεντακοσιομεδίμνων καὶ οἱ μέτοικοι, καὶ παρὰ τὸν ἴσθμὸν ἀναγαγόντες ἐπίδειξίν τε ἐποιοῦντο καὶ ἀποβάσεις τῆς Πελοποννήσου, ἢ δοκοίῃ αὐτοῖς. οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι δρῶντες πολὺν τὸν παράλογον τά τε ὑπὸ τῶν Λεσβίων ρηθέντα ἥγοῦντο οὐκ ἀληθῆ καὶ ἀπορα νομίζοντες, ὡς αὐτοῖς καὶ οἱ ξύμμαχοι ἄμα οὐ παρῆσαν καὶ ἥγγέλλοντο καὶ αἱ περὶ τὴν Πελοπόννησον τριάκοντα νῆες τῶν Ἀθηναίων τὴν περιοικίδα αὐτῶν πορθοῦσαι, ἀνεχώρησαν ἐπ' οἴκου. Στερον δὲ ναυτικὸν παρεσκεύαζον ὃ τι πέμψουσι ἐς τὴν Λέσβον καὶ κατὰ πόλεις ἐπήγγελλον τεσσαράκοντα νεῶν πλῆθος καὶ ναύαρχον προσέταξαν Ἀλκίδαν, ὃς ἔμελλεν ἐπιπλεύσεσθαι· ἀνεχώρησαν δὲ καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ταῖς ἑκατὸν ναυσίν, ἐπειδὴ καὶ ἐκείνους εῖδον.

18. Μυτιληναῖοι δὲ κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον, ὃν οἱ Λακε-

δαιμόνιοι περὶ τὸν ισθμὸν ἡσαν, ἐπὶ Μήθυμνων δὲ προδιδο-
μένην ἐστράτευσαν κατὰ γῆν αὐτοῖς τε καὶ οἱ ἐπίκουροι, καὶ
προσβαλόντες τῇ πόλει, ἐπειδὴ οὐ προυχώσει, ἢ προσεδέ-
χοντο, ἀπῆλθον ἐπ' Ἀντίσσης καὶ Πύρρας καὶ Ἐρέσου, καὶ
καταστησάμενοι τὰ ἐν ταῖς πόλεσι ταῦταις βεβαίωτερα καὶ
τείχη κρατήναντες διὰ τάχους ἀπῆλθον ἐπ' οἰκου. ἐστράτευ-
σαν δὲ καὶ οἱ Μηθυμναῖοι ἀναγωρησάντων αὐτῶν ἐπ' Ἀν-
τίσσαν καὶ ἐκβοηθείας τινὸς γενομένης πληγέντες ὑπὸ τε
τῶν Ἀντίσσαιων καὶ τῶν ἐπικούρων ἀπέθανόν τε πολλοὶ καὶ
ἀνεχώρησαν οἱ λοιποὶ κατὰ τάχος, οἱ δὲ Ἀθηναῖοι πυνθανό-
μενοι ταῦτα, τοὺς τε Μυτιληναίους τῆς γῆς κρατοῦντας καὶ
τοὺς σφετέρους στρατιώτας οὐχ ἰκανοὺς ὄντας εὔργειν,
πέμπουσι περὶ τὸ φθινόπωρον ἥδη ἀρχόμενον Πάχητα τὸν
Ἐπικούρου στρατηγὸν καὶ γιλίους ὀπλίτας ἔκυτῶν, οἱ δὲ
αὐτερέται πλεύσαντες τῶν γεῶν ἀφικοῦνται καὶ περιτει-
χίζουσι Μυτιλήνην ἐν αὐλῷ ἀπλῷ τείχει ρρούρια δ' ἔστιν
οὗ ἐπὶ τῶν καρτερῶν ἐγκατωκοδόμητο, καὶ ἡ μὲν Μυτιλήνη
κατὰ κράτος ἥδη ἀμφοτέρωθεν καὶ ἐκ γῆς καὶ ἐκ θαλάσσης
εἴργετο, καὶ ὁ γειμὸν ἤρχετο γύρηνεσθιτι.

ΛΑΚΕΔΑΙΜΟΝΙΩΝ ΒΟΗΘΕΙΑ ΠΡΟΣ ΜΥΤΙΛΗΝΑΙΟΥΣ ΜΥΤΙΛΗΝΑΙΩΝ ΠΑΡΑΔΟΣΙΣ

(Γ. 25 - 33)

25. Ἐκ δὲ τῆς Λακεδαιμονίους τοῦ αὐτοῦ γειμῶνος τελευ-
τῶντος ἐκπέμπεται Σάλαιθος ὁ Λακεδαιμόνιος ἐς Μυτιλήνην
τριήρει, καὶ πλεύσας ἐς Πύρραν καὶ ἐξ αὐτῆς πεζῇ κατὰ χα-
ράδραν τινά, ἢ ὑπερβατὸν ἦν τὸ περιτείχισμα, δικλαδῶν ἐσέρ-
χεται ἐς τὴν Μυτιλήνην, καὶ ἔλεγε τοῖς προέδροις ὅτι ἐσβολὴ
τε ἄμα ἐς τὴν Ἀττικὴν ἔσται καὶ αἱ τεσσαράκοντα νῆες πα-
ρέσονται, ἃς ἔδει βοηθῆσαι αὐτοῖς, προσποπεψυχθῆναι τε αὐ-

τὸς τούτων ἔνεκα καὶ ἅμα τῶν ἀλλων ἐπιμελησόμενος, καὶ οἱ μὲν Μυτιληνῖαι ἐθάρσους τε καὶ πρὸς Ἀθηναίους ἥσσον εἶχον τὴν γνώμην δύστε ἔνυμβαίνειν, ὅτε γειμὸν ἐτελεύτα οὗτος, καὶ τέταρτον ἔτος τῷ πολέμῳ ἐτελεύτη τῷδε, ὃν Θουκυδίδης ἔννέγραψε.

26. Τοῦ δ' ἐπιγραμμένου θέρους οἱ Πελοποννήσιοι, ἐπειδὴ τὰς ἐς τὴν Μυτιλήνην τεσσαράκοντα ναῦς ἀπέστειλαν, ἀρχοντα Ἀλκίδην, ὃς ἦν αὐτοῖς ναύαρχος, προστάξαντες, αὐτοὶ ἐς τὴν Ἀττικὴν καὶ οἱ ἔνυμβαχοι ἐσέβαλον, ὅπως οἱ Ἀθηναῖοι ἀμφοτέρωθεν θορυβούμενοι ἤσσον ταῖς ναυσὶν ἐς τὴν Μυτιλήνην καταπλεούσαις ἐπιβοηθήσωσιν. ἡγεῖτο δὲ τῆς ἐσβολῆς ταύτης Κλεομένης ὑπὲρ Παυσανίου τοῦ Πλειστοάνακτος μίέος βοσκέως ὅντος καὶ νεωτέρου ἔτι, πατρὸς δὴ ἀδελφὸς ὁν. ἐδήλωσαν δὲ τῆς Ἀττικῆς τά τε πρότερον τετμημένα, εἰ τι ἐβεβλαστήκει, καὶ δσα ἐν ταῖς πρὸν ἐσβολαῖς παρελέλειπτο· καὶ ἡ ἐσβολὴ αὕτη χαλεπωτάτη ἐγένετο τοῖς Ἀθηναίοις μετὰ τὴν δευτέραν ἐπιμένοντες γάρ αἰεὶ ἀπὸ τῆς Λέσβου τι πεύσεσθαι τῶν νεῶν ἔργον ὡς ἥδη πεπεριωμένων ἐπεξῆλθον τὰ πολλὰ τέμνοντες. ὃς δ' οὐδὲν ἀπέβαινε αὐτοῖς, ὃν προσεδέχοντο, καὶ ἐπελελοίποι ὁ σῖτος, ἀνεγέρησαν καὶ διελύθησαν κατὰ πόλεις.

27. Οἱ δὲ Μυτιληνῖαι ἐν τούτῳ, ὃς αἱ τε νῆσες αὐτοῖς οὐκ ἤκον ἀπὸ τῆς Πελοποννήσου, ἀλλὰ ἐνεγρόντιζον, καὶ διτοῖς ἐπελελοίποι, ἀναγκάζονται ἔνυμβαίνειν πρὸς τοὺς Ἀθηναίους διὰ τάδε. ὁ Σάλανθος καὶ αὐτὸς οὐ προσδεχόμενος ἔτι τὰς ναῦς ὀπλίζει τὸν δῆμον πρότερον φύλακας ὅντας ἐπεξιών τοῖς Ἀθηναίοις οἱ δὲ ἐπειδὴ ἔλαβον ὅπλα, οὔτε ἡκροῶντο ἔτι τῶν ἀργόντων, κατὰ ἔνυλλογους τε γιγρόμενοι ἢ τὸν σῖτον ἐκέλευν τοὺς δυνατοὺς φέρειν ἐς τὸ φανερὸν καὶ δικνέμειν

άπασιν, ἢ αὐτοὶ ξυγγωρήσαντες πρὸς Ἀθηναίους ἔρχασκαν παραδώσειν τὴν πόλιν.

28. Γνόντες δὲ οἱ ἐν τοῖς πράγμασιν οὕτ' ἀποκωλύειν δυνατοὶ ὄντες εἰ τὸ ἀπομονωθήσονται τῆς ξυμβάσεως, κινδυνεύσοντες, ποιῶνται κοινῇ δμολογίαν πρὸς τε Πάχητα καὶ τὸ στρατόπεδον, ὡστε Ἀθηναίοις μὲν ἔξειναι βουλεῦσαι περὶ Μυτιληναίων, δόπον ἂν τι βούλωνται, καὶ τὴν στρατιὰν ἐς τὴν πόλιν δέχεσθαι αὐτούς, πρεσβείαν δὲ ἀποστέλλειν ἐσιτὰς Ἀθήνας Μυτιληναίους περὶ ἔκυτῶν· ἐν ὅσῳ δ' ἂν πόλιν ἔλθωσι, Πάχητα μήτε δῆσαι Μυτιληναίων μηδένα μηδὲ ἀνδραποδίσαι μήτε ἀποκτεῖναι. ἡ μὲν ξύμβασις αὕτη ἐγένετο. οἱ δὲ πράξαντες πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους μάλιστα τῶν Μυτιληναίων περιδεεῖς ὄντες, ὡς ἡ στρατιὰ ἐσῆλθεν, οὐκ ἤσχοντο, ἀλλ' ἐπὶ τοὺς βωμοὺς δμως καθίζουσι· Πάχης δ' ἀναστήσας αὐτοὺς ὡστε μὴ ἀδικῆσαι, κατατίθεται ἐς Τένεδον, μέχρι οὗ Ἀθηναίοις τι δόξῃ. πέμψας δὲ καὶ ἐς τὴν Ἀντισσαν τριήρεις προσεκτήσατο καὶ τᾶλλα τὰ περὶ τὸ στρατόπεδον καθίστατο, ἢ αὐτῷ ἐδόκει.

29. Οἱ δὲ ἐν ταῖς τεσσαράκοντα ωκεανοῖ Πελοποννήσοι, οὓς ἔδει ἐν τάχει παραγενέσθαι, πλέοντες περὶ τε αὐτὴν τὴν Πελοπόννησον ἐνδιέτριψαν καὶ κατὰ τὸν ἄλλον πλουν σγολαῖοι κομισθέντες τοὺς μὲν ἐκ τῆς πόλεως Ἀθηναίους λανθάνουσι πρὸν δὴ τῇ Δήλῳ ἔσχον, προσμείξαντες δ' ἡπταὶ αὐτῆς τῇ Ἰκάρῳ καὶ Μυκόνῳ πυνθάνονται πρῶτον ὅτι ἡ Μυτιλήνη ἔάλωκε· βουλόμενοι δὲ τὸ σαφὲς εἰδέναι κατέπλευσκαν ἐς Ἐρυθραῖς Ἑρυθράκις ἡμέραι δὲ μάλιστα ἦσαν τῇ Μυτιλήνῃ ἔαλωκυίᾳ ἐπτά, ὅτε ἐς τὸ Ἐρυθραῖον κατέπλευσκαν. πυθόμενοι δὲ τὸ σαφὲς ἐβουλεύσοντο ἐκ τῶν παρόντων, καὶ ἔλεξεν αὐτοῖς Τευτίαπλος ἀνὴρ Ἡλεῖος τάδε.

30. «Αλκίδα καὶ Ηελοποννησίων ὅσαι πάρεσμεν ὄρχοντες τῆς στρατιᾶς, ἐμοὶ δοκεῖ πλεῦν ἡμᾶς ἐπὶ Μυτιλήνην πρὸν ἐκπύστους γενέσθαι, ὥσπερ ἔχομεν· κατὰ γάρ τὸ εἰκὸς ἀνδρῶν νεωστὶ πόλιν ἐγόντων πολὺ τὸ ἀφύλακτον εὑρήσομεν, κατὰ μὲν θάλασσαν καὶ πάνυ, ἢ ἐκεῖνοί τε ἀνέλπιστον ἐπιγενέσθαι ὃν τινα σφίσι πολέμιον καὶ ἡμῶν ἡ ἀλκὴ τυγχάνει μάλιστα οὖσα· εἰκὸς δὲ καὶ τὸ πεζὸν αὐτῶν κατ’ οἰκίας ἀμελέστερον ώς κεκρατηκότων διεσπάρθαι. εἰ οὖν προσπέσοιμεν ἄφνω τε καὶ νυκτός, ἐλπίζω μετὰ τῶν ἔνδον, εἴ τις ἄρα ἡμῖν ἐστιν ὑπόλοιπος εὔνους, καταληφθῆναι ὃν τὰ πράγματα. καὶ μὴ ἀποκνήσωμεν τὸν κίνδυνον, νομίσκντες οὐκ ἔλλο τι εἶναι τὸ καινὸν τοῦ πολέμου ἢ τὸ τοιοῦτον, ὃ εἴ τις στρατηγὸς ἔν τε αὐτῷ φυλάσσοιτο καὶ τοῖς πολεμίοις ἐνορῶν ἐπιγειροίη, πλεῖστον δὲ δρθοῖτο».

31. «Ο μὲν τοσκῦτα εἰπὼν οὐκ ἔπειθε τὸν Ἀλκίδαν, ἀλλὰ τοις δέ τινες τῶν ἀπ’ Ἰωνίας φυγάδων καὶ οἱ Λέσβιοι οἱ ξυμπλέοντες παρέγνουν, ἔπειδὴ τοῦτον τὸν κίνδυνον φοβεῖται, τῶν ἐν Ἰωνίᾳ πόλεων καταλαβεῖν τινα ἢ Κύμην τὴν Αἰολίδα, ὅπως ἐκ πόλεως δρμώμενοι τὴν Ἰωνίαν ἀποστήσωσιν — ἐλπίδα δὲ εἶναι, οὐδενὶ γάρ ἀκουσίως ἀφῆθαι —, καὶ τὴν πρόσοδον ταῦτην μεγίστην οὖσαν Ἀθηναίων ἵνα ὑφέλωσι καὶ ἄμα, ἢν ἐφορμῶσι σφίσιν, αὐτοῖς δαπάνη γίγνηται· πείσειν τε οἰεσθαι καὶ Ηισούθηνην ὅστε ξυμπολεμεῖν ὃ δὲ οὐδὲ ταῦτα ἐνεδέχετο, ἀλλὰ τὸ πλεῖστον τῆς γνώμης εἶχεν, ἔπειδὴ τῆς Μυτιλήνης ὑστερήκει, ὃ τι τάχιστα τῇ Ηελοποννήσῳ πάλιν προσμεῖξαι.

32. «Ἄρας δὲ ἐκ τοῦ Ἐμβάτου παρέπλει, καὶ προσσχών Μυοννήσῳ τῇ Τηίων τοὺς αἰγαίωντους, οὓς κατὰ πλοῦν εἰλήφει, ἀπέσφαξε τοὺς πολλοὺς· καὶ ἐς τὴν Ἐφεσον καθορμασαμένου αὐτοῦ Σαμίων τῶν ἐξ Ἀναίων ἀφικόμενοι πρέ-

σβεις ἔλεγον οὐ κακῶς τὴν Ἑιλάδα ἐλευθεροῦν αὐτόν, εἰ
ἄνδρας διέφυειρεν οὔτε γεῖρας ἀνταιρομένους οὔτε πολε-
μίους, Ἀθηναῖων δὲ ὑπὸ ἀνάγκης ξυμμάχους εἴ τε μὴ παύ-
σεται, διληγούς μὲν αὐτὸν τῶν ἐγθρῶν εἰς φιλίαν προσάξεσθαι,
πολὺ δὲ πλείους τῶν φίλων πολεμίους ἔξειν. καὶ δὲ μὲν ἐπεί-
σθη τε καὶ Χίων ἄνδρας, ὅσους εἶχεν ἔτι, ἀφῆκε καὶ τῶν
ἄλλων τινάς· ὑρῶντες γὰρ τὰς ναῦς οἱ ἀνθρώποι οὐκ ἔφευγον,
ἄλλα προσεγγίζουν μᾶλλον ὡς ἀττικαῖς καὶ ἐλπίδα οὐδὲ τὴν
ἐλαχίστην εἶχον μή ποτε Ἀθηναίων τῆς θαλάσσης κρατούν-
των ναῦς Ηελοποννησίων ἐς Ἰωνίαν παραβαλεῖν.

33. Ἀπὸ δὲ τῆς Ἐφέσου ὁ Ἀλκίδας ἐπλει κατὰ τάγος
καὶ φυγὴν ἐποιεῖτο· ὥφθη γὰρ ὑπὸ τῆς Σαλαμινίας καὶ Παρά-
λου ἔτι περὶ Κλάρον ὥρμον—αἱ δ' ἀπ' Ἀθηνῶν ἔτυχον πλέου-
σαι—καὶ δεδιώς τὴν δίωξιν ἐπλει διὰ τοῦ πελάγους ὡς γῆ
ἔκούσιος οὐ σχήσων ἄλλη τῇ Ηελοποννήσῳ. τῷ δὲ Πάρκητι
καὶ τοῖς Ἀθηναῖοις ἦλθε μὲν ἀπὸ τῆς Ἔρυθραίας ἀγγελία,
ἀφικνεῖτο δὲ καὶ πανταχόθεν· ἀτειχίστου γὰρ οὕσης τῆς
Ἰωνίας μέγα τὸ δέος ἐγένετο μή παραπλέοντες οἱ Ηελοπον-
νήσιοι, εὶ καὶ ὡς μὴ διενοοῦντο μένειν, πορθῶσιν ἀμα προσ-
πίπτοντες τὰς πόλεις· αὐτάγγελοι δ' αὐτὸν ιδοῦσαι ἐν τῇ
Κλάρῳ τῇ τε Πάραιος καὶ τῇ Σαλαμινίᾳ ἔφρασαν. ὁ δὲ ὑπὸ¹
σπουδῆς ἐποιεῖτο τὴν δίωξιν· καὶ μέχρι μὲν Πάτμου τῆς νή-
σου ἐπεδίωξεν, ὡς δ' οὐκέτι ἐν καταλήψει ἐφαίνετο, ἐπανε-
χώρει, κέρδος δὲ ἐνόμισεν, ἐπειδὴ οὐ μετεώροις περιέτυχεν,
ὅτι οὐδαμοῦ ἐγκαταληφθεῖσαι ἤναγκάσθησαν στρατόπεδόν
τε ποιεῖσθαι καὶ φυλακὴν σφίσι καὶ ἐφόρμησιν παρασχεῖν.

ΑΘΗΝΑΙΩΝ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΠΕΡΙ ΜΥΤΙΛΗΝΑΙΩΝ
(Γ, 35-50)

35. Ὁ δὲ Πάχης ἀφικόμενος ἐς τὴν Μυτιλήνην τὴν τε Πύρραν καὶ Ἐρεσον παρεστήσατο, καὶ Σάλαιθον λαβὼν ἐν τῇ πόλει τὸν Λακεδαιμόνιον κεκρυμμένον ἀποπέμπει ἐς τὰς Ἀθῆνας καὶ τοὺς ἐκ τῆς Τενέδου Μυτιληναίων ἄνδρας ἄριστος, οὓς κατέθετο, καὶ εἰ τις ἄλλος αὐτῷ αἴτιος ἐδόκει εἶναι τῆς ἀποστάσεως ἀποπέμπει δὲ καὶ τῆς στρατιᾶς τὸ πλέον. τοῖς δὲ λοιποῖς ὑπομένοντα καθίστατο τὰ περὶ τὴν Μυτιλήνην καὶ τὴν ἄλλην Λέσβον, ἢ αὐτῷ ἐδόκει.

36. Ἀφικομένων δὲ τῶν ἀνδρῶν καὶ τοῦ Σαλαίθου οἱ Ἀθηναῖοι τὸν μὲν Σάλαιθον εὐθὺς ἀπέκτειναν, ἔστιν ἀ παρεγόμενον τὰ τὸ ἄλλα καὶ ἀπὸ Πλαταιῶν—ἔτι γάρ ἐπολιορκοῦντο—ἀπάξειν Πειλοποννησίους περὶ δὲ τῶν ἀνδρῶν γνώμας ἐποιοῦντο, καὶ ὑπὸ δργῆς ἐδοξεῖν αὐτοῖς οὐ τοὺς παρόντας μόνον ἀποκτεῖναι, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἅπαντας Μυτιληναίους, ὅσοι ἡβῶσι, παῖδας δὲ καὶ γυναικας ἀνδραποδίσαι, ἐπικαλοῦντες τὴν τε ἄλλην ἀπόστασιν, ὅτι οὐκ ἀρχόμενοι, ὥσπερ οἱ ἄλλοι, ἐποιήσαντο, καὶ προσέχυνεβάλετο οὐκ ἐλάχιστον τῆς ὅρμῆς αἱ Πειλοποννησίων νῆες ἐς Ἰωνίαν ἐκείνοις βοηθοὶ τολμήσασαι παρακινδυνεῦσαι οὐ γάρ ἀπὸ βραχείας διανοίας ἐδόκουν τὴν ἀπόστασιν ποιήσασθαι πέμπουσιν οὖν τριήρη ὡς Πάχητα ἄγγελον τῶν δεδογμένων, κατὰ τάχος κελεύοντες διαχρήσασθαι Μυτιληναίους καὶ τῇ ὑστεραίᾳ μετάνοιά τις εὐθὺς ἦν αὐτοῖς καὶ ἀναλογισμὸς ὡρὸν τὸ βούλευμα καὶ μέγα ἐγράψασθαι, πόλιν ὅλην διαφθεῖραι μᾶλλον ἢ οὐ τοὺς αἰτίους. ὡς δὲ ἤσθοντο τοῦτο τῶν Μυτιληναίων οἱ παρόντες πρέσβεις καὶ οἱ αὐτοῖς τῶν Ἀθηναίων ἔνυμπράσσοντες, παρεσκεύασαν τοὺς ἐν τέλει ὕστε αὕθις γνώμας προθεῖναι καὶ ἐπεισαν ρᾶσιν,

διότι καὶ ἐκείνοις ἔνδηλον ἦν βουλόμενον τὸ πλέον τῶν πολιτῶν αὐθίς τινας σφίσιν ἀποδοῦναι βουλεύσασθαι. καταστάσης δ' εὐθὺς ἐκκλησίας ἄλλαι τε γυναικὶ ἀρ' ἐκάστων ἐλέγοντο καὶ Κλέων ὁ Κλεανέτου, ὅσπερ καὶ τὴν προτέραν ἐνενικήκει ὥστε ἀποκτεῖναι, ὃν καὶ ἐς τὰ ἄλλα βιαιότατος τῶν πολιτῶν τῷ τε δῆμῳ παρὰ πολὺ ἐν τῷ τότε πιθανότατος, παρελθόν αὐθίς ἔλεγε τοιάδε.

ΔΗΜΗΓΟΡΙΑ ΚΛΕΩΝΟΣ

(Γ. 37 - 40)

37. «Πολλάκις μὲν ἡδη ἔγωγε καὶ ἄλλοτε ἔγρων δημοκρατίαν ὅτι ἀδύνατός ἐστιν ἑτέρων ἀρχειν, μάλιστα δ' ἐν τῇ νῦν ὑμετέρᾳ περὶ Μυτιληναίων μεταμελείᾳ· διὰ γάρ τὸ οὐρανὸν ἀδεές καὶ ἀνεπιβούλευτον πρὸς ἄλλήλους καὶ ἐς τοὺς ξυμμάχους τὸ αὐτὸν ἔχετε, καὶ ὅ τι ἂν ἡ λόγῳ πεισθέντες ὑπ' αὐτῶν ἀμάρτητε ἢ οἰκτῷ ἐνδῦτε, οὐκ ἐπικινδύνως ἥγεισθε ἐς ὑμᾶς καὶ οὐκ ἐς τὴν ξυμμάχων γάριν μαλλακίζεσθαι, οὐ σκοποῦντες ὅτι τυραννίδα ἔχετε τὴν ἀργὴν καὶ πρὸς ἐπιβούλευοντας αὐτοὺς καὶ ἀκοντας ἀρχομένους, οὐ οὐκ ἐξ ὃν ἡ γαρίζησθε βλαπτόμενοι αὐτοὶ ἀκριδύνται ὑμῶν, ἀλλ' ἐξ ὃν ἰσχύν μᾶλλον ἡ τῇ ἐκείνων εὐνοίᾳ περιγένησθε. πάντων δὲ δεινότατον, εἰ βέβαιον ἡμῖν μηδὲν καθεστήξει, ὃν ἂν δέξῃ πέρι, μηδὲ γνωσόμεθα ὅτι γείροσι νόμοις ἀκινήτοις γρωμένη πόλις κρείσσων ἐστὶν ἡ καλῶς ἔχουσιν ἀκύροις, ἀμαλίᾳ τε μετὰ σωφροσύνης ὠφελιμώτερον ἡ δεξιότης μετὰ ἀκολασίας, οἵ τε φαῦλότεροι τῶν ἀνθρώπων πρὸς τοὺς ξυνετωτέρους ως ἐπὶ τὸ πλέον ἄμεινον οἰκοῦσι τὰς πόλεις. οἱ μὲν γάρ τῶν τε νόμων σοφώτεροι βούλονται φαίνεσθαι τῶν τε αἰεὶ λεγομένων ἐς τὸ κοινὸν περιγίγνεσθαι, ως ἐν ἄλλοις μείζοσιν οὐκ ἂν δηλώσαντες τὴν γνώμην, καὶ ἐκ τοῦ τοιούτου τὰ πολλὰ σφύλλουσι τὰς

πόλεις, οἱ δὲ ἀπιστοῦντες τῇ ἐξ ἑαυτῶν ξυνέσει ἀμφέστεροι μὲν τῶν νόμων ἀξιοῦσιν εἶναι, ἀδυνατώτεροι δὲ τὸν τοῦ καὶ λόγου εἰπόντος μέμψασθαι λόγουν, κριταὶ δὲ ὅντες ἀπὸ τοῦ ἵσου μᾶλλον ἡ ἀγωνισταὶ δρθοῦνται τὰ πλείω. ὃς οὖν χρὴ καὶ ἡμᾶς ποιοῦντας μὴ δεινότητι καὶ ξυνέσεως ἀγῶνι ἐπαιρομένους παρὰ δέξαν τῷ ἡμετέρῳ πλήθει παρακινεῖν».

38. «Ἐγὼ μὲν οὖν ὁ αὐτὸς εἴμι τῇ γνώμῃ καὶ θαυμάζω μὲν τῶν προθέντων αὐθις περὶ Μυτιληναίων λέγειν καὶ γρένου διατριβὴν ἐμποιησάντων, ὃ ἐστι πρὸς τῶν ἡδικηκότων μᾶλλον — ὁ γάρ παθὸν τῷ δράσαντι ἀμβλυτέρᾳ τῇ δρυῇ ἐπεξέρχεται, ἀμύνεσθαι δὲ τῷ παθεῖν ὃ τι ἐγρυπάτω κείμενον ἀντίπαλον ὃν μάλιστα τὴν τιμωρίαν ἄν λαμβάνοι —, θαυμάζω δὲ καὶ ὅστις ἔσται ὁ ἀντερῶν καὶ ἀξιώσων ἀποφαίνειν τὰς μὲν Μυτιληναίων ἀδικίας ἡμῖν ὠφελίμους οὔσας, τὰς δὲ ἡμετέρας ξυμφορὰς τοῖς ξυμμάχοις βλάβας καθισταμένας. καὶ δῆλον ὅτι ἡ τῷ λέγειν πιστεύσας τὸ πάνυ δοκοῦν ἀνταποφῆναι ὡς οὐκ ἔγνωσται ἀγωνίσαιτ’ ἄν, ἢ κέρδει ἐπαιρόμενος τὸ εὑπρεπές τοῦ λόγου ἐκπονήσας παράγειν πειράσεται. ἡ δὲ πόλις ἐκ τῶν τοιῶνδες ἀγώγων τὰ μὲν ἀθλα ἑτέροις δίδωσιν, αὐτὴ δὲ τοὺς κινδύνους ἀναφέρει. αἵτιοι δὲ ὑμεῖς κακῶς ἀγωνιζεσθεῖτε, οἵτινες εἰώθατε θεαταὶ μὲν τῶν λόγων γίγνεσθαι, ἀκροαταὶ δὲ τῶν ἔργων, τὰ μὲν μέλλοντα ἔργα ἀπὸ τῶν εὗ εἰπόντων σκοποῦντες ὡς δυνατὰ γίγνεσθαι, τὰ δὲ πεπραγμένα ἥδη, οὓς τὸ δρασθὲν πιστότερον ὕψει λαβόντες ἡ τὸ ἀκουσθέν, ἀπὸ τῶν λόγων καλῶς ἐπιτιμησάντων καὶ μετὰ καινότητος μὲν λόγου ἀπατᾶσθαι ἀριστοι, μετὰ δεδοκιμασμένου δὲ μὴ ξυνέπεσθαι ἐθέλειν, δοῦλοι ὅντες τῶν αἱεὶ ἀτόπων, ὑπερόπται δὲ τῶν εἰωθότων, καὶ μάλιστα μὲν αὐτὸς εἰπεῖν ἔκαστος βουλόμενος δύνασθαι, εἰ δέ μή, ἀνταγωνιζόμενοι τοῖς τοιαῦτα λέγουσι μὴ ὕστεροι ἀκολουθῆσαι δοκεῖν τῇ γνώμῃ, δξέως δέ τι

λέγοντος προεπικινέσαι καὶ προσισθέσθαι τε πρόθυμοι τὰ λεγόμενα καὶ προνοῆσαι βραχεῖς τὰ ἔξ αὐτῶν ἀποβησόμενα, ζητοῦντές τε ὥλο τι, ὡς εἰπεῖν, ἢ ἐν οἷς ζῶμεν, φρονοῦντες δὲ οὐδὲ περὶ τῶν παρόντων ἴκανῶς ἀπλῶς τε ἀκοῆς ἡδονῆς ἡσσώμενοι καὶ σφιστῶν θεκταῖς ἐσικήτες καθημένους μᾶλλον ἢ περὶ πόλεως βουλευομένους.

39. «Ων ἐγὼ πειρώμενος ἀποτρέπειν ὑμᾶς ἀποράντοι Μυτιληναίους μᾶλιστα δὴ μίαν πόλιν ἡδικηκότας ὑμᾶς, ἐγὼ γάρ, οἵτινες μὲν μὴ δυνατοὶ φέρειν τὴν ὑμετέραν ἀρχὴν ἢ οἵτινες ὑπὸ τῶν πολεμίων ἀναγκασθέντες ἀπέστησαν, ξυρρύθμην ἔχοι· νῆσον δὲ οἵτινες ἔχοντες μετὰ τειχῶν καὶ κατὰ θάλασσαν μόνον φοβούμενοι τοὺς ἡμετέρους πολεμίους, ἐν ᾧ καὶ αὐτοὶ τριήρων παρασκευῇ οὐκ ἄφρακτοι ἦσαν πρὸς αὐτοὺς, αὐτόνομοί τε οἰκοῦντες καὶ τιμώμενοι ἐς τὰ πρῶτα ὑφ' ἡμῶν τοικῦντα εἰργάσαντο, τί ἄλλο οὖτοι ἢ ἐπεβούλευσάν τε καὶ ἐπανέστησαν μᾶλλον ἢ ἀπέστησαν – ἀπόστασις μέν γε τῶν βίαιον τι πασχόντων ἐστὶν – ἐξήτησάν τε μετὰ τῶν πολεμιστάτων ἡμᾶς στάντες διαφθεῖραι; καίτοι δεινότερον ἐστιν ἢ εἰ καθ' αὐτοὺς δύναμιν κτώμενοι ἀντεπολέμησαν, παράδειγμα δὲ αὐτοῖς οὔτε αἱ τῶν πέλας ξυμφορὴ ἐγένοντο, δοσοὶ ἀποστάντες ἤδη ἡμῶν ἐγειρώθησαν, οὔτε ἡ παροῦσα εὐδαιμονία παρέσχεν ὕκανον μὴ ἐλθεῖν ἐς τὰ δεινά· γενόμενοι δὲ πρὸς τὸ μέλλον θρασεῖς καὶ ἐλπίσαντες μακρότερα μὲν τῆς δυνάμεως, ἐλάσσω δὲ τῆς βουλήσεως, πόλεμον ἥραντο, ισχὺν ἀξιώσαντες τοῦ δικαίου προθεῖναι· ἐν ᾧ γάρ ὠήθησαν περιέσεσθαι, ἐπέθεντο ἡμῖν οὐκ ἀδικούμενοι, εἴωθε δὲ τῶν πόλεων, αἷς ἂν μᾶλιστα ἀπροσδόκητος καὶ δι' ἐλαχίστου εὐπραξίας ἐλθη, ἐς ὕβριν τρέπειν τὰ δὲ πολλὰ κατὰ λόγον τοῖς ἀνθρώποις εὐτυχοῦντα ἀσφαλέστερα ἢ παρὰ δόξαν, καὶ κακοπραγίαν, ὡς εἰπεῖν, ρῦσον ἀπωθοῦνται ἢ εὐδαιμονίαν διασφέζονται, γρῆν δὲ Μυτιληναίους καὶ πάλαι

μηδὲν διαφερόντως τῶν ἄλλων ὡφὴ ἡμῶν τετιμῆσθαι, καὶ οὐκ ἀν ἐς τόδε ἐξύβρισαν πέφυκε γάρ καὶ ἄλλως ἀνθρωπος τὸ μὲν θεραπεῦσον ὑπερφονεῖν, τὸ δὲ μὴ ὑπεῖκον θυμαῖζειν. κολασθέντων δὲ καὶ νῦν ἀξίως τῆς ἀδικίας, καὶ μὴ τοῖς μὲν διλγοῖς ἡ αἰτία προστεθῇ, τὸν δὲ δῆμον ἀπολύσητε. πάντες γάρ ὑμῖν γε ὅμοιως ἐπέθεντο, οἵτις γ' ἔξηγή ὡς ἡμᾶς τραπομένους, νῦν πάλιν ἐν τῇ πόλει εἴναι ἀλλὰ τὸν μετὰ τῶν διλγῶν κίνδυνον ἡγησάμενοι βεβαιώτερον ξυναπέστησαν. τῶν τε ξυμμάχων σκέψασθε, εἰ τοῖς τε ἀναγκασθεῖσιν ὑπὸ τῶν πολεμίων καὶ τοῖς ἔκοῦσιν ἀποστᾶσι τὰς αὐτὰς ζημίας προσθήσετε, τίνα οἵεσθε ὄντινα οὐ βραχείᾳ προφάσει ἀποστήσεσθαι, ὅταν ἡ κατορθώσαντι ἐλευθέρωσις ἥτις σφαλέντι μηδὲν παθεῖν ἀνήκεστον; ἡμῖν δὲ πρὸς ἐκάστην πόλιν ἀποκεκινδυνεύσεται τά τε χρήματα καὶ αἱ ψυχαί. καὶ τυχόντες μὲν πόλιν ἐφθαρμένην παραλαβόντες τῆς ἐπετείας προσόδου, δι’ ἣν ισχύομεν, τὸ λοιπὸν στερήσεσθε, σφαλέντες δὲ πολεμίους πρὸς τοῖς ὑπάρχουσιν ἔξομεν καὶ ὃν χρόνον τοῖς νῦν καθεστηκόσι δεῖ ἐχθροῖς ἀνθίστασθαι τοῖς οἰκείοις ξυμμάχοις πολεμήσομεν».

40. «Ούκουν δεῖ προθεῖναι ἐλπίδα οὕτε λόγῳ πιστὴν οὔτε χρήμασιν ὀνητήν, ὡς ξυγγράμμην ἀμαρτεῖν ἀνθρωπίνως λήψονται ἀκοντες μὲν γάρ οὐκ ἔβλαψαν, εἰδότες δὲ ἐπεβούλευσαν ξύγρωμον δ’ ἐστὶ τὸ ἀκούσιον. ἐγὼ μὲν οὖν καὶ τότε πρῶτον καὶ νῦν διαμάχομαι μὴ μεταγνῶναι ὑμᾶς τὰ προδεδογμένα, μηδὲ τρισὶ τοῖς ἀξυμφορωτάτοις τῇ ἀρχῇ, οἴκτω καὶ ἡδονῇ λόγων καὶ ἐπιεικείᾳ, ἀμαρτάνειν· ἐλεός τε γάρ πρὸς τοὺς ὑμοίους δίκαιος ἀντιδίδοσθαι καὶ μὴ πρὸς τοὺς οὕτ’ ἀντικτιοῦντας ἔξι ἀνάγκης τε καθεστῶτας αἱεὶ πολεμίους· οἴτε τέρποντες λόγῳ ἔξουσι καὶ ἐν ἄλλοις ἐλάσσοσιν ἀγῶνα, καὶ μὴ ἐν ᾧ ἡ μὲν πόλις βραχέα ἡσθεῖσα μεγάλα ζημιώσεται, αὐτοὶ δὲ ἐκ τοῦ εὗ εἰπεῖν τὸ παθεῖν εῦ ἀντιλήψονται· καὶ ἡ ἐπιεικείᾳ

πρὸς τοὺς μέλλοντας ἐπιτηδείους καὶ τὸ λοιπὸν ἔσεσθι καὶ μᾶλλον δίδοται ἡ πρὸς τοὺς ὄμοιώς τε καὶ οὐδὲν ἦσσον πολεμίους ὑπολειπομένους. ἐν τε ἔυνελῶν λέγω πειθόμενοι μὲν ἐμοὶ τὰ δίκαια ἐς Μυτιληναίους καὶ τὰ ἔμφορα ἀμα ποιήσετε, ἄλλως δὲ γρόντες τοῖς μὲν οὐ γχριεῖσθε, ὑμῖς δὲ αὐτοὺς μᾶλλον δικαιώσεσθε. εἰ γάρ οὗτοι δρῦῶς ἀπέστησαν, ὑμεῖς δὲ οὐ γρεῶν ἀρχοιτε. εἰ δὲ δὴ καὶ οὐ προσῆκουν, ὅμως ἀξιοῦτε τοῦτο δρῦν, παρὰ τὸ εἰκὸς τοι καὶ τούσδε ἔυμφόρως δεῖ κολάζεσθι, ἡ παύεσθαι τῆς ἀρχῆς καὶ ἐκ τοῦ ἀκινδύνου ἀνδραγαθίζεσθαι. τῇ τε αὐτῇ ζημίᾳ ἀξιώσατε ἀμύνασθαι καὶ μὴ ἀναληγητότεροι οἱ διαφυγόντες τῶν ἐπιβουλευσάντων φανῆναι, ἐνθυμηθέντες ἂ εἰκὸς ἦν αὐτοὺς ποιῆσαι κρατήσαντας ὑμῶν, ἄλλως τε καὶ προϋπάρξαντας ἀδικίας, μάλιστα δὲ οἱ μὴ ἔνν προφάσει τινὰ κακῶς ποιοῦντες ἐπεξέργασται καὶ διόλλυνται, τὸν κίνδυνον ὑφοράμενοι τοῦ ὑπολειπομένου ἐχθροῦ. ὁ γάρ μὴ ἔνν ἀνάγκη τι παθῶν γχλεπώτερος διαφυγῶν τοῦ ἀπὸ τῆς ἵσης ἐχθροῦ.

Μὴ οὖν προδόται γένησθε ὑμῶν αὐτῶν, γενόμενοι δ' ὅτι ἐγγύτατα τῇ γνώμῃ τοῦ πάσχειν καὶ ὡς πρὸ παντὸς ἃν ἐτιμήσασθε αὐτοὺς χειρόσασθαι, νῦν ἀνταπόδοτε μὴ μαλακισθέντες πρὸς τὸ παρὸν αὐτίκα μηδὲ τοῦ ἐπικρεμασθέντος ποτὲ δεινοῦ ἀμνημονοῦντες, κολάσατε δὲ ἀξιώς τούτους τε καὶ τοῖς ἄλλοις ἔυμμάχοις παράδειγμα σαφές καταστήσατε, δις δὲ ἀφιστῆται, θανάτῳ ζημιωσόμενον. τόδε γάρ ἦν γνῶσιν, ἥσσον τῶν πολεμίων ἀμελήσαντες τοῖς ἥμετέροις αὐτῶν μαχεῖσθαις ἔυμμάχοις».

41. Τοιαῦτα μὲν Κλέων εἶπε. μετὰ δ' αὐτὸν Διόδοτος ὁ Εὐκράτους, ὅσπερ καὶ ἐν τῇ προτέρᾳ ἐκκλησίᾳ ἀντέλεγε μάλιστα μὴ ἀποκτεῖναι Μυτιληναίους, παρελθόντι καὶ τότε ἔλεγε τοιάδε.

ΔΗΜΗΓΟΡΙΑ ΔΙΟΔΟΤΟΥ

(Γ, 42-48)

42. « Οὔτε τοὺς προθέντας τὴν διαχρόμην αὖθις περὶ Μυτιληναίων αἰτιῶμαι οὔτε τοὺς μεμφομένους μὴ πολλάκις περὶ τῶν μεγίστων βουλεύεσθαι ἐπανιδ., νομίζω δὲ δύο τὰ ἐναντιώτατα εὑβουλίᾳ εἶναι, τάχος τε καὶ δργήν, ὃν τὸ μὲν μετὰ ἀνοίας φιλεῖ γίγνεσθαι, τὸ δὲ μετὰ ἀπαιδευσίας καὶ βραχύτητος γνώμης. τοὺς τε λόγους ὅστις διαμάχεται μὴ διδασκάλους τῶν πραγμάτων γίγνεσθαι, ἡ δξύνετός ἐστιν ἢ ἴδια τι αὐτῷ διαφέρει δξύνετος μέν, εἰ δὲ τινὶ ἡγεῖται περὶ τοῦ μέλλοντος δυνατὸν εἶναι καὶ μὴ ἐμφανοῦς φράσαι, διαφέρει δ' αὐτῷ, εἰ βουλόμενός τι αἰσχρὸν πεῖσαι εῦ μὲν εἰπεῖν οὐκ ἄν ἡγεῖται περὶ τοῦ μὴ καλοῦ δύνασθαι, εῦ δὲ διαβαλὼν ἐκπλῆξαι ἄν τοὺς τε ἀντεροῦντας καὶ τοὺς ἀκουσμάτους χαλεπώτατοι δὲ καὶ οἱ ἐπὶ γρήμασι προκατηγοροῦντες ἐπίδειξιν τινα. εἰ μὲν γὰρ ἀμαθίαν κατητιῶντο, διὰ μὴ πείσας δξύνετότερος ἄν δόξας εἶναι ἢ ἀδικώτερος ἀπεχώρει ἀδικίας δ' ἐπιφερομένης πείσας τε ὑποπτος γίγνεται καὶ μὴ τυχόν μετὰ δξύνεσίας καὶ ἀδικος ἢ τε πόλις οὐκ ὀφελεῖται ἐν τῷ τοιῷδε φόβῳ γὰρ ἀποστερεῖται τῶν ξυμβούλων. καὶ πλεῖστ' ἄν δρθοῖτο ἀδυνάτους λέγειν ἔχουσα τοὺς τοιούτους τῶν πολιτῶν ἐλάχιστα γὰρ ἄν πεισθείη ξυναμαρτάνειν. γρὴ δὲ τὸν μὲν ἀγαθὸν πολίτην μὴ ἐκφοβοῦντα τοὺς ἀντεροῦντας, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ ἵσου φαίνεσθαι ἀμεινον λέγοντα, τὴν δὲ σώφρονα πόλιν τῷ τε πλεῖστα εῦ βουλεύοντι μὴ προστιθέναι τιμήν, ἀλλὰ μηδ' ἐλασσοῦν τῆς ὑπαρχούσης, καὶ τὸν μὴ τυχόντα γνώμης οὐχ ὅπως ζημιοῦν, ἀλλὰ μηδ' ἀτιμάζειν. οὕτω γὰρ ὅ τε κατορθῶν ἥκιστα ἄν ἐπὶ τῷ ἔπι μειζόνων δξιοῦσθαι παρὰ γνώμην τι καὶ πρὸς γάριν λέγοι, ὅ τε μὴ ἐπιτυχόντων δρέγοιτο τῷ αὐτῷ χαριζόμενός τι καὶ αὐτός, προσάγεσθαι τὸ πλῆθος».

43. «Ων ήμεῖς τάναντία δρῶμεν, καὶ προσέτι, ἦν τις καὶ ὑποπτεύηται κέρδους μὲν ἔνεκα, τὰ βέλτιστα δὲ ὅμως λέγειν, φθιονήσαντες τῆς οὐ βεβαίου δοκήσεως τῶν κερδῶν τὴν φανερὰν ὀφελίαν τῆς πόλεως ἀφαιρούμεθα. καθέστηκε δὲ τάγαθὸς ἀπὸ τοῦ εὐθέος λεγόμενα μηδὲν ἀνυποπτότερα εἶναι τῶν κακῶν, ὥστε δεῖν ὄμοιώς τόν τε τὰ δεινότατα βουλόμενον πεῖσαι ἀπάτη πρασάγεσθαι τὸ πλῆθος καὶ τὸν τὰ ἀμείνῳ λέγοντα ψευσάμενον πιστὸν γενέσθαι. μόνην τε πόλιν διὰ τὰς περινοίας εὗ ποιῆσαι ἐκ τοῦ προφανοῦς μὴ ἔξαπατήσαντας ἀδύνατον· ὁ γάρ διδοὺς φανερῶς τι ἀγαθὸν ἀνθυποπτεύεται ἀφανῶς πῃ πλέον ἔξειν. γρὴ δὲ πρὸς τὰ μέγιστα καὶ ἐν τῷ τοιῷ δέξιον τι ἡμᾶς περαιτέρω προνοοῦντας λέγειν ὑμῶν τῶν δι’ δλίγου σκοπούντων, ἀλλως τε καὶ ὑπεύθυνον τὴν παρατήσειν ἔχοντας πρὸς ἀνεύθυνον τὴν ὑμετέραν ἀκρόασιν. εἰ γάρ ὁ τε πείσας καὶ ὁ ἐπισπόμενος ὄμοιώς ἐβλάπτοντο, σωφρονέστερον ἂν ἐκρίνετε· νῦν δὲ πρὸς δργὴν ἤντιν’ ἂν τύχητε ἔστιν ὅτε σφιχλέντες τὴν τοῦ πείσαντος μίαν γνώμην ζημιοῦτε καὶ οὐ τὰς ὑμετέρας αὐτῶν, καὶ πολλαὶ οὖσαι ξυνεξήμαρτον».

44. «Ἐγὼ δὲ παρῆλθον οὔτε ἀντερῶν περὶ Μυτιληναίων οὔτε κατηγορήσων. οὐ γάρ περὶ τῆς ἐκείνων ἀδικίας ἡμῖν ὁ ἀγών, εἰ σωφρονοῦμεν, ἀλλὰ περὶ τῆς ἡμετέρας εὑβουλίας. ἦν τε γάρ ἀποφήνω πάνυ ἀδικοῦντας αὐτούς, οὐ διὰ τοῦτο καὶ ἀποκτεῖναι κελεύσω, εἰ μὴ ξυμφέρον, ἦν τε καὶ ἔχοντάς τι ξυγγράμμης, ἐῶν, εἰ τῇ πόλει μὴ ἀγαθὸν φαίνοιτο. νομίζω δὲ περὶ τοῦ μέλλοντος ὑμᾶς μᾶλλον βουλεύεσθαι ἢ τοῦ παρόντος. καὶ τοῦτο, ὁ μάλιστα Κλέων ἴσχυρίζεται, ἐς τὸ λοιπὸν ξυμφέρον ἔσεσθαι πρὸς τὸ θῆσσον ἀφίστασθαι θάνατον ζημίαν προθεῖσι, καὶ αὐτὸς περὶ τοῦ ἐς τὸ μέλλον ακλῶς ἔχοντος ἀντισχυριζόμενος τάναντία γιγνώσκω. καὶ οὐκ ἀξιῶν ὑμᾶς τῷ εὐπρεπεῖ τοῦ ἐκείνου λόγου τὸ γρήσιμον τοῦ ἐμοῦ ἀπόσκοσθαι.

δικαιότερος γάρ ὅν αὐτοῦ ὁ λόγος πρὸς τὴν υῦν ὑμετέραν ὁργὴν ἐς Μυτιληναίους τάχ' ἀν ἐπισπάσαιτο· ἡμεῖς δὲ οὐ δικαζόμεθα πρὸς αὐτούς, ὅστε τῶν δικαίων δεῖν, ἀλλὰ βούλευόμεθα περὶ αὐτῶν, ὅπως χρησίμως ἔξουσιν».

45. «Ἐν οὖν ταῖς πόλεσι πολλῶν θανάτου ζημίαι πρόκεινται καὶ οὐκ ἵσων τῷδε, ἀλλ' ἐλασσόνων ἀμαρτημάτων· ὅμως δὲ τῇ ἐλπίδι ἐπαιρόμενοι κινδυνεύουσι, καὶ οὐδεὶς πω καταγνοὺς ἔκυτον μὴ περιέσεσθαι τῷ ἐπιβουλεύματι ἥλθεν ἐς τὸ δεινόν· πόλις τε ἀφισταμένη τὶς πω ἡσσω τῇ δοκήσει ἔχουσα τὴν παρασκευὴν, ἢ οἰκείαν ἢ ἄλλων ξυμμαχία, τούτῳ ἐπεχείρησε; πεφύκασί τε ἀπαντεῖς καὶ ίδίᾳ καὶ δημοσίᾳ ἀμαρτάνειν, καὶ οὐκ ἔστι νόμος, ὅστις ἀπείρξει τούτου, ἐπεὶ διεξεληλύθασί γε διὰ πασῶν τῶν ζημιῶν οἱ ἀνθρώποι προστιθέντες, εἴ πως ἡσσον ἀδικοῦντο ὑπὸ τῶν κακούργων. καὶ εἰκὸς τὸ πάλαι τῶν μεγίστων ἀδικημάτων μαλακωτέρας κεῖσθαι αὐτάς, παραβανομένων δὲ τῷ χρόνῳ ἐς τὸν θάνατον αἱ πολλαὶ ἀνήκουσιν καὶ τοῦτο ὅμως παραβαίνεται. ἢ τοίνυν δεινότερόν τι τούτου δέος εὑρετέον ἔστιν ἢ τόδε γε οὐδὲν ἐπίσχει, ἀλλ' ἡ μὲν πενία ἀνάγκη τὴν τόλμαν παρέχουσα, ἡ δ' ἔξουσία ὑβρει τὴν πλεονεξίαν καὶ φρονήματι, αἱ δ' ἄλλαι ξυντυχίαι δργῆ τῶν ἀνθρώπων, ὡς ἔκάστη τις κατέχεται ὑπὸ ἀνηκέστου τινός κρείσσονος, ἔξαγουσιν ἐς τοὺς κινδύνους. ἢ τε ἐλπὶς καὶ ὁ ἕρως ἐπὶ παντί, ὁ μὲν ἡγούμενος, ἡ δ' ἐφεπομένη, καὶ ὁ μὲν τὴν ἐπιβουλὴν ἐκφροντίζων, ἡ δὲ τὴν εὐπορίαν τῆς τύχης ὑποτιθεῖσα πλεῖστα βλάπτουσι, καὶ ὅντα ἀφανῆ κρείσσω ἔστι τῶν ὀρωμένων δεινῶν. καὶ ἡ τύχη ἐπ' αὐτοῖς οὐδὲν ἐλασσον ξυμβάλλεται ἐς τὸ ἐπαίρειν ἀδοκήτως γάρ ἔστιν ὅτε παρισταμένη καὶ ἐκ τῶν ὑποδεεστέρων κινδυνεύειν τινὰ προάγει καὶ οὐχ ἡσσον τὰς πόλεις, ὅσφ περὶ τῶν μεγίστων τε, ἐλευθερίας ἢ ἄλλων ἀρχῆς, καὶ μετὰ πάντων ἔκαστος ἀλογίστως ἐπὶ πλέον τι αὐτὸν ἐδόξα-

σεν. ἀπλῶς τε ἀδύνατον καὶ πολλῆς εὐηθείας, ὅστις οἴεται, τῆς ἀνθρωπείας φύσεως δρμωμένης προθύμως τι πρᾶξαι, ἀποτροπὴν τινα ἔχειν ἢ νόμων ἴσχυν ἢ ἄλλω τῷ δεινῷ».

46. «Οὕκουν γρὴ οὔτε τοῦ θανάτου τῇ ζημίᾳ ως ἐγγρύφ πιστεύσαντας χεῖρον βουλεύσασθαι, οὔτε ἀνέλπιστον καταστῆσαι τοῖς ἀποστᾶσιν ως οὐκ ἔσται μεταγνῶναι καὶ ὃ τι ἐν βραχυτάφῳ τὴν ἀμαρτίαν καταλῦσαι. σκέψασθε γὰρ ὃτι νῦν μέν, ἦν τις καὶ ἀποστᾶσα πόλις γνῷ μὴ περιεσομένη, ἔλθοι ἂν ἐς ξύμβασιν δυνατὴ οὖσα ἔτι τὴν δαπάνην ἀποδοῦναι καὶ τὸ λοιπὸν ὑποτελεῖν· ἐκείνως δὲ τίνα οἰεσθε ἥντινα οὐκ ἀμεινον μὲν ἢ νῦν παρασκευάσεσθαι, πολιορκίᾳ δὲ παρατενεῖσθαι ἐς τοῦσχατον, εἰ τὸ αὐτὸ δύναται σχολῇ καὶ ταχὺ ξυμβῆναι; ἡμῖν τε πᾶς οὐ βλάβη δαπανῶν καθημένοις διὰ τὸ ἀξύμβατον, καὶ ἦν ἔλωμεν πόλιν, ἐφθαρμένην παραλαβεῖν καὶ τῆς προσόδου τὸ λοιπὸν ἀπ' αὐτῆς στέρεσθαι; ισχύομεν δὲ πρὸς τοὺς πολεμίους τῷδε. ὅστε οὐ δικαστὰς ὄντας δεῖ ἡμᾶς μᾶλλον τῶν ἔξαμαρτανόντων ἀκριβεῖς βλάπτεσθαι ἢ δρᾶν ὅπως ἐς τὸν ἔπειτα γρόνον μετρίως κολάζοντες ταῖς πόλεσιν ἔξομεν ἐς γρήμάτων λόγον ισχυούσαις γρῆσθαι, καὶ τὴν φυλακὴν μὴ ἀπὸ τῶν νόμων τῆς δεινότητος ἀξιοῦν ποιεῖσθαι, ἀλλὰ ἀπὸ τῶν ἔργων τῆς ἐπιμελείας. οὐ νῦν τούναντίον δρῶντες, ἦν τινα ἐλεύθερον καὶ βίᾳ ἀρχόμενον εἰκότως πρὸς αὐτονομίαν ἀποστάντα χειρωσώμεθα, χαλεπῶς οἰόμεθα γρῆναι τιμωρεῖσθαι. γρὴ δὲ τοὺς ἐλευθέρους οὐκ ἀφισταμένους σφόδρα κολάζειν, ἀλλὰ πρὸς ἀποστῆναι σφόδρα φυλάσσειν καὶ προκαταλαμβάνειν, ὅπως μηδ' ἐς ἐπίνοιαν τούτου ἵστηται, κρατήσαντάς τε ὅτι ἐπ' ἐλάχιστον τὴν αἰτίαν ἐπιφέρειν».

47. «Τύμεῖς δὲ σκέψασθε ὅσον ἂν καὶ τοῦτο ἀμαρτάνοιτε Κλέωνι πειθόμενοι. νῦν μὲν γὰρ νῦν ὃ δῆμος ἐν πά-

σαις ταῖς πόλεσιν εὗνους ἐστὶ καὶ ἡ οὐ ξυναρίσταται τοῖς δῆλογοις ἡ, ἐὰν βικασθῇ ὑπάρχει τοῖς ἀποστήσασι πολέμιος εὐθύς, καὶ τῆς ἀντικαθισταμένης πόλεως τὸ πλῆθος ξύμμαχον ἔχοντες ἐς πόλεμον ἐπέρχεσθε. εἰ δὲ διαφθερεῖτε τὸν δῆμον τὸν Μυτιληναίων, ὃς οὔτε μετέσχε τῆς ἀποστάσεως, ἐπειδὴ τε ὅπλων ἐκράτησεν, ἐκῶν παρέδωκε τὴν πόλιν, πρῶτον μὲν ἀδικήσετε τοὺς εὐεργέτας κτείνοντες, ἐπειτα καταστήσετε τοῖς δυνατοῖς τῶν ἀνθρώπων ὃ βούλονται μάλιστα· ἀφιστάντες γάρ τὰς πόλεις τὸν δῆμον εὐθύς ξύμμαχον ἔξουσι προδειξάντων ὑμῶν τὴν αὐτὴν ζημίαν τοῖς τε ἀδικοῦσιν ὅμοίως κεῖσθαι καὶ τοῖς μή. δεῖ δέ, καὶ εἰ ἡδίκησαν, μὴ προσποιεῖσθαι, ὅπως, ὃ μόνον ἡμῖν ἔτι ξύμμαχόν ἐστι, μὴ πολέμιον γένηται· καὶ τοῦτο πολλῷ ξυμφορώτερον ἡγοῦμαι ἐς τὴν κάθεξιν τῆς ἀρχῆς ἔκόντας ἡμᾶς ἀδικηθῆναι ἡ δικαίως οὓς μὴ δεῖ διαφθεῖραι· καὶ τὸ Κλέωνος τὸ αὐτὸ δίκαιον καὶ ξύμφορον τῆς τιμωρίας οὐχ εὑρίσκεται ἐν αὐτῷ δυνατὸν ὃν ἄμφι γίγνεσθαι».

48. «Τοιμεῖς δὲ γνόντες ἀμείνω τάδε εἴναι καὶ μήτε οἴκτῳ πλέον νείμαντες μήτ’ ἐπιεικείᾳ, οἵτις οὐδὲ ἐγὼ ἐῶ προσάγεσθαι, ἀπ’ αὐτῶν δὲ τῶν παραινουμένων πείθεσθε μοι Μυτιληναίων οὓς μὲν Πάχης ἀπέπεμψεν ὡς ἀδικοῦντας κρῖναι καθ’ ἡσυχίαν, τοὺς δ’ ἄλλους ἐῶν οἰκεῖν. τάδε γάρ ἔς τε τὸ μέλλον ἀγαθὰ καὶ τοῖς πολεμίοις ἥδη φοβερά· ὅστις γάρ εὖ βουλεύεται πρὸς τοὺς ἐναντίους κρείσσων ἐστὶν ἡ μετ’ ἔργων ἴσχύος ἀνοίᾳ ἐπιών».

49. Τοικῦτα δὲ Διόδοτος εἶπε· ρηθεισῶν δὲ τῶν γνωμῶν τούτων μάλιστα ἀντιπάλων πρὸς ἀλλήλας οἱ Ἀθηναῖοι ἥλθον μὲν ἐς ἀγῶνα ὅμως τῆς δόξης καὶ ἐγένοντο ἐν τῇ γειροτονίᾳ ἀγχώμαλοι, ἐκράτησε δὲ ἡ τοῦ Διοδότου. καὶ τριήρη εὐθύς ἄλλην ἀπέστελλον κατὰ σπουδήν, ὅπως μὴ φθασάσης τῆς προ-

τέρας εὑρώσι διεφθαρμένην τὴν πόλιν. προεῖχε δὲ ἡμέρᾳ καὶ νυκτὶ μάλιστα. παρασκευσάντων δὲ τῶν Μυτιληναίων πρέσβεων τῇ νῃ̄ οἴνον καὶ ἀλφιτα καὶ μεγάλα ὑποσχομένων, εἰ φθάσειαν, ἐγένετο σπουδὴ τοῦ πλοῦ ταιαύτη, ὥστε ἦσθιόν τε ἄμυκ ἐλαύνοντες οἴνῳ καὶ ἐλαίῳ ἀλφιτα πεφυρμένα καὶ οἱ μὲν ὅπνον ἥροῦντο κατὰ μέρος, οἱ δὲ ἥλιανον. κατὰ τύχην δὲ πνεύματος οὐδενὸς ἐναντιωθέντος καὶ τῆς μὲν προτέρας νεὸς οὐ σπουδῇ πλεούσης ἐπὶ πρᾶγμα ἀλλόκοτον, ταύτης δὲ τοιούτῳ τρόπῳ ἐπειγομένης. ἡ μὲν ἔρθασε τοσοῦτον ὃσον Πάγγητα ἀνεγνωκέναι τὸ ψήφισμα καὶ μέλλειν δράσειν τὰ δεδογμένα, ἡ δὲ ὑστέρα αὐτῆς ἐπικατάγεται καὶ διεκάλυσε μὴ διαφθεῖραι. παρὰ τοσοῦτον μὲν ἡ Μυτιλήνη ἥλθε κινδύνου.

50. Τοὺς δὲ ἄλλους ἄνδρας, οὓς ὁ Πάγης ἀπέπεμψεν ὡς αἰτιωτάτους ὄντας τῆς ἀποστάσεως, Κλέωνος γνώμῃ διέφθειραν οἱ Ἀθηναῖοι—ἥσαν δὲ ὀλίγῳ πλείους χιλίων—, καὶ Μυτιληναίων τείχη καθεῖλον καὶ ναῦς παρέλαβον. Ὁστερον δὲ φόρον μὲν οὐκ ἔταξαν Λεσβίοις, κλήρους δὲ ποιήσαντες τῆς γῆς πλὴν τῆς Μυθημαίων πρισκιλίους, τριακοσίους μὲν τοῖς θεοῖς ίερούς ἔξειλον, ἐπὶ δὲ τοὺς ἄλλους σφῶν αὐτῶν κληρούχους τοὺς λαγόντας ἀπέπεμψαν, οἵς ἀργύριον Λέσβιοι ταξάμενοι τοῦ κλήρου ἐκάστου τοῦ ἐνικυτοῦ δύο μνᾶς φέρειν αὐτοὶ εἰργάζοντο τὴν γῆν. παρέλαβον δὲ καὶ τὰ ἐν τῇ ἡπείρῳ πολίσματα οἱ Ἀθηναῖοι, ὃσων Μυτιληναῖοι ἐκράτουν, καὶ ὑπήκουουν Ὅστερον Ἀθηναίων. τὰ μὲν κατὰ Λέσβου οὕτως ἐγένετο.

ΠΕΡΙΚΛΕΟΥΣ ΕΠΙΤΑΦΙΟΣ

(B, 34 - 46)

34. Εν δὲ τῷ αὐτῷ χειμῶνι Ἀθηναῖοι τῷ πατρίῳ νόμῳ χρώμενοι δημοσίᾳ ταφὰς ἐποιήσαντο τῶν ἐν τῷδε τῷ πολέμῳ πρώτων ἀποθανόντων τρόπῳ τοιῷδε. τὰ μὲν ὑστά προτίθενται τῶν ἀπογενομένων πρότριτα σκηνὴν παιήσαντες καὶ ἐπιφέρει τῷ αὐτοῦ ἔκαστος, ἥν τι βούληται ἐπειδὴν δὲ ἡ ἐκφορὰ ἦ, λάρυγκας κυπαρισσίνας ἄγουσιν ἄμαξαι φυλῆς ἐκάστης μίαν· ἔνεστι δὲ τὰ ὑστά, ἥς ἔκαστος ἥν φυλῆς. μία δὲ κλίνη κενὴ φέρεται ἐστρωμένη τῶν ἀφανῶν, οἵ ἂν μὴ εὑρεθῶσιν ἐς ἀναίρεσιν. ἔνυκτος φέρεται δὲ ὁ βούλόμενος καὶ ἀστῶν καὶ ξένων, καὶ γυναῖκες πάρεισιν αἱ προσήκουσαι ἐπὶ τὸν τάφον ὀλοφυρόμεναι. τιθέασιν οὖν ἐς τὸ δημόσιον σῆμα, ὃ ἐστιν ἐπὶ τοῦ καλλίστου προαστίου τῆς πόλεως καὶ αἰεὶ ἐν αὐτῷ θάπτουσι τοὺς ἐκ τῶν πολέμων πλὴν γε τοὺς ἐν Μαραθῶνι· ἔκεινων δὲ διαπρεπῆ τὴν ἀρετὴν αρίναντες αὐτοῦ καὶ τὸν τάφον ἐποίησαν. ἐπειδὴν δὲ κρύψωσι γῆ, ἀνήρ ἡρημένος ὑπὸ τῆς πόλεως, ὃς ἂν γνώμῃ τε δοκῇ μὴ ἀξύνετος εἶναι καὶ ἀξιώσει προήκη, λέγει ἐπ' αὐτοῖς ἔπαινον τὸν πρέποντα· μετὰ δὲ τοῦτο ἀπέρχονται. ὅδε μὲν θάπτουσι· καὶ διὰ παντὸς τοῦ πολέμου, ὅποτε ἔνυκτος αὐτοῖς, ἐγρῦντο τῷ νόμῳ. ἐπὶ δ' οὖν τοῖς πρώτοις τοῖσδε Περικλῆς ὁ Ξανθίππου ἡρέθη λέγειν. καὶ ἐπειδὴ καρὸς ἐλάμβανε προελθών ἀπὸ τοῦ σήματος ἐπὶ βῆμα ύψηλὸν πεποιημένον, ὃπως ἀκούοιτο ὡς ἐπὶ πλεῖστον τοῦ διμίου, ἔλεγε τοιάδε.

35. «Οἱ μὲν οὖν πολλοὶ τῶν ἐνθάδε ἥδη εἰρηκότων ἐπαινοῦσι τὸν προσθέντα τῷ νόμῳ τὸν λόγον τόνδε, ὃς καὶ δὲν ἐπὶ

τοῖς ἐκ τῶν πολέμων θαπτομένοις ἀγορεύεσθαι αὐτόν. ἔμοι δὲ ἀρκοῦν ἂν ἐδόκει εἶναι ἀνδρῶν ἀγαθῶν ἕργῳ γενομένων ἕργῳ καὶ δηλοῦσθαι τὰς τιμάς, οἷα καὶ νῦν περὶ τὸν τάφον τόνδε δημοσίᾳ παρασκευασθέντα δρᾶτε, καὶ μὴ ἐν ἐνι ἀνδρὶ πολλῶν ἀρετᾶς κινδυνεύεσθαι εὗ τε καὶ χεῖρον εἰπόντι πιστευθῆναι. χαλεπὸν γάρ τὸ μετρίως εἰπεῖν ἐν τῷ μόλις καὶ ἡ δόκησις τῆς ἀληθείας βεβαιοῦται· ὅτε γάρ ἔννειδῶς καὶ εὔνους ἀκροατής τάχι· ἂν τι ἐνδεεστέρως πρὸς ἄβούλεται τε καὶ ἐπίσταται νομίσεις δηλοῦσθαι, ὅτε ἄπειρος ἔστιν ἀ καὶ πλεονάζεσθαι, διὰ φθόνου, εἴ τι ὑπὲρ τὴν αὐτοῦ φύσιν ἀκούοι. μέχρι γάρ τοῦδε ἀνεκτοὶ οἱ ἐπαίνοι εἰσὶ περὶ ἑτέρων λεγόμενοι, ἐφ' ὅσον ἂν καὶ αὐτὸς ἔκαστος οἴηται ἴκανὸς εἶναι δρᾶστι τι ὃν ἤκουσε· τῷ δὲ ὑπερβάλλοντι αὐτῶν φθονοῦντες ἥδη καὶ ἀπιστοῦσιν. ἐπειδὴ δὲ τοῖς πάλαι οὕτως ἐδοκιμάσθη ταῦτα καλῶς ἔχειν, χρὴ καὶ ἐμὲ ἐπόμενον τῷ νόμῳ πειρᾶσθαι ὑμῶν τῆς ἑκάστου βουλήσεώς τε καὶ δόξης τυχεῖν ὡς ἐπὶ πλεῖστον».

36. «Ἄρξομαι δὲ ἀπὸ τῶν προγόνων πρῶτον· δίκαιον γάρ αὐτοῖς καὶ πρέπον δὲ ἄμα ἐν τῷ τοιῷδε τὴν τιμὴν ταύτην τῆς μνήμης δίδοσθαι. τὴν γάρ χώραν οἱ αὐτοὶ αἱεὶ οἰκουμένες διαδοχῇ τῶν ἐπιγιγνομένων μέχρι τοῦδε ἐλευθέρων δι' ἀρετὴν παρέδοσαν· καὶ ἐκεῖνοι τε ὅξιοι ἐπαίνουν καὶ ἔτι μᾶλλον οἱ πατέρες ἡμῶν. κτησάμενοι γάρ πρὸς οὓς ἐδέξαντο ὅσην ἔχομεν ἀρχὴν οὐκ ἀπόνως, ἡμῖν τοῖς νῦν προσκατέλιπον. τὰ δὲ πλείω αὐτοὶ ἡμεῖς οἵδε οἱ νῦν ἔτι ὄντες μάλιστα ἐν τῇ καθεστηκυίᾳ ἡλικίᾳ ἐπηγέρσαμεν, καὶ τὴν πόλιν τοῖς πᾶσι παρεσκευάσαμεν καὶ ἐς πόλεμον καὶ ἐς εἰρήνην αὐταρκεστάτην. ὃν ἐγὼ τὰ μὲν ακτὰ πολέμους ἔργα, οὓς ἔκαστα ἐκτήθη, ἢ εἴ τι αὐτοὶ ἢ οἱ πατέρες ἡμῶν βάρβαρον ἢ "Ἐλληνα πολέμιον ἐπιόντα προθύμως ἡμινόμεθα, μακρηγορεῖν ἐν εἰδόσιν οὐ βουλόμενος, ἐάσω· ἀπὸ δὲ οἵας τε ἐπιτηδεύσεως ἥλθομεν ἐπ' αὐτὰ

καὶ μεθ' οἷας πολιτείας καὶ τρόπων ἐξ οίων μεγάλα ἐγένετο,
ταῦτα δηλώσας πρῶτον εἶμι καὶ ἐπὶ τὸν τῶνδε ἔπαινον, νο-
μίζων ἐπὶ τῷ παρόντι οὐκ ἀν ἀπρεπῆ λεγθῆναι αὐτὰ καὶ
τόν πάντα θύμιλον καὶ ἀστῶν καὶ ξένων ξύμφορον εἶναι ἐπι-
κοῦσαι αὐτῶν».

37. «Χρώμεθα γὰρ πολιτείᾳ οὐ ζηλούσῃ τοὺς τῶν πέλας
νόμους, παράδειγμα δὲ μᾶλλον αὐτοὶ ὄντες τισὸν ἢ μιμούμενοι
ἔτερους, καὶ ὅνομα μὲν διὰ τὸ μὴ ἐς δικιγούς ἀλλ' ἐς πλείονας
οἰκεῖη δημοκρατία κέκληται. μέτεστι δὲ κατὰ μὲν τοὺς νόμους
πρὸς τὰ ἴδια διάφορα πᾶσι τὸ ἵσον, κατὰ δὲ τὴν ἀξίωσιν, ὡς
ἔκαστος ἐν τῷ εὐδοκιμεῖ, οὐκ ἀπὸ μέρους τὸ πλέον ἐς τὰ κοινὰ
ἢ ἀπὸ ἀρετῆς προτιμᾶται, οὐδὲ αὖ κατὰ πενίαν, ἔχων δέ τι
ἀγαθὸν δρᾶσαι τὴν πόλιν, ἀξιώματος ἀφανείᾳ κεκάλυται. ἐλευ-
θέρως δὲ τά τε πρὸς τὸ κοινὸν πολιτεύομεν καὶ ἐς τὴν πρὸς ἀλ-
λήλους τῶν καθ' ἡμέραν ἐπιτηδευμάτων ὑποψίαν, οὐ δι' ὀργῆς
τὸν πέλας, εἰ καθ' ἥδονή τι δρᾶ, ἔχοντες, οὐδὲ ἀζημίους μέν;
λυπηρὰς δέ τῇ ὅψει ἀχθηδόνας προστιθέμενοι. ἀνεπαγθῆται δὲ
τὰ ἴδια προσομιλοῦντες τὰ δημόσια διὰ δέος μάλιστα οὐ πα-
ρανομοῦμεν, τῶν τε αἱὲν ἐν ἀρχῇ ὄντων ἀκροάσπει καὶ τῶν
νόμων, καὶ μάλιστα αὐτῶν ὅσοι τε ἐπ' ὀφελίᾳ τῶν ἀδικου-
μένων κεῖνται καὶ ὅσοι ἀγραφοὶ ὄντες αἰσχύνην ὁμολογου-
μένην φέρουσι».

38. «Καὶ μὴν καὶ τῶν πόνων πλείστας ἀναπαύλας τῇ
γνώμῃ ἐπορισάμεθα, ἀγῶσι μέν γε καὶ θυσίαις διετησίοις νο-
μίζοντες, ἴδιαις δὲ κατασκευαῖς εὑρεπέσιν, δὸν καθ' ἡμέραν
ἢ τέρψις τὸ λυπηρὸν ἐκπλήσσει. ἐπεσέρχεται δὲ διὰ τὸ μέγε-
θος τῆς πόλεως ἐκ πάσης γῆς τὰ πάντα, καὶ ξυμβαίνει ἡμῖν
μηδὲν οἰκειοτέρᾳ τῇ ἀπολαύσει τὰ αὐτοῦ ἀγαθὰ γιγνόμενα
καρποῦσθαι ἢ καὶ τὰ οὐλῶν ἀνθρώπων».

39. «Διαχρέρομεν δὲ καὶ ταῖς τῶν πολεμικῶν μελέταις τῶν ἐναντίων τοῦσδε. τήν τε γάρ πόλιν κοινὴν παρέχομεν καὶ οὐκ ἔστιν ὅτε ξενγλασίαις ἀπειρογόμεν τιναὶ ἡ μαθήματος ἡ θεάματος, ὅτι μὴ κρυφθὲν ἂν τις τῶν πολεμίων ἵδων διφεληθείη, πιστεύοντες οὐ ταῖς παρασκευαῖς τὸ πλέον καὶ ἀπάταις ἡ τῷ ἀφ' ἡμῶν αὐτῶν ἐξ τὰ ἔργα εὐψύχῳ· καὶ ἐν ταῖς παιδείαις οἱ μὲν ἐπιπόνῳ ἀσκήσει εὐθὺς νέοι ὄντες τὸ ἀνδρεῖον μετέρχονται, οἵμετις δὲ ἀνειμένως διαιτώμενοι οὐδὲν ἥσσον ἐπὶ τοὺς κινδύνους ἴσοπαλεῖς γωροῦμεν. τεκμήριον δέ· οὕτε γάρ Λακεδαιμόνιοι καθ' ἔκυτούς, μεθ' ἀπάντων δὲ ἐξ τὴν γῆν ἡμῶν στρατεύουσι, τήν τε τῶν πέλας αὐτοὶ ἐπελθόντες οὐ γχλεπῶς ἐν τῇ ἀλλοτρίᾳ τοὺς περὶ τῶν οἰκείων ἀμυνομένους μαχόμενοι τὰ πλείω κρατοῦμεν· ἀθρόατ τε τῇ δυνάμει ἡμῶν οὐδεὶς πω πολέμιος ἐνέτυχε διὰ τὴν τοῦ ναυτικοῦ τε ἄμα ἐπιμέλειαν καὶ τὴν ἐν τῇ γῇ ἐπὶ πολλὰ ἡμῶν αὐτῶν ἐπίπεμψιν· ἦν δέ που μορίῳ τινὶ προσμείξωσι, κρατήσαντές τέ τινας ἡμῶν πάντας αὐχοῦσιν ἀπεῶσθαι καὶ νικηθέντες ὑφ' ἀπάντων ἥσσησθαι. καίτοι εἰ ραθυμίᾳ μᾶλλον ἢ πόνῳ μελέτῃ καὶ μὴ μετὰ νόμων τὸ πλέον ἢ τρόπων ἀνδρείας θέλομεν κινδυνεύειν περιγγραφεῖς ἡμῖν τοῖς τε μέλλουσιν ἀλλοιοῦσις μὴ προκάμνειν, καὶ ἐξ αὐτὰς ἐλθοῦσι μὴ ἀτολμοτέρους τῶν αἰεὶ μοχθούντων φαίνεσθαι, καὶ ἐν τούτοις τὴν πόλιν ἀξίαν εἶναι θαυμάζεσθαι καὶ ἔτι ἐν ἄλλοις».

40. «Φιλοκαλοῦμέν τε γάρ μετ' εὔτελείας καὶ φιλοσοφοῦμεν ἄνευ μαλακίας· πλούτῳ τε ἔργου μᾶλλον καιρῷ ἢ λόγου κόρμῳ γράμμεθα καὶ τὸ πένεσθαι οὐχ ὅμολογεν τιναὶ αἰσχρόν, ἀλλὰ μὴ διαφεύγειν ἔργῳ αἴσχιον. ἔνι τε τοῖς αὐτοῖς οἰκείων ὅμα καὶ πολιτικῶν ἐπιμέλεια καὶ ἑτέροις ἔτεροι πρὸς ἔργα τετραμμένοις τὰ πολιτικὰ μὴ ἐνδεῶς γνῶναι· μόνοι γάρ τόν τε μηδὲν τῶνδε μετέχοντα οὐκ ἀποάγμονα, ἀλλ'

ἀχρεῖον νομίζομεν, καὶ οἱ αὐτοὶ ἡτοι κρίνομέν γε ἡ ἐνθυμούμεθα δρθῶς τὰ πράγματα, οὐ τοὺς λόγους τοῖς ἔργοις βλάβην ἡγούμενοι, ἀλλὰ μὴ προδιδαχθῆναι μᾶλλον λόγῳ πρότερον ἡ ἐπὶ ἀ δεῖ ἔργῳ ἐλθεῖν. διαφερόντως γάρ δὴ καὶ τόδε ἔχομεν ὥστε τολμᾶν τε οἱ αὐτοὶ μάλιστα καὶ περὶ ὧν ἐπιγειρήσομεν ἐκλογίζεσθαι· ὁ τοῖς ἄλλοις ἀμαθίᾳ μὲν θράσος, λογισμὸς δὲ ὅκνον φέρει. κράτιστοι δ' ἐν τὴν ψυχὴν δικαίως κριθεῖεν οἱ τά τε δεινὰ καὶ ἡδέα συφέστατα γιγνώσκοντες καὶ διὰ ταῦτα μὴ ἀποτρεπόμενοι ἐκ τῶν κινδύνων. καὶ τὰ ἐξ ἀρετὴν ἡναντιώμεθα τοῖς πολλοῖς· οὐ γάρ πάσχοντες εῦ, ἀλλὰ δρῶντες κατώμεθα τοὺς φίλους. βεβαιότερος δὲ ὁ δράσας τὴν χάριν ὥστε ὀφειλομένην δι' εὔνοίας φέρειν· ὁ δὲ ἀντοφείλων ἀμβλύτερος, εἰδὼς οὐκ ἐξ χάριν, ἀλλ' ἐξ ὀφείλημα τὴν ἀρετὴν ἀποδώσων, καὶ μόνοι οὐ τοῦ ξυμφέροντος μᾶλλον λογισμῷ ἡ τῆς ἐλευθερίας τῷ πιστῷ ἀδεῶς τινα ὀφελοῦμεν».

41. «Ξυνελών τε λέγω τὴν τε πᾶσαν πόλιν τῆς Ἐλλάδος παίδευσιν εἶναι καὶ καθ' ἔκαστον δοκεῖν ἃν μοι τὸν αὐτὸν ἔνδρα παρ' ἡμῶν ἐπὶ πλεῖστ' ἃν εἴδη καὶ μετὰ χαρίτων μάλιστ' ἃν εὐτραπέλως τὸ σῶμα αὕταρκες παρέχεσθαι. καὶ ὡς οὐ λόγων ἐν τῷ παρόντι κόμπος τάδε μᾶλλον ἡ ἔργων ἐστὶν ἀλήθεια, αὐτὴ ἡ δύναμις τῆς πόλεως, ἣν ἀπὸ τῶνδες τῶν τρόπων ἐκτησάμεθα, σημαίνει. Μόνη γάρ τῶν νῦν ἀκοῆς κρείσσων ἐξ πεῖραν ἔρχεται, καὶ μόνη οὔτε τῷ πολεμίῳ ἐπελθόντι ἀγανάκτησιν ἔχει ὑφ' οἷων κακοπαθεῖ, οὔτε τῷ ὑπηρόῳ κατάμεμψιν ὡς οὐχ ὑπὸ ἀξίων ἔρχεται. μετὰ μεγάλων δὲ σημείων καὶ οὐ δή τοι ἀμάρτυρόν γε τὴν δύναμιν παρασχόμενοι τοῖς τε νῦν καὶ τοῖς ἔπειτα θαυμασθησόμεθα, οὐδὲν προσδεόμενοι οὔτε Ὁμήρου ἐπαινέτου οὔτε ὅστις ἔπεσι μὲν τὸ αὐτίκα τέρψει, τῶν δ' ἔργων τὴν ὑπόνοιαν ἡ ἀλήθεια βλάψει, ἀλλὰ πᾶσαν μὲν θάλασσαν καὶ γῆν ἐσβατὸν τῇ ἡμε-

τέρα τόλμη καταναγκάσαντες γενέσθαι, πανταχοῦ δὲ μητιμένα κακῶν τε καὶ γαθῶν ἀίδια ἔυγκατοικίσαντες· περὶ τοιαύτης οὖν πόλεως οἶδε τε γενναίως δικαιοῦντες μὴ ἀφαιρεθῆναι αὐτὴν μαχόμενοι ἐτελεύτησαν, καὶ τῶν λειπομένων πάντα τινὰ εἰκὸς ἐθέλειν ὑπὲρ αὐτῆς κάμνειν».

42. «Δι' ὁ δὴ καὶ ἐμήκυνα τὰ περὶ τῆς πόλεως, διδασκαλίαν τε ποιούμενος μὴ περὶ ἵσου ἡμῖν εἶναι τὸν ἀγῶνα καὶ οἵτινες τῶνδε μηδὲν ὑπάρχει ὅμοίως, καὶ τὴν εὐλογίαν ἄμα ἐφοίτης νῦν λέγω φανερὰν σημείους καθιστάς· καὶ εἰρηται αὐτῆς τὰ μέγιστα. ἂν γὰρ τὴν πόλιν ὑμησα, αἱ τῶνδε καὶ τῶν τοιῶνδε ἀρεταὶ ἐκόσμησαν, καὶ οὐκ ἄν πολλοῖς τῶν Ἑλλήνων ισόρροπος ὥσπερ τῶνδε ὁ λόγος τῶν ἔργων φανείη· δοκεῖ δέ μοι δηλοῦν ἀνδρὸς ἀρετὴν πρώτη τε μηνύουσα καὶ τελευταία βεβαιοῦσα ἡ νῦν τῶνδε καταστροφὴ. καὶ γὰρ τοῖς τᾶλλα χείροισι δίκαιον τὴν ἐξ τοὺς πολέμους ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἀνδραγαθίαν προτίθεσθαι· ἀγαθῷ γάρ κακὸν ἀφανίσαντες κοινῶς μᾶλλον ὠφέλησαν ἢ ἐκ τῶν ἰδίων ἔβλαψαν.

→ τῶνδε δὲ οὔτε πλούτου τις τὴν ἔτι ἀπόλαυσιν προτιμήσας ἐμαλακίσθη, οὔτε πενίας ἐλπίδι, ὡς κανὸν ἔτι διαφυγῶν πλουτήσειν, ἀναβολὴν τοῦ δεινοῦ ἐποιήσατο· τὴν δὲ τῶν ἐναντίων τιμωρίαν ποθεινοτέραν αὐτῶν λαβόντες καὶ κινδύνων ἄμα τόνδε κάλλιστον νομίσαντες ἐβουλήθησαν μετ' αὐτοῦ τοὺς μὲν τιμωρεῖσθαι, τῶν δὲ ἐφίεσθαι, ἐλπίδι μὲν τὸ ἀφανῆς τοῦ κατορθώσειν ἐπιτρέψαντες ἔργῳ δὲ περὶ τοῦ ἥδη ὄρωμένου σφίσιν αὐτοῖς ἀξιοῦντες πεποιθένται· καὶ ἐν αὐτῷ τὸ ἀμύνεσθαι καὶ παθεῖν κάλλιον ἡγησάμενοι ἢ τὸ ἐνδόντες σφέσθαι, τὸ μὲν αἰσχρὸν τοῦ λόγου ἔφυγον, τὸ δ' ἔργον τῷ σώματι ὑπέμειναν, καὶ δι' ἐλαχίστου καιροῦ τύχης ἄμα ἀκμῇ τῆς δόξης μᾶλλον ἢ τοῦ δέους ἀπηλλάγησαν».

→ 43. «Καὶ οἵδε μὲν προσηκόντως τῇ πόλει τοιούδε ἐγένοντο. τοὺς δὲ λοιποὺς γρὴ ἀσφαλεστέραν μὲν εὔχεσθαι, ἀτολμοτέραν δὲ μηδὲν ἀξιοῦν τὴν ἑς τοὺς πολεμίους διάνοιαν ἔχειν, σκοποῦντας μὴ λόγῳ μόνῳ τὴν ὀφελίαν, ἢν τί ἂν τις πρὸς οὐδὲν χειρὸν αὐτοὺς ὑμᾶς εἰδότας μηκύνοι, λέγων ὅσα ἐν τῷ τοὺς πολεμίους ἀμύνεσθαι ἀγαθὰ ἔνεστιν; ἀλλὰ μᾶλλον τὴν τῆς πόλεως δύναμιν καθ' ἡμέραν ἔργῳ θεωμένους καὶ ἐραστὰς γιγνομένους αὐτῆς, καὶ ὅταν ὑμῖν μεγάλη δόξῃ εἶναι, ἐνθυμουμένους ὅτι τολμῶντες καὶ γιγνώσκοντες τὰ δέοντα καὶ ἐν τοῖς ἔργοις αἰσχυνόμενοι ἀνδρες αὐτὰ ἐκτήσαντο Θεοῖς καὶ ὄπότε καὶ πειρά του σφαλεῖεν, οὐκ οὖν καὶ τὴν πόλιν γε τῆς σφετέρας ἀρετῆς ἀξιοῦντες στερίσκειν, κάλλιστον δὲ ἔρχοντας αὐτῇ προιέμενοι. κοινῇ γάρ τὰ σώματα διδόντες ίδιᾳ τὸν ἀγήρων ἔπαινον ἐλάμβανον καὶ τὸν τάφον ἐπισημότατον, οὐκ ἐνῷ κεῖνται μᾶλλον, ἀλλ' ἐνῷ ἡ δόξα αὐτῶν παρὰ τῷ ἐντυχόντι αἱὲν καὶ λόγου καὶ ἔργου καιρῷ ἀείμνηστος καταλείπεται. ἀνδρῶν γάρ ἐπιφανῶν πᾶσα γῆ τάφος, καὶ οὐ στηλῶν μόνον ἐν τῇ οἰκείᾳ σημαίνει ἐπιγραφή, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ μὴ προσηκούσῃ ἀγραφος μνήμη παρ' ἐκάστῳ τῆς γηώμης μᾶλλον ἡ τοῦ ἔργου ἐνδιαιτᾶται. οὖς νῦν ὑμεῖς ζηλώσαντες καὶ τὸ εὔδαιμον τὸ ἐλεύθερον, τὸ δ' ἐλεύθερον τὸ εὕψυχον κρίναντες, μὴ περιορᾶσθε τοὺς πολεμικοὺς κινδύνους. οὐ γάρ οἱ κακοπραγοῦντες δικαιότερον ἀφειδοῖεν ἢν τοῦ βίου, οἵτις ἐλπίς οὐκ ἔστιν ἀγαθοῦ, ἀλλ' οἵτις ἡ ἐναντία μεταβολὴ ἐν τῷ ζῆν ἔτι κινδυνεύεται καὶ ἐν οἵτις μάλιστα μεγάλα τὰ διαφέροντα, ἢν τι πταίσωσιν. ἀλγεινοτέρα γάρ ἀνδρὶ γε φρόνημα ἔχοντι ἡ μετὰ τοῦ μαλακισθῆναι κάκωσις ἡ δὲ μετὰ ῥώμης καὶ κοινῆς ἐλπίδος ἀμφὶ γιγνόμενος ἀναίσθητος θάνατος.»

• 44. «Δι' ὅπερ καὶ τοὺς τῶνδε νῦν τοκέας, ὅσοι πάρεστε, οὐκ ὀλοφύρομαι μᾶλλον ἡ παραμυθήσομαι. ἐν πολυτρόποις

γάρ ξυμφοραῖς ἐπίστανται πραφέντες τό δ' εὐτυχές, οἵ δὲ τῆς εὐπρεπεστάτης λάγωσιν, ὥσπερ οἵδε μὲν νῦν, τελευτῆς, ὑμεῖς δὲ λύπης, καὶ οἵς ἐνευδαιμονῆσαι τε δ' βίος ὄμοιώς καὶ ἐντελευτῆσαι ξυνεμετρήθη. γαλεπὸν μὲν οὖν οἵδα πείθειν ὅν, ὃν καὶ πολλάκις ἔξετε ὑπομνήματα ἐν ἄλλων εὐτυχίαις, αἷς ποτε καὶ αὐτοὶ ἡγάλλεσθε· καὶ λύπη οὐχ ὃν ἂν τις μὴ πειρασάμενος ἀγαθῶν στερίσκηται, ἀλλ' οὗ ὃν ἔθιξε γενόμενος ἀφαιρεθῇ. καρτερεῖν δὲ γρὴ καὶ ἄλλων παίδων ἐλπίδε, οἵς ἔτι ἡλικία τέκνωσιν ποιεῖσθαι· ιδίᾳ τε γάρ τῶν οὐκ ὄντων λήθη οἱ ἐπιγεγρόμενοι τισιν ἔσονται, καὶ τῇ πόλει διχόθεν, ἐκ τε τοῦ μὴ ἐρημοῦσθαι καὶ ἀσφαλείᾳ, ξυνοίσει· οὐ γάρ οἴον τε ἵσου τι ἡ δίκαιον βουλεύεσθαι, οὐδὲ μὴ καὶ παῖδας ἐκ τοῦ ὄμοιού παραβαλλόμενοι κινδυνεύωσιν. ὅσοι δ' αὖ παρηβήκατε, τόν τε πλέονα κέρδος, ὃν γύτυχείτε, βίον ἡγεῖσθε καὶ τόνδε βραχὺν ἔσεσθαι, καὶ τῇ τῶνδε εὐκλείᾳ κουφίζεσθε. τὸ γάρ φιλότιμον ἀγήρων μόνον, καὶ οὐκ ἐν τῷ ἀχρείῳ τῆς ἡλικίας τὸ κερδαίνειν, ὥσπερ τινὲς φασι, μᾶλλον τέρπει, ἀλλὰ τὸ τιμῆσθαι».

→ 45. «Παισὶ δ' αὖ ὅσοι τῶνδε πάρεστε ἡ ἀδελφοῖς ὁρῶ μέγαν τὸν ἀγῶνα — τὸν γάρ οὐκ ὄντα ἀπας εἰωθεν ἐπαινεῖν —, καὶ μόλις ὃν καθ' ὑπερβολὴν ἀρετῆς οὐχ ὄμοιοι ἀλλ' ὀλίγῳ γείρους κριθεῖτε. φθόνος γάρ τοῖς ζῶσι πρὸς τὸ ἀντίπαλον, τὸ δὲ μὴ ἐμποδὼν ἀνανταγωνίστῳ εὔνοϊά τετίμηται. εἰ δέ με δεῖ καὶ γυναικείας τι ἀρετῆς, ὅσαι νῦν ἐν χηρείᾳ ἔσονται, μνησθῆναι, βραχείᾳ παραινέσαι ἀπαν σημανῶ. τῆς τε γάρ ὑπαρχούσης φύσεως μὴ γείροισι γενέσθαι ὑμῖν μεγάλη ἡ δόξα καὶ ἡς ὃν ἐπ' ἐλάχιστον ἀρετῆς πέρι ἡ ψύχου ἐν τοῖς ἀρσεσι κλέος ἔη».

46. «Εἴρηται καὶ ἐμοὶ λόγῳ κατὰ τὸν νόμον ὅσα εἶχον

Χειρόγραφη
 πρόσφορα, καὶ ἔργῳ οἱ θαπτόμενοι τὰ μὲν ἡδη κεκόσμηται,
 τὰ δὲ αὐτῶν τοὺς παῖδας τὸ ἀπὸ τοῦδε δημοσίᾳ πόλις μέγρι
 ἥβης θρέψει, ὡφέλιμον στέφανον τοῖσδέ τε καὶ τοῖς λειπο-
 μένοις τῶν τοιῶνδε ἀγάνθων προτιθεῖσα· ἔθλα γὰρ οἵς κεῖ-
 ται ἀρετῆς μέγιστα, τοῖς δὲ καὶ ἀνδρες ἄριστοι πολιτεύουσι.
 νῦν δὲ ἀπολοφυράμενοι ὃν προσήκει ἐκάστῳ ἀπιτε.

ΜΕΡΟΣ Β'

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

I. ΠΛΑΤΑΪΚΑ

Εισβολὴ τῶν Θηβαίων εἰς τὰς Πλαταιάς.

(Β. 4 - 16).

1. ἐνθέδε = ἀπὸ ταύτας τῆς πολεμικῆς πράξεως, δηλ. τῆς εἰσβολῆς τῶν Θηβαίων εἰς τὰς Πλαταιάς κατ' Ἀπολίουν τοῦ 431 π. Χ. ἐκατέροις· ἀντὶ ἐκατέρων. ἐν ᾧ· εἰς τὸ ἐνθέδε = ἀπὸ τῆς ὥποιας. οὔτε ἐπεμείγνυντο ἔτι ἀκηρυκτὶ παρ' ἀλλήλους = οὔτε ἤρχοντο πλέον εἰς ἐπικοινωνίαν πρὸς ἀλλήλους ἀνευ κηρύκων· καταστάντες τε· δηλ. εἰς τὸν πόλεμον = καὶ ἀφοῦ ἔκαμαν ἀρχὴν τοῦ πολέμου. ἔξης = κατὰ σειράν. κατὰ θέρος καὶ χειμῶνα· τὸ θέρος κατὰ Θουκυδίδην ἦτο ὀκτάμηνον διάστημα, ἀπὸ τοῦ Μαρτίου μέχρι τοῦ Ὁκτωβρίου, ὁ δὲ χειμῶν τετράμηνον, ἀπὸ τοῦ Νοεμβρίου μέχρι τοῦ Φεβρουαρίου. Ἡ διαίρεσις αὗτη στηρίζεται εἰς τὴν φύσιν τῶν ιστορουμένων γεγονότων· διότι τὸ μὲν θέρος, δηλ. ἔαρ, θέρος καὶ φθινόπωρον, ἐγίνοντο αἱ κυρίως πολεμικαὶ ἐπιχειρήσεις, τὸν δὲ χειμῶνα αἱ πολεμικαὶ παρασκευαί.

2. ἐνέμειναν = διετηρήθησαν ἐν ἴσχυi. αἱ τριακοντούτεις σπονδαῖ· ἡ ἐν ἔτει 445 π. Χ. συναφθεῖσα εἰρήνη μεταξὺ Ἀθηναίων καὶ Πελοποννησίων, ἡ ὥποια ἐγένετο μετὰ τὴν ὑπὸ τοῦ Περικλέους ὑποταγὴν τῆς ἀποστάσης Εὐβοίας. πέμπτω καὶ δεκάτω ἔτει· τῷ 431 π. Χ. μετὰ τὴν ἐν Ποτιδαίᾳ μάχην. ἐπὶ Χρυσίδος ἐν "Αργει ιερωμένης (=ιερείας οὐσης). ἡ Χρυσίς ἦτο ίέρεια τῆς "Ηρας ἐν "Αργει· ἥριθμουν δὲ οἱ "Αργεῖοι τοὺς χρόνους ἀπὸ τῶν ιερειῶν. Ἐπειδὴ ἐπὶ Θουκυδίδου δὲν ὑπῆρχε χρονολογικὴ ἀφετηρία, δρίζει οὕτος τὴν ἔναρξιν τοῦ Πελ. πολέμου ἀναφέρων τὰς χρονολογίας τριῶν ἐπιφανεστέρων πόλεων, τοῦ "Αργους, τῆς Σπάρτης καὶ τῶν Ἀθηνῶν. ἄρχοντος = ὅτε ἔμελε νὰ εἶναι ἀρχῶν (ἐπώνυμος). βοιωταρχοῦντες· τὸ πολίτευμα τῶν Βοιωτῶν ἦτο ὀλιγαρχικόν, τὴν ἀνωτάτην δὲ ἔξουσίαν ἦσκουν 11 βοιωτάρχαι κατ' ἔτος ἐκλεγόμενοι, ὃν οἱ δύο ἐκ Θηβῶν, ἐπηγάγοντο

δηλ. αὐτούς = προσεκάλεσαν αὐτούς. ιδίας ἔνεκα δυνάμεως = ἵνα αὐτοὶ ἐνισχυθῶσι πολιτικῶς. τοὺς σφίσιν ὑπεναντίους = τοὺς πολιτικοὺς τῶν ἀντιπάλων, προσποιῶ τί τινι = προσθέτω τί τινι. δυνατωτάτου = ἔχοντος μεγίστην πολιτικὴν ἴσχυν διάφορος = ἐγκρα. μήπω φανεροῦ καθεστῶτος = ἐνῷ ἀκόμη δὲν εἶχεν ἀρχήσει φανερά. μή καὶ ῥάον = διὰ τοῦτο καὶ εὔκολώτερον. φυλακῆς οὐ προκαθεστηκούσας = ἐπειδὴ δὲν ἦτο τοποθετημένη πρὸ τῆς πόλεως (ἢ πρότερον) φρουρά. τίθεμαι τὰ ὅπλα = παρατάσσομαι. ἔργου ἔχεσθαι = νὰ ἔπιλαμβάνωνται τοῦ ἔργου (δηλ. τῆς συλλήψεως καὶ τοῦ φόνου τῶν δημοκρατικῶν). γνώμην ἐποιοῦντο = ἐδόκει αὐτοῖς ἐπιτηδείοις = φιλικοῖς. ἐς ξύμβασιν καὶ φιλίαν ἀγαγεῖν τὴν πόλιν = νὰ προσκαλέσουν εἰς συμβιβασμὸν καὶ φιλικὴν συνεννόησιν τῶν πολίτων καὶ ἀνείπεν = καὶ ὄντως (= καὶ) ἐκήρουξε. κατὰ πάτρια = κατὰ τὰς συνθήκας τῶν προγόνων (καθ' ἡς ἡ Πλάταια ἀνήκει εἰς τὴν Βοιωτικὴν συμμαχίαν).

3. ἔξαπιναίως = αἱρνιδιαστικῶς. πρὸς ξύμβασιν ἔχώρησαν = ἤλθον εἰς συμβιβασμόν. τοὺς λόγους. δηλ. τὰς γενομένας διὰ τοῦ κήρυκος προτάσσεις. ἄλλως τε καὶ = καὶ δὲ ἄλλους λόγους καὶ διότι ἐς οὐδένα οὐδὲν ἐνεωτέριζον = δὲν ἐπείραζαν κανένα. πράσσοντες δέ πως ταῦτα = ἐνῷ δὲ τρύπον τινὰ διεπραγματεύοντο ταῦτα. τῷ πλήθει οὐ βουλομένῳ ἦν = τὸ πλῆθος οὐκ ἔβούλετο. ἐπιχειρητέα πλήθει οὐ βουλομένῳ ἦν = τὸ πλῆθος οὐκ ἔβούλετο. ἦ = ὅπως. ὃς εἶναι = ἐπιχειρητέον εἶναι. ἔξαρτύω = παρασκευάζω. ἦ = ὅπως. ὃς εἴκεται τῷ δυνατῶν = ὅσον ἐπέτρεπον αἱ περιστάσεις. φυλάξαντες ἔτι νύκτα = ἀφοῦ ἐφύλαξαν (ἐπερίμενον), ὅστε νὰ εἶναι ἀκόμη νῦν. περίορθον = ὅρθος βαθύς. ὅπως μὴ κατὰ φῶς θαρσαλεωτέροις οὖσι (τοῖς Θηβ.). προσφέροιντο (οἱ Πλατ.) καὶ σφίσιν ἐκ τοῦ ἵσου γίγνωνται = ἵνα μὴ ἐπιτίθενται κατ' αὐτῶν (τῶν Θηβ.), ὅτε θὰ ἔχουν περισσότερον θάρρος διὰ τὸ φῶς τῆς ἡμέρας, καὶ (ἵνα μὴ οἱ Θηβ.) εύρισκονται εἰς τὴν αὐτὴν (πλεονεκτικὴν) θέσιν μὲ αὐτούς. ἥσ- ἀλλὰ... φοβερώτεροι (οἱ Θηβ.) = ἔχοντες περισσότερον φόβον. ἥσ- σους ὥσι τῆς σφετέρας ἐμπειρίας τῆς κατὰ τὴν πόλιν = (νὰ εἶναι κατώτεροι αὐτῶν, που εἶχον γνῶσιν τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς πόλεως, (ὥδην καὶ παρόδων)). κατὰ τάχος = ταχέως.

4. ξυνεστρέφοντό τε ἐν σφίσιν αὐτοῖς = συνεπυκνοῦντο. ἦ

προσπίπτοιεν = ὅπου κάθε φοράν ἐπετίθεντο (οἱ Πλ.). **δόλοινγῆ**
χρῶμαι = ἐκβάλλω θρηνώδη φωνήν. **ὑετὸς** = βρογή. **ἐν σκότῳ** καὶ
πηλῷ = μέσα εἰς τὸ σκότος καὶ τὴν λάσπην. **ἥ** = δι' ὅν. **μηνός**: ἡ
νῦξ ἥτο ἀσέληνος, ἐπειδὴ ἥτο τὸ τέλος τοῦ (σεληνιακοῦ) μηνός. **τοῦ** μὴ
ἔκφεύγειν = ὥστε νὰ μὴ διαφέύγῃ κανεὶς **στυράκιον**: τὸ κάτω μέ-
ρος τοῦ ἀκοντίου. **βάλανος**: σιδηρᾶ ράβδος, ἡ ἵποια εἰσαγομένη εἰς
 τὴν ὄπην τοῦ μοχλοῦ καὶ τῆς πύλης δὲν ἄφηνε τὸν μοχλὸν νὰ κινηται.
ταύτη = διὰ τούτου τοῦ μέρους. **αἴσθησις ταχεῖα** = ἐπεγένετο (τοῖς
 Πλ.) = ταχέως ἀντελήθησαν τοῦτο οἱ Πλαταιεῖς. **ἄλλη** = εἰς ἄλλο
 μέρος. **σποράδες** = σποραδικοίς. **ἄντικρυς** = εἰς τὸ ἀπέναντι μέρος.
ἀπειλημμένους = ἀποκλεισμένους. **ώσπερ ἔχουσι** = ἂνει ἀναβολῆς.
περιήσαν = ἔζων. **οὕτως ἐπεπράγεσαν** = αὐτὸς τὸ τέλος εἶγον.

5. εἰ τι ἄρα μὴ προχωροίη = ἀν τυχὸν δὲν ἐπήγαινε καὶ ἡ
 ἐπιγείρησις. **γενόμενον** = ἐπειθόν. **ἔρρυη μέγας** = ἐπλημμύρισεν,
 ὥστε ἔγινε μέγας. **ἔχομαι ζῶν** = αἰγαλοωτίζομαι. **κατασκευὴ** =
 ἀπασα ἡ ἐν τοῖς ἀγροῖς ἐγκατάστασις, ἐργαλεῖα κλπ. **οἰα...** **γενο-**
μένου = ἐπειδὴ πράγματι τὸ κακὸν ἐπῆλθεν ἀπροσδικήτως ἐν καιρῷ
 εἰρήνης. **ὑποτοπέω** = ὑποπτεύω. **ὅσιος** = ὁ σύμφωνος πρὸς τὸν θεῖον
 νόμον. **τὰ ἔξω...** μὴ ἀδικεῖν = μὴ βλάπτειν τὰ ἔξω, δηλ. τοὺς ἀνθρώ-
 πους, ἀγρούς, κατασκευὴν.

6. **ἐπομόσαι φασὶ** = λέγουν ὅτι ἐπεβεβαίωσαν δι' ὅρκου τοὺς λό-
 γους των. **οὐ φασιν** = ἀρνοῦνται. **ἥν τι ξυμβαίνωσι** = ἀν καταλήξουν
 εἰς συμφωνίαν τινά. **πρός** δὸν ἐπράξαν οἱ προδιδόντες = μετὰ
 τοῦ ὄποίου διεξήγαγον τὰς διαπραγματεύσεις οἱ προδόται. **ὑπόσπον-**
δος = ὁ ἔξησφαλισμένος διὰ σπονδῶν. **καθίσταντο πρὸς τὰ παρόν-**
τα = ἐκανόνιζον σύμφωνα πρὸς τὴν δημιουργηθεῖσαν κατάστασιν. **μη-**
δὲν νεώτερον ποιεῖν = μηδὲν νεωτερίζειν = νὰ μὴ κάμνουν κανὲν
 κακόν. **ἐπιστέλλω** = παραγγέλω. **τοὺς ἀχρειοτάτους** = τοὺς καθ'
 ὀλοκληρίαν ἀγρήστους (ἀμάχους, δηλ. γέροντας, ἀσθενεῖς, ἀναπήρους.

Πλαταιῶν πολιορκία.

(B. 71 - 78)

71. **τοῦ ἐπιγιγνομένου θέρους**: κατ' Ηούνιον τοῦ τρίτου ἔτους
 τοῦ πολέμου, ἥτοι τῷ 429 π.Χ. οὐκ ἐσέβαλον. φοβούμενοι τὴν νό-

σου, ή ὅποια ἀπὸ τοῦ δευτέρου ἔτους ἐθέριζε τοὺς ἑντὸς τῶν τειχῶν Ἀθηναίους. καθίσας τὸν στρατὸν = στρατοπεδεύσας. ὃν ἔστε = ἐκ τῶν ὁποίων κατάγεσθε. ξυνάρασθαι τὸν κίνδυνον τῆς μάχης = νὰ ἀναλάβουν μετ' αὐτοῦ, νὰ συμμερισθῶσι, τὸν κίνδυνον τῆς μάχης. Διὰ τούτων ὑπανίσσεται τοὺς Θηβαίους, οἱ ὁποῖοι μηδίζοντες τότε δὲν ἤθέλησαν νὰ συμμετάσχουν τῶν κατὰ τῶν Ηερσῶν ἀγώνων. ἀπεδίδου = ἔδιδε τὸ προνόμιον (νὰ εἴναι κύριοι τῆς γάρικας των) ή ὡς πιμητικὴν ὀφειλήν. ἀμύνω τινὶ = βοηθῶ τινα. τοὺς ὄρκίους γενομένους = τοὺς ὁποίους ἐπεκαλέσθησαν τότε εἰς τοὺς ὄρκους. ἥμετέρους ἔγχωρίους· οἱ ἔγχωριαι θεοὶ προστατεύσαντες τοὺς ὑπὲρ τῆς γάρικας πολεμήσαντας ἔγιναν θεοὶ καὶ τῶν περὶ τὸν Ήερσανίαν Λακεδαιμονίων, τῶν πατέρων δηλ. τῶν νῦν ἐπιδρομέων. δικαιόω = κρίνω δίκαιον.

72. ὑπολαβών = λαβῶν τὸν λόγον. ξυνελευθεροῦτε. προστ. = προσπαθεῖτε νὰ τοὺς ἐλευθερώνετε σὸν ἡμῖν. αὐτῶν· δηλ. τῶν ξυνομισάντων καὶ ὑπ' Ἀθηναίους νῦν ὅντων. ἥς = ταῦτας δέ, δηλ. τῆς πρὸς ἀπελευθέρωσιν προσπαθείας. μάλιστα = πρὸ πάντων. εἰ δὲ μή· δηλ. βούλεσθε μετασχεῖν. προκαλοῦμαί τι = προτείνω τι. τὰ ὑμέτερα αὐτῶν = τὰ κτήματά σας, μηδὲ μεθ' ἔτέρων = μετὰ μηδετέρων. ἐπὶ πολέμῳ = πρὸς πολεμικοὺς σκοπούς. οὐκ ἐπιτρέπωσι· δηλ. νὰ τηρήσουν υἱότερότητα. ὡς ἔνορκοι ὄντες = ἐπὶ τῇ ἰδέᾳ ὅτι περιλαμβάνονται εἰς τὰς ἐνόρκους συμφωνίας. κατὰ τὸ δέχεσθαι = ὡς πρὸς τὸ δέχεσθαι. γῆς ὅρους ἀποδείξατε = καθορίσατε τὰ σύνυρα τῆς γάρικας σας. ἐς ἀριθμὸν ἐλθεῖν = ἀριθμηθῆναι. μεταχωρήσατε = ἀπέλθετε. φορὰν φέροντες = πληρώνοντες ποσόν τι (ἀπέναντι τῶν προσόδων, τὰς ὁποίας θὰ στερηθῆτε).

73. ἐν αἷς εἰκὸς ἦν κομισθῆναι = κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν ὁποίων ἦτο δύνατὸν νὰ μεταβοῦν εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ ἐπιστρέψουν (οἱ Πλαταιεῖς πρέσβεις). τέμνω τὴν γῆν = καταστρέφω τὴν γάρικαν (κυρίως διὰ τῆς καταστροφῆς τῶν ἀγρῶν καὶ δενδροτομιῶν). ἐν τῷ πρὸ τοῦ χρόνῳ = πρότερον. φασί... ἐν οὐδενὶ προέσθαι ὑμᾶς = λέγουν ὅτι ἐν οὐδεμιᾷ περιστάσει σᾶς ἐγκατέλειψαν. περιορῶ = ἀδιαχροῦ. ἐπισκήπτω = παραγγέλω. μηδὲν νεωτερίζειν = νὰ μὴ κάμνετε καμμίαν μεταβολήν.

74. βουλεύομαι = ἀποφασίζω. ἐντεῦθεν δὴ = τότε. ἀνέχεσθαι = ὀρῶντας... πάσχοντας. ἐς ἐπιμαρτυρίαν καθίσταμαι = ἐπικαλοῦμαι ως μάρτυρας. ξυνίστορες = μάρτυρες. τὴν ἀρχήν ἐπιρ. = κατ' ἀρχὰς. ἐκλιπόντων τὸ ξυνώμοτον = παραβάντων τὴν μεθ' ὅρου γενομένην συμφωνίαν. παρέσχετε εὐμενῆ ἐναγωνίσασθαι = παρέσχετε εὐμενῆ κατὰ τὸν ἐν αὐτῇ ἀγῶνα. εἰκότα = λογικά. ξυγνώμονές ἔστε... νομίμως = συγκατανεύετε, ὅπως, ὅσοι μὲν κάμουν πρῶτοι ἀρχὴν νὰ ἀδικοῦν, τιμωροῦνται διὰ τὴν ἀδικίαν, ὅσοι δὲ νομίμως ἐπιδιώκουν τὴν τιμωρίαν, τὴν ἐπιβάλλουν.

75. ἐπιθειάζω = ἐπικαλοῦμαι τοὺς θεοὺς ως μάρτυρας. καθίστη ἐς πόλεμον = παρεσκεύαζε πρὸς πόλεμον. περισταυρόω = περιφράσσω διὰ πασσάλων. ἔχουν (τοῦ χόῳ - χώνυμι) = ἐσώρευσον χῶμα. παρωκοδόμουν ἐκατέρωθεν = φύκιδόμουν παραλλήλως ἐκατέρωθεν τοῦ ἐπισωρευμένου χώματος. φορμηδὸν = σταυρωτά. ἐπὶ πολὺ = εἰς μεγάλην ἔκτασιν. φορέω = ἐπισωρεύω. ἀνύτειν = νὰ συντελῇ εἰς τὴν ἀνύψωσιν. διηρημένοι κατ' ἀναπαύλας... αἱρεῖσθαι = διηρημένοι εἰς τημέματα οὕτως, ὥστε ἄλλοι μὲν νὰ μεταφέρουν ὑπικά, ἄλλοι δὲ νὰ τρώγουν καὶ νὰ κοιμῶνται· ἦ... ὥστε, ὅταν τὸ ἐν ἐργάζεται, τὸ ὄλλο νὰ ἔχῃ ἀνάπαυσιν (νὰ ξεκουράζεται). ξεναγοί· Λακεδαιμόνιοι ἀποστελλόμενοι ως ἀρχηγοί τῶν συμμαχικῶν στρατευμάτων, τὰ ὅπια εἴχον καὶ ἰδίους ἀρχηγούς. τεῖχος = προτείχισμα. ἡ προσεχοῦτο = ἐκεῖ ὅπου συνεσωρεύετο τὸ χῶμα. ξύνδεσμος = μέσον συνδέσεως. δέρρεις (ἡ δέρρις) = ἀκατέργαστα δέρματα. διφθέραι = κατειργασμένα δέρματα. οἰστδες = βέλος. οὐ σχολαίτερον = μὲ τὴν αὐτὴν ταχύτητα. ἀντανήει αὐτῷ = ἐκ παραλλήλου πρὸς αὐτὸν ὑψοῦτο. διελόντες... γῆν = ἀφοῦ ἔχαλασαν μέρος τοῦ τείχους, ἐκεῖ ὅπου ἐγίνετο ἡ πρόσχωσις, ἔφερον μέσα (εἰς τὴν πόλιν) τὸ χῶμα.

76. ταρσοὶ καλάμου = κοφίνια καλαμένια. ἐν ταρσοῖς... διηρημένον = γεμίζοντες μὲ πηλὸν καλάθια ἔρριπτον αὐτὰ μέσα εἰς τὸ σγηματιζόμενον ἄνοιγμα (χάσμα) ἐκ τῆς ἀφαιρέσεως τοῦ χώματος (ὑπὸ τῶν Πλ.). διαχεόμενον ὑποκ. τὸ διηρημένον = διασκυρπιζόμενον. ἡ γῆ = ὁ ἄλλος σωρὸς τοῦ χώματος. φοροῦμαι = μεταφέρομαι. ταύτη (= οὕτω) ἀποκληθόμενοι δηλ. τοῦ ἐσφορεῦν τὴν γῆν. τοῦτο... ἐπέσχον = ζήσαν τέρμα εἰς τὴν προσπάθειάν (των) αὐτῆν. ξυντεκμηρά-

μενοι = ίποιωγίσαντες ἀκριβῶς τὸ μέρος, ἔγωθεν τοῦ ὄποιου ἐγίνετο
 ἡ ἐπιχωμάτωσις. **ὑφεῖλκον** = εἶλκον κάτωθεν κυρρίως. **ώστε** ἐπι-
 βάλλοντας... τοῦ χώματος = ὡστε, ἐνῷ ἔρριπτον ἀπ' ἐπάνω χῶμα,
 ὀλιγότερον τοῦ δέσμους κατώρθων, ἐπειδὴ κυρφίως τὸ χῶμα ἀπε-
 σύρετο κάτωθεν. **ἰζάνω** = κατακαθίζω. **προσεπεξηῆρον** = πρὸς τοῖς
 ἄλλοις ἐπενήρσαν κατὰ τῶν ἀντιπόλων. **τὸ κατὰ τὸ χῶμα** = τὸ ἀντι-
 στοιχοῦν εἰς τὴν γενομένην ἐπίχωσιν. **ἀπὸ τοῦ βραχέος** δηλ. ἀπὸ
 τοῦ στημένου τοῦ τείχους, τὸ ὄποιον δὲν εἶχεν ψύσθη. **ἐκ τοῦ ἐντὸς**=
 ἀπὸ τὸ μέσα μέρος. **μηνοειδῆς** = δρεπανοειδῆς. **ἐς τὴν πόλιν** = μὲ τὸ
 κυρτὸν αὐτοῦ βλέπον πρὸς τὴν πόλιν. **ὅπως... ἀντέχοι** = ἵνα χρησι-
 μεύῃ ὡς ἀντιτείχισμα. **ἐν ἀμφιβόλῳ... γίγνεσθαι** = προσβάλλεσθαι
 πανταχόθεν. **ἐπὶ μέγα κατέσεισε** = ἐκλόγησεν εἰς μεγάλην ἔκτασιν
 (ἢ μεγάλως). **μηχανάς** ἡ κυριωτέρα πολιορκητικὴ μηχανὴ παρὰ τοῖς
 ἀρχαῖοις ἦτο ὁ κρίνε. **ἀνακλάω** = σύρω πρὸς τὰ ἄνω. **κερατά** ἡ προέ-
 χουσα δοκὸς γεράνου. **ἀπὸ τῆς τομῆς ἐκατέρωθεν** = ἀπὸ τῶν δύο
 ἄκρων (τῶν δοκῶν). **ἐπικεκλιμένων καὶ ὑπερτεινουσῶν** = ἐγου-
 σῶν ἐπικλινῆ θέσιν, κεκαμμένων καὶ προεξεχουσῶν (ὅπως αἱ κεραταὶ
 τῶν ἀτιμοπλοίων, ἐκ τῶν ὄποιων ἐξαρτῶνται αἱ λέμβοι). **ἀνελκύσαν-**
τες ἐγκαρσίας = ἀνελκύσαντες ὥστε νὰ εἴναι πλάγιαι. **ρύμη** = μεθ'
 δρμῆς. **ἀποκαυλίζω** = ἀποκόπτω τὸν καυλόν ἐνταῦθα δὲ τὸ προέ-
 χον ἄκρον τῆς μηχανῆς (τοῦ κριοῦ). **ἔμβολὴ** = ἡ κερατὴ τοῦ κριοῦ.

77. **τῷ χώματι τὸ ἀντιτείχισμα ἐγίγνετο** = πρὸς ἐξουδετέρω-
 σιν τῆς ἐπιχωματώσεως κατεσκευάζετο τὸ μηνοειδὲς τείχος. **ἀπὸ τῶν**
παρόντων δεινῶν = μὲ τὰ διατιθέμενα φοβερὰ καὶ κοπιώδη μέσα.
πᾶσαν ἴδεαν ἐπενόουν = τὸ πᾶν, κάθε μέσον, ἐσοφίζοντο. **σφίσιν** =
 ὑπ' αὐτῶν. **ὑλης φακέλους** = δειμάτια ξύλων. **παρέβαλον** = ἔρριψαν
 ἄλλα ἐπ' ἄλλων (= παρά). **ἐπιπαρανέω** = ἐπισωρεύω πρὸς τούτοις.
ἐπιπαρένησαν... **ἐπισχεῖν** = ἐπειτα ἐκτὸς τούτων ἐπεσώρευσαν εἰς
 ὅσουν περισσότερον μέρος καὶ ἐκ τῆς ἄλλης πόλεως ἤδηναντο νὰ φύ-
 σουν ἐκ τοῦ ψύους ἐκείνου τῆς προσγώσεως (ἐνν. ἐξακοντίζοντες).
ἥδη γάρ... **ἀνηκε** = διέτι μέχρι τότε ξύλα ξηρά (χλάδια, φύλλα) τρι-
 φθέντα ὑπὸ τῶν ἀνέμων μεταξὺ των μόνα των ἀνέδωκαν πῦρ καὶ φύ-
 γα. **ἐντὸς πολλοῦ χωρίου τῆς πόλεως οὐκ ἦν πελάσαι** = ἐντὸς με-
 γάλης ἐκτάσεως τῆς πόλεως (ἀπὸ τὸ μέρος τῆς πυρκαϊᾶς) δὲν ἦτο
 δυνατὸν νὰ πληγιασθῇ κανείς. **ἐπίφορος** = ὁ ἐπὶ τὸ φέρων, εὐνοεός.

78. διαμαρτάνω τινδός = ἀστοχῷ εἰς τι. διελόμενοι κατὰ πόλεις τὸ χωρίον = διαιρέσαντες τὴν ὅλην ἔκτασιν (περιοχὴν) εἰς τμήματα. πλινθεύομαι = κατασκευάζω πλήνθους. περὶ ἀρκτούρου ἐπιτολὰς = κατὰ τὴν ἐμφάνισιν τοῦ ἀρκτούρου εἶναι δὲ ὁ ἀρκτούρος ἀστὴρ μέγιστος ἐν τῷ ἀστερισμῷ τοῦ Βοῶτου ἐμφανιζόμενος ἐσπερινὸς μὲν κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ ἔαρος, πρωινὸς δὲ κατὰ τὰς ἀργὰς τοῦ φθινοπώρου. Ἐνταῦθα νοεῖται ἡ κατὰ Σεπτέμβριον γινομένη ἐπιτολὴ: κατεσκευάσθη = διωργανώθη.

Πλαταιέων ἔξοδος.

(Γ, 20 - 24)

20. χειμῶνος¹ δῆλ. τοῦ 428 π.Χ. τῷ σίτῳ ἐπιλείποντι = ἐκ τῆς ἐλλείψεως τοῦ σίτου. τιμωρία = βοήθεια. ἐπιβουλεύουσιν ἔξελθεῖν = ἀποφασίζουν νὰ ἔξελθουν. ἢν δύνωνται βιάσασθαι = ἂν δύνωνται νὰ τὸ ἐπιτύχουν διὰ τῆς βίας. πεῖρα = ἀπόπειρα, ἐπιγείρησις. ἀποκνέω τὸν κίνδυνον = ἐκ φόβου ἀπέχω τοῦ κινδύνου. πιως = κάπως. ξυνεμετρήσαντο ταῖς ἐπιβολαῖς τῶν πλίνθων = εὗρον τὸ ὄλον μέτρον (τῶν κλιμάκων) διὰ (τῆς καταμετρήσεως) τῶν σειρῶν τῶν πλίνθων. ἔξαληλιμμένον = καλῶς (= ἐκ) ἀσβεστωμένον. λογισμὸς = ὑπολογισμὸς (τῶν στρώσεων). οὐ πολὺ ἀπέχοντος = διότι καὶ ἡ ἀπόστασις (ἀπὸ τοῦ τείχους) δὲν ἦτο μεγάλη, ἔβουλοντο δῆλ. ἀναβαίνειν.

21. πρός τε Πλαταιῶν... ἐπίοι = καὶ πρὸς τὸ μέρος τῶν Πλαταιῶν καὶ ἂν ἵσως κανεὶς ἔξωθεν ἀπὸ τῶν Ἀθηνῶν ἐπήρχετο. διέχω = ἀπέχω. πόδας² ὁ ποὺς ἵσοῦται πρὸς 0,30 τοῦ μέτρου περίπου. μάλιστα = περίπου. διὰ δέκα ἐπάλξεων = εἰς κάθε δέκα ἐπάλξεις αἱ ἐπάλξεις ἥσαν προμαχῶνες ἐπὶ τῶν τειγῶν, ἐκ τῶν ὅποιων οἱ ἀμυνόμενοι προσέβαλλον τοὺς ἐπερχομένους. διήκω = φθάνω. παρὰ πύργον = ἔξωθεν (πλησίον) τοῦ πύργου. ἀλλὰ δι' αὐτῶν μέσων διῆσαν = ἀλλὰ διὰ μέσου αὐτῶν διήρχοντο (όσακις δῆλ. στρατιώτης ἤθελε νὰ μεταβῇ ἀπὸ ἐπάλξεώς τινος εἰς ἀλλήν κειμένην πέραν τοῦ πύργου). νοτερὸς = βρογχερός. δητῶν δι' ὀλίγου = εύρισκομένων εἰς μικρὰ ἀπ' ἀλλήλων διαστήματα. στεγανὸς = ἐστεγασμένος.

22. παρεσκεύαστο· ἀπροσ. = παρασκευὴ ἐγεγόνει. τηρήσαν-

τες = περιμείναντες. **χειμέριος** = χειμερινός. **περιέχω τινά** = περιβάλλω τινά. **ἀνὰ τὸ σκοτεινὸν** = μέσα εἰς τὸ σκότος. **Φόφω δὲ...** **τοῦ ἀνέμου** = ἐπειδὴ δὲ ὁ ἄνεμος ἔκαμνε πάταγον καλύπτοντα τὸν ἐκ τῆς προσεγγίσεως αὐτῶν κρότον. **διέχοντες** = ἀρήνοντες μεγάλα διαστήματα μεταξύ των. **εύσταλεῖς τῇ ὀπλίσει** = ἐλαφρῶς ὑπλισμένοι. **τὸν ἀριστερὸν...** **ὑποδεδεμένοι** = ὅταν κανεὶς ἔχῃ γυμνὸν ὑποδήματος τὸν ἔνα πόδα, πατεῖ στερεώτερα εἰς λασπώδες ἔδαφος. **ἀσφαλείας** ἔνεκα τῆς πρὸς τὸν πηλὸν = διὰ νὰ βρεθῆσουν ἀσφαλεῖς εἰς λασπώδη τόπον. **μεταπύργιον** = τὸ μεταξύ τῶν δύο πύργων διαστήμα. **προσέθεσαν** = ἐτοπισθέτησαν. **ὅπότε εἰεν...** = ὅταν θὰ ἐπλησθαζούν. **καταβάλλω** = ρίπτω κάτω. **ἀντιλαμβανόμενος** ἀπὸ τῶν **ἐπάλξεων** = ἐνῷ προσεπάθει νά πιασθῇ... ἐκ **τούμπαλιν** = ἐκ τοῦ ἀντιθέτου μέρους. **ὅπως ἥκιστα τὸν νοῦν ἔχοιεν** = διὰ νὰ μὴ προσέχουν καθόλου. **κατὰ χώραν** = εἰς τὴν θέσιν των. **φρυκτοὶ πολέμιοι** = σήματα διὰ πυρῶν δηλουντα ἐμφάνισιν πολεμίων. **παρανίσχον** (παρ - ἀν - ἴσχω) **φρυκτοὺς** = παραλλήλως πρὸς αὐτοὺς ὑψώναν φρυκτούς. **φρυκτωρία** = ἡ διὰ πυρῶν μακρύθεν συνεννόγησις. **καὶ τοῦ ἀσφαλοῦς ἀντιλάβοιντο** = καὶ πατήσουν εἰς ἀσφαλές ἔδαφος.

23. **ἐν τούτῳ δηλ. τῷ γρόνῳ. τὰς διόδους τῶν πύργων = τὰς πρὸς τοὺς πύργους φερούσας ὕδαις.** **οἱ μέν· δηλ. οἱ ἀναβάντες** ἐπὶ τῶν πύργων καὶ ἐν ταῖς διόδοις. **οἱ δέ· δηλ. οἱ λοιποὶ Πλαταιαῖς.** **ἀπώσαντες** = καταρρίψαντες (ἴνα μὴ δυσχεραίνεται ἡ ἀνάβασις). **ὁ διακομιζόμενος ἀεὶ** = ὁ ἐκάστοτε ὑπερβαίνων τὸ τεῖχος καὶ τὴν τάφρον. **αὐτοῖς ἐπεφέροντο** = ἐπήρχοντο κατ' αὐτῶν. **ἔς τὰ γυμνά·** εἰς τὰ πλευρὰ τοῦ σώματος τὰ μὴ κεκαλυμένα ὑπὸ τῆς ἀσπίδος, δηλ. τὰ δεξιά. **φθάνουσι...** **διαβάντες** = ἐπρόφθασαν καὶ διέβησαν. **κρύσταλλος...** **ῶστε ἐπελθεῖν** = κρύσταλλος ὅχι στερεός, ὡστε νὰ πατήσῃ τις ἐπάνω καὶ νὰ περάσῃ. **ἄλλ' οἰος ἀπηλιώτου ἡ βορέου** **ὑδατώδης μᾶλλον** = ἄλλὰ τοιοῦτος (κρύσταλλος), ὃποῖς συμβαίνει νὰ εἶναι, ὅταν πνέῃ ἀπηλιώτης ἡ βορρᾶς ὑδατώδης μᾶλλον (ἢ **βέβαιος = στερεὸς**). **νῦξ ὑπονιφορμένη** = νῦξ, καθ' ἣν γιονίζει σιγά σιγά (ἄλλ' ἀδιακόπως). **διάφευξις** = φυγή.

24. **'Ανδροκράτης'** ἥρως τιμώμενος ἐν Πλαταιαῖς, τοῦ ὅποιου τὸ μνημεῖον ἦτο ἔξω τῶν τειχῶν. **νομίζοντες...** **τραπέσθαι = νομί-**

ζοντες, οτι δεν ξηρο δυνατὸν νὰ ὑποπτεύσουν (οἱ Ηελ.) ποσδες, οτι (οἱ Πλατ.) ἐτράπησαν (ἐπῆραν) ταύτην τὴν ὄδόν. τὴν ἐπ' Ἀθηνῶν φέρουσαν διώκοντας = ἀκολουθοῦντας ἐν τῇ διώξει τὴν πρὸς τὰς Ἀθήνας ἄγουσαν. λαβόμενοι τῶν δρῶν = ἀφοῦ ἐπῆραν τὰ βουνά. ἀπετράποντο = ἐγύρισαν ὅπιστα. κατὰ χώραν ἐγένοντο = ἐπανῆλθον εἰς τὰς θέσεις των. ως οὐδεὶς παρίεστι = οτι δεν ἐσώθη κανεὶς. ἐσπένδοντο ἀναίρεσιν τοῖς νεκροῖς = ἐξήτουν νὰ κάμουν σπανδάς, διὰ νὰ σηκώσουν καὶ θάψουν τοὺς νεκρούς.

Πλαταιέων παράδοσις.
(Γ, 52)

52. εἰρημένον ἦν = εἶχε διθῆ ἐντοκή. εἰ... ξυγχωροῖεν = ἐὰν ἐγίνετο ἀμοιβαία παραχώρησις. ἀποδίδομαι = δίδω ὅπιστα. μὴ ἀνάδοτος εἴη = μὴ διθῆ ὅπιστα. παρὰ δίκην = παρὰ τὸ δίκαιον. ἐν τῷ ἀσθενεστάτῳ = ἐν ἐσχάτῃ ἀδυναμίᾳ, τελείως ἐξηντλημένοι. ἐπικαλοῦμαι = προσκαλῶ. ἀγαθὸν εἰργασμένοι εἰσί· οἱ Λακεδαιμόνιοι διὰ τῆς ἐρωτήσεως ἔθεσαν πρὸ διλήμματος τοὺς Πλαταιεῖς διότι, ἂν ἀπαντήσουν οὕτωι οτι τοὺς εὐηργέτησαν, θὰ τοὺς ἀντιταχθῆ ὅτι ψεύδονται, ἐφ' ὅσον ἐπολέμουν πρὸς τοὺς Λακεδ., ἀν δὲ εἴπουν οὕτι, τότε θὰ καταδικασθοῦν κατὰ τὴν ὄμοιογίαν των. προτάξαντες σφῶν αὐτῶν = ἀφοῦ ὕρισαν ως συνηγόρους των.

Δημηγορία Πλαταιέων.
(Γ, 53-59)

53. οὐ τοιάνδε...δίκην ὑφέξειν = οτι δεν θὰ ὑποστῶμεν τοιαύτην δίκην (οἷαν δὴ. ὑπέχομεν διὰ τοῦ ἐρωτήματος πρβλ. Γ, 52, 4). οιόμενοι... ἥγούμενοι· αἱ μετοχαὶ αὗται περιέχουν τοὺς λόγους, διατὶ πιστεύσαντες.... τὴν παράδοσιν ἐποιησάμεθα. δεξάμενοι = εἰ δεξαίμεθα, ἀπόδοσις δὲ τό : τὸ ἵσον μάλιστ' ἀν φέρεσθαι = θὰ ἡμιπορούσαμεν πρὸ πάντων νὰ εὔρωμεν τὸ δίκαιον μας. ὥσπερ καὶ ἐσμέν· δηλ. οὐκ ἐν ἄλλοις δικασταῖς. ἐν δικασταῖς γενέσθαι = νὰ παρουσιασθῶμεν ἐνώπιον δικαστῶν. ἀμφοτέρων· δηλ. νομιμωτέρας δίκης καὶ δικαίων δικαστῶν. τὸν ἀγῶνα περὶ τῶν δεινοτάτων εἰναι = οτι ὁ ἀγῶνας εἶναι περὶ ζωῆς ἡ θανάτου. κοινὸς = δίκαιος, ἀμερόληπτος. τεχμαιρόμενοι... οὐ προγεγενημένης = συμπεραίνοντες ἐκ τοῦ οτι δεν διετυπώθη πρότερον κατηγορία. λόγον ἥτησάμεθα δηλ. τὴν ἄδειαν νὰ ὑμιλήσωμεν· πρβλ. Γ, 52. τό τε ἐπερώτημα

βραχὺ (= σύντομον) ὅντες κιτ. ἀπόδυτος ἄναρχος εἰς τὸ τεκμαρόμενον.
ῷ (δηλ. ἐπερωτήματι) ἀποκρίνασθαι... γίγνεται = πρὸς τὸ ὁποῖον ἔρωτημα ή ἀληθῆς ἀπόκρισις ἀποβάλλει ὑπερθρίξ (εἰς τὸν ἀποκρινόμενον). τὰ δὲ **ψευδῆ** δηλ. ἀποκρίνασθαι. ἔλεγχον ἔχει = ἀποδεικνύεται (ψευδής). πανταχόθεν ἀποροι καθεστῶτες = ἐπειδὴ ἀπὸ πάσης ἀπόψεως εὑρισκόμεθα εἰς ἀμηγχνίαν. ὁ μὴ ῥήθεις λόγος = τὸ μὴ ρηθῆναι λόγον = ἡ σιωπή. τοῖς ὀδὸς ἔχουσιν αἰτίαν ἀν παράσχοι = δύναται νὰ δώσῃ ἀφορμὴν πρὸς κατηγορίαν (= αἰτίαν) τῶν εὑρισκομένων εἰς τοιαύτην κατάστασιν (εἰς τὴν θέσιν μας). πρὸς τοῖς ἄλλοις = ἐκτὸς τῶν ἄλλων δυσκερειῶν. ἡ πειθώ = τὸ πεῖσαι ὑμᾶς = ἡ δύναμις τοῦ πείθειν. ἀγνῶτες δύντες ἀλλήλων (ἥμεῖς καὶ ὑμεῖς) = ἐὰν ἡμεθα ἔργωστοι μεταξύ μας. ἐπεσενεγκάμενοι μαρτύρια = ἐπεσενεγκάντες ὑπὲρ ἡμῶν αὐτῶν = προσάγοντες εἰς τὸ δικαστήριόν σας (= εἰς) πρὸς ὑπεράσπισίν μας (= ἐπὶ) ἀποδεῖξεις. ἀπειροι ἦτε = δὲν ἔγνωρίζετε. καὶ δέδιμεν οὐχὶ μή... = καὶ οὐ δέδιμεν μὴ προκαταγνόντες ἡμῶν τὰς ἀρετὰς ἥσσους είναι τῶν ὑμετέρων = καὶ φιβούμεθα οὐχὶ μήπως ἐκ τῶν προτέρων καταδικάσαντες τὰς ὑπηρεσίας ἡμῶν ὡς κατωτέρας τῶν ἴδιων σας. Έννοοῦνται αἱ ὑπηρεσίαι, δις οἱ Πλαταιεῖς παρέσχουν ἐν τῷ Ηεραπολῷ παντέμφ. **ἔγκλημα** αὐτὸς ποιῆτε· δηλ. τὸ ἥσσους είναι = θεωρεῖτε αὐτὸν ὡς κατηγορίαν ἡμῶν. **ἄλλοις** (δηλ. τοῖς Θηβαίοις) χάριν φέροντες = χαρίζουνται = πρὸς εὐγαρίστηριν ἄλλων. ἐπὶ διεγνωσμένην κρίσιν καθιστώμεθα = (μήπως) εἰσαγόμεθα εἰς κρίσιν προσποραστισμένην, εὑρισκόμεθα πρὸς εἰλημμένης ἀποφάσεως.

54. **παρεχόμενοι** ἄ... **διάφορα** = ἀναφέροντες τὰς δικαιολογίας (λόγους), τὰς ὁποίας ἔχουμεν ὡς πρὸς τὰς διαφορὰς ἡμῶν μὲ τοὺς Θηβαίους. **εὗ δεδραμένα** = αἱ εὐεργεσίαι.. γάρ = δηλαδὴ. πρὸς τὸ ἔρωτημα· ἡ πρὸς σημ. ἀναφορὰν. φαμὲν γάρ..., εἰ ὡς πολεμίους ἔρωτᾶτε, οὐκ ἀδικεῖσθαι ὑμᾶς μὴ εὗ παθόντας = ἀποκρινόμεθα ὅτι, ἐὰν μὲν ἔρωτᾶτε ἡμᾶς ὡς ἐχθρούς σας, δὲν ἔχετε ὑμεῖς ἀδικηθῆ, ἐὰν δὲν εὐηργετήθητε ἀπὸ ἡμᾶς. **αὐτοὺς** = ὑμᾶς αὐτούς. **τὰ δὲ ἐν εἰρήνῃ**· εἰς τὸ ἀγαθοὶ = ὅσον ἀφορᾷ δὲ τὴν διαγωγὴν ἡμῶν ἐν τῇ εἰρήνῃ· ἀγαθοὶ γεγενήμεθα = ἔχουμεν δειχθῆ γενναῖοι, ἔντιμοι, ἔμερπτοι. **νῦν** (=ἐν τῷ παρόντι πολέμῳ)· κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὸ τότε (ἐν τοῖς Μηδικοῖς)· **ξυνεπιθέμενοι** = μεθ' ὑμῶν, ἐπιθέμενοι. **ἔς**

έλευθερίαν = ἵνα διατηρήσωμεν τὴν ἔλευθερίαν. μόνοι Βοιωτῶν· δὲν πρέπει νὰ ληφθῇ κατὰ γράμμα. διότι πλὴν αὐτῶν καὶ οἱ Θεσπιεῖς κατὰ τὸν Ἡρόδοτον καὶ οἱ Ἀλιάρτιοι κατὰ τὸν Παυσανίαν ἔλαβον μέρος πλὴν αὐτῶν. **μάχη** = κατὰ τὴν μάχην. **Παυσανία**. Ὡ. ἡτο ἀρχιστράτηγος τῶν Εἰλάρων ἐν Πλαταιαῖς. παρὰ δύναμιν = ὑπέρ δύναμιν. **ὅτε περ δὴ καθ'** ἦν μᾶλιστα στιγμὴν. **περιέστη τὴν Σπάρτην** = ἔστη περὶ τὴν Σπάρτην = κατέλαβε τὴν Σπ. ἐξ Ἰθωμῆν Εἰλάρων ἀποστάτων. βραχὺλογ. = ἀποστάτων καὶ ἀποχωρησάντων. **σεισμόν** τὸν γενόμενον τῷ 464 π.Χ. Ὡς γνωστόν, οἱ Σπαρτιάται τόσου πολὺ ἐφοβήθησαν ἐκ τῆς ἀποστασίας τῶν Εἰλάρων, ὅστε ἔστειλαν εἰς τὰς Ἀθήνας τὸν Περικλείδαν ζητοῦντες βοήθειαν, οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ἔστειλαν τὸν Κίμωνα. οὐκ εἰκὸς ἀμνημονεῖν = δὲν εἶναι δίκαιον νὰ λησμονῆτε.

55. τοιοῦτοι ἡξιώσαμεν εἶναι = ἔθεωρήσαμεν πρέπον νὰ εἴμεθα τοιοῦτοι. **ἐβιάσαντο** = μετεγειρίσθησαν βίαν καθ'. ἡμῶν. Τὸ ἀναφερόμενον ἐνταῦθα ὑπὸ τοῦ ρήταρος εἶναι ἀληθές, ὡς ἀναφέρει ὁ Ἡρόδ. VI, 108. Ηιεζύμενοι δηλ. τότε οἱ Πλαταιεῖς ὑπὸ τῶν Θηραίων ἐζήτησαν τὴν βοήθειαν τῶν Λακεδαιμ., ἀλλ' οὗτοι παρέπεμψαν αὐτοὺς εἰς τοὺς Ἀθην. ὡς κατοικοῦντας πλησίον. **ἐκπρεπέστερον** = ἔξω τοῦ πρέποντος, ἀσύνηθες πάθημα. **ἐμελλήσατε** δηλ. πείσεσθαι. **εἰ** = ὅτι. οὐκ ἡδικοῦμεν = δὲν εἴμεθα ἔνοχοι ἀδικίας. **ἀπωκνεῖτε** = ἐδιστάζετε. **καλὸν** = ἔντιμον. **ἄλλως τε καὶ** = πρὸ πάντων. **πολιτείας** (= ἰσοπολιτείας) **μετέλαβε** ἐνταῦθα λέγει ὁ Θουκυδίδης ὅτι οἱ Ἀθην. εἶχον δώσει προτιγουμένως εἰς τοὺς Πλαταιεῖς ἰσοπολιτείαν, ἥτις συνίστατο εἰς τὸ ὅτι πᾶς πολίτης, ἐκ τῆς μιᾶς εἰς τὴν ἄλλην πόλιν μετοικῶν, ἐγίνετο μόνιμος πολίτης ταύτης, εἰς ἣν μετώκει. **παραγγελλόμενα** δηλ. ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων. **Δ** δὲ **ἔκάτεροι... τοῖς συμμάχοις** = ὅσα δὲ ἔκάτεροι (ὑμεῖς καὶ οἱ Ἀθην.) ὡς ἡγεμόνες τῶν συμμάχων παραγγέλλετε εἰς αὐτούς. **οἱ ἐπόμενοι** δηλ. ἔκατεροις. ἐπὶ τὰ μὴ δρθῶς **ἔχοντα** = ἐπὶ τὰ ἄδικα.

56. τὸ τελευταῖον ἐνν. ὁ ἡδίκησαν = τὴν τελευταίαν ἀδικίαν. **ἐν σπονδαῖς** ἐνν. τὰς τριακοντούτεις σπονδάς. **ἱερομηνία** (ιερὰ - μήνη = σελήνη) = ἱερτάσιμος ἡμέρα. Εἶχον δὲ οἱ Πλ. ιερομηνίαν, διότι οἱ Θηρ. τοὺς ἐπετέθησαν κατὰ τὸ τέλος τοῦ μηνός. **δρθῶς** ἐτι-

μωρησάμεθα = ἐν τούτοις οἱ Πλ. εἶχον κάμει συμφωνίαν πρὸς τοὺς εἰπελθόντας Θηβαίους (πρβ. Γ, 66, 2 καὶ Β, 2, 1). **κατὰ τὸν πᾶσι** νόμον **καθεστῶτα** = κατὰ τὴν ἐπικρατοῦσαν γενικῶς συνήθειαν. **ὅσιον** = δίκαιον. **εἰ γάρ...** λήψεσθε = διέτι, ἐὰν κρίνετε τὸ δίκαιον ἀποβλέποντες εἰς τὸ προσωρινὸν συμφέρονταν νῦν καὶ τὴν ἔχθραν ἐκείνην (τὸν Θηβ.). **φανεῖσθε** = δεῖξετε ὑμᾶς αὐτούς. **τότε δῆλ.** ἐν τοῖς Μηδικοῖς. **εἰ ἄρα ήμάρτηται τι** = ἂν ίσως ἔχῃ γίνει σφάλμα. **ἀντιθεῖναι** = ἀντιπαραβολεῖν. **μείζω πρὸς ἐλάσσω** = μεγαλύτεραν (τὴν προθυμίαν) ἐν συγκρίσει πρὸς τὸ μικρότερον σφάλμα. **ἐπηνοῦντό τε μᾶλλον...** **πράσσοντες** = οἱ μὴ ἐπιδιώκοντες (ός οἱ Θηβ.). ὑπὲρ ἔκυπτον ἄνευ κινδύνων τὰ συμφέροντά των σχετικῶς μὲ τὴν ἔφοδον τῶν βαρβάρων (πρὸ τοῦ ἐπερχομένου ἔχθρου). **τολμᾶν τὰ βέλτιστα** = μετὰ τολμῆς πράττειν τὰ βέλτιστα (ώς ἐπράξαν οἱ Ἀθηναῖοι ἐργμόσαντες τὴν πόλιν των). **Παρατηρητέα ἡ ἀντιστοιχία** : ἐθέλοντες τολμᾶν — πράσσοντες, μετὰ κινδύνων — ἀσφαλεῖα, βέλτιστα — ξύμφυρα. **ῶν** = ἐκ τούτων (τῶν μετὰ κινδύνων περὶ τῶν βελτίστων ἀγωνισαμένων). Διότι οἱ Πλ. κατὰ τὰ Μηδικὰ προτιμήσαντες τὰ βέλτιστα κατέλιπον τὴν πόλιν των νὰ τὴν πυρπολήσουν οἱ Ηέρσαι (πρβλ. Γ, 57,3). **ἔς τὰ πρῶτα** = τὰ μέγιστα. **ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς** εἰς τὸ διαφθαρῶμεν = διὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐνεργείας (διότι δῆλ. ἐπροτιμήσαμεν τὸ δρόδον τοῦ συμφέροντος). **δικαίως** = κατὰ τὸ δίκαιον. **κερδαλέως** = κατὰ τὸ συμφέρον μας. **καίτοι χρὴ...** **καθιστῆται** = ὅλοι ὅμως κρίνοντες περὶ τῶν αὐτῶν πραγμάτων πρέπει νὰ φαίνεσθε, ὅτι ἔχετε σταθερὰν γνώμην καὶ νὰ μὴ νομίσετε, ὅτι (τὸ πραγματικὸν) συμφέρονταν νῦν εἶναι ἄλλο τι παρά. Όταν καὶ τὸ προσωρινὸν συμφέρονταν ρυθμίζεται ωφελίμως, ἐνῷ τηρεῖτε πάντοτε πιστῶς πρὸς τοὺς ἀνδρείους συμμάχους τὴν εὐγνωμοσύνην διὰ τὴν ἀνδρείαν των ἥτοι ὁ συμβιβασμὸς τῆς ἐκάστοτε ωφελείας νῦν μὲ τὴν σταθερὰν εὐγνωμοσύνην τῶν γενναῖων συμμάχων, τοῦτο εἶναι τὸ πραγματικὸν συμφέρον. Οἱ λόγοι οὗτοι ἀποτελοῦν εἰδος μορφῆς κατὰ τῶν Λακ., οἱ ὅποιοι μετέβαλον γνώμην.

57. προσ (προσέτι) σκοποῦμαι = σκέπτομαι. **ἀνδραγαθία** = γενναιοφροσύνη· ἐνταῦθα = χρηστότης, τιμότης. **εἰ γνώσεσθε μὴ τὰ εἰκότα** = ἐὰν θὰ ἀποφασίσετε ὅτι δίκαια. **γάρ** αἰτιολογεῖ τὰ ἐπήμενα «ὅρᾶτε ὅπως». **οὐκ ἀφανῆ κρινεῖτε τὴν δίκην** = ὅτεν θὰ ἀποφασί-

σετε ἐν κρυπτῷ. ἐπαινούμενοι ... μεμπτῶν = διότι καὶ οἱ κρίνοντες ἐπαινοῦνται καὶ οἱ κρινόμενοι δὲν εἶναι ἀξιόμεμπτοι· ήτοι θὰ δικάσετε ἡμᾶς, οἱ όποιοι κατέχομεν ὑψηλὴν θέσιν εἰς τὸν ἔλλην. κόσμον διὰ τὰς πρὸς τὴν ἐλευθερίαν ὑπηρεσίας ἡμῶν. οὐκ ἀποδέξωνται = μεμφονται = δὲν θὰ ἐπικρατήσουν. αὐτοὺς = ὑμᾶς αὐτοὺς (τοὺς Λακ.). ἀμείνους· δηλ. ἡμῶν τῶν Πλαταιέων. Τοῦτο ἐλέχθη μετά τίνος κολακείας. ἐπιγνῶναι = γνῶναι καθ' ἡμῶν (= ἐπὶ). οὐδέ· δηλ. ἀποδέξωνται. ιεροῖς κοινοῖς· ἐννοοῦνται οἱ ναοὶ τῆς Ἐλλάδος ἐν Ὀλυμπίᾳ καὶ Δελφοῖς, ἐνθα συνήθως ἀνέθετον οἱ νικηταὶ ἀπὸ τοὺς ἡττηθέντας ἀναθήματα. τρίποδα· τὸν ἀφιερωθέντα εἰς τοὺς Δελφούς μετὰ τὴν ἐν Πλαταιαῖς μάχην ὑπὸ τοῦ Παυσανίου. πανοικεσίᾳ = οἰκογενειακῶς. ἐς τοῦτο ξυμφορᾶς προκεχωρήκαμεν = εἰς τοιοῦτον σημεῖον δυστυχίας ἔχομεν φθάσει. οἴτινες = ὥστε ἡμεῖς.... ἀπωλλύμεθα· ἐννοεῖ τὸν ἐμπρησμὸν τῆς πόλεως ὑπὸ τοῦ Ξέρξου μετὰ τὴν ἐν Θερμοπύλαις μάχην ('Ηροδ. IX, 50). ἐν ὑμῖν... ἡσσώμεθα = ἐνώπιον ὑμῶν (ὡς δικαστῶν) εὑμεθα κατώτεροι. ἀγῶν = κίνδυνος. τότε· δηλ. πρὸς ἀποφασίσουν νὰ παραδώσουν τὴν πόλιν εἰς τοὺς Λακεδαιμ. (πρβλ. Γ, 52, 3 καὶ 56, 3). θανάτου κρίνεσθαι = δικάζεσθαι περὶ ζωῆς ή θανάτου. περιεώσμεθα....ἀτιμώρητοι = μετὰ πολλὰς προσβολὰς τῆς τύχης (= περὶ) κατηντήσαμεν τέλος ἐξ ὅλων τῶν Ἑλλήνων ἡμεῖς οἱ Πλ. ἔργμοι καὶ ἀβοήθητοι (ἀπροστάτευτοι). τότε· δηλ. ἐν τοῖς Μηδικοῖς. βέβαιοι σταθεροί.

58. καίτοι... ἀξιοῦμεν = καὶ ὅμως (ἀν καὶ ἡ ἐλπὶς ἡμῶν ἐπὶ τὴν ὑμετέραν προστασίαν εἶναι ἀσθενῆς) ίκετεύομεν. ξυμμαχικῶν γενομένων = οἴτινες ἔχοντας ἔφοροι (προστάται) τῆς ὑμετέρας συμμαχίας· δηλ. κατὰ τὰ Μηδικά, ὅτε δὲ οἱ Παυσανίας ἐπικαλεσθεὶς εἰς βοήθειαν τοὺς ἔχοντας τὴν Πλαταιάκην γῆν θεοὺς ἐνίκησε τοὺς Μήδους· καὶ τῆς ἀρετῆς τῆς ἐς τοὺς "Ἐλληνας = καὶ τῆς ἀνδρείας, τὴν ὄποιαν ἐδείξαμεν ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων. τὴν δωρεάν... πρέπει = (ίκετεύομεν) νὰ ἀπαιτήσῃτε πρὸς ἀνταμοιβὴν ἡμῶν (ἀντὶ τῆς ἀρετῆς ἡμῶν) παρ' αὐτῶν (τῶν Θηβ.) νὰ μὴ φονεύετε ἐκείνους, τοὺς ὄποιους δὲν ἀρμόζει εἰς ὑμᾶς (νὰ φονεύετε). σώφρονά τε ἀντὶ αἰσχρᾶς κομίσασθαι (= κομίσαι ὑμῖν αὐτοῖς) χάριν = καὶ νὰ λάβετε παρ' ἡμῶν ἔντιμον εὐγνωμοσύνην ἀντὶ τῆς αἰσχρᾶς (ἀτίμου) τῆς παρὰ τῶν Θηβαίων. κακία = δυσφημία, κακὸν δνομα. ἀντιλαβεῖν = ἀντὶ τῆς ἡδονῆς λαβεῖν.

δύσκλεια = κακὸν ὅνομα. οὐκ ἔχθροὺς ἡμᾶς τιμωρήσεσθε = ἡμεῖς, οὓς τιμωρήσεσθε, οὐκ ἔσμεν ἔχθροι. τῶν σωμάτων ἀδειαν ποιεῖν = παρέχειν ἡμῖν ἀσφάλειαν. προνοοῦντες = ἄν. πρὶν ἀποφασίσετε, λάβετε ὑπὲρ ὅψιν. **χεῖρας προϊσχομένους** (τοῦ προτίσγω=προέγω) = τὰς ἔσυπτον χεῖρας προβάλλοντας, ἵκετεύοντας. ὁ νόμος τοῖς "Ελλησι = ἡ συνήθεια ἡ καθιερωμένη μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων. διὰ παντὸς = καὶ οὐδὲν τὸν πρότερον γρόνον. θήκη = τάφος. ἐσθήμασι = ἐνδύματα προσεφέροντα εἰς τοὺς νεκροὺς, ἀκόμη δὲ καὶ ὅ, τι ἄλλο ἥτο προσφῆται εἰς αὐτοὺς ζῶντας. **ώραια** = ὥριμοι καρποί. τῆς ἐποχῆς ἀπαρχαῖ· ἦσαν ἡ προσφορά καὶ θυσία τῶν πρότερων καρπῶν. **ἐπιφέρω** = προσφέρω. **ὅμαιχμος** = συμπλεμιστής. **δρθῶς** = δικαῖος. **τοιούτους** δηλ. φιλίους. τί ἄλλο· δηλ. ποιήσετε. **αὐθένταις** = τοῖς φονεῦσι. Οὕτω λέγονται οἱ Θηβαῖοι ὡς φονεῖς τῶν πατέρων αὐτῶν, διότι εἰχον ταχθῆ μετὰ τῶν Περσῶν καὶ συνεπολέμουν μετ' αὐτῶν. **ἀτίμους γερῶν** = ἐστεργμένους τιμῶν. Οἱ Θηβαῖοι ἐγκαθιστάμενοι ἐν Ηλαταιαῖς ὡς φονεῖς τῶν πατέρων δὲν δύνανται νὰ λατρεύουν αὐτούς. **ῶν νῦν ἵσχουσιν** = ἡ νῦν ἴσχουσι (ἔχουσιν). **ἐρημοῦτε** εἰς θέσιν μέλλοντος = ἐρημώσετε. **είσαμένων** = ἰδρυσάντων. Τὸ **είσαμενοι** = ἀδρ. τοῦ ἔδω. Εἶναι καθιερωμένος ὅρος ἐπὶ τῶν ἰδρυτῶν τῶν ἱερῶν καὶ ναῶν ἐργάζονται δὲ ὁ Θουκ. νὰ ἐπεξηγήσῃ τὴν λέξιν διὰ τοῦ **κτισάντων**, διότι ἐπὶ τῶν γρόνων του ἥτο ἀρχαῖκή.

59. οὐ πρὸς τῆς ὑμετέρας δόξης τάδε = δὲν συμβιβάζονται πρὸς τὴν φήμην σας αὐτά. **φείσασθαι** (ληπτέον ἀπολύτως) δέ...λαβόντας = νὰ μᾶς λυπηθῆτε καὶ νὰ καμρθῆτε κρίνοντες τὸ πρᾶγμα μὲ λελογισμένην συμπάθειαν (δηλ. προεργαμένην ἐκ τῆς συνειδήσεως τῆς ἀνθρωπίνης ἀδυναμίας). **ώς ἀστάθμητον...** **ξυμπέσοι** = πόσον ὀλίγον δύνανται κανεὶς νὰ ὑπολογίσῃ κατὰ τίνος ποτὲ καὶ χωρὶς νὰ πταίη (καὶ ἂν δὲν τὸ ἀξίζῃ) οὐκ ἐπιπέσῃ ἡ συμφορά (ἢ πόσον ἀπροσδιόριστον εἶναι ποῖον θὰ εὕρῃ, ὁ ὅποιος δυνατὸν νὰ μὴ τὸ ἔξιζε, καὶ πότε θὰ τὸν εὕρῃ ἡ συμφορά). **ἡμεῖς τε** ἀντιτίθεται πρὸς τὸ ὑμετέρας δόξης· ὡς δηλ. κινδυνεύει ἡ δόξα ὑμῶν, οὕτω ὑπολείπεται ἡμῖν μόνον ἡ ἱκεσία. **ώς ἡ χρεία προάγει** = καθὼς ἡ ἀνάγκη ἀπαιτεῖ. **ἐπιβοῶμενοι θεοὺς τοὺς δόμοβαμίους** = ἐπικαλούμενοι τοὺς εἰς τοὺς αὐτοὺς βωμοὺς τιμωρμένους θεούς δηλ. ἐν Ὁλυμπίᾳ, Δελφοῖς. **πεῖσαι τάδε**· ἐκ τοῦ ἐπιβοῶμενοι· δηλ. φείσασθαι καὶ ἐπικλασθῆναι.

προσφερόμενοι = προβάλλοντες πρὸς ὑπεράσπισιν ἡμῶν. ίκέται γιγνόμεθα ὑμῶν τῶν πατρώων τάφων τὸ ὑμῶν ἐκ τοῦ τάφων, τοῦτο δὲ ἐκ τοῦ ίκέται = σᾶς καθικετεύομεν καταφεύγοντες εἰς τὴν προστασίαν τῶν τάφων, ἔνθα κεῖνται οἱ πατέρες ὑμῶν. **ἐπικαλούμεθα...Θηβαίοις** = ἐπικαλούμεθα τοὺς ἀποθανόντας νὰ μὴ πειρέθωμεν εἰς τὴν ἔξουσίαν τῶν Θηβαίων. **μετ' αὐτῶν** δηλ. τῶν κευμηκότων. **ῶδε ἔχουσι** = εἰς εὑρισκομένους εἰς τοικύτην θέσιν. **μετ' αὐτοῦ** δηλ. τοῦ τελευτῶν. **πρό γε τούτου** δηλ. τοῦ παραδοθῆναι. **τῷ αἰσχίστῳ** διότι ὁ λιμὸς ἐπιφέρει ἄδοξον θάνατον, καθ' ὅσον ἀποθνήσκει τις χωρὶς νὰ πράξῃ τι γενναῖον. **ἔς τὰ αὐτὰ καταστήσαντας** = εἰς τὴν αὐτὴν θέσιν (εἰς ἣν δηλ. ἥμεθα πρὸ τῆς παραδόσεως) ἀφοῦ ἐπαναφέρετε. **τὸν ξυντυχόντα...έλέσθαι** = ἔξοριζόμεν νὰ μὴ παραδοθῶμεν ἐκ τῶν ὑμετέρων χειρῶν, εἰς ᾧς παρεδώσαμεν ἡμᾶς αὐτοὺς μετὰ προηγουμένην διαβεβαίωσιν πίστεως (= ὑιῖν πιστεύσαντες).

60. **πρὸς τὸν λόγον** = ἀπέναντι τῆς πειστικότητος τοῦ λόγου. **προσελθόντες** δηλ. ἐνώπιον τῶν πέντε δικαστῶν. **ἐνδῶσί τι** = δείξουν κάποιαν ὑποχώρησιν. **ἔκείνοις** δηλ. τοῖς Πλαταιεῦσι. **παρὰ γνώμην** = παρ' ἐλπίδα. **τῆς ἀποκρίσεως** = παρ' ὅσον ἀπήτει ἡ ἀπόκρισις.

Δημηγορία Θηβαίων.

(Γ, 61 - 67)

61. **τοὺς μὲν λόγους** = τούτους τοὺς μακροτέρους λόγους. **οὗτοι** δηλ. οἱ Πλαταιεῖς. **ἐπὶ ἡμᾶς τραπόμενοι** = στρέψαντες καθ' ἡμῶν τὸν λόγον. καὶ μὴ περὶ αὐτῶν ἔξω τῶν προκειμένων καὶ ἄμα οὐδὲ (περὶ αὐτῶν) ἡτιαμένων (ὑπό τινος) πολλὴν τὴν ἀπολογίαν ἐποιήσαντο καὶ ἔπαινον (πραγμάτων), ὃν οὐδεὶς ἐμέμψατο = καὶ δὲν ἔκαμνον ἔξω τῆς ὑποθέσεως μακρὰν τὴν περὶ ἔσυτῶν ἀπολογίαν καὶ μάλιστα χωρὶς κανεὶς νὰ τοὺς κατηγορήσῃ καὶ ἔπαινον διὰ πράγματα, διὰ τὰ ὄποια κανεὶς δὲν τοὺς ἔψεξε. **πρὸς μὲν τάδηλ.** πρὸς τὰς καθ' ἡμῶν κατηγορίας. **τῶν δέ** δηλ. τῆς περὶ ἔσυτῶν ἀπολογίας καὶ τοῦ ἔπαινου. **ἡ ἡμετέρα κακία** = ἡ κακία, ἣν νομίζουσιν, διὰ την οἵην ἔχομεν. Τοῦτο ἐλέγθη μετά τινος εἰρωνείας. **δόξα** = φήμη. **διάφορος** = ἔχθρος. **ξυμμείκτους...έσχομεν** = ἐκδιώξαντες ἀνθρώπους μιγάδας· ἦσαν δὲ οὗτοι Θράκες, Πελασγοί, "Ταντες. **οὐκ ἡξίουν οὗτοι** = δὲν κατεδέχοντα οὗτοι. **προσηναγκάζοντο** ἐνν. ἐμμέ-

νειν τοῖς πατρίοις ἔθεσι· κυρίως πρὸς τὸ μὴ παραβατίνειν τὰ πάτρια.

62. τῇ αὐτῇ ίδεᾳ· εἰς τὸ ἀττικόν = μὲ τὴν αὐτὴν πρόθεσιν. ἐν οἷς εἴδει· δηλ. πολιτείας = (ἐν ὅποιῳ) ὅποιον πολίτευμα ἔχοντες. κατ' ὀλιγαρχίαν ισόνομον = καθ' ἡνὶ ὅλοι οἱ εὐγενεῖς εἶναι ὄμοιμοι. ὅπερ ἔστι νόμοις καὶ τῷ σωφρονεστάτῳ ἐναντιώτατον = τὸ ὅποιον εἶναι ὅλως ἀντίθετον πρὸς τοὺς νόμους καὶ πρὸς τὸ ίδεωδες καλῶς συντεταγμένης πολιτείας. ίδιας δυνάμεις...σχήσειν = ἐκπίσαντες ὅτι θὰ καταστοῦν ισχυρότεροι. τὰ τοῦ Μήδου = οἱ Μῆδοι. κατέχοντες ισχύι = κρατοῦντες διὰ τῆς βίας. ἐπηγάγοντο αὐτὸν = προσεκάλεσαν τοὺς Μήδους πρὸς τὸ συμφέρον των. αὐτοκράτωρ = κυρία ἑαυτῆς. μὴ μετὰ νόμων = εὑρισκομένη εἰς ἔκνομον κατὰ στασιν. τοὺς νόμους ἔλαβε = ἀνέκτησεν (ἢ πόλις) τὸ νόμιμόν της πολίτευμα. καὶ κατὰ στάσιν ἔχόντων αὐτῆς τὰ πολλὰ = καὶ ἐνδικατεῖχον ἔνεκα τῶν ἐμφυλίων ἐρίδων τὸ περισσότερον μέρος αὐτῆς. ἐν Κορωνείᾳ· πρὸς δυσμάς τῆς Κοινωνίας. Ἐνταῦθα ἡττήθησαν οἱ Αθηναῖοι τῷ 446 π.Χ. ὅπὸ τῶν Βοιωτῶν, Εὐβοίων κλπ.

63. ἀξιώτεροι δηλ. ἡμῶν. ἐπὶ τῇ ἡμετέρᾳ τιμωρίᾳ = διὰ νὰ ἡμπορῆτε νὰ μᾶς ἀποκρύψετε. οὐκοῦν χρῆν...πρὸς ἡμᾶς = λοιπὸν ἔπερπε νὰ προσκαλῆτε αὐτοὺς ὑμεῖς μόνον ἐναντίον μας. ὑπάρχον γε ὑμῖν· ἐνν. μὴ ξυνεπίεναι = ἀν καὶ ἦτο εἰς τὸ χέρι σας. εἴ τι προσήγεσθε = ἀν τυχὸν ἡναγκάζεσθε. ἐπὶ τῷ Μήδῳ = κατὰ τοῦ Μήδου. προβάλλεσθε = πρὸς προστασίαν σας προβάλλετε. παρέχειν· ἐνν. ὑμῖν = ἐπιτρέπειν. τοὺς μὲν· δηλ. Ἀθηναίους. τοὺς δὲ δηλ. Λακεδαιμονίους. οὐκ ἵσην χάριν ἀνταπέδοτε = δὲν ἀνταπεδόκατε ἵσην εὐεργεσίαν (ἀλλὰ μείζονα). ἐκεῖνοι δηλ. σᾶς ἐβοήθησαν ἀδικούμενοι. ως λέγετε, σεῖς δὲ τοὺς ἐβοήθησατε ἀδικοῦντας. καίτοι τὰς δομίας... ἀποδιδομένας = καὶ ὅμως τὸ νὰ μὴ ἀποδίδῃ τις τὰς δομίας ὑποχρεώσεις εἶναι μᾶλλον ἐπονείδιστον παρὰ (τὸ νὰ μὴ ἀποδίδῃ) τὰς δικαίως δοφειλούμενας, πρὸς ἀδικίαν ὅμως (πρὸς τὸ ἑτέρους ἀδικῆσαι) ἀποδιδομένας.

64. τε = καὶ οὕτω. μόνοι ἐνν. Βοιωτῶν. τοῖς μέν· δηλ. Ἀθηναίοις τοῖς δέ· δηλ. Θηβαίοις (ἡμῖν). ἀξιοῦτε ἀφ' ὧν (ἀπὸ τούτων ἢ) ἐγένεσθε ἀγαθοί...ῳφελεῖσθαι = ἔχετε τὴν ἀξιωσιν νὰ ὠφελῆσθε διὰ πράξεις, τὰς ὄποιας ἐκάματε, διὰ νὰ ὠφελήσετε καὶ εὐχαριστήσετε ἄλλους. ἀλλ' οὐκ εἰκός· ἐνν. ἔστιν ὠφελεῖσθαι. ξυναγωνίστησετε ἄλλους.

ζεσθε· προστ. = διαμένετε συναγωνισταί καὶ σύμμαχοι. **τὴν τότε ξυν-**
ωμοσίαν· τὴν γενομένην κατὰ τὸν γνωστὸν χρόνον ἔνορκον συμμαχίαν.
Πότε ἐγένετο αὕτη; **ξυγκατεδουλοῦσθε** = σὺν τοῖς Ἀθηναίοις κατε-
 δουλοῦσθε. Οἱ Ἀθηναῖοι βοηθούμενοι ὑπὸ τῶν συμμάχων τῶν Πλα-
 ταιέων κατέλαβον τὴν Αἴγυναν. **διεκωλύετε·** δῆλο. ἔτεροις καταδου-
 λοῦσθαι αὐτούς. **ἔχοντές τε τοὺς νόμους** = αὐτόνομοί τε ὅντες = μὴ
 ὑπακούοντες εἰς δυνάστας (ὅπως ἡμεῖς πρβλ. Γ, 62). **τὴν τελευταῖ-**
αν πρόκλησιν ἥμῶν ἔς ἡσυχίαν = ὅτε ἡμεῖς προσεκαλέσαμεν ὑμᾶς
 εἰς εἰρηνικὴν οὐδετερότητα (πρβλ. Β, 72, 1). **κακῷ** = δουλώσει (τῶν
 Ἑλλήνων). **ἀνδραγαθίαν προύθεσθε** = ἐδείξατε γενναιότητα. **οὐ**
 προσήκοντα νῦν ἐπεδείξατε = ἀπεδείξατε τώρα ὅτι δὲν ἀγῆκον
 (δὲν ἤσαν ἴδια) εἰς ὑμᾶς. **ἄ** δὲ **ἡ φύσις...ἔς τὸ ἀληθὲς** = δσα δὲ
 ἡ φύσις ὑμῶν πάντοτε ἐπεθύμει, ἔξελεγχθέντα ἀπεδείχθησαν ἀληθῆ,
 ἔλθον εἰς τὸ φανερόν. **τοιαῦτα ἀποφαίνομεν** = τοιαύτας ἀποδείξεις
 προσάγομεν.

65. **ἄ δὲ τελευταῖα** = ως πρὸς τὰ τελευταῖα δὲ ἀδικήματα.
ἡμεῖς αὐτοὶ = μόνοι, ἀπρόσκλητοι. **τῆς ἔξω συμμαχίας·** δῆλο. πρὸς
 τοὺς Ἀθηναίους. **οἱ γάρ ἄγοντες...τῶν ἐπομένων** παραφεδεῖ τὰ
 ἐν κεφ. 55, 4 λεγθέντα ὑπὸ τῶν Ηλαταιέων «οὐχ οἱ ἐπόμενοι αἴτιοι
 ἄλλοι οἱ ἄγοντες ». **πλείω παραβαλλόμενοι** = διακυβεύοντες περισ-
 στέρα πυμφέροντα (ως πρῶτοι χρήματι καὶ γένει). **τοὺς ὑμῶν χεί-**
ρους...γενέσθαι = οἱ ἔξ ὑμῶν χειρότεροι νὰ μὴ γίνουν ἀκόμη χει-
 ρότεροι. **τούς τε ἀμείνους...ἔχειν** = καὶ οἱ καλύτεροι νὰ τιμῶνται
 ἀναλόγως τῆς ἀξίας των. **σωφρονισταὶ** ὅντες τῆς γνώμης = περι-
 στέλλοντες τὴν ὄρμὴν τῆς ψυχῆς ὑμῶν. **τῶν σωμάτων ἀλλοτριοῦν-**
τες = τῶν πολιτῶν στεροῦντες. **ἔς τὴν ξυγγένειαν οἰκειοῦντες** =
 συμφιλιώνοντες ὑμᾶς πρὸς τοὺς ὄμοιφύλους σας (τοὺς Βοιωτούς).

66. **πολιτεύω** = εἶμαι πολίτης. **χωρήσαντες·** ἐνν. **πρὸς ἥμας.**
εἰ ἄρα καὶ ἐδοκοῦμεν...πρᾶξαι = καὶ ἀν τυχὸν ἐφαινόμεθα, ὅτι
 ἐπράξαμέν τι ὑπωσοῦν ἀπρεπὲς (ἄδικον). **οὐ μετὰ τοῦ πλήθους**
ἐσελθόντες = εἰσελθόντες ὅντες τῆς συγκαταθέσεως τοῦ λαοῦ. **ἐν**
χερσὶν = ἐν τῇ συμπλοκῇ. **κατὰ νόμον τινὰ** = συμφώνως πρὸς τινὰ
 νόμουν (συνήθειαν). **χεῖρας προΐσχομαι** = ἔκτείνω χεῖρας ἵκετιδας,
 ἵκετεύω. **παρανόμως** = παρὰ τὴν συνήθειαν (τῶν Ἑλλήνων, οἱ ὅποιοι
 δὲν ἐφόρευον τοὺς ἵκετας, πρβλ. 67, 6). **πῶς οὐ δεινὰ εἴργασθε =**

πᾶς δὲν διεπράξατε ἀπάλιμωπον πρᾶξιν. τρεῖς ἀδικίας δηλ. ὅντα.
ἐν δλίγῳ = ἐν βραχεῖ χρόνῳ. λυθεῖσα δύολογία = ἡ παράβασις τῆς
συνθήκης. ή φευσθεῖσα ὑπόσχεσις = ἡ ἀλέτησις τῆς ὑποσχέσεως.
ἀντιδοῦναι δίκην = ἀντὶ τούτων δοῦναι δίκην = κοιλασθῆναι. οὐκ
ἐνν. τοῦτο γενήσεται (μὴ ἀντιδοῦναι δίκην). ἢν τὰ δρθὰ γιγνώ-
σκωσι = ἀν κρίνωσι δικαίως (οἱ Λακεδ.).

67. ἐπεξήλθομεν = ἔξεθέσαμεν λεπτομερῶς. ἵνα ὑμεῖς μέν...
καταγνωσόμενοι, ἡμεῖς δέ...τετιμωρημένοι = ἵνα ὑμεῖς μὲν γνω-
ρίζετε, ὅτι δικαίως θὰ καταδικάσετε αὐτούς, ἡμεῖς δὲ ὅτι δικαιοτέρων
ἐκδίκησιν ἔχομεν λάβει δι' ὑμῶν. Οἱ Θρακῖοι ἔνεκα τῆς ζωηρᾶς τῶν
ἐπιθυμίας φαντάζονται ὡς τετελεσμένην τὴν τιμωρίαν. εἰ τις ἄρα
καὶ ἐγένετο = ἀν τυχόν τις καὶ ἔγινε (εἶναι ἡ πραγματική). ἐπικλα-
σθῆτε πρβλ. 59, 1. ζημίας = ἐνν. αἰτίους εἶναι. οὐκ ἐκ προσηκόν-
των = ὅχι ὡς ἀρμέζει εἰς αὐτούς (διὰ τὰς πρωτέρας ἀρετάς). ὄλο-
φυρμῷ· δηλ. αὐτῶν. οἰκτῷ· δηλ. ὑμῶν αὐτῶν. ἐπιβοώμενοι· πρβλ.
58,3. σφετέραν ἐρημίαν = τὴν ιδίαν αὐτῶν ἀπομόνωσιν. τὴν ὑπὸ
τούτων ἡλικίαν ὑμῶν διαφθαρμένην = τοὺς νέους ὑμῶν (τὸ ἄνθος
τῶν ποιεῖτῶν μας), οἱ ὄποιοι ἐφονεύθησαν ὑπὸ τούτων. ἄγοντες = πε-
ρώμενοι ἄγειν. ἐν Κορωνείᾳ πρβλ. 62,3. Ἐνταῦθα οἱ Θρακῖοι ἐνί-
κησαν τοὺς Ἀθηναίους, οἵτινες ἡναγκάσθησαν νὰ ἀφέσωσιν ἐλευθέ-
ρους τοὺς Βοιωτούς. τὰ ἐναντία = τούναντίον. ἐπίχαρτοι εἶναι =
(εἶναι ἔξιοι), διστε νὰ γαίρῃ κανεὶς διὰ τὰ κακά, τὰ ὄποια πάσχουν. δι'
ἐκαυτούς = ἔξι αἰτίας των. πλέον η = μᾶλλον η. μίσει η δίκη = (ἄθιμ-
μενοι) ἀπὸ τὸ μῆσος η ἀπὸ τὸ δίκαιον. καὶ οὐκ ἀνταποδόντες νῦν
τὴν ἴσην τιμωρίαν = καὶ διο. δὲν τιμωροῦνται καὶ τώρα μὲ ἀνάλογον
πρὸς τὸ ὀδίκημά των τιμωρίαν ἀμύνατε τῷ νόμῳ = προστατεύσατε
τὸν νόμον. ὥν = δι' ὅσα. καὶ μὴ τοῖς τῶνδε λόγοις περιωσθῶμεν
ὑμῖν = καὶ μὴ διὰ τῶν λόγων τούτων ἀπωσθῶμεν προσβεβλημένοι
ἐνώπιον ὑμῶν. Διὰ τούτων παραφεῖ τοὺς λόγους τῶν Πλατ. ἐν. 57, 4.
οὐ λόγων τοὺς ἀγῶνας προθήσοντες ἀλλ' ἔργων = ὅτι δὲν θὰ
δικάσετε λόγους ἀλλ' ἔργα. Τοῦτο λέγεται ἀναφορικῶς πρὸς τοὺς
ρητορικοὺς ἀγῶνας, εἰς τοὺς ὄποιοις ἡσχολοῦντο τότε οἱ Ἀθηναῖοι.
βραχεῖα· ἐνν. οὕσα ἀμαρτανομένων δὲ (τῶν ἔργων)...γίγνονται
= ὅταν δὲ τὰ ἔργα περιέχωσιν ἀμαρτήματα, λόγοι μὲ ὠραίας λέξεις
καλλωπισθέντες γίνονται προκαλύμματα αὐτῶν. ἢν κεφαλαιώσαντες

διαγνώμας ποιήσησθε = ἀν διατυπώσαντες περὶ ηπειρὰς ἀποφάσεις δικαιουώσητε αὐτάς. Τοῦτο λέγεται ἀναφορικῶς πρὸς τὸ βραχὺ ἐπερώτημα τῶν Λακ. δικαστῶν 52,4 (εἰ τι Λακ. ἀγαθὸν εὑργασθεῖ). πρὸς τοὺς ξύμπαντας· δῆλον μόνον πρὸς ἐνόχους. Ήσσόν τις ἐπ' ἀδίκοις ἔργοις λόγους καλούς ζητήσει = ὁ καθένας δικιώτερον θὰ καταφεύγῃ εἰς ὄραίους λόγους διὰ νὰ καλύπτῃ ἀδίκους πράξεις.

Πλαταιέων καταδίκη.

(Γ, 68).

68. **νομίζοντες...δρθῶς ἔξειν** = φρονοῦντες (καὶ μετὰ τὰ λεγθέντα ὑπὸ τῶν Πλαταιέων) ὅτι ὁρθὸν εἶναι νὰ ἐπιμείνουν εἰς τὸ ἐρώτημα. **προείχοντο** = προέτειναν. **κοινούς**· δῆλον εἰς τοὺς Ἀθηναίους καὶ Λακεδαιμονίους, ἐπομένως οὐδετέρους. **κατ'· δῆλον τὰς σπουδὰς τῶν Παυσανίου, τῇ ἑαυτῶν δικαίᾳ βουλήσει = διὰ τὴν δικαίαν ἀπαίτησιν αὐτῶν (τῶν Λακ.). **ἔκσπονδοι** = ἀπηλλαγμένοι τῶν δεσμῶν τῆς συνθήκης. Ἡσαν δὲ ἀπηλλαγμένοι οἱ Λακ., διότι οἱ Πλατ. ἀπέριψαν τὰς ὑπὸ τῶν Ἀρχιδάμου γενομένας εἰς αὐτοὺς προτάσεις περὶ οὐδετερότητος (πρβλ. Β, 72 (καὶ ἔστε μηδὲ μεθ' ἑτέρων)). **ἔνα** ἔκαστον παραγαγόντες = ὥδη γοῦντες ἐνώπιον τῶν δικαστῶν ἕνα ἕνα γωριστά. **ὅπότε μὴ φαῖεν** = ἐὰν δὲν ἔδιδον καταφατικὴν ἀπάντησιν. **ἔξαίρετον ἐποιήσαντο** = ἔξηρεσαν. **κατὰ στάσιν ἐκπεπτωκόσι** = ἔξοριστοις ἔνεκα πολιτικῆς στάσεως. **τὰ σφρέτερα φρονοῦντες** = λαχωνίζοντες. **καθελόντες** ἢς **ἔδαφος** = κατεδαφίσαντες. **ἐκ τῶν θεμελίων** = ἐκ τῶν ὑλικοῦ τῶν θεμελίων· διότι τὰ ἴδιωτικὰ οἰκήματα ἦσαν κατασκευασμένα ἐκ πλίνθων πλὴν τῶν θεμελίων, τὸ δὲ καταγώγιον ἀπαντὸν ἡτον ἐκ λίθων. **καταγώγιον**· οἰκημάτια διὰ τοὺς ξένους, οἱ ὅποῖοι ἐπεσκέπτοντο τὸν ναὸν τῆς "Ηρας. **θυρώματα** = κουφώματα. **τοῖς ἄλλοις** = μὲ τὰ ἄλλα ὑλικά. **δημοσιώσαντες** = κηρύξαντες δημοσίαν. **ἀπεμίσθωσαν** = ἔδωκαν ἐπὶ ἐνοικίῳ ἀποτετραμένοι ἐγένοντο = ἀπετράποντο, ἐφάνησαν δυσμενεῖς **σχεδὸν** δέ τι... **ἔνεκα** = καὶ σχεδὸν καθ' ὅλην αὐτὴν τὴν ὑπόθεσιν οἱ Λακ. ἐφάνησαν τόσον δυσμενεῖς πρὸς τοὺς Πλαταιεῖς ἔνεκα τῶν Θηβαίων.**

II. ΛΕΣΒΙΑΚΑ

Μυτιληναίων ἀποστασία.

(Γ, 1 - 18)

1. Θέρους· ἐνν. τὸ θέρος τοῦ 428, τετάρτου ἔτους τοῦ πολέμου. ἄμα τῷ σίτῳ ἀκμάζοντι = ὅτε ὁ σῖτος ἦτο δριμος πρὸς θερισμόν, ἥτοι περὶ τὸ τέλος τοῦ σημερινοῦ Μαΐου. Διατί ἔκαμψαν τὸν Μάϊον τὰς εἰσβολάς; ἐγκαθεζόμενοι = ἐν αὐτῇ (μονίμως) στρατοπεδεύσαντες. εἰώθεσαν ἐνν. γίγνεσθαι. ὅπῃ παρείκοι = ὅπου τοὺς ἤρχετο βολικά. προεξιόντες τῶν ὄπλων = ἔξεργόμενοι τοῦ στρατοπέδου καὶ προγωροῦντες ὅπ' αὐτοῦ. οὗ εἶχον τὰ σιτία = ἐφ' ὅσουν χρόνον εἶχον τροφάς. διελύθησαν κατὰ πόλεις = διαλυθέντες ἥλθον ἔκαστοι εἰς τὰς πόλεις τῶν.

2. Μήθυμνα· πόλις τῆς Λέσβου ἀφωσιωμένη εἰς τοὺς Αθηναίους. τῶν λιμένων τὴν χῶσιν... ἔδει ἀφικέσθαι = ἐπερίμεναν νὰ τελειώσῃ τὸ κλείσιμον τῶν στοιμάν τῶν λιμένων καὶ νὰ φύξουν ὅσα ἐχρειάζοντο ἐκ τοῦ Ηόντου. διάφορος = ἐγχρός. πρόξενοι· οὕτω ἔκαλοῦντο οἱ ἀναλαμβάνοντες τὰς ὑποθέσεις ζένης πόλεως, τῆς ὧδοις οἱ πολῖται, ἐρχόμενοι εἰς τὴν ἴδιαν τῶν χώραν, ἀπέλαυνον τῆς προστασίας καὶ τῆς συνδρομῆς τῶν πρὸς διεκπεραίωσιν τῶν ὑποθέσεών των· κακάτι ἀνάλογον πρὸς τοὺς σημερινοὺς πρεσβευτάς. ξυνοικίζουσι τὴν Λέσβον ἐς τὴν Μυτιλήνην βίᾳ = ἔχαναγκάζουν τοὺς Λεσβ. (τοὺς ἐν τοῖς ἀγροῖς καὶ τοῖς χωρίοις) νὰ κατοικήσουν εἰς τὴν Μυτιλήνην. καὶ τὴν παρασκευὴν... ἐπείγονται = ἐπισπεύδουν τὴν προστοιμασίαν τῶν. ξυγγενῶν· ἥσαν ὅλοι Αἰολεῖς. ἥδη = ἐν τάχει, εὐθύς.

3. ἀρτι καθισταμένου = ὁ ὅποις μόλις εἶχεν ἀρχίσει. μέγα ἐργον = ἐπικίνδυνον πρᾶγμα. Λέσβον προσπολεμώσασθαι = νὰ καταστήσουν τὴν Λέσβον πολεμίαν πρὸς τοῖς ὑπάρχουσι πολεμίους. ἀκε-

ραιος = ὀβιλαθής. μεῖζον μέρος...εἶναι = ἀποδίδοντες μεγαλυτέραν σημασίαν εἰς τὴν ἔκατην ἐπιθυμίαν νὰ μὴ εἶναι δικῆθη (ή εἰς τὰς καταταγγελίας). **τὴν ξυνοίκισιν διαλύειν** = νὰ θέσουν τέρμα εἰς τὴν συνοίκησιν (νὰ ἀποστείλουν εἰς τὰ ἴδια τοὺς μετακομισθέντας εἰς τὴν πόλιν). **Μαλόεις ἐπιθ.** τοῦ Ἀπόλλωνος (ἵσως ἐκ τοῦ μᾶλλον = μῆλον = πρόβατον), διότι ἦτο καὶ ἀγροτικὸς θεός. **ἀφνω** = αἰφνιδίως. ήν μὲν ξυμβῆ ή πεῖρα· ἐν. εῦ ἔχει = ἀν μὲν ἐπιτυχὴ ή ἀπόπειρα, ἔχει καλῶς. κατὰ τὸ ξυμμαχικὸν = συμφώνως πρὸς τὰς ἐκ τῆς συμμαχίας ὑποχρεώσεις τῶν. ἐξ φυλακῆ ἐταιήσαντο = ἔθισαν ὑπὸ ἐπιτήρησιν. **Γεραιστός** ὀλερωτήσιν, λιμὴν καὶ πόλις τῆς Εὐβοίας. **δόλκαδος** ἀναγομένης ἐπιτυχῶν = εύριν φορτηγὸν πλοιον ἔτουμον πρὸς ἀναγόρησιν. **πλῷ χρησάμενος** = πλεύσας μὲ εὐνοϊκὸν ἄνεμον. **τά τε ἄλλα τῶν τειχῶν...ἔφρύλασσον** = ὅλα τὰ ἄλλα τὰ συγεικὰ μὲ τὰ τείχη καὶ τοὺς λιμένας ἐφύλασσον, ὅρος τὰ ἡμιτελῆ ἔφραξαν.

4. **τὰ ἐπεσταλμένα** = τὰ προσταχθέντα. **λόγους ἥδη προσέφερον** = τώρα πλέον (ἐν τῇ ἀνάγκῃ) ἐπρότειναν διαπραγματεύσεις. **παραυτίκα** = πρὸς τὸ παρόν. **δομολογίᾳ τινὶ ἐπιεικεῖ ἀποπέμψασθαι** = νὰ ἀπομακρύνουν ἀφ' ἔκατῶν μὲ ἐπιεικεῖς τινας ὅρους. **ἀνακωχή** ὅπως καὶ σήμερον. **οἱ διαβάλλοντες** = οἱ καταδόται. **ώς σφῶν οὐδὲν νεωτεριούντων** = διότι δῆθεν αὐτοὶ δὲν θὰ διαταράξουν τὰς συμμαχικὰς σχέσεις. **οὐ γάρ ἐπίστευον...πρὸ οχωρήσειν** = διότι δὲν ἤλπιζον, ὅτι θὰ ἐπιτύχουν αὐτά, ποὺ ἐπερίμεναν ἀπὸ τοὺς Ἀθηναίους. **ταλαιπώρως** = μὲ κόπον. **διὰ τοῦ πελάγους** δηλ. μὴ προσορμίζομενοι εἰς νήσους, πρᾶγμα τὸ ὄποιον παρεῖχεν ἀσφάλειαν καὶ εὐκολίαν εἰς τὰ πλοῖα. **αὐτοῖς ἐπρασσον** = διεπραγματεύοντο μετ' αὐτῶν.

5. **"Ιμβριοι καὶ Λήμνιοι** διότι οὗτοι κληροῦχοι τῶν Ἀθηναίων ὄντες, ἤσαν πιστοὶ εἰς αὐτούς. **δλίγοι τινές** ἵσως οἱ Τενέδιοι, διότι ὑπώπτευον τοὺς Μυτιληναίους. **ἐπὶ τὸ τῶν Ἀθηναίων στρατόπεδον δῆλ.** τὸ ἐν Μαλέᾳ. **οὔτε ἐπηυλίσαντο** = οὔτε διενυκτέρευσαν ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης. **ἐκ Πελοποννήσου...κινδυνεύειν** = διότι ἤθελον νὰ διεξαγάγουν τὸν ἀγῶνα μαζὶ μὲ τὴν Πελοποννησιακὴν βοήθειαν καὶ μὲ δᾶλην δύναμιν, ἐὰν ἀπὸ κανὲν μέρος προσήρχετο. **φθάσαι τὸν ἐπίπλουν** = νὰ φθάσουν πρὸ τῶν ἐπερχομένων πλοίων.

6. ἐπιρρωσθέντες = λαβόντες θύρρος. οὐδὲν ίσχυρὸν = οὐδεμίαν σιβαρὶν ἀντίστασιν. περιορμισάμενοι = ἀποκλείσαντες διὰ πλοίων. τοὺς ἐφόρμους ἐποιοῦντο = ἐφόρμουν. οἵτινες ἔχοντες τὰ πλοῖα ἡγυροβολημένα πληρίου τῶν λιμένων ἀπέκλειον αὐτούς. τῆς θαλάσσης...εἰργον τοὺς Μυτιληναίους = ἀπέκλειον τῆς θαλάσσης τοὺς Μυτ., ὅστε νὰ μὴ χρησιμοποιοῦν αὐτήν. ναύσταθμον πλοίων· πλεονασμὸς = ναύσταθμος. ἀγορὰ = τόπος ἀγορᾶς. τὰ περὶ Μυτ... οὕτως ἐπολεμεῖτο = διὰ περὶ τὴν Μυτ. πόλεμος τοιουτορόποις διεζήγετο.

8. ἐπὶ τῆς πρώτης νεώς· ίδε Γ'. 4. Ὁλυμπίαζε παρεῖναι· ἔκει ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῶν Ὁλυμπιακῶν ἀγώνων θὰ παρευρίσκωντο ὅλοι οἱ σύμμαχοι τῶν Ακαδαιμῶν. καὶ οὐδὲ συνεζήτουν μετ' αὐτῶν οἱ Σπαρτιάται. Δωριεὺς Ῥόδιος· οὗτος τοῦ περιφέρμου Ὁλυμπιακού Διαγόρου. ἦν δὲ Ὁλυμπιάς· οἵτοι ἡ 88η Ὁλυμπιάς, οἵτοι 428 π.χ. κατέστησαν ἄξιοις λόγους = συνηθίθον εἰς σύσκεψιν.

15. τοῖς δύο μέρεσι· τὸ ἄλλο τρίτον ἔμενεν. ἵνα φυλάττῃ ἐκάστην πόλιν. δλκούντις ὄργανα, διὰ τῶν ὅπιών τὰ πλοῖα εἴληκοντο ἐπὶ τῆς ἔηρᾶς. Ἡ ὑπερνεύσθησις πλοίων διὰ τῶν ισθμῶν ήτο συνήθης παρὰ τοῖς ἀρχαίοις. ὑπεροίσοντες· δηλ. τὰς ναῦς = ἵνα μεταφέρουν τὰ πλοῖα (ἀπὸ τοῦ Κορινθιακοῦ εἰς τὸν Σαρωνικόν). ἐν καρποῦ ξυγκομιδῇ ἥσαν = ἤσχαλοισαντο μὲ τὴν συγκομιδὴν τῶν καρπῶν. ἀρρωστίᾳ τοῦ στρατεύειν = ἐν ἀπροθυμίᾳ εἰς τὴν ἐκστρατείαν.

16. αὐτοὺς· τοὺς Λακ. διὰ κατάγνωσιν ἀσθενίας σφῶν = διότι ἔθεωροιν αὐτοὺς ἀσθενεῖς, ἀνισχύρους. ἀναγαγόντες = ἀναγαγόμενοι = ἀποκλείσαντες. ή δοκοίη αὐτοῖς = εἰς ὅποιν μέρος ἐνόμιζον αὐτοὶ κατάλληλον. πολὺν τὸν παράλογον = ἐντελῶς ἀπροσδόκητα. Διότι οἱ Ἀθην. παρὰ τὰς πληραρφίας τῶν Μυτιλ. ἐν 13, 4 ἐνίσχυσαν τοὺς στόλους των εἰς τὰ διάφορα μέρη. ἀπορὰ νομίζοντες = νομίζοντες ἀκατέρθωτα. περιοικίδα· τὴν γάρ των περιοίκων ἐν τῇ Λακωνικῇ καὶ Μεσσηνίᾳ. ἐπ' οἴκου = οἰκαδε. διὰ τούτο πέμψωσι.

18. ὡς προδιδομένην = νομίζοντες ὅτι διεξήγοντο συνεννοήσεις ἐν τῇ πόλει (Μηθύμηνη) περὶ παραδόσεως αὐτῆς. ἐπίκουροι δηλ. οἱ

μισθοφόροι (πρβ). Γ, 2,2). οὐ προυχώρει, ἢ προσεδέχοντο = δὲν ἐπήγραιναν καὶ τὰ πράγματα, ὅπως ἐπερίμεναν. "Αντισσα, Πύρρα, Ἐρεσος· ιδὲ γάρτην τῆς Λέσβου εἰς τὸ τέλος καταστησάμενοι βεβαιότερα = καταστήσαντες πρὸς τὸ συμφέρον των ἀσφαλέστερα. κρατύναντες = ἐνισχύσαντες. ἐκβοήθεια = ἔξοδος ἐναντίον (τῶν ἔχιμρῶν). πληγέντες = κατὰ κράτος ἡττηθέντες. οἱ δὲ αὐτέρεται πλεύσαντες = οἱ ιδιοι (δηλ. οἱ ὄπλιται) πλεύσαντες καὶ ὡς κωπῆσ-ται. ἔστιν οὐ = εἰς τινα μέρη. καρτερὰ = ὀχυρὰ σημεῖα.

Λακεδαιμονίων βοήθεια πρὸς Μυτιληναίους.

Μυτιληναίων παράδοσις.

(Γ, 25 - 33)

25. κατὰ χαράδραν = διὰ χαράδρους. ἢ ὑπερβατὸν ἦν = ὅπου ἦτο δυνατὸν νὰ ὑπερβαθῇ (πατηθῇ) τὸ τεῖχος. προέδροις = τοῖς ἄρχουσι τῶν Μυτιληναίων. ἥσσον εἶχον τὴν γνώμην ὥστε ξυμ-βαίνειν = ἥσαν ὀλιγώτερον διατεθειμένοι νὰ συνθηκολογῶσι πρὸς τοὺς Ἀθηναίους.

26. ἄρχοντα προστάξαντες = διορίσαντες ἔργοντα. ἀμφοτέ-
ρωθεν θορυβούμενοι = περιπίπτοντες εἰς σύγχυσιν λόγῳ τῆς συν-
δυασμένης ἐπιθέσεως. ὅπως ἥσσον ἐπιβοηθήσωσι = ἵνα μὲ μικρο-
τέραν ἴσχυν (δύναμιν) σπεύδουν πρὸς καταδίωξιν (τῶν 40 πλοίων).
Κλεομένης· υἱὸς τοῦ Παυσανίου τοῦ νικητοῦ τῶν Ηερσῶν ἐν Πλα-
ταιαῖς. ὑπέρ Παυσανίου = ως ἐπίτροπος τοῦ (βασιλέως) Παυσα-
νίου. Οὗτος ως νέος ἐπετριπούλετο ὑπὸ τοῦ θείου του Κλεομένους. δὴ
= ως γνωστόν. μετὰ τὴν δευτέραν· καθ' ἓν μόνον ἐπὶ τεσσαράκοντα
ἡμέρας ἔμειναν ἐν τῇ Ἀττικῇ λόγῳ τῆς ἐνσκηψάσης νόσου. ἐπιμένον-
τες = ἀναμένοντες. ἔργον = κατόρθωμα. ως ἡδη πεπεραιωμένων
= μὲ τὴν ιδέαν ὅτι εἶχον πλέον φθάσει. ἐπεξῆλθον τὰ πολλὰ
τέμνοντες = διέτρεξαν λεηλατοῦντες τὸ περισσότερον μέρος τῆς γρ-
ασίας. οὐδὲν ἀπέβαινε = τίποτε δὲν ἐπραγματοποιεῖτο (ως πρὸς τὰς
ἐκ Λέσβου εἰδήσεις). ὁ σῖτος = τὰ τρόφιμα.

27. ἐνεχρόνιζον = ἐβράδυνον. καὶ αὐτός· δηλ. ως καὶ οἱ Μυτι-
ληναῖοι δὲν ἐπερίμεναν τὰς ναῦς πλέον. ὀπλίζει ἐνν. δίδει τὸν βιωτὸν
ὄπλισμόν, ὃν ἔφερον μόνον οἱ ἀριστοκρατικοί, ἐνῷ αἱ κατώτεραι τί-
ξεις ὑπηρέτουν ως ψιλοί. Φιλὸν δόντα = ἐλαφρῶς ὄπλισμένον. κατὰ

ξυλλόγους γιγνόμενοι = συναθροιζόμενοι καθ' ομάδας. δυνατούς = ήλιγχαρχικούς. ξυγχωρήσαντες = ξυμβάντες = συμθηκολογήσαντες.

28. οι ἐν τοῖς πράγμασι = οἱ ιθύνοντες, οἱ διλιγαρχικοί. εἰ απομονωθήσονται τῆς ξυμβάσεως = ἀν ἀποκλεισθοῦν ἀπὸ τὴν συνθήκην (δηλ. ἐὰν γίνη αὕτη ὑπὸ μόνου τοῦ δέμου ἔνει τῶν δυνατῶν). κοινῇ = ἀπὸ κοινοῦ δηλ. μετὰ τῶν δημοκρατικῶν. στρατόπεδον = στρατός. ὥστε = ἐπὶ τῷ ὄρῳ. αὐτούς· δηλ. τοὺς Μυτιληναίους. ἐν ὅσῳ δ' ἂν ἔλθωσι πάλιν = μέχρι δὲ τῆς ἐπανόδου. αὕτη ἐγένετο = ἦτο αὐτῇ. οἱ πράξαντες = οἱ διαπραγματεύοντες. μάλιστα· εἰς τὴν πράξαντες. οὐκ ἡνέσχοντο = δὲν ἔμειναν ἡσυχοι. ὅμως· δηλ. ἀν καὶ ἤρσαν ἀσφαλεῖς κατὰ τὴν σύμβασιν. καθίζουσι ἀμβ. = καταφεύγουν ὡς ίκέται. ἀναστήσας...ώστε μὴ ἀδικῆσαι = (πείσας) αὐτοὺς νὰ στραθοῦν ἀπὸ τοὺς βωμοὺς μὲ τὴν ὑπόσχεσιν (ὄρον) ὅτι δὲν θὰ τοὺς βιλάψῃ. Ἀνόσιον ἔθεωρεῖτο ἡ ἀπομάκρυνσις ίκέτου ἀπὸ τοὺς βωμούς. κατατίθεται = θέτει πρὸς ἀσφάλειαν. τοῖς Ἀθηναίοις δόξῃ τι = λέβουν ἀπόφασίν τινα οἱ Ἀθηναῖοι. καθίστατο = ἐτακτοποιεῖ.

29. σχολαῖοι = βραδέως. τοὺς ἐκ τῆς πόλεως Ἀθηναίους· ἐν ἀντιθέσει πρὸς τοὺς ἐν Λέσβῳ προσκαθημένους. πρὶν δὴ τῇ Δήλῳ ἔσχον = ἔως οὗ τέλος προσωριμίσθησαν εἰς τὴν Δήλον. Ἐρυθραία· γερσόνησος τῆς Ἰωνίας ἀπέναντι τῆς Χίου. μάλιστα = ἀκριβῶς. τῇ Μυτιλήνῃ ἔαλωκυίᾳ = ἀπὸ τῆς ἀλώσεως τῆς Μυτιλήνης. ἐκ τῶν παρόντων = ἐπὶ τῆς δημιουργηθείσης καταστάσεως.

30. πρὶν ἐκπύστους γενέσθαι = πρὶν μᾶς πάρουν εἴδησιν. ὥσπερ ἔχομεν = ἀμέσως. ἀνδρῶν νεωστί...εύρησομεν = θὰ εὑρωμεν μεγάλην ἔλλειψιν προφύλακτικῶν μέτρων ἀπὸ ἀνθρώπους, οἱ ὄποιοι πρὸ διλέγου ἔχουν καταβάλει πόλιν. κατὰ μὲν θάλασσαν καὶ πάνυ = καὶ πολὺ μᾶλλον κατὰ θάλασσαν. ἢ = ὅπου. ἀνέλπιστοι ἐπιγενέσθαι...ἀν πολέμιον = ἐλπίζουν ὅτι δὲν ἡμπορεῖ νὰ ἐπιτεύη εναντίον των ἐχθρός τις. καὶ ήμῶν ἡ ἀλκή οὖσα = καὶ ἡμεῖς (κατὰ θάλασσαν) κυρίως συμβαίνει νὰ εἴμεθα ἴσχυροί. προσπίπτω = ἐπιτίθεμαι. τῶν ἔνδον· δηλ. τῶν διλιγαρχικῶν. καταληφθῆναι ἀν τὰ πράγματα = ὅτι δυνάμεθα νὰ γίνωμεν κύριοι τῆς καταστάσεως. μη ἀποκνήσωμεν τὸν κίνδυνον = ἀς μὴ διστάσωμεν νὰ ἀναλάβωμεν τὸν κίνδυνον. τὸ καινὸν τοῦ πολέμου = τὰ ἀπρόπτα τοῦ πολέμου.

δό (κανὸν) εἴ τις...δρθοῖτο = ἀπὸ τὸ ὄποῖον (δηλ. τὸ ἄφρων καὶ νυκτὸς ἀπροσδοκήτους προσπεσεῖν) ἐάν τις στρατηγὸς οὐθὲνε προφύλασσεται, ὅσάκις τὸ παρατηρεῖ εἰς τὸν ἔκυτόν του (= τὸ θεωρεῖ ἐνδεχόμενον διὰ τὸν ἔκυτόν του) καὶ ἐπιτίθεται κατὰ τὸν ἔχθρων, ὅσάκις παρατηρεῖ ὅτι συμβαίνει (τὸ τοιοῦτο, δηλ. τὸ προσπεσεῖν αὐτοῖς ἄφρων) εἰς τοὺς ἔχθρους, πάρα πολλὰ δύναται νὰ ἐπιτύχῃ (νὰ καταρθώσῃ).

31. οὐδενὶ ἀκουσίως ἀφίχθαι = ὅτι ἔχημεν ἔλθει ὑρεστοὶ εἰς ὅλους. τὴν πρόσοδον ταύτην τὸν συμμαχικὸν φόρον τὸν ἀπὸ τῶν ιωνικῶν καὶ αἰολικῶν πόλεων προερχόμενον. Ὁ φόρος οὗτος ἐπὶ Ἀριστείδου ἀνήρχετο εἰς 460 τάλαντα καὶ βραδύτερον εἰς 600 καὶ πλέον. ἵνα, ἦν ἐφορμῶσι....γίγνηται = ἵνα, ἐὰν (οἱ Ἀθηναῖοι) ἀναγκάζωνται νὰ ἀποκλείσωσιν αὐτοὺς (τοὺς Πελοποννήσους), δαπανῶσι χορήματα (οἱ Ἀθην.). Πισσούθνην· σατράπην τῆς Λυδίας. ἐνεδέχετο = ἀπεδέχετο. τὸ πλεῖστον τῆς γνώμης εἶχεν = ἀπέκλινε μᾶλλον πρὸς τὴν γνώμην. τῆς Μυτιλήνης ὑστερήκει = εἶχεν ἔλθει ὕστερον ἀπὸ τὴν ἀλωσιν τῆς Μυτιλήνης. προσμείγνυμι = προσεγγίζω.

32. ἄρας (τὰς ναῦς) = ἀποπλεύσας, παρέπλει δηλ. παρὰ τὴν ἀκτὴν τῆς Ἰωνίας. προσσχών (προσίσχω) = προσεγγίσας. Τῇων· κατοίκων τῆς ἐπὶ τῆς Ἐρυθραίας ιωνικῆς πόλεως Τέω. Σαμίων τῶν ἐξ Ἀναίων· Σάμιοι διηγαρχικοί, οἱ ὄποιοι ἐκβληθέντες τῆς πόλεως ἔδρυσαν πλησίον τῆς Σάμου πόλιν, τὰ "Αναια. εἰ = ὅτι = διότι. οὔτε χειρας ἀνταιρομένους = οἱ ὄποιοι δὲν ἐσήκωσαν χέρι (ἐναντίον του). ἐς φιλίαν προσάξεσθαι = ὅτι θὰ κάμη φίλους. ἐλπίδα οὐδὲ τὴν ἐλαχίστην...παραβαλεῖν = δὲν ήπιζόν ποτε, ὅτι οἱ Πελοποννήσιοι θὰ διεπεραιωῦντο εἰς τὴν Ἰωνίαν, ἐνῷ οἱ Ἀθηναῖοι ησαν κύριοι τῆς θαλάσσης.

33. Σαλαμινία καὶ Πάραλος· δύο πλοῖα τῶν Ἀθηναίων ταχέα χρησιμεύοντα εἰς διαφύρους σπουδαίας δημοσίας ὑπηρεσίας. Κλάρος· πόλις τῆς Ἰωνίας πλησίον τῆς Κολοφῶνος. δρμῶν (όρμέω) = ἀργαγμένος. ως γῆ ἐκούσιος οὐ σχήσων ἀλλη = μὲ τὴν ἀπόφασιν νὰ μὴ προσεγγίσῃ ἐκουσίως εἰς δῆλην γῆν. εἰ καὶ ως μὴ διεγοοῦντο μένειν = μολονότι καὶ ὑπ' αὐτὰς ἀκόμη τὰς συνθήκας (μολονότι δηλ. ἡ ἀτείχιστος Ἰωνία ἤδηνατο νὰ προκαλέσῃ αὐτοὺς εἰς τοῦτο) δὲν εἶχον

κατὰ νοῦν νὰ μένουν. ὡς ἐπίρρ. προπικὸν = οὕτως. αὐτάγγελοι = αὐτόπται ἀνήγγειλαν. ὡς οὐκέτι ἐν καταλήψει ἐφαίνετο, ἐπανεχώρει = ἐπειδὴ ὁ (ὑπὸ τὸν Ἀλκίδαν) στόλος δὲν ἐφαίνετο πλέον εἰς ἀπέστασιν, ἐντὸς τῆς ὥποιας ἡδύνατο νὰ τὸν προφύάσῃ, ἐπέστρεψεν ὅπιστο (ὁ Πάχης). οὐ μετεώροις περιέτυχε (ταῖς ναυσὶ τοῦ Ἀλκίδου) = δὲν συνήντησεν εἰς τὸ ἀνοικτὸν πέλαγος. ἐφόρμησις = ὁ διὰ πλοίων ἀποκλεισμός. κέρδος ἐνόμισε... ἐφόρμησιν παρασχεῖν = κέρδος ἐνόμισεν, ὅτι εἰς οὐδὲν μέρος ἀποκλεισθεῖσαι (αἱ νῆσες τοῦ Ἀλκίδου) δὲν εὑρέθησαν εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ στρατοπεδεύσουν (προσορμισθοῦν) καὶ νὰ δώσουν ἀφορμὴν εἰς αὐτοὺς (τοὺς Ἀθην.) νὰ τὰς φυλάξσουν καὶ νὰ τὰς πολιορκοῦν.

Αθηναίων ἀποφάσεις περὶ Μυτιληναίων.

(Γ, 35 - 50)

35. παρίσταμαι τι = ἵστημι τι παρ' ἔμπνητῷ = ὑποτάσσω. οὓς κατέθετο· ἴδε Γ, 28. καθίστατο τὰ περὶ Μυτιλήνην = ἐτακτοποίει τὰ (πολεμικὰ) πράγματα τῆς Μυτιλήνης. ὑπομένων = μένων εἰς τὴν θέσιν του. ή ἐδόκει αὐτῷ ἐνν. καθίστασθαι.

36. ἔστιν... ἀ ἀπάξειν Πελοποννησίους = ὃν καὶ ὑπέσχετο, ὅτι θὰ κάμη καὶ ἄλλα τινὰ καὶ ἐκτὸς αὐτῶν ὅτι θὰ ἀπομακρύνῃ τοὺς Ηελ. ἀπὸ τῶν Ηιλαταΐδων. πρβλ. Γ, 68. γνώμας ἐποιοῦντο = ἐσκεπτοντο. ὑπὸ δργῆς = ὑπὸ τὸ κράτος τῆς δργῆς. ὅσοι ήβῶσι = ὅσοι διανύουν τὴν ἐφηβικὴν ἡλικίαν, δηλ. 18 ἔτῶν καὶ ἥνω. ἐπικαλούντες = κατηγοροῦντες. ἀρχόμενοι = πιεζόμενοι. προσέξυνεβάλετο... παρακινδυνεῦσαι = συνετέλεσε προσέτι ὅχι διέγον εἰς τὴν ἐπαυξησιν τῆς ὥρμης (= τοῦ ἐρεθισμοῦ) τὸ ὅτι ἐτόλμησαν νὰ ἐκτεθοῦν εἰς κινδύνους τὰ πλοῖα τῶν Ηελ. πλεύσαντα εἰς τὴν Ἰωνίαν πρὸς βοήθειαν αὐτῶν. Τηποκέιμ. τοῦ ρήμ. εἶνε τὸ αἱ Πελοπ. νῆες... παρακινδυνεῦσαι, τὸ δὲ ἐλάχιστον τῆς ὥρμης (= οὐκ ἐλαχίστην μοῖραν ὥρμης) ἀντικείμενον. οὐκ ἀπὸ βραχείας διανοίας = ὅχι κατόπιν ἐπιπολαίας σκέψεως, κατόπιν ὥριμου σκέψεως. διαχρῶμαι τινα = φονεύω τινά. μετάνοια ἦν... ἡ τοὺς αἰτίους = μετενόμουν καὶ ἀνελιγίζοντο ἡρέμως, ὅτι ἡ ἀπόφρασίς των ἦτο σκληρὰ καὶ φοβερὰ (πρωτάκουστος), δηλ. νὰ καταστρέψουν ὀλόκληρον πόλιν μᾶλλον καὶ ὅχι τοὺς πρωταιτίους (μόνον). τοὺς ἐν τέλει δηλ. τοὺς πρωτάνεις ἢ στρατηγούς, οἵτινες εἶχον τὸ δικαίωμα νὰ συγκαλοῦν τὴν ἐκκλησίαν.

αῦθις γνώμας προθεῖναι = ώχε προτείνουν ἀναψηλάρησιν τῆς ληφθείσης ἀποφάσεως. καὶ ἐκείνοις ἔνδηλον ἦν = καὶ ἐκεῖνοι ἔβλεπον. βουλόμενον τὸ πλέον...βουλεύσασθαι = ὅτι οἱ περισσότεροι πολίται ἐπεθύμουν ώχε δώσωσι τινες εἰς αὐτοὺς (τοὺς πολίτας) ἀφορμὴν νέας συσκέψεως. ἀφ' ἐκάστων = ὅποι διαφόρους. πιθανώτατος = πειστικότατος.

Δημηγορία τοῦ Κλέωνος.

(Γ, 37 - 40)

37. ἥδη...καὶ ἄλλοτε = σήμερον καὶ ἐν τῷ παρελθόντι. ἀδύνατος = ἀνίκανος. διὰ τὸ καθ' ὑμέραν...πρὸς ἄλλήλους = ἐπειδὴ οἱ πολίται εἰς τὰς καθημερινὰς σχέσεις δὲν φιβεῖσθε οὔτε ἐπιβαλλεῖσθε ὁ ἔνας τὸν ἄλλον. τὸ αὐτό· δηλ. ἀδεές καὶ ἀνεπιθυμέστον. καὶ ὁ τι ἄν...ἀμάρτητε = καὶ εἰς ὅποιαν σφάλμα ὑποπέσετε. οὐκ ἡγεῖσθε = δὲν στοχάζεσθε. ἐννοεῖτε. ἐπικινδύνως ἐς ἡμᾶς μαλακίζεσθαι = ὅτι ή μαλακία σας (= ἡπιότης, ἐπιείκεια) αὐτὴ δημιουργεῖ κίνδυνον εἰς σᾶς. οὐκ ἐς τὴν τῶν ξυμπάχων χάριν = ὅχι ἵνα σᾶς χρεωστοῦν χάριν (εὐγνωμονίην) αἱ σύμμαχοι. ὅτι τυραννίδα ἔχετε τὴν ἀρχὴν = ὅτι ἡ ἀρχή, τὴν ὅποιαν ἔχετε, εἶναι τυραννική. οὐκ ἔξω ἀν χαρίζησθε...περιγένησθε = ἀκριδῶται ὑμῶν (ὑπακούουν εἰς ὑμᾶς) ὅχι ἔνεκα τῶν εὑργεσιῶν, τὰς ὅποιας κάρμνετε εἰς αὐτοὺς μὲν βλάβην σας, ἀλλ' ἔνεκα τῆς ὑπεροχῆς, τὴν ὅποιαν ἡθόλεστε ἀποκτήσει διὰ τῆς ἴσχυος σας μᾶλλον παρὰ διὰ τῆς καλῆς πρὸς ὑμᾶς διακένεσεως ἐκείνων (διὰ τῆς πρὸς ὑμᾶς εὐνοίας ἐκείνων). Η ἔννοια· οἱ σύμμαχοι ὑπακούουν εἰς σᾶς ἐκ φόβου μᾶλλον διὰ τὴν ὑπεροχὴν τὴν δυνάμεως σας παρὰ ἔξω εὐνοίας πρὸς ὑμᾶς. εἰ βέβαιον...δόξει πέρι = ἂν δὲν θὰ μείνῃ τίποτε σταθερὸν ως πρὸς ὅσα τυχὸν ἀποφασίσωμεν. χείροσι νόμοις...ἄκυροις = προτιμότερα (ἴσχυροτέρα) εἶναι ή πόλις ή ἔχουσα χειροτέρους νόμους, ἀλλ' ἀμεταβλήτους, ἀπὸ τὴν ἔχουσαν καλούς μὲν, ἀλλ' ἀνεφαρμόστους. Ἐνταῦθα δὲν πρόκειται βέβαια περὶ ἀναιρέσεως νόμου, ἀλλὰ περὶ καθαιρέσεως ψηφίσματος μόνον· ὁ Κλέων ὅμως ἐπιτηδεῖς συγχρέει αὐτά, ἵνα διεγείρῃ τὴν ἀγανάκτησιν τοῦ δήμου. σωφροσύνη = ἀπλότης, μετριοφροσύνη ἀντιτίθεται πρὸς τὸ ἀκολασία = ἀπεριόριστος ἐλευθερία. δεξιότης = συφία, πολυμάθεια. οἱ τε φαυλότεροι... οἰκοῦσι τὰς πόλεις = οἱ ἀμαθέστεροι (= οἱ ἀπλούστεροι) τῶν ἀνθρώπων συγκρινόμενοι (= πρὸς) πρὸς τοὺς πολυμαθεστέρους καλύτερον ως ἐπὶ τὸ πολὺ κυβερνοῦν τὰς πόλεις. τῶν τε αἱεὶ

λεγομένων ἐξ τὸ κοινὸν περιγίγνεσθαι = καὶ νὰ φάνεται ἀνώτεροι (νὰ οπερισχύουν) τῶν ἑκάστοτε λεγομένων πρὸς τὸ κοινὸν ἀγαθοῦν (νὰ ἐπικρατῇ πάντοτε ἡ ἀτομικὴ των γνώμη). ὡς ἐν ἀλλοις... τὴν γνώμην = ὡσὰν νὰ μὴ ἡδύναντο τάχα νὰ δεῖξωσι τὴν σοφίαν των (εὐφυῶν) εἰς ὅλης σπουδαιοτέρας περιστάσεις. ἐκ τοῦ τοιούτου = τοιωτα πράττοντες. τὰ πολλὰ = ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ. σφάλλουσι = γίνονται αἴτιοι νὰ δυστυχοῦν (νὰ κάμνουν σφάλματα) αἱ πόλεις. τῇ ἐξ ἑαυτῶν ξυνέσει = εἰς τὴν σοφίαν των. ἀξιοῦσι = παραδέχονται. ἀδυνατώτεροι μέμφασθαι = διληγότερον ἰκανοί (ἢ οἱ ξυνετώτεροι) νὰ ἐπικρίνωσι τὸν λόγον (τοῦ καὶ δὲ εἰπόντος). ἀπὸ τοῦ ἵσου = ἀμερόληγπτοι. ἀγωνισταὶ = ἀνταγωνισταί. δρθοῦνται τὰ πλείω = ἐπιτυγχάνουν (εὐδοκιμοῦν) εἰς τὰ περισσότερα. δειγότητε ἐνν. ρητορικῇ. ξυνέσεως ἀγῶνι = ἀπὸ ἀμύλων περὶ τοῦ ποῖος νὰ φανῇ σοφώτερος. παρὰ δόξαν = παρὰ τὰς πεποιθήσεις μας.

38. ὁ αὐτός εἰμι τῇ γνώμῃ = τὴν αὐτὴν γνώμην ἔχω (ἢ δηλ. καὶ ἐν τῇ προτέρᾳ ἐκκλησίᾳ). προτιθέναι λόγον (γνώμας, διαγνώμην) λέγεται περὶ τῶν ἀρχόντων (πρυτάνεων καὶ πρεσβόρων) τῶν συγκαλούντων τὰς ἐκκλησίας καὶ παρεγράντων τὴν ὅδειαν εἰς τὰς πολίτας νὰ δηλωσοῦν περὶ τῶν συμφερόντων τῆς πόλεως. χρόνου διατριβὴν ἐμποιησάντων = αἱ ὄποιαι ἔγιναν πρᾶξενοι χρονοτριβῆς. ὁ ἔστι πρὸς τῶν ἡδικηκότων μᾶλλον = πρᾶγμα τὸ δηποῖον συμφέρει (διρεκτῆς) μᾶλλον ἐκείνους, ποὺ ἔχουν διαπράξει ἀδίκημα. ἀμβλυτέρᾳ τῇ δργῇ· δηλ. ἢ ἂν ἐξεδικεῖτο ἀμέσως = μὲ διληγωτέρων δργήν. ἀμύνεσθαι τῷ παθεῖν...ἄν λαμβάνοι ἡ ἀμύνα (ἐκδίκησις), ὅταν ἀκολουθῇ ἀμέσως μετὰ τὸ πάθημα (τὴν προσβλήτην), ἐπειδὴ εἶναι ἴσοδήναμος κατὰ μεγίστην προσέγγισιν, ἡμπορεῖ νὰ λαμβάνῃ δηίσω τὴν (προσήκουσαν) τιμωρίαν. ἀξιώσων ἀποφαίνειν...καθισταμένας = ὁ ὄποιος θὰ τολμήσῃ νὰ ἀποδεῖξῃ, ὅτι ἡ ἀποστασία τῶν Μυτιληναίων (ἀδικία) εἶναι ὀφέλιμος εἰς ἡμᾶς, αἱ δὲ συμφοραὶ ἡμῶν καθίστανται βλαβεραὶ εἰς τὰς συμμάχους. 'Ο Κλέων ἐνταῦθα θέλει νὰ δεῖξῃ τὴν ἀντίφασιν, εἰς τὴν ὄποιαν νομίζει, ὅτι θὰ περιπέσῃ ὁ ἀντίθετος ρήτωρ. 'Ἐκ τοῦ ἀδυνάτου δὲ νὰ ἀποδεῖξῃ τις τὸ ἀνωτέρω, ὅτι ἡ ἀποστασία τῶν Μυτιλ. εἶναι ὀφέλιμος, αἱ δὲ συμφοραὶ τῶν 'Αθ. εἶναι βλαβεραὶ εἰς τὰς συμμάχους, προκύπτει ἡ ἀνάρκη τῆς αὐστηροτάτης τιμωρίας τῶν Μυτιληναίων. τῷ λέγειν πιστεύσασ·ἀγωνίσατ' ἄν = πεποιθός εἰς τὴν ρητορικὴν του δειγότητα ἡμπορεῖ νὰ προσπαθήσῃ ν' ἀποδεῖξῃ,

ὅτι τὸ ὑπὸ πάντων ἐν γένει ἀποφασισθὲν δὲν ἔχει ἀποφασισθῆ. κέρδει ἐπαιρόμενος = ὑπὸ τῆς ἐπιθυμίας τοῦ κέρδους κινούμενος (δωροδοκήσας). τὸ εὐπρεπές τοῦ λόγου ἐκπονήσας = μετὰ κάπου παραπενάσας εὐπρεπῆ (ωραῖον) λόγου (μὲν ὅταν τὰ ρητορικὰ κοσμήματα). παράγειν πειράσεται = οὐκ προσπαθήσῃ νὰ σᾶς ἔξαπατῃ. ἀθλα = ὠρέλεια, τιμὴ. αὐτὴ δὲ τοὺς κινδύνους ἀναφέρει = αὐτὴ δὲ ἀνάλαμβάνει τὸ βήρος τῶν κινδύνων. κακῶς ἀγωνοθετοῦντες = κακῶς διευθύνοντες καὶ κρίνοντες τοῦ ἀγῶνας. θεαταὶ λόγων· ὅπως εἰς τὰ θεάματα, ἐνδιαφέρεσθε διὰ τὴν τέχνην τῶν ρητόρων καὶ ὅχι διὰ τὰ συμφέροντα τῆς πόλεως, περὶ τῶν ὄποιων πρόκειται. ἀκροαταὶ τῶν ἔργων· κρίνετε τὰ πράγματα ὅχι ὅπως πραγματικῶς ἔχουν, ἀλλ’ ὅπως τὰ παριστάνονταν οἱ ρήτορες. σκοποῦντες ὡς δυνατὰ γίγνεσθαι = κρίνοντες ὅτι εἶναι δυνατὸν νὰ γίνουν. εὖ = πιθανῶς, εὐγλώττως. τὰ δὲ πεπραγμένα· ἐνν. σκοποῦντες = κρίνοντες τὰ πράγματα. καλῶς = μὲν ὥραιος λόγους. οὐ τὸ δρασθέν...ἀκουσθὲν = πιστεύσαντες ὅχι εἰς τὸ πραχθὲν πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν σας, ἀλλ’ εἰς τὸ ἀκουσθὲν = ὅχι εἰς ὅσα λαμβάνουν χώραν ἐνώπιόν σας, ἀλλ’ εἰς ὅσα ἀκούετε λεγόμενα ὑπὸ τῶν ρητόρων. ἐπιτιμάω = ἐλέγχω, κατακρίνω. μετὰ καινότητος λόγου...ἄριστοι = εἰς τὸ νὰ ἀπατᾶσθε ὑπὸ λόγου νέου (ἀσυνήθους) εἰσθε ἐπιτιγδείστατοι. μετὰ δεδοκιμασμένου δὲ = ὑπὸ λόγου δὲ ἐκ πείρας ἀποδειγμέντος δρθοῦ (ἀληθοῦς). δοῦλοι ὄντες τῶν αἰεὶ ἀτόπων = ἀκολουθοῦντες δουλικῶς τὰ ἔκαστοτε ἀσυνήθη (παράδοξα). ὑπερόπται τῶν εἰωθότων = καταφρονηταὶ τῶν συνηθισμένων. μη ὕστεροι...τῇ γνώμῃ = νὰ μη φρίνεσθε, ὅτι ἀργότερα παρηκολουθήσατε αὐτοὺς μὲ τὴν διάνοιάν σας (ἦ δει καθιυστερεῖτε εἰς τὴν κατανόησιν τῆς προταθείσης γνώμης). δξέως δέ τι...πρόθυμοι = ἐὰν κανεὶς λέγῃ κάτι εὐφυῶς, εἰσθε πρόθυμοι νὰ ἐπιδοκιμάσετε τὰ λεγόμενα, πρὸ τελειώσης, καὶ νὰ προεκάστετε αὐτά. ζητοῦντες...ζῶμεν = ἐπιζητοῦντες ἄλλον τινα κόσμον, ἵνα εἴπω οὕτω, παρὰ τὸν πραγματικόν. ἀπλῶς = ἐν συντομίᾳ. ἀκοῆς ἡδονῆς ἡσσώμενοι = ἡττώμενοι ὑπὸ τῆς τέρψεως τῆς ἀκοῆς. σοφιστῶν θεαταῖς...βουλευομένοις = ὅμοιάζοντες μὲ ἀνθρώπους, οἱ ὄποιοι κάθηνται ὡς θεαταὶ σοφιστῶν (διδασκάλων ρητορικῶν λόγων) μᾶλλον, παρὰ μὲ ἀνθρώπους σκεπτομένους περὶ τῶν συμφερόντων τῆς πόλεως.

30. μάλιστα δὴ μίαν πόλιν = περισσότερον ἀπὸ κάθε ἄλλην πόλιν. καὶ αὐτοί...ούκ ἀφρακτοὶ ἡσαν = οὐ μόνον ἐπροστατεύον-

το ὅφ' ὑμῶν, ἀλλὰ καὶ οἱ ἴδιοι ἡσαν ἀπροφύλακτοι ως πρὸς τὴν παρασκευὴν τριήρων ἀπέναντι αὐτῶν. ἐξ τὰ πρῶτα = τὰ μέγιστα. ἐπανέστησαν μᾶλλον ἢ ἀπέστησαν· τὸ μὲν ἐπανίστασθαι (= ἀνίστασθαι ἐπὶ τινα) διῆλοι τὴν ἐπιθετικὴν ἐπανάστασιν, τὸ δὲ ἀρίστασθαι τὴν ἀμυντικὴν, τὴν γενομένην μετὰ πολλὴν καταπίεσιν. Όμοιοις ἐπανάστασις καὶ ἀπόστασις. στάντες = συμμαχήσαντες. ἔχειρωθησαν· ἐννοεῖ τοὺς Αἰγαίνητας, Ποτειδαιάτας, Ναξίους. παρέσχεν ὄκνον = ἔκαμε νὰ διστάσουν. δεινὰ = εἰς τοὺς κινδύνους τοῦ πολέμου. ἐλάσσω δὲ τῆς βουλήσεως = κατώτερα τῆς θελήσεως τῶν διότι ἐπειθύμουν τὴν ἐντελῆ καταστροφὴν, εἰ δυνατόν, τῆς δυνάμεως ἡμῶν. ἀξιώσαντες...προθεῖναι = ἀριθμὸς ἀπαξ ἀπεράσιταν νὰ προτιμήσουν τὴν βίαν ἀντὶ τοῦ δικαίου. εἴλωθε τῶν πόλεων...ἔς ὑβριν τρέπειν = ἢ ἀπροσδόκητος (ἀνέλπιτος) εὐτυχία συνίθως παρεκτρέπει εἰς ἀλαζονείαν (καθιστᾶ ὑπεροπτικάς) ἐκείνας τὰς πόλεις, εἰς τὰς ὄποιας ἥθελεν ἔλθει (ἢ εὐτυχία αὐτῇ) εἰς ἀνώτατον βαθὺδον καὶ εἰς βραχύτατον γρόνον. τὰ πολλά...ἢ παρὰ δόξαν = ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ αἱ σύμφωνοι πρὸς τὸν ὄρθον λόγον, τὴν τακτικὴν φορὰν τῶν πραγμάτων, ἐπισυμβαίνουσαι εἰς τοὺς ἀνθρώπους εὐτυχίαι εἶναι ἀσφαλέστεραι παρὰ αἱ ἀπροσδόκητοι. χρῆν δέ...τετιμῆσθαι = ἐπρεπε δὲ οἱ Μυτιλ. καὶ πρὸ πολλοῦ νὰ μὴ ἀπολαύσωσι ποσῖςς ἔξαιρετικῆς τιμῆς παρ' ἡμῶν. οὐκ ἀν ἐς τόδε ἐξύβρισαν = δὲν θὰ ἔρθουν εἰς τοῦτο τὸ σημεῖον τῆς ὑπεροψίας (δὲν θὰ ἐφέροντο τόσους ὑπεροπτικῶς). καὶ ἀλλως· δηλ. ἐκτὸς τῆς προκειμένης περιστάσεως, ἐν γένει. τὸ θεραπεῦον = τοὺς θεραπεύοντας. τὸ μὴ ὑπεῖκον = τοὺς μὴ ὑπογραφοῦντας. ἀπολύω = ἀθωῶ. νῦν πάλιν...εἶναι = τώρα πάλιν νὰ ἀποκατασταθῶσιν (εἰς τὴν πόλιν). τῶν δλίγων = τῶν δλιγαρχικῶν. κίνδυνος = ἁγών. Οἱ Μυτιλ. ἐπρόκειτο νὰ ἀγωνισθοῦν ἢ μετὰ τῶν δλιγαρχικῶν κατὰ τῶν Ἀθηναίων ἢ μετὰ τῶν ΑΘ. κατὰ τῶν δλιγαρχικῶν. Οὗτοι ἐπροτίμησαν τὸ πρῶτον. ἀνήκεστος = ἀθεράπευτος. ἡμῖν ἀποκεκινδυνεύσεται...ψυχαί = ἡ περιουσία ἡμῶν καὶ ἡ ζωὴ εὐθὺς θὰ περιέλθουν εἰς ἕσχατον κίνδυνον. τῆς ἐπειτα προσόδου... στερήσεσθε = θὰ στηριγμῆτε τοῦ λοιποῦ τῆς ἐν τῷ μέλλοντι προσόδου, ὡς ἐκ τῆς ὄποιας εἴμεθα ἰσχυροί.

40. οὐκουν δεῖ...ώνητὴν = δὲν πρέπει λοιπὸν νὰ δώσωμεν ἐλπίδα (νὰ τοὺς κάνωμεν νὰ ἐλπίζουν), ὅτι δύνανται εἶτε εἰς λόγον πειστικὸν νὰ στηρίζωνται εἶτε διὰ γρηγοράσουν ἡμᾶς.

Ἐνταῦθα ὑπαινίσσεται τοὺς ἀντιπάλους ρήτορας. ξυγνώμην...λήψονται = ώς ἀφορμὴν συγγράμμης (ώς ἐλαφρυντικὸν) θὰ ἔχωσι (κρινόμενοι) τοῦτο, ὅτι ἡμαρτον ἀνθρωπίνως (= ὅτι ώς ἀνθρωποι ἔπταισαν). ξύγγνωμον = ξέινη συγγράμμης. τότε δηλ. ἐν τῇ γλεσινῇ ἐκκλησίᾳ (διεμαχόμην). διαμάχομαι μὴ μεταγνῶναι ὑμᾶς τὰ προδεογμένα = διατείνομαι, ὅτι δὲν πρέπει νὰ μεταβάλλετε τὰ προαποφασισθέντα (ἰσχυρῶς ἀνθίσταμαι κατὰ πάσης μεταβολῆς τῆς γνώμης σας). ήδονὴ λόγων = ἡ ἐκ τῶν λόγων τέρψις. οὔτ' ἀντοικτιοῦντας (ἀντοικτίζω) = οὕτινες δὲν θὰ ἀνταποδώσουν τὸν οὕτον. ἔξ ανάγκης τε διότι ἦσαν ὑπήκοοι. ξέουσιν ἀγῶνα = θὰ ἔχωσιν εὐκαιρίαν (εἰς ἄλλην περίστασιν) νὰ δεῖξωσι τὴν ἴκανότητά των (τὴν ρητορικὴν των δεινότητα). βραχέα ήσθείσα = ἐπ' ὀλίγον εὐγχριστηθεῖσα. ἐκ τοῦ εὗ εἰπεῖν...εὗ ἀντιλήψονται = ἐκ τοῦ καλοῦ λόγου κέρδος καλὸν θὰ λάβουν ώς ἀμοιβήν. Καὶ ἐνταῦθα διαβάλλει τοὺς ἀντιπάλους ρήτορας ώς δωριδοκοῦντας. ἡ ἐπιείκεια...ὑπολειπομένους = ἡ ἐπιείκεια δίδεται μᾶλλον εἰς ἐκείνους, οἱ ὅποιοι μέλλουν νὰ εἶναι καὶ εἰς τὸν ἐπίλοιπον χρόνον πιστοί, παρὰ εἰς ἐκείνους, οἱ ὅποιοι μένουν πάντοτε (καὶ μετὰ τὴν ἐπιδειχθεῖσαν ἐπιείκειαν ἡμῖν) ἀμετάβλητοι. δηλ. ὄμοιώς ἔχθροι (ὅπως καὶ πρότερον). οὐ χαριεῖσθε = δὲν θὰ τύχετε τῆς εὐγνωμοσύνης αὐτῶν. ὑμᾶς αὐτούς... δικαιώσεσθε (= καταγράψεσθε) = θὰ καταδικάσετε τὸν ἔαυτὸν σας δικαίως (ὅτι τυραννικῶς ἔρχετε). οὐ χρεών ἀν ἄρχοιτε = ὑμεῖς δὲν ἡμπορεῖτε νὰ ἔρχετε κατὰ τὸ προσῆκον (πρέπον), δηλ. ἔρχετε αὐτῶν, ἐνῷ δὲν πρέπει. ξυμφόρως. δηλ. ἡμῖν αὐτοῖς = πρὸς τὸ συμφέρον σας. οὐ προσῆκον· αἰτιατ. ἀπόλ.= ἐνῷ δὲν ἔπρεπεν. ἀνδραγαθίζομαι = ἐπιδεικνύω ἀνδραγαθίαν, γενναιοφροσύνην. ἐκ τοῦ ἀκινδύνου = ἐκ τοῦ ἀσφαλοῦς. τῇ αὐτῇ ζημίᾳ· ἐνν. η ἀν ἐτιμωρήσαντο καὶ αὐτοὶ ὑμᾶς περιγενόμενοι ὑμῖν = μὲ τὴν ίδεαν τιμωρίαν, τὴν ὄποιαν θὰ σᾶς ἐπέβαλλον αὐτοί, ἀν σᾶς ἐνίκων. ἀναλγητότεροι = ἀναισθητότεροι. διαφεύγοντες δηλ. τὸν κίνδυνον. προϋπάρξαντας = ἀροῦ πρῶτοι ἔκαμαν ἀρχὴν τῆς ἀδικίας. οἱ μὴ ξὺν προφάσει...ὑπολειπομένους ἔχθροῦ = οἱ ἄνευ ἀφορμῆς κακοποιοῦντές τινα καταδιώκουσι μέχρις ἐσχάτων καὶ προσπαθοῦν νὰ καταστρέψουν αὐτὸν ἐντελῶς, διότι φοβοῦνται τὸν ἐκ τοῦ ὑπολειπομένου (ἐὰν διασωθῇ) ἔχθροῦ κίνδυνον. διὰ μὴν ξὺν ἀνάγκῃ...τοῦ ἀπὸ τῆς ἵσης ἔχθροῦ = ὅποιος, χωρὶς νὰ δώσῃ ἀφορμήν, πάθη κάτι, αὐτὸς εἶναι σκληρότερος, ἐὰν διασωθῇ, ἀπὸ δ.τι θὰ ἦτο, ἐὰν εὐρίσκετο ἐν ἵσῃ μοίρᾳ (δηλ.. ἀν ἔβλα-

πτεν ἐπίσης τὸν ἀντίπαλον, ὅπως καὶ αὐτὸς ἔβλαψεν αὐτὸν). γενόμενοι δτι...πάσχειν = ἐλθόντες μὲ τὸν νῦν σας ὅσον τὸ δυνατὸν πλησιέστερα εἰς τὴν στιγμὴν τῶν παθημάτων. νῦν ἀνταπόδοτε... ἀμνημονοῦντες = νῦν ἀνταπιδόσατε τὰ ὅσα (ὅτι ἥθελετε πάθει), γιαρίς νὰ δείξετε ἀδυναμίαν ἀπὸ τὴν παροῦσαν αὐτὸν τύχην καὶ γιαρίς νὰ λησμονήσετε τὸν ἐπαπεῆκόσαντα ὑμᾶς ποτε (πρὸ μικροῦ) κινδυνον. τῶν πολεμίων δηλ., τῶν κυρίως ἐγθρῶν, τῶν Ηελιοπονησίων.

Δημογορία Διοδότου.

(Γ' 42 - 48)

42. οὕτε τοὺς προθέντας...αίτιωματι = οὕτε τοὺς προτείναντας τὴν ἀναψηλάρησιν τῆς ληρθείσης ἀποφάσεως κατηγορῶ. τοὺς μεμφορμένους = ἐκείνους, οἵ μεμφόμενοι παραινοῦσι (ἀξιοῦσι). μεγίστων δηλ., συμφερόντων. εύθουλία = ὁρθή σκέψης. φιλεῖ γίγνεσθαι μετ' ἀνοίας = ἡ ὁργὴ συνηθίζει νὰ ἐμφανίζεται μὲ ἀπερισκεψίαν. τὸ δέ· δηλ., τάχος. μετὰ βραχύτητος γνώμης = μετὰ περιωρισμένου νοῦ. Ἡ διάρκεια δηλ., τῆς ὁρθῆς σκέψεως εἶναι βραχεῖα, ὅταν ἐπείγεται τις. τοὺς λόγους· τοῦτο λέγεται σχετικῶς πρὸς τὰ ἐν 38 «θεαταί... λόγων». διαμάχεται μή... γίγνεσθαι = διῆσχυρίζεται, ὅτι οἱ λόγοι δὲν γίγνονται διδάσκαλοι τῶν πραγμάτων (ὅτι δὲν ἐκφράζονται τὰ πράγματα διὰ λόγων). ιδίᾳ τι αὐτῷ διαφέρει = ἔχει κάποιο ιδιαίτερον (προσωπικὸν) συμφέρον. εἰ βουλόμενος...ἀκουσομένους. Ἡ σύνταξις καὶ ἀνάλυσις ἔχει οὕτω : εἰ ἡγεῖται ὅτι, εἰ μὲν βούλαιοι πεῖσαι αἰσχρούν τι, οὐκ ἂν δύναιτο εὖ εἰπεῖν περὶ τοῦ μὴ καλοῦ (= τοῦ αἰσχροῦ), εἰ δὲ εὖ διαβάλλοι, ὅτι ἐκπλήξειν ἄν τοὺς ἀντεροῦντας καὶ ἀκουσομένους. εὖ διαβαλών· ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸ τοῦ Κλέωνος «ἀπὸ τῶν λόγων καλῶς ἐπιτιμησάντων». Ἐνταῦθα θέλει ὁ φήτωρ νὰ δείξῃ, ὅτι ἡ διὰ τοῦ εὖ διαβαλεῖν ἐκπλήξις, δι' ἣς οὗτοι ἀπατῶνται, εἶναι τὸ αὐτὸ πρὸς τὸ πεῖσαι αἰσχρόν τι. Ταυτίσπεται δέ, ὅτι ὁ Κλέων δὲν ἔχει τὴν ἴκανθητα τοῦ εὖ πεῖσαι, ἀλλὰ τοῦ εὖ διαβαλεῖν, ὅπερ εἶναι τὸ αὐτὸ κατ' ἄλλον τρόπον κατορθούμενον, δι' οὗ ὁ λέγων ἐξηπληρετεῖ τὸ συμφέρον τοῦ. χαλεπώτατοι δέ...ἐπίδειξίν τινα = ἐπικινδυνότατοι δὲ εἶναι καὶ οἱ κατηγοροῦντες τοὺς ἀντίπαλους τῶν φήτωρας, πρὸς διμιλήσουν (οὗτοι). ὅτι γάριν χρημάτων θὰ εἴπουν ἐπιδεικτικόν τινα λόγον. Τοῦτο ἀναφέρεται εἰς τὸ λεγθὲν ὑπὸ τοῦ Κλέωνος ἐν 38 «κέρδει ἐπαιρόμενος». ἀπεχώρει· δηλ., τῆς ἐκκλησίας ἢ τοῦ

βήματος. Ξυνετώτερος ή ἀδικώτερος = ἀσύνετος μᾶλλον ή ἀδικος. ἀδικίας ἐπιφερομένης = ὅταν προσάπτεται ἀδικία (δωροδοκία). μὴ τυχῶν = ἂν δὲν ἐπιτύχῃ (τὸν σκοπόν του). ἀδικος· δηλ. εἰς τὴν πόλιν ως λαβόν δῶρα. ἐν τῷ τοιωδε = ἐν τοιαύτῃ περιστάσει φόβω· δηλ. μὴ κατηγορηθοῦν ως δωροδοκοῦντες. πλεῖστ' ἂν ὀρθοῖτο...πολιτῶν = πάρα πολλὰ ἡδύνατο νὰ ἐπιτύχῃ (ἢ πόλις), ἐὰν εἶγεν ἀνικάνους εἰς τὸ λέγειν τοὺς τοιούτους πολίτας (τοὺς φύλακας τηγάρους). ἀπὸ τοῦ ἵσου = ἐπὶ τοῖς ὅροις, τοῖς πρὸς τοὺς ἀντιπάλους (μὴ ὄντας δηλ. ὑπόπτους δωροδοκίας, πρᾶγμα τὸ ὄποιον τοὺς θέτει εἰς κατωτέρων μοῆραν). τῷ πλεῖστα εὗ βουλεύοντι = εἰς τὸν δίδοντα πλεῖστας ὁρίας συμβουλάς. προστιθέναι τιμήν· ἐκ τοῦ χρή = νὰ μὴ δίδῃ νέαν (ἐξαιρετικὴν) τιμὴν πρὸς τὴν ὑπαρχούσην. τὸν μὴ τυχόντα γνώμης = τὸν μὴ ἔριστα συμβουλεύσαντα. οὐχ ὅπως = οὐ μόνον μὴ ζημιοῦν. ὁ κατορθῶν = ὁ ἐπιτυγχάνων εἰς τὰς προτάσεις του. μειζόνων = μεγαλυτέρων τιμῶν. ὀρέγοιτο (καὶ ἐνταῦθα τὸ ἥκιστα ἂν) τῷ αὐτῷ = τῷ παρὰ γνώμην καὶ πρὸς χάριν τι λέγειν.

43. τάναντία· δηλ. ἐλασσοῦμεν τὸν εὗ βουλεύοντα καὶ ζημιοῦμεν τὸν τῆς γνώμης μὴ τυχόντα. φθονήσαντες...κερδῶν = φθονήσαντες αὐτὸν διὰ τὴν ὀβεβαίων (ἀναπόδεικτον) ὑποψίαν διὰ τὰ ὑποτιθέμενα κέρδη. καθέστηκε...τῶν κακῶν = κατήντησαν δὲ τὰ ἀγαθὰ ἀπ' εὐθείας (ἄνευ ρήτορικου κόσμου) λεγόμενα νὰ εἴναι ἐξ τοῦ ὕποπτα πρὸς τὰ κακά. τὰ δεινότατα = τὰ κάκιστα, τὰ φαυλότατα. φευσάμενον = διὰ ρητορικῆς ἀποπλανήσεως. διὰ τὰς περινοίας = διὰ τὴν ὑπερβολικὴν ὁξύνοιαν. Η ἔννοια εἴναι : διότι δὲν ἀρκεῖσθε εἰς τὴν ἀπλῆν παραδοχὴν τῶν πραγμάτων, ἀλλ' ἐξετάζετε αὐτὰ καὶ τὰ ἔξινυχίζετε κατὰ ποικίλους τρόπους. ἀνθυποπτεύεται = ἀντὶ τοῦ ἀγαθοῦ (εἰς ἀνταμοιβὴν) καθίσταται ὑποπτος. ἀφανῶς πη = δι' ἀφανοῦς τινος τρόπου. πρὸς τὰ μέγιστα = προκειμένου περὶ μεγίστων συμφερόντων. χρή ἀξιοῦν...σκοπούντων = πρέπει νὰ ἔχετε τὴν ἀξιώσιν, ὅπως ἡμεῖς οἱ ρήτορες ὅμιλῶμεν βλέποντες ὀλίγον «πιὸ μακριὰ» ἀπὸ ὑμᾶς, οἱ ὄποιοι κρίνετε μετὰ βραχεῖαν σκέψιν. ἐν τῷ τοιωδε = εἰς τοιαύτην κρίσιμην περίστασιν. ὑπεύθυνον· ὑπεύθυνος ἦτο πᾶς ὁ προτείνων γνώμην τινά, διότι ἡδύνατο νὰ κατηγορηθῇ διὰ τῆς γραφῆς παρανόμων, ἐνῷ δὲ ἀκούων, ὁ δῆμος, ἦτο ἀνεύθυνος. ὁ ἐπισπόμενος = ὁ ἀκολουθήσας τὴν γνώμην του (ὁ πεισθείς). πρὸς ὀργὴν ἥντινα...ζημιοῦτε = εἴλη ποτε περιπέσητε εἰς κανὲν σφάλμα, παρασυρθέντες ἀπὸ τὴν ἔξαψιν,

τὴν ὄποιαν τύχην νὰ ἔχετε, τιμωρεῖτε τὴν μίαν γνώμαν τοῦ πείσαντος. Τὸ ἡγντινα τύχητε εἰς τὸ ζημιοῦτε. Τὸ πλῆρες δὲ εἶναι : πρὸς δργὴν (πρὸς), ἡγντινα τύχητε (ζημιοῦντες) = εἰς πρώτην τυχαίαν ἔξαψίν σας.

44. παριέναι καὶ πάροδον ποιεῖσθαι· λέγεται ἐπὶ τῶν φρητῶν, οἱ ὄποιοι ἀναβαίνουν εἰς τὸ βῆμα, διὸ νὰ ὅμιλήσουν. ἀντερῶν· δηλ., τῷ Κλέωνι. ὁ ἀγῶν = ἡ συζήτησις (ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ). καὶ τοῦτο. ἐτέθη ἐν ἀρχῇ γέρειν ἐμφάσεως = καὶ ὅσον ἀρροφῇ εἰς τοῦτο, τὸ ὄποιον ἴσχυρίζεται κυρίως ὁ Κλέων (εἰς τὸ ὄποιον πρὸ πάντων ἐπιψένει ὁ Κλέων). ἔαν· ἔξαρτται ἐκ τοῦ οὐ κελεύσω. ἐς τὸ λοιπὸν = εἰς τὸ μέλλον. τάναντία γιγνώσκω = ἔχω ἀντίθετον γνώμην. τῷ εὐπρεπεῖ λόγῳ = διὰ τὸν εὐλογοφανῆ λόγον. δικαιότερος γάρ... τάχ' ἂν ἐπισπάσαιτο = ἐπειδὴ ὁ λόγος αὐτοῦ εἶναι συμφωνότερος πρὸς τὸ αὐτηρὸν δίκαιον (περιέχει περισσότερα ἐπιχειρήματα), ἐὰν τὸ κρίνετε συμφωνα μὲ τὴν δργὴν σας κατὰ τὸν Μυτιληναίων, ἵσως ἥθελε σᾶς παρασύρει (δελέάσει). ὡστε τῶν δικαίων δεῖ = ὡστε νὰ ἔχωμεν ἀνάγκην νὰ ἀποδεῖξωμεν τὰ δικαιώματά μας. ὅπως χρησίμως ἔξουσι = τίνι τρόπῳ θὰ εἶναι χρήσιμοι εἰς ἡμᾶς.

45. οὖν = βεβαίως. πρόκεινται = ἔχουν θεσπισθῆ. τῷδε. δηλ. τῇ ἀποστασίᾳ τῶν Μυτ. τῇ ἐλπίδι... ἐπαιρόμενοι = οὐδεὶς μέχρι σήμερον κρίνας περὶ ἔσωτοῦ (ἔχων τὴν γνώμην) ὅτι δὲν θὰ ἐπιτεχθῇ εἰς τὸ κατὰ τῶν ἐγθυρῶν ἐπιχειρήμα του, ἔξετέθη εἰς τὸν κίνδυνον τῆς ἐπιχειρήσεως. ήσσω τῇ δοκήσει = κατωτέρων κατὰ τὴν ἰδέαν τῆς (ἀνεπαρκῆ κατὰ τὴν γνώμην τῆς). τούτῳ· δηλ. τῷ ἀρίστασθαι. πεφρύκασι = εἶναι ἐκ φύσεως πλασμένοι. ίδια καὶ δημοσίᾳ = ἐν τῷ ἰδιωτικῷ καὶ δημοσίῳ βίῳ των. διεξεληλύθασί γε... προστιθέντες = ἔχουν δοκιμάσει κατὰ σειρὰν ὅλας τὰς ποινὰς οἱ ἄνθρωποι, ἐπαυξάνοντες αὐτὰς κατὰ μικρόν. εἴ πως... ἔξαρτται ἐκ τοῦ ἐνν. πειρώμενοι. παραβαινομένων δὲ τῷ χρόνῳ = ἐπειδὴ δὲ μὲ τὸν καιρὸν γίνονται παραβάσεις. ἐς τὸν θάνατον αἱ πολλαὶ ἀνήκουσι = καταλήγουν (κατέληξαν) αἱ περισσότεραι εἰς τὸν θάνατον. καὶ τοῦτο· δηλ. ἡ θανατικὴ ποινὴ, οἱ νόμοι οἱ ἐπιβάλλοντες θανατικὴν ποινὴν (παραβαινοταί). δέος = φόβητρον. οὐδὲν ἐπίσχει = δὲν κωλύει καθόλου. ἡ πενία ἀνάγκη... ἡ δὲ ἔξουσία... καὶ φρονήματι = ἐνῷ ἡ μὲν πενία ἔνεκα τῆς ἀνάγκης (τῆς στερήσεως τῶν πρὸς τὸ ζῆν) γεννᾷ (δίδει) τὴν τύλην, ἡ δὲ αὐθαίρετος εὐπορία (ὁ πλούτος) ἔξουσία κυρίως = τὸ

έξειναι ποιεῖν, δ ἀν τις βούληται) ἔνεκα τῆς ὑπεροψίας καὶ αὐτοπεποι-
θήσεως γεννᾷ τὴν πλεονεξίαν. αἱ δὲ ἄλλαι ξυντυχίαι... ἐς τοὺς
κινδύνους = αἱ δὲ ἄλλαι περιπτώσεις τοῦ βίου ἔνεκα ἐμπαθοῦσι τινὸς
ὅρμης γεννῶσιν ἄλλο τι, καθ' ὃν λόγον (ὅπως) ἐκάστη τις κυριεύεται
ὑπὸ ἀκαταγωνίστου τινὸς δυνάμεως (ἀμύνης, τιμῆς, ἕρωτος), ἔξωθοῦσα
(ήμας) εἰς τοὺς κινδύνους. Κατ' ἔννοιαν : ἄλλοι μὲν παρακινοῦνται εἰς
τὴν ἔγκλημα ἀπὸ τὴν πενίαν, ἡ ὅποια τοὺς ἀναγκάζει νὰ εἶναι τολμηροί,
ἄλλοι ἀπὸ τὸν πλοῦτον, ἡ ὅποιας ἔνεκα τῆς ὑπεροψίας καὶ αὐτοπεποι-
θήσεως γεννᾷ τὴν πλεονεξίαν, ἄλλοι δὲ ἀναλόγως τῶν ἀκαταμαχήτων
παθῶν, τὰς ὅποια κυριεύουν αὐτοὺς εἰς ἐκάστην περίπτωσιν. ἐν παντὶ
= εἰς πᾶσαν περίστασιν. ὁ μὲν (ἔρωτ) τὴν ἐπιβουλὴν ἐκφροντί-
ζων, ἡ δὲ (ἔλπις)... βλάπτουσι = ὁ μὲν ἔρωτς μετὰ κόπου καὶ φρον-
τίδος ἐπινοῶν τὸ σχέδιον, ἡ δὲ ἔλπις τὴν εὐπορίαν (τὴν συνδρομὴν
τῆς τύχης, τὴν εὐμένειαν) προσποθέτουσα, πλεῖστα βλάπτουσι. καὶ ἡ
τύχη... ἐπαίρειν = καὶ ἀληθῶς (= καὶ) ἡ τύχη ἐκτὸς αὐτῶν (τῆς ἐλ-
πίδος καὶ τοῦ ἔρωτος) οὐδέλλως διλγότερον συντελεῖ εἰς τὸ νὰ παρα-
σύρῃ αὐτοὺς εἰς ἐπιχειρήσεις. ἀδοκήτως γάρ... προάγει = διότι
ἀπροσδοκήτως ἐνίστε παρουσιαζομένη παρακινεῖ τινα νὰ ἐκτίθεται εἰς
κινδύνους καὶ μὲ μικρότερα μέσα (= ἐξ ἐλάσσονος παρασκευῆς) [ἀπὸ
ὅσα ἔχουν οἱ ἀντίπαλοι]. καὶ οὐχ ἥσσον = καὶ μάλιστα. ὅσῳ = καθ'
ὅσον, διότι. ἄλλων ἀρχῆς = εἰς τὸ νὰ ἀρχῇ ἄλλων. ἐπὶ πλέον τι
αὐτὸν ἔδοξας = φαντάζεται τὸν ἔαυτόν του κάμποσο (= τι) ἴσχυ-
ρότερον παρ' ὅσον πραγματικῶς εἶναι. ἀλογίστως = ἀπερισκέπτως.
πολλῆς εὐηθείας, ὅστις οἴεται = πολὺ ἀφελῆς εἶναι, ὅστις (= εἰ τις)
νομίζει. τῆς ἀνθρωπίνης... πρᾶξαι = ἐνῷ ἡ ἀνθρωπίνη φύσις
αἰσθάνεται ὅρμην (ώθεῖται ἔνδοθεν) νὰ πράξῃ τι προθύμως. ἀπο-
τροπήν ἔχειν = νὰ ἀποτραπῇ (διὰ τῆς δυνάμεως τῶν νόμων ἡ δὲ
ἄλλου τινὸς φοβεροῦ πράγματος). Τὴν πρὸς τὰς στάσεις ὅρμην ὁ Διό-
δοτος ἀνάγει εἰς τοὺς φυσικοὺς νόμους, οἱ ὅποιοι εἶναι ἀκαταγώνιστοι.

46. καταλύω = ἔξαλείφω, παύω. ἔλθοι ἀν ἐς ξύμβασιν = δυ-
ναται νὰ ἔλθῃ εἰς συμβίβασμὸν. τὴν δαπάνην = τὰ ἔξοδα τοῦ πολέ-
μου, τὴν πολεμικὴν ἀποζημίωσιν. καὶ τὸ λοιπὸν ὑποτελεῖν = καὶ
εἰς τὸ μέλλον νὰ πληρώνῃ φόρον. ἔκεινως δὲ = κατ' ἔκεινον ὅμως
τὸν τρόπον (τὸν ὑπὸ τοῦ Κλέωνος ὑποδεικνυόμενον). ἀντιτίθεται πρὸς
τὸ νῦν μέν. τίνα οἰεσθε... ἐς τούσχατον = ποίᾳ πόλις νομίζετε ὅτι
δὲν θὰ προτιμήσῃ νὰ παρατείνῃ διὰ τῆς πολιορκίας τὸν χρόνον μέχρι

τῆς ἐσχάτης ἔξαντλήσεως (μέχρις ἐσχάτων). εἰς τὸ αὐτό... ξυμβῆναι = ἔὰν ἡ βραδεῖα ἡ ταχεῖα συνεννόησις εἶναι τὸ ἴδιον πρᾶγμα. καθημένοις = πολιορκοῦσι. διὰ τὸ ἀξύμβατον = διότι οὐδένα συμβιβάσιμην δεχόμεθα. τῷδε. δηλ. τῇ προσόδῳ. μετρίως = μὲ μετριοπάθειαν. δπως_έξομεν... χρῆσθαι... καὶ μὴ ἀξιοῦν = πᾶς θὰ δυνάμεθα νὰ μεταχειρίζωμεθα (ἔχωμεν) τὰς πόλεις ἀκμαζούσας λόγῳ γρηγότων. τὴν φυλακήν... τῆς ἐπιμελείας = νὰ φυλάτωμεν τὰς πόλεις (ὅρμωμενοι) ὅχι ἀπὸ τῆς αὐστηρότητος τῶν νόμων, ὀλλ' ἀπὸ τῆς ἐπιβλέψεως τῶν πράξεων ἡμῶν (τῆς διαγωγῆς ἡμῶν, τῆς καλῆς δηλ. διωκήσεως). ἐλεύθερον καὶ βίᾳ ἀρχόμενον = φανουρενικῶς ἐλεύθερον καὶ ἀρχόμενον ἀκουσίως κατὰ τὰς συνθήκας. εἰκότως = εὐλόγως (ἐπειδὴ ἔργεται βίᾳ). μηδ' ἐς ἐποίνοιαν τούτου ἵωσι = ὅπως ὅχι μόνον μὴ ἀποστέσων, ὀλλὰ μηδὲ νὰ διανοηθῶσι τὴν ἀποστασίαν (κοινῶς : μήτε νὰ τὸ βάλουν κανὸν στὸ νοῦ τους). δτι ἐπ' ἐλάχιστον... ἐπιφέρειν = εἰς ὅσον τὸ δυνατὸν διαγωτέρους νὰ ἐπεκτείνωμεν τὴν ἐνοχὴν (νὰ θεωρήσωμεν ἐνόχους).

47. ὁ δῆμος = ἡ δημοκρατικὴ μερίς. Τοῦτο ἀναφέρεται εἰς τὸ τοῦ Κλέωνος ἐν 39 « τὸν δὲ δῆμον ἀπολύσετε ». ἀντικαθισταμένης = ἀντιπάλου. καταστήσετε = θὰ παράσχητε (εἰς τοὺς διληγαρχικοὺς). προδειξάντων... κεῖσθαι = ἀφοῦ προηγουμένως ἐδείξατε, δτι ἡ αὐτὴ τιμωρία περιμένει (τοὺς ἀδικοῦντας καὶ τοὺς μή). μὴ προσποιεῖσθαι· δηλ. μὴ (ἀδικῆσαι αὐτούς). προσποιεῖσθαι = νὰ ὑποκρινώμεθα τὸ ὅχι, δηλ. δτι δὲν ἡδίκησαν. καὶ τοῦτο· δηλ. ἐκόντας ἀδικηθῆναι ἡ διαφθεῖραι. κάθεξις = κατοχή, διατήρησις. καὶ τὸ Κλέωνος... ἐν αὐτῷ (ἐν τῷ διαφθεῖραι αὐτούς) ἄμα γίγνεσθαι = καὶ ἡ κατὰ τὸν ἴσχυρισμὸν τοῦ Κλέωνος συνένωσις τοῦ συμφέροντος ἐν τῇ τιμωρίᾳ (τῶν Μυτιλ.) ἀποδεικνύεται, δτι δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ὑπάρχῃ συγγρόνως ἐν τῇ καταστροφῇ τῶν Μυτ. Ἀλλως : δίκαιον καὶ συμφέρον δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ συνυπάρχουν ἐν τῇ τιμωρίᾳ τῶν Μυτ. Διὰ τούτων ἀπαντῷ εἰς τὰ ἐν κεφ. 40 « πειθόμενοι μὲν ἐμοὶ τά τε δίκαια ».

48. γνόντες... μετ' ἀπαρμφ. = κρίναντες. ἀμείνω· ἐνν. τῶν βουλευμάτων τοῦ Κλέωνος. οἴκτω πλέον νείμαντες = ἀποδώσαντες περισσοτέραν σημασίαν εἰς τὸν οἴκτον. οἰς οὐδ' ἐγὼ ἐω προσάγεσθαι = ἀπὸ τὰ ὁποῖα οὐδὲ ἐγὼ ἀξιῶ (θέλω) νὰ παρασύρεσθε (καὶ ὅχι μόνον ὁ Κλέων). ἀπ' αὐτῶν = ἐξ αὐτῶν (τὰ ὁποῖα ἀπὸ τοῦ βήματος τούτου

παραπομνται ου π' ἐμοῦ) δρμώμενοι (=ἀπὸ). ὅστις εὗ βουλεύεται... ἀνοίᾳ ἐπιών = ὅστις σκέπτεται δρθός ἀπέναντι τῶν ἀντιπάλων του εἶναι ἀνώτερος ἀπὸ τὸν ἐπερχόμενον μετὰ βιαίων μέτρων ἐναντίον αὐτῶν, ἀλλὰ ἀπερισκέπτως.

49. μάλιστα ἀντιπάλων = ἔξ ἴσου πειστικῶν. ἥλθον ἐς ἀγῶνα δρμως τῆς δόξης = ἐφίλονίκησαν παρὰ πᾶσαν τὴν διὰ τὸ προηγούμενον ψήφισμα μετάνοιάν των (=δρμως) τίνα τῶν δύο γνωμῶν νὰ προτιμήσωσι (περὶ τῆς ἀποράσεως, τὴν ὁποίαν ὕστειλον νὰ λάβουν). Ἐγένοντο ἐν τῇ χειροτονίᾳ ἀγχώμαλοι = ἥλθον σχεδὸν ἴσου κατὰ τὴν ψηφιφορίαν. κατὰ σπουδὴν = ἐν σπουδῇ. μάλιστα = ἀκριβῶς. ἄλφιτα = ἄρτον ἀπὸ ἄλευρα κριθῆ. ἐλαύνω = κωπηλατῶ. ἄλφιτα... πεφυρμένα = ἄρτους ζυμωμένους μὲ οῖνον καὶ ἔλαιον. ὑπνον ἥροῦντο = ἔπαιρνον ὑπνον. κατὰ μέρος = διαδοχικῶς. πνεῦμα = ἀνεμος. ἐπὶ πρᾶγμα ἀλλόκοτον = πρὸς πρᾶξιν ἀσυνήθη, ἀποτρόπαιον. ἡ μὲν ἐφθασε τοσοῦτον ὅσον... (=ὧστε) ...ψήφισμα = ἡ μὲν ἐπορύλαβε καὶ ἥλθε τόσον πρωτύτερα, ὅσον ἥρκει, διὰ νὰ ἔχῃ ἀναγράσει (μόνον) ὁ Πάχης τὸ ψήφισμα. Νστέρα αὐτῆς ἐπικατάγεται = φθάνει κατόπιν αὐτῆς. παρὰ τοσοῦτον ἥλθεν ἡ Μ. κινδύνου = τόσον πληρίσιον τοῦ κινδύνου ἥλθεν ἡ Μυτ. (τόσον πολὺ ἐκινδύνευσε).

50. γνώμῃ = προτάσει. κλήρους ποιήσαντες = διαιρέσαντες τὴν γῆν εἰς τμήματα. Λί κληρουχίαι εἶχον διττὸν λόγον, ὅφ' ἐνδε τὴν ἐπιτήρησιν τῶν ὑπηκόων, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὴν ἐγκατάστασιν τῶν ἀκτημόνων. τοῖς θεοῖς ἔξειλον ιεροὺς = ἔξεγχώρισαν διὰ τοὺς θεούς, ὅπτε νὰ εἶναι ιεροί. τοὺς λαχόντας = τοὺς ἐκλεγέντας διὰ κλήρου. ταξάμενοι... φέρειν = ἀναλαβόντες τὴν ὑποχρέωσιν νὰ πληρώνουν· οἱ λαβόντες δηλ. τοὺς κλήρους ἐμίσθισαν αὐτοὺς εἰς τοὺς πρότερον κωρίους τῶν ἀντὶ δύο μνῶν ἐτησίως. ὑπήκουον = ἦσαν ὑπήκοοι.

III. ΠΕΡΙΚΛΕΟΥΣ ΕΠΙΤΑΦΙΟΣ

(B, 34 - 46)

34. χειμῶνι· τοῦ 431 π. Χ. νόμος = ἔθιμον. πρῶτον· οὗτοι εἶναι οἱ πεσόντες κατὰ τὰς ἐν κεφ. 19 καὶ 22 ἀναφερούμενας μάχας, κατὰ θάλασσαν καὶ ἐν Ποτειδαιίᾳ. δοτᾶ· οἱ νεκροὶ ἐν πάσῃ μάχῃ ἐκαίοντο ἐπὶ τόπου, τὰ δὲ δοτᾶ αὐτῶν ἀνεκομίζοντο εἰς τὴν πατρίδα γάριν ἐπισήμου ταφῆς. προτίθενται = ἐκθέτουν (ἴσως ἐν τῇ ἀγορᾷ). ἀπογενόμενοι = οἱ ἀποθανόντες. πρότριτα· ἐπιρ. = ἐπὶ τρεῖς κατὰ συνέγειαν ἡμέρας. σκηνὴ = παράπηγμα. ἐπιφέρω = φέρω καὶ θέτω ἐπάνω· τὰ ἐπιφερόμενα ἦσαν ἄνθη, στέφανοι, ἀρώματα καὶ σκεύη ποικιλα. λάρναξ = τεφριδόχος κάλπη. κυπαρισσίνας· διὰ τὸ ξύλον τὸ στερεὸν καὶ εὔοσμον. κλίνη = φέρετρον. φέρεται· δηλ. διὰ τῶν γειρῶν. ἐστρωμένη = σκεπασμένη διὰ νεκρικῆς σινδόνος. ἀφανεῖς· ἐκεῖνοι, τῶν ὄποιων τὰ πτώματα δὲν ἀνευρέθησαν. ἀναίρεσις = τὸ σήκωμα· ἵδιως ἐπὶ τῶν νεκρῶν καὶ δοτῶν πρὸς ταφήν, ἀνακομιδή. ξυνεκρέρει = συμπαρακολουθεῖ. διὰ προσήκων = συγγενής. πάρεισι· αἱ γυναικες δὲν συνοδεύουν τὴν ἐκφοράν, ὅλλα μόνον παρευρίσκονται εἰς τὸν τάφον, καὶ ἐκ τούτων μόνον αἱ συγγενεῖς. τιθέασι· δῆλον τὰς λάρνακας. σῆμα = νεκροταφεῖν. προαστίου = τοῦ ἔξω Κεραμεικοῦ παρὰ τὴν Ἀγ. Τριάδα αἱεί· ἀρ. ὅτου δηλ. οὐθιερώθη τὸ ἔθιμον τοῦτο, πάντως πρὸ τῶν Ηεροικῶν. αὐτοῦ· ἐν Μαραθῶνι, ὅπου σώζεται μέχρι σήμερον. γνώμη = νοῦς· προήκω = ὑπερέχω. ἀξίωσις = ὑπόληψις. ἐπ' αὐτοῖς = πρὸς τιμὴν αὐτῶν. δόποτε ξυμβαίη αὐτοῖς· δηλ. γρῆσθαι τῷ νόμῳ = ὀσάκις ἐδίδετο εἰς αὐτοὺς τοιαύτη εὐκαριοτα. οὖν = τέλος πάντων. καιρὸς ἐλάμβανε = ἔφθασεν ἡ κατάληκτος στιγμή. ὡς ἐπὶ πλειστον τοῦ ὁμίλου = εἰς ὅσον τὸ δυνατὸν περισσότερον μέρος τοῦ συνγένειού πλήθυσε, διὰ νὰ τὸν ἀκούσουν οἱ περισσότεροι.

35. τὸν προσθέντα· καὶ ὁ Ηερωκλῆς πιθανῶς ἤγνωει αὐτὸν· ἀλ-

καὶ ὑπέθετον τὸν Σόλωνα, ἀλλοι τὸν Θεμιστοκλέα, ἀλλοι τὸν Ἀριστείδην. **οἰα·** δηλ. ἡ μεγαλοπρεπής προπομπή, οἱ θρῆνοι τῶν γυναικῶν καὶ ἡ σεμνὴ ταφή. **τάφος = ταφή.** καὶ μή...κινδυνεύεσθαι....
πιστευθῆναι = καὶ νὰ μὴ διατρέχουν κίνδυνον αἱ ἄρεται (αἱ διακεκριμέναι ὑπηρεσίαι) πολλῶν εἰς τὰς χεῖρας ἐνὸς ἀνδρὸς (νὰ δοθῇ δηλ. πίστις εἰς αὐτὸν εἴτε καλῶς εἴτε κακῶς ὅμιλήσῃ). **μετρίως =** προσηκόντως, ἐπιτυχῶς. **ἐν φῷ =** ἐν ζητήματι, ἐν τῷ ὅποιφ. ἡ δόκησις τῆς ἀληθείας = ἡ ἴδεα περὶ τοῦ ὅτι ὁ ρήτωρ λέγει τὴν ἀλήθειαν. **βεβαιοῦται =** ἔξασφαλίζεται (ἐν τῇ ψυχῇ τῶν ἀκροατῶν). **ξυνειδώς =** ὁ γνωρίζων, αὐτόπτης μάρτυς (τῶν πράξεων τῶν ἐπικινουμένων). **ἐνδεεστέρως =** ἐλλιπέστερον. **ἀπειρος·** δηλ. τῆς δράσεως τῶν πεσόντων. **πλεονάζεσθαι =** λέγεσθαι ἐπὶ τὸ ὑπερβολικώτερον (ὅτι ἔξογκώνονται). **ὑπὲρ τὴν αὐτοῦ φύσιν =** ὑπερβατίνον τὰς δυνάμεις του. **μέχρι τοῦδε... εἰσί... ὥν ἤκουουσε =** ἐφ' ὅσον ἔκαστος φαντάζεται ὅτι καὶ ὁ ἴδιος εἶναι ἵκανὸς νὰ πράξῃ τι ἐξ ἐκείνων, τὰ ὅποια ἤκουουσε. **τῷ δὲ ὑπερβάλλοντι αὐτῶν (** ὃν ἤκουουσε **) =** εἰς πᾶν δὲ ὅ, τι ὑπερβαίνει τὰς δυνάμεις του. **τοῖς πάλαι οὔτως ἐδοκιμάσθη ταῦτα καλῶς ἔχειν =** ὑπὸ τῶν παλαιῶν (ἐκ πείρας) εὑρέθη δρθὸν ὅτι ταῦτα οὕτω γινόμενα ἔχουν καλῶς. **χρὴ καὶ ἐμέ... δόξης τυχεῖν =** πρέπει καὶ ἐγὼ νὰ προσπαθῶ ν' ἀνταποκριθῶ εἰς τὴν ἐπιθυμίαν καὶ προσδοκίαν ἐκάστου. **ώς ἐπὶ πλεῖστον =** ὅσον τὸ δυνατὸν περισσότερον.

36. **ἐν τῷ τοιῷδε =** ἐν ἐπικηδείῳ τελετῇ, οἷα ἡ προκειμένη. ἡ τιμὴ τῆς μνήμης = ἡ κατὰ προτίμησιν μνημόνευσις, ἡ τιμὴ νὰ μνημονεύωνται πρῶτοι. **διαδοχῇ =** διὰ κληρονομικῆς διαδοχῆς (τῶν μεταγενεστέρων). **ἔκεινοι δηλ.** οἱ μέχρι τῶν Περσικῶν πατέρες· δηλ. οἱ ἀπὸ τῶν Περσικῶν μέχρι τῆς ἐν Κορωνείᾳ μάχης (446 π. Χ.), ὡς ὁ Ἀριστείδης, Κίμων, Ξάνθιππος. **ὅσην ἔχομεν ἀρχὴν (=ἐπικάτειαν)·** αὐτῇ ὥρίσθη διὰ τῶν τριακονταετῶν σπουδῶν τῷ 445 π. Χ. **τὰ πλείω·** δηλ. τὴν ἐσωτερικὴν τοῦ κράτους ὀργάνωσιν, παγίωσιν τῆς ἡγεμονίας, ἐπαύξησιν τῶν φόρων κλπ. **καθεστηκυῖα ἡλικία =** ἡ ἡλικία, καθ' ἣν ἐπέρχεται στάσις τῆς ἀναπτύξεως τῶν σωματικῶν δυνάμεων (ἡ ὥριμος ἀνδρικὴ ἡλικία). **μάλιστα =** περίπου. **πᾶσι·** ἐνν. χρήματα, πεζικὴν καὶ ναυτικὴν δύναμιν, φρούρια. **ἐπ' αὐτά·** δηλ. εἰς τὴν παροῦσαν ισχὺν. **ἐπιτήδευσις =** διαγωγὴ τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῷ ἴδιωτικῷ καὶ δημοσίῳ βίῳ, ἀργαῖ. **πολιτεία =** ὁ δημόσιος βίος, πο-

λιτική. τρόποι = τρόποι σκέψεως καὶ ἐνεργείας, γραπτήρ. ἐπὶ τῷ παρόντι = εἰς τὰς παρούσας περιστάσεις. **ὁ πᾶς ὅμιλος** = ὅλον τὸ συγκεντρωμένον πλῆθος. **ἐπακοῦσαι** = μετὰ προσοχῆς (= ἐπὶ) ἀκοῦσαι.

37. οὐ ζηλούσῃ = η ὄποια δὲν ζηλεύει (ὅπως δηλ. η τῶν Λακεδαιμονίων, η ὄποια ἀντέγραψε τοὺς νόμους τῆς Κρήτης). **τισίν** = εἰς πάντα ἄλλον. **διὰ τὸ μὴ... οἰκεῖν** = διότι εἶναι συντεταγμένον (τὸ πολίτευμα) οὕτως, ώστε νὰ στηρίζεται ὅχι ἐπὶ τῶν ὅληγων, ἄλλῃ ἐπὶ τοῦ λαοῦ. **μέτεστι... πᾶσι τὸ ἵσον** = πάντες κατὰ τοὺς νόμους ἔχουν ἵσα δικαιώματα ὡς πρὸς τὰς ἴδιωτικὰς των ὑποθέσεις. **κατὰ δὲ τὴν ἀξιώσιν** = ὡς πρὸς δὲ τὴν ἐκτίμησιν (κατόλικην ἐκλογὴν) τῶν προσόπων, τῶν ἐκλεγυμένων διὰ τὴν διοίκησιν τῶν κοινῶν πραγμάτων. **ὡς ἔκαστος ἐν τῷ εύδοκιμεῖ, οὐκ ἀπὸ μέρους...** **προτιμᾶται** = καὶ ὅσον ἔκαστος ἐν τινὶ κλάδῳ διακρίνεται μῆτον ὡς ἐκ τῆς ἰκανότητος του ἢ ὡς ἐκ τῆς προνομιούχου τάξεως του (προτιμᾶται εἰς τὴν διοίκησιν σιν τῶν κοινῶν). οἵτοι αἱ δημόσιαι θέσεις καταλαμβάνονται ἐπὶ τῇ βάσει τῆς προσωπικῆς ἀξίας ἐκάστου καὶ ὅχι τῆς κοινωνικῆς του θέσεως. **Ἐν Σπάρτῃ τούναντίον οἱ βασιλεῖς ἐβασίλευον λόγῳ τῆς καταγωγῆς των ἀπὸ τοῦ Ἡρακλέους, καὶ ἀν δὲν εἶχον ἀρετήν, τὴν δὲ πάλιν ἐκυβέρνων μόνον οἱ δόμοιοι. κατὰ πενίαν** = πένης ὅν. **ἀξιώματος ἀφανείᾳ** = διὰ τὴν ἀσημότητα τῆς κοινωνικῆς τάξεως. **ἔλευθέρως τὰ πρὸς τὸ κοινὸν πολιτεύομεν** = ζῶμεν ὑπὸ τὴν προστασίαν τῶν πολιτεύματος ἔνευ περιορισμῶν εἰς τὰς πρὸς τὴν πολιτείαν σχέσεις ἡμῶν (τῶν δημόσιων βίων). **καὶ ἐς τὴν πρὸς ἀλλήλους...** **ὑποψίαν** = καὶ εἰς τὰς πρὸς ἀλλήλους σχέσεις εἴμεθα ἀπολλαγμένοι τῆς ἡμοιβαίας ὑποψίας (= καρμπόπτων ἐπιτηρήσεως) τῶν καθημερινῶν ἀσχημάτων. **Ὑπαινίσσεται καὶ ἐνταῦθα τὴν Σπάρτην, ὅπου πράττων τις κατὰ βούλησιν ἐπέσυρε τὴν περιέργειαν τῶν ἄλλων, οὔτινες ἐξήταξον τὶ πράττει ὁ ἄλλος καὶ διατί. οὐδὲ ἀζημίους μέν, λυπηρὰς δέ...** **προστιθέμενοι** = χωρὶς νὰ στενοχωρούμεθα διὰ πράξεις ἄλλων, αἱ ὄποιαι δὲν εἶναι μὲν ἀξιαι τιμωρίας, ἀλλὰ προκαλοῦν δυσάρεστον συναίσθημα εἰς ὅσους τὰς βλέπουν. **τὰ δημόσια...** **οὐ παρανομοῦμεν** = εἰς τὰς πρὸς τὴν πολιτείαν σχέσεις μας ἀποφεύγομεν τὰς παρανομίας ἀπὸ εὐλάβειαν. **τῶν ἐν ἀρχῇ** = τῶν ἀρχόντων. **ἀκροάσει** = δι' ὑπακοήν, πειθαρχοῦντες. **κείνται** = εἶναι νομοθετημένοι. **ἄγραφοι** = οἱ ἥθικοι νόμοι (οἱ ὄποιοι ὑπάρχουν εἰς τὴν συνείδησιν τῶν ἀνθρώπων).

38. καὶ μὴν καὶ = ἀλλὰ πρὸς τούτοις (οὐ μόνον ἐν τῷ ἄλλῳ βίῳ ἐπικρατεῖ ἡ ἐλευθερίτης, ἀλλὰ καὶ ἐν ταῖς ἀναπαύσαις). **ἀναπαύλας** τῇ γνώμῃ ἐπορισάμεθα = εὔρουμεν μέσα πνευματικῆς ἀναπαύσεως (φύγαγωγίας). **διετήσιος** = ὁ καθ' ὅλον τὸ ἔτος γινόμενος. 'Ἐν Ἀθήναις ὑπῆρχε πλῆθος ἕορτῶν. νομίζοντες ἀγῶσι = γράμενοι. **ἴδιαι κατασκευαῖ**· **ἰδιωτικαὶ οἰκίαι καὶ ὁ ἐσωτερικὸς διάκοσμος αὐτῶν** (ἐπιπλόωσεις). **ῶν** ἡ τέρψις τὸ λυπηρὸν ἐκπλήσσει = ἡ ἐκ τῶν ὄποιων εὐγχαρίστησις ἐκβάλλει τὴν λύπην (διαλέει τὴν δυσθυμίαν). **ἐπεσέρχεται** = εἰσάγονται πρὸς τούτοις. **καὶ ξυμβαίνει ήμιν...** **ἀνθρώπων** = καὶ συμβαίνει εἰς ἡμᾶς νὰ ἀπολαύσωμεν τὰ προΐόντα (= ἀγαθὰ) τῶν ἄλλων γιαφῶν μετὰ τῆς αὐτῆς οἰκειότητος (εὐκολίας), μετὰ τῆς ὄποιας ἀπολαύσουμεν τὰ προΐόντα τῆς Ἀττικῆς (= τὰ αὐτοῦ γιγνόμενα).

39. **τῶν πολεμικῶν μελέταις** = ἐν τῷ κύκλῳ τῆς πολεμικῆς ἐκπαιδεύσεως. **οὐκ ἔστιν ὅτε** = οὐδέποτε. **ξηνηγλασίαι** = ἀπελάσεις ξένων· ὅπως δηλ. ἐγίνοντο ἐν Σπάρτῃ διὰ τὸν φόβον ἐπιδράσεως ξενικῶν τρόπων εἰς τὰ ξύλη των. **ἀπάταις**· **ὅπως δηλ.** ἐδιδάσκαντο οἱ νέοι τῆς Σπάρτης διὰ νὰ γίνωνται πολυμήχανοι καὶ ἀπατῶσι τοὺς ἐγθυρούς. **τῷ ἀφ'** ἡμῶν αὐτῶν ἔς τὰ ἔργα εὐψύχω = (πιστεύοντες) εἰς τὴν ἔμφυτον (πρωσποικήν) ἡμῶν γενναιούψυχίαν ἐν τῷ πολέμῳ (κατὰ τὴν ὥραν) τῆς δράσεως). **παιδεῖαι** = τὸ παιδαγωγικὸν σύστημα· τὸ ἀνδρεῖον μετέρχονται = ἐπιδιώκουν τὴν ἀνδρείαν (ὡς σκυπὸν τῆς ἀγωγῆς). **ἀνειμένως** = ἀνέτως. **ἰσοπαλής** = ισοδύναμος. **καθ'** ἔαυτοὺς = μόνοι των. **τὴν τέ τῶν πέλας αὐτοὶ ἐπελθόντες** = ὅταν ἡμεῖς οἱ ίδιοι (= αὐτοὶ) εἰσβάλλωμεν εἰς τὴν γώραν τῶν ὄλλων. **οὐ χαλεπῶς** ἐν τῇ ἀλλοτρίᾳ... **τὰ πλείω κρατοῦμεν** = μαχόμενοι ἐν τῇ ξένῃ γῇ γινοῦμεν εὐκόλως ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τοὺς ὑπὲρ βωμῶν καὶ ἐστιῶν ἀμυνομένους. **διὰ τὴν ἐν τῇ γῇ ἐπὶ πολλά...** **ἐπίπεμψιν** = διότι· εἰς πολλὰς κτήσεις ἀποστέλλομεν ἀδρεας ἀπὸ ἡμᾶς τοὺς ίδίους. **προσμείγνυμι** = ἔρχομαι εἰς γεῖρας, συμπλέκομαι. **αὐχῶ** = καυχῶμαι. **καίτοι εἰ ῥαθυμίᾳ μᾶλλον...** **κινδυνεύειν** = καὶ ὄντως, ἐνῷ κατερχόμεθα εἰς τοὺς κινδύνους μὲ μόνον ἐφόδιον τὴν ὄντετον δίαιταν (ραθυμίᾳ = ἀνέτως δικιτώμενοι) μᾶλλον παρὰ τὴν ἐπίπονον ἀσκησιν (πόνων μελέτη) καὶ μὲ ἀνδρείαν πρωερχομένην μᾶλλον ἐν τῇ ἐλευθερίου μορφώσεως (ἀνατροφῆς ἡμῶν = τρόπων ἀνδρείας) παρὰ ἐκ τῆς ἐπιβολῆς τῶν νόμων (= μετὰ νόμων). **περιγίγνεται ήμιν...** **μὴ προκάμνειν** = ἔχομεν τὸ

πλευράντημα νὰ μὴ ἀποκάμψουμεν (καταπονούμεθα) ἐκ τῶν προτέρων διὰ τὰ μέλλοντα δεινὰ (= ἔνεκα τῶν ἐναγγωνίων πολεμικῶν παρασκευῶν, τὰς ὅπαλς προκαλοῦν οἱ μέλλοντες κίνδυνοι). **αἰεὶ μοχθούντων** = τῶν ὑποβαλλομένων εἰς συνεχεῖς ἐπιμόχθους ἀσκήσεις, ἀξίαν εἶναι· ἔξαρτ. ἐκ τοῦ ἐνν. φημί.

40. εὐτέλεια = λιτότης. φιλοσοφῶ = ἀσχολοῦμαι εἰς τὰ γράμματα. μαλακία = τρυφῆτης. φιλοκαλοῦμεν... ἄνευ μαλακίας = θεραπεύομεν τὰς ώραίς τέχνας μὲ μικρὸν δαπάνην καὶ καταγινόμεθα εἰς τὰ γράμματα γωρίς νὰ ἐκθῇλυνόμεθα. Ταῦτα λέγει ὁ Περικλῆς, διάτι οἱ Λακ. κατηγοροῦν τοὺς Ἀθηναίους ἐπὶ πολυτελείᾳ καὶ τρυφῇ, ἐνῷ αὐτοὶ ἐφιθεῖντο μάρπις αἱ τέχναι καὶ τὰ γράμματα τοὺς ἐκθῆλυντο. πλούτω ἔργου... χρώμεθα = καὶ τὸν πλοῦτον γρηγοριοῦμεν μᾶλλον ὡς ἀφορμὴν (κινητήριον δύναμιν) πρὸς ἐπιτέλεσιν ἔργων ἢ ὡς ἀφορμὴν πρὸς κομπορρηματίσμην (ἐπίδειξιν). καὶ τὸ πένεσθαι... αἰσχιον = τὸ νὰ δυσλογῆ κανεὶς τὴν πενίαν δὲν εἶναι ἐντροπή, ἀλλὰ τούναντίον ἐντροπὴ εἶναι τὸ νὰ μὴ ἀποφεύγῃ κανεὶς αὐτὴν διὰ τῆς ἐργασίας (κατὰ λέξιν : ἀλλά, καὶ ἀν νομίζῃ κανεὶς, διὰ τοῦτο εἶναι ἐντροπή, μεγαλυτέρα ἐντροπὴ εἶναι (= αἰσχιον)). **ἔνι = ἔνεστι, εἶναι δυνατόν. **τοῖς αὐτοῖς**: εἶναι οἱ πολιτεύμενοι (κυρίως). **ἐτέροις**: εἶναι οἱ ἐπαγγέλματά τουν. **γνῶναι** (ἔνι) = νὰ ἔχουν πλήρη γνῶσιν τῶν πολιτικῶν (δημοσίων) ζητημάτων. Ἐν Σπάρτῃ εἰς μὲν τοὺς Σπαρτιάτας δὲν ἐπιτρέπετο νὰ ἀσχολοῦνται εἰς γειρωνακτικὰ ἐπαγγέλματα, οἱ δὲ ἀσκοῦντες τὰ ἐπαγγέλματα ταῦτα Λακεδαιμόνιοι φάνεται διὰ δὲν ήσαν ἔμπειροι εἰς τὰ πολιτικά. **ἀχρεῖος** = ἔχρηστος. **καὶ αὐτοὶ ἦτοι κρίνομέν γε... τὰ πράγματα** = καὶ ἡμεῖς οἱ ἴδιοι (ὅλοι οἱ πολῖται) ἢ ἐκφέρομεν τούλαχιστον γνώμην ἐπὶ τῶν ὑπὸ τῶν ἄλλων (κυρίως πολιτικῶν) προτεινούμενων ζητημάτων ἢ συλλαμβάνομεν ἴδιας δρῦς γνώμας καὶ ὑποβάλλομεν αὐτάς ὑπὸ τὴν κρίσιν ἄλλων (ὡς μέλη τῆς βουλῆς). ἀλλὰ μὴ προδιδαχθῆναι... **ἔργω ἐλθεῖν** = ἀλλὰ μᾶλλον (βλάβην ἥριούμενοι) τὸ νὰ μὴ φωτισθῶμεν διὰ λόγων πρότερον, πρὸ ἐκτελέσωμεν (πραγματοποιήσωμεν) ὅπα πρέπει νὰ γίνουν. **διαφερόντως καὶ τόδε ἔχομεν** = ὑπερέχομεν καὶ κατὰ τὸ ἔξης. **ῶστε τολμᾶν** = διὰ τολμῶμεν. **οἱ αὐτοὶ** = συγγρόνως. **ἐκλογίζομαι** = ὑπολογίζω ἀκριβῶς. **μάλιστα**: ἀναρχεῖ εἰς τὰ δύο ἀπαρέμφατα. **ὅ** = τοῦτο δὲ =**

τούναντίον θμως. **ἀμαθία** = ή τῶν κινδύνων ψήναια. **Θράσος** = ἔλογος τέλεμη. **λογισμὸς** = ὄρθη (μελετημένη) σκέψις. **κράτιστοι τὴν ψυχὴν** = γενναιοψυχότατοι. **τὰ δεινὰ** = οἱ κίνδυνοι. **διὰ ταῦτα** = διὰ τοῦτο (τὸ γυρνώσκειν). καὶ τὰ ἑς ἀρετὴν ἐνηντιώμεθα τοῖς πολλοῖς = καὶ ὡς πρὸς τὴν εὐεργετικὴν διάθεσιν διαφέρουμεν ἀπὸ τοὺς ἔλλους. **βεβαιότερος δὲ δράσας...** **σώζειν** = σταθερώτερος φίλος εἶναι ἢ εὐεργετήσας αὔτως, ὥστε νὰ φροντίζῃ, νὰ διατηρῆται ζωντανὴ πάντοτε ἢ ἀνάμνησις τῆς ὁρεύοντος του διὰ τὴν εὐεργεσίαν (νὰ διατηρῇ τὴν εὐγνωμοσύνην τοῦ εὐεργετηθέντος διὰ τῆς διαφοροῦς πρὸς αὐτὸν εὐνοίας του). **δέ δὲ ἀντοφείλων...** **ἀποδώσων** = ἐνῷ ὁ ὑποχρεωμένος εἶναι ὅχι τοσού πρόθυμος (εἶναι ψυχρὸς) (νὰ ἐκπληρώσῃ τὸ χρέος του), ἐπειδὴ γνωρίζει ὅτι θὰ ἀποδώσῃ εὐεργεσίαν, ὅχι διὰ νὰ τοῦ γρεωστῆται εὐγνωμοσύνη, ἀλλὰ πρὸς ἔξαρσην ὑποχρεώσεως. **τοῦ συμφέροντος λογισμῷ** = ἀποβλέποντες εἰς τὸ συμφέρον. **τῆς ἐλευθερίας τῷ πιστῷ** = τὴν πεποίθησιν, τὴν ὅποιαν ἐμπνέει ἢ εὐγένεια τῶν αἰσθημάτων. **ἀδεῶς** = χωρὶς νὰ φύθοιμεθα (ἀγνωμοσύνην ἢ ζημίαν). Παραδείγματα ἀνιδιοτελοῦς συνδρομῆς τῶν Ἀθηναίων πρὸς ἄλλους ἀναφέρει ἡ ἴστορία, ὡς τὴν βοήθειαν πρὸς τοὺς ἀποστατήσαντας ἀπὸ τοῦ Δαρείου Ἱωνας, τὴν ὑπὸ τὸν Κέρμωνα πρὸς τοὺς Σπαρτιάτας βοήθειαν κατὰ τὸν τρίτον Μεσσηνιακὸν πόλεμον.

41. **ξυνελών** = συντόμως. **παίδευσις τῆς Ἐλλάδος** = σγολεῖον, κέντρον πάσης πνευματικῆς μαρφώσεως. **καθ' ἔκαστον δοκεῖν...** **αὔταρκες παρέχεσθαι** = νομίζω ὅτι εἰς καὶ ὁ αὐτὸς πολύτης ἔχει τὴν ἵκανότητα νὰ μαρφώσῃ (παρέχεσθαι ἄν) τὸν ἑαυτόν του ἵκανὸν εἰς πλεῖστα καὶ ποικιλότατα εἰδὴ ἀσχολιῶν (= ἐπὶ πλεῖστα εἰδὴ) μὲ ἔξαιρετικὴν ἐπιδεξιότητα καὶ γάριν (= μετὰ γαρίτων μάλιστ' ἄν εὐτραπέλως). **κόμπος λόγων** = κομπαρρημοσύνη. **ἔργων ἀλήθεια** = ζωτανὴ ἀλήθεια. **ἡ δύναμις τῆς πόλεως**: περὶ τῆς στρατιωτικῆς καὶ οἰκονομικῆς δυνάμεως τῆς πόλεως κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ πολέμου ἔγινε λόγος ἐν τῇ εἰσαγωγῇ. **τρόπων** αὕτης προεῖπεν ἐν 37. **μόνη τῶν νῦν ἀκοῆς κρείσσων** ἐς πεῖραν ἔρχεται = μόνη ἐξ ὅλων τῶν σημερινῶν δοκιμαζομένη ἀποδεικνύεται ἀνωτέρα (τῆς περὶ αὐτῆς ἐπικρατούσης γνώμης). **τῷ πολεμίῳ...** **ὑφ' οἷων κακοπαθεῖ** = δίδει εἰς τὸν ἔχθρὸν ὀφορμὴν νὰ ἀγανακτῇ, ὅτι ὑπὸ τοιούτων (ἀναξίων ἀντιπάλων) κακοπαθεῖ. **κατάμεμψιν** = ἀφορμὴν παραπόνων. **σημεῖα** = μνημεῖα

(τὰ ὄποια σφόδρα μέχρι σήμερον μαρτυροῦν περὶ τῶν ὑπὸ τοῦ Ηερωικέους λεγομένων). οὐδὲ δὴ = ὅχι δέ. τοι = βεβαίως. ούδεν προσδεόμενοι...οὔτε ὅστις ἔπεισι... ἡ ἀλήθεια θλάψει = γωρίς ποσῶς νὰ ἔχωμεν ἀνάγκην οὔτε τοῦ Ὁμήρου ὡς ὑμητοῦ οὔτε ἄλλου τινός, δὲ ὄποιος θὰ τέρψῃ μὲν πρὸς στιγμὴν διὰ στίχων, ἀλλ’ ἡ πραγματικὴ ἀλήθεια (ἡ ἐπισκόπησις αὐτῶν τῶν ἔργων τῶν ὑμνουμένων ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ) θὰ καταδείξῃ ψευδῆ τὴν περὶ τῶν πραγμάτων ἰδέαν (τὴν ποιητικὴν παράστασιν τῶν πράξεων = τὴν ὑπόνοιαν). ἔσβατὸς = προσιτός. ξυγκατοικήσαντες = ἴδρυσαντες ἐκτὸς τῶν ἀποικιῶν μητροῦ. κακῶν τε κάγαθῶν· ἡ παρὰ τὴν Μέμφιν τῆς Αἰγύπτου πανολεθρία τῶν Ἀθηναίων μαρτυρεῖ περὶ τοῦ μεγαλείου τῆς πόλεως ὅμοίως, ὅπως καὶ αἱ περιφραντες τοῦ Κίμωνος νῆκαι περὶ τὸν Εὐρυμέδοντα. δικαιῶ = ἀναγνωρίζω ὡς καθήκον. λειπόμενοι = οἱ ἐπιζόντες. εἰκός (ἐνν. ἐστὶν) = ἐθέλειν. ὑπέρ...κάμνω = κοπιάζει.

42. τῶνδε δηλ. τῶν πλεονεκτημάτων τῶν Ἀθηναίων. δόμοίως = ἐν τῷ αὐτῷ βαθμῷ. εὐλογία = ἔπαινος, ἐγκώμιον. σημείοις = δι’ ἀπτῶν ἀποδείξεων. αὐτῆς· δηλ. τῆς εὐλογίας. τὰ μέγιστα = τὰ πλεῖστα καὶ σπουδαιότατα σημεῖα. οὐκ ἀν πολλοῖς...φανείη = δι’ διέγυνες "Ἐλληνας δύναται νὰ φανῇ (θὰ εύρηθῇ) ὁ λόγος ἀνάλογος τῶν ἔργων, ὅπως δὲ διὰ τοὺς προκειμένους νεκροὺς (= διέγυνες ὑπάρχουν, ὅπως οἱ προκείμενοι, εἰς τοὺς ὄποιους ἀρμάζει τοιοῦτος ἔπαινος). δοκεῖ δέ μοι δηλοῦν...καταστροφὴ = μᾶς ῥαίνεται δὲ ὅτι ὁ τῶν προκειμένων νεκρῶν θάνατος εἴτε οὗτος εἶναι τὸ πρῶτον δεῖγμα τῆς ἀνδρείας (διὰ τοὺς νέους) εἴτε εἶναι ἡ τελευταία ἐπιστράγησις αὐτῆς (διὰ τοὺς πρεσβυτέρους) εἶναι τρανὴ ἀπόδειξις τῆς ἀνδραγαθίας των. καὶ γὰρ τοῖς τάλλα χείροσι...προτίθεσθαι = διέτι καὶ αὐτοὶ ἀκόμη — οἱ ὄποιοι εἶναι ἀπὸ πάσης ἄλλης ἀπόψεως ῥαῦκοι, δικαιοῦνται νὰ προσβάλλουν πρὸς ὑπεράσπισιν τῶν τὰς ἐν τοῖς πολέμοις ὑπέρ πατρίδος ἀγδραγαθίας των. ἀγαθῶ = διὰ γενναίας, πατριωτικῆς πράξεως. κακὸν = ἥπικὸν σφάλμα. κοινῶς = πρὸς τὸ γενικὸν συμφέρον. ἐκ τῶν ιδίων = διὰ τῶν ἀμαρτημάτων καὶ παρεκτροῦσσην τοῦ ιδιωτικοῦ των βίου. μαλακίζομαι = ἐπιδεικνύω δειλίαν. τὴν ἔτι = τὴν μακροτέραν, ὡς καν ἔτι διαφυγών...πλουτήσειν = ὅτι διαφυγῶν τὴν πενίαν ἥτο ἐνδειγόμενην νὰ πλουτήσῃ. τοῦ δεινοῦ = τοῦ κινδύνου. αὐτῶν· δηλ. τῆς ἀπολαύσεως τοῦ πλούτου καὶ τῆς ἐλπίδος

νὰ διαφύγουν τὴν πενίαν. **λαβόντες** = ἐκλαβόντες, κρίναντες. μετ' αὐτοῦ· δηλ. τοῦ κινδύνου = κινδύνεύοντες. **έβουλήθησαν** μετ' αὐτοῦ... τῶν δὲ ἔφιεσθαι = ἀπεράσπισαν ὑπομένοντες τὸν κίνδυνον τοὺς μὲν ἐχθροὺς νὰ τιμωροῦν, τὰ δὲ ἀγαθὰ ἐκεῖνα (τὴν περαιτέρῳ ἀπόλουσιν καὶ τὸν πλοῦτον) νὰ ἐπιτυμοῦν (νὰ διατηρήσουν δηλ. τὸν πόθον, διῆτι ὁ ἄγων ἡδύνατο νὰ ἀποβῇ καὶ εὐτυχῆς δι' αὐτοὺς). **Ἐλπίδι** τὸ ἀφανὲς τοῦ κατορθώσειν **ἐπιτρέψαντες** = ἐμπιστευόντες εἰς τὴν ἐλπίδα τὸ διδγὸν (τὴν ἀβεβαίητα) τῆς εὐτυχοῦς ἐκβάσεως. **ἔργῳ** δὲ περὶ... ἀξιοῦντες πεποιθένται = ἐν τῇ πράξει δὲ θεωροῦντες καλῆκόν των νὰ ἔγουν πεπόθησιν εἰς τὴν προσωπικήν των ἀνδρείαν ὡς πρὸς τὸν πρὸ τῶν δρυθαλμῶν τῶν ὑπάρχοντα ἥδη κίνδυνον. ἐν αὐτῷ· δηλ. τῷ κινδύνῳ. τὸ αἰσχρὸν τοῦ λόγου = τὴν ἐπὶ δεινήκακην φήμην, κατηγορίαν. τὸ ἔργον = τὴν μάχην. καὶ δι' ἐλαχίστου καιροῦ... ἀπηλλάγησαν = καὶ ἐν βραχυτάτῃ κρισιμῷ στιγμῇ (τῆς τύχης), ὅπει ἥπιζον νίκην μᾶλλον παρὰ ἦτταν, ἀπέθανον.

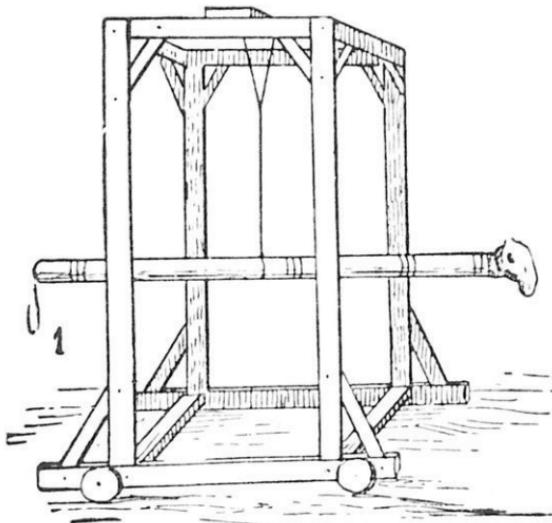
43. τοὺς δὲ λοιπούς... διάνοιαν ἔχειν = οἱ δὲ ἐπιζῶντες πρέπει νὰ εὑχεσθε μὲν εἰς τοὺς θεοὺς νὰ σᾶς δίδωσι τύχην ἀκινδυνοτέραν, ἀλλὰ νὰ μὴ θεωρῆτε ἄξιον τοῦ ἔαυτοῦ σας (καταδέγεσθε) νὰ ἔχετε ποσῶς ἀτολμότερον τὸ φρόνημά σας ἀπέναντι τῶν ἐχθρῶν. **λόγῳ σκοπεῖν** τὴν ὠφελίαν = κρίνειν (ἐξετάζειν) κατὰ τὸ λόγον (τῶν φρεστῶν) τὴν ὀφέλειαν (μὴ πειροιρισθῆτε νὰ ἀκούετε τὰ καλὰ ἀπὸ τῶν λόγων μου μόνον). **ἔργῳ θεώμενοι** = παριστάμενοι θεαταὶ ἐμπράκτως (τῆς δυνάμεως τῆς πόλεως, ὅπως παρουσιάζεται αὕτη ἀπὸ τὰ πράγματα). **ἐν τοῖς ἔργοις** = ἐν ταῖς μάχαις. διόπτει καὶ πείρᾳ του σφραλεῖεν = εἴ ποτε καὶ πειρώμενοι τίνος σφραλείησαν (συνέβη νὰ ἀποτύγωσι). **οὐκ οὖν** = ὅμως διὰ τοῦτο δέν... κάλλιστον ἔρανον τῇ πόλει προιέμενοι = τὴν καλλίστην συνεισφορὰν προσφέροντες εἰς σωτηρίαν τῆς πατρίδος. **Ιδίᾳ** = προσωπικῶς. **παρὰ τῷ ἐντυχόντι...** **καιρῷ** = εἰς πᾶσαν ἑκάστοτε παρουσιαζομένην εὐκαιρίαν καὶ λόγου (ὅταν δηλ. εἰς πανηγύρεις ἐκφωνοῦνται λόγοι, ήταν μνημοιεύονται αὐτοὶ) καὶ ἔργου (ὅταν ἐν τῇ μάχῃ ήταν προτρέπουν τοὺς μαχομένους νὰ μιμοῦνται αὐτούς). **σημαίνει** = σημεῖν ἐστι, διατηρεῖ τὴν μνήμην των. **οἰκείᾳ**· δηλ. γῆ. μὴ προσήκουσα = ἡ ξένη. **ἄγραφος μνήμη** = ἡ ἐν τῇ καρδίᾳ ἐγγεγραμμένη, κατ' ἀντιθ. πρὸς τό : στηλῶν ἐπιγραφή. **ἄγραφος μνήμη**... **ἐνδιαιτᾶται** = ἡ ἀγραφος ἀνάμνησις τῆς διαθέσεως

μᾶλλον (τῶν πεσόντων παρὰ τοῦ ἔργου αὐτῶν μικροῦ ή μεγάλου) κατοικεῖ μέσα εἰς τὴν ουρδίκην ἐνὸς ἑκάστου. καὶ τὸ εὑδαιμον... κρίναντες = καὶ ἔχοντες τὴν ἰδέαν ὅτι ἡ ἐλευθερία εἶναι ἡ ληγθῆσθε εὐδαιμονία, ἡ δὲ εὐέργησις εἶναι ἡ ἐλευθερία. περιορῶμαι· ἐνταῦθα = πτο-οῦμαι, ἀποδειλιῶ. κακοπραγῶ = δυστυχῶ. ἀλλ' οἵς ἡ ἐναντία... κινδυνεύεται = ἀλλ' ἐκεῖνοι, οἱ ὄποιοι διατρέχουν τὸν κίνδυνον μεταβολῆς ἐπὶ τῷ γείρῳ ἐν τῷ μέλικοντι (= ἔτι) βίᾳ των. καὶ ἐν οἷς μάλιστα μεγάλα τὰ διαφέροντα ἐνν. ἔσται = καὶ εἰς τοὺς ὄποιους ἡ διαφορὰ (πρὸς τὴν προτέρων τῶν κατάστασιν) θὰ εἶναι πάρα πολὺ μεγάλη. ἀλγεινοτέρα γάρ...κάκωσις = διάτι δι' ἕνδεκα βέβαια εὐ-γενῆ καὶ ὑπερήφανον (μὲς φιλότιμο) εἶναι πικροτέρα ἡ τυπείνωσις ἡ ἀπορρέουσα ἐκ τῆς δειλίας. ἀναίσθητος = ἀνάδυνος.

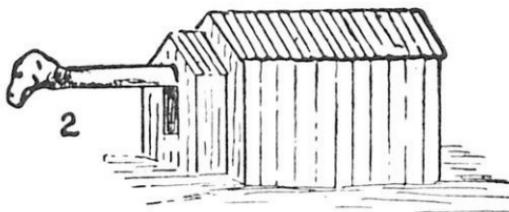
44. τοκεὺς = γυνεύς. ἐν πολυτρόποις ξυμφοραῖς ἐπίστανται τραφέντες = γυνωρίζουν ὅτι ἀνετράφησαν ἐν μέσῳ ποικίλων περιπε-τειῶν. εὐπρεπεστάτης τελευτῆς = ἐνδιξοτάτου θυνάτου. οἵς ἐνευ-δαιμονῆσαι...ξυνεμετρήθη = τῶν ὄποιων ὁ βίος ὥρισθη (ἐδόθη) ἐν συμμέτρῳ ἀναλογίᾳ, διστε νὰ περάσουν αὐτῶν ἐν εὐδαιμονίᾳ καὶ νὰ ἀποθάνουν ἐν τῷ αὐτῷ βαθμῷ εὐδαιμονίας (: τοὺς ὄποιους συνάδευ-σεν ἡ αὐτὴ εὐτυχία καὶ εἰς τὴν ζωὴν καὶ εἰς τὸν θάνατον). Ὕντος ἀναφ. αἰτιολ. = διάτι αὐτῶν. λύπη οὐχ Ὕν...στερίσκηται = λυπεῖται τις ὅχι δι' ἀγαθά, τὰ ὄποια στερεῖται, γωρίς νὰ τὰ δοκιμάσῃ. ἔθας τινος = συνηθισμένος μέ τι. ίδια = κατ' ίδίαν, ἐν τῇ οἰκογενείᾳ. τῶν οὐκ ὅντων...ἔσονται = οἱ κατόπιν γεννώμενοι εἰς τινας πατέδες θὰ τοὺς κάμουν νὰ λησμονήσουν τοὺς ἀποθανόντας. ξυνοίσει-νποκ. τὸ ἐπιγίγνεσθαι παῖδας. οὐ γάρ οἴόν τε ἴσον... κινδυνεύω-σι = διάτι δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ σκέπτωνται περὶ τῶν κοινῶν ὄμοιώς ὥρθως καὶ δικαίως (ἐν ίσότητι ὑποχρεώσεων καὶ δικαιοσύνη) μὲ τοὺς ἔχοντας τέκνα εἰς τὸν πόλεμον ἐκεῖνοι, οἱ ὄποιοι μὴ συνεισφέροντες τέκνα (εἰς τὸν πόλεμον) δὲν διατρέχουν κίνδυνον νὰ τὰ γέσουν. παρηβῶ = γίνομαι παρῆλιξ. τόνδε ἐνν. τὸν ὑπόλοιπον βίουν. κουφίζομαι = παρηγοροῦμαι. τὸ φιλότιμον ἀγήρων μόνον = ἡ φιλοτιμία (φιλοδοξία) μόνον δὲν γηράσκει. οὐ τὸ κερδαίνειν μᾶλλον τέρπει, ἀλλὰ τὸ τιμᾶσθαι = δὲν εὐχαριστεῖ τόσον τὸ κέρ-δος, ὅσον ἡ δόξα. ἀχρεῖος = ἀγρηστος.

45. μέγαν = δυσχερῆ. καὶ μόλις ἂν καθ' ὑπερβολὴν ἀρετῆς (= καὶ εἰ ὑπερβάλλουτε ἀρετῆ) οὐχ ὁμοῖοι, ἀλλ' ὀλίγω χείρους κριθεῖτε = καὶ ἂν ἡθέλετε ἐπιδείξει ὅλως ἔξαίρεστον ἀνδρείαν καὶ τότε μόλις θὰ κατωρθώνετε νὰ κριθῆτε ὅχι βεβαια ὁμοῖοι, ἀλλὰ ὡς κατά τι κατώτεροι αὐτῶν. φθόνος τοῖς ζῶσι... τετίμηται = διότι μεταξὺ τῶν ζώντων ὑπάρχει φθόνος πρὸς τοὺς ἀνταγωνιστάς, οἱ δὲ νεκροὶ (= τὸ μὴ ἐμποδόν) τιμῶνται μὲν εὔνοιαν ἀδιαφύλανίκητον. τῆς τε γάρ ὑπαρχούσης φύσεως κλέος ή = μεγάλη τιμὴ θὰ εἴναι εἰς σᾶς, ἂν δὲν φανῆτε κατώτεροι τῆς ἴδιας σας φύσεως (τοῦ προσορισμοῦ σας, ἂν ἀσχολήσθε δηλ. ἀθορύβως εἰς τὰ οἰκιακὰ) καὶ μάλιστα εἰς ἐκείνην, περὶ τῆς ὅποιας ἐλάχιστα γίνεται λόγος μεταξὺ τῶν ἀνδρῶν (ἐν τῇ ἀγορᾷ) εἴτε διὰ τὰ καλὰ εἴτε διὰ τὰ κακά.

46. πρόσφορα = ἐπίκαιρα. οἱ θαπτόμενοι κεκόσμηνται δηλ. τῇ συμπαθείᾳ τῶν πολιτῶν καὶ τῇ προνοίᾳ τῆς πόλεως. ὠφέλιμον στέφανον... προτιθεῖσα = ὠφέλιμον (οὐ μόνον εὐπρεπῆ, ὅπως ἦτο εἰς τοὺς κυρίους ἀγῶνας) ἀμοιβὴν τῶν τοιούτων ἀγώνων (ὑπὲρ πατρίδος) προβάλλουσα εἰς τοὺς προκειμένους νεκροὺς καὶ τοὺς ἐπιζῶντας. ἄθλα γάρ ... πολιτεύουσι = διότι, ὅπου προβάλλονται μέγιστα βραβεῖα τῆς ἀρετῆς, ἐκεῖ πολιτεύονται ἀριστοὶ ἀνδρεῖς. ἀπολογισφυράμενοι = ἀροῦ ἀρκετὰ ἐκλαύσατε. ὃν προσήκει = τὸν προσήκοντα, τὸν ἴδιον του.

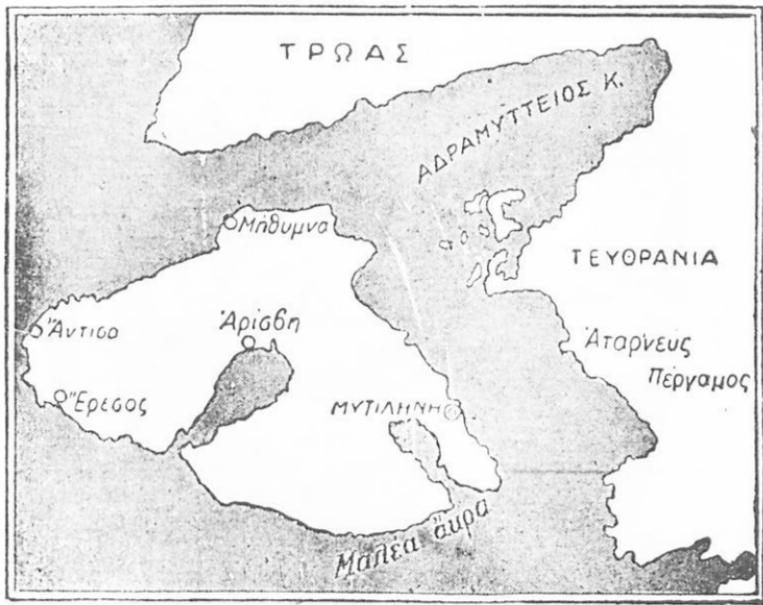
1. Κρίδας κρεμαστός.

2. Κρίδας προκεκλυμμένης έντος γελάνης (γελάνη κριοφύρως).
Και τὰ δύο είδη τοῦ κριοῦ έγρησμαποιούντο πρὸς κατακρήμνισιν τειγῆν.

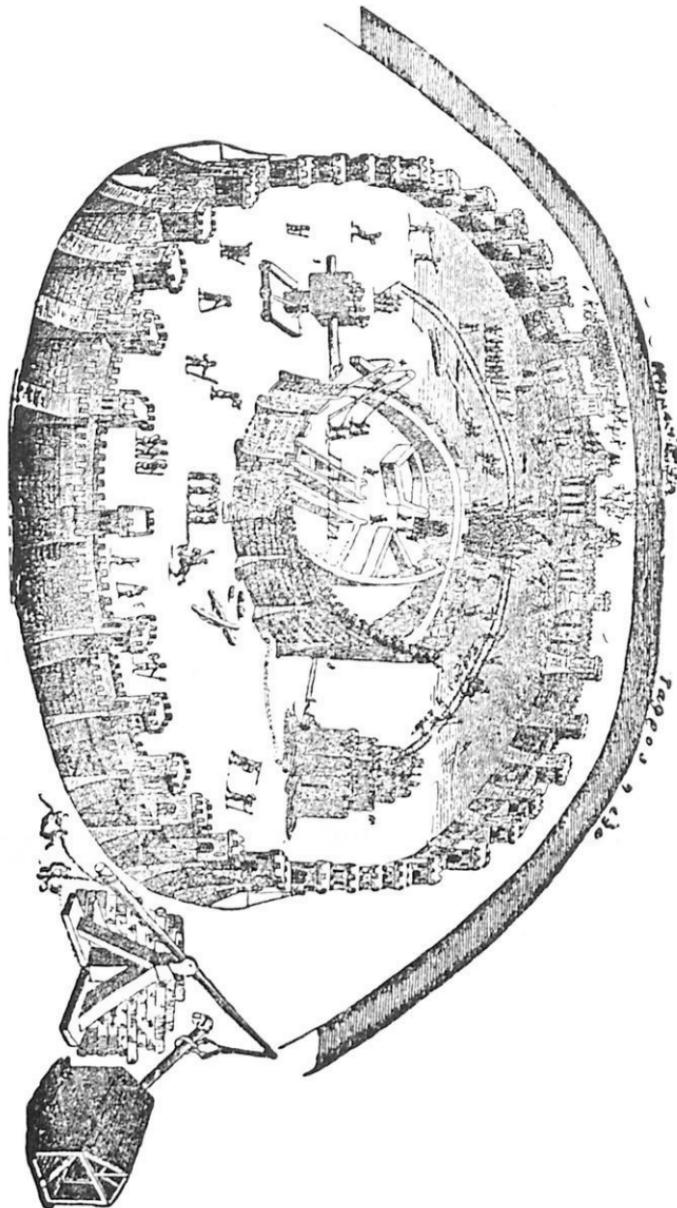

3. Κρίδας φορητής (πρὸς παραβίασιν κυρίως πυλῶν).

Δέσποινα

Ιανουάριος 1911

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	Σελ.
Εικόνες του Θεοφανίδηου.....	5
Εισαγωγή	
Ι. Ο Θεοφανίδης	7
ΙΙ. Η πρὸ τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου κατάστασις ἐν Ἑλλάδι	10
ΜΕΡΟΣ Α'	
I. Η λαταῖκη	
α) Εἰσβολὴ τῶν Θηβαίων εἰς τὰς Ηλαταιάς (Β, 1-6).....	15
β) Ηλαταιῶν πολιορκία (Β, 71-78)	20
γ) Ηλαταιέων ἔξοδος (Γ, 20-24)	25
δ) Ηλαταιέων παράδοσις (Γ, 52).....	29
ε) Δημηγορία Ηλαταιέων (Γ, 53-59)	30
ζ) Δημηγορία Θηβαίων (Γ, 61-67)	36
η) Ηλαταιέων καταδίκη (Γ, 68)	41
II. Λεσβιακή	
α) Μυτιληναίων ἀποστασία (Γ, 1-18)	43
β) Λακεδαιμονίων βοήθεια πρὸς Μυτιληναίους. Μυτιληναίων παράδοσις (Γ, 25-33)	48
γ) Αθηναίων ἀποράσεις περὶ Μυτιληναίων (Γ, 35-50)	53
δ) Δημηγορία Κλέωνος (Γ, 37-40)	54
ε) Δημηγορία Διοδότου (Γ, 42-48)	59
III. Η ερικλέοντις ἐπιτάχθησε (Β, 34-46)	65
ΜΕΡΟΣ Β'	
Ἐρμηνευτικὴ σημειώσεις	75

¹ Επιμελητής ἐκδόσεως ΚΩΝ. ΑΡΑΗΟΠΟΥΛΟΣ (ἀπ. Δ.Σ. ΟΕΣΒ 1117/13-4-59)

Τὰ ἀντίτυπα τοῦ βιβλίου φέρουν τὸ κάτωθι βιβλιόσημον, εἰς ἀποδειξιν τῆς γνήσιατητος αὐτῶν.

Ἀντίτυπον στερούμενον τοῦ βιβλιοσήμου τούτου θεωρεῖται κλεψύτου. Ο διαθέτων πωλῶν ἢ χρησιμοποιοῦν αὐτὸν διώκεται κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 7 τοῦ Νόμου 1129 τῆς 15/21 Μαρτίου 1946 ('Εφ. Κυβ. 1946, Α' 108).

ΕΚΔΟΣΙΣ ΙΑ', 1959 (VI) - ΑΝΤΙΤΥΠΑ 20.000 - ΣΥΜΒΑΣΙΣ 952/25-4-59

'Εκτύπωσις - Βιβλιοδεσία ΠΑΝ. ΓΑΡΜΗΣ — Πατούσα 3

